

МЕЖДУНАРОДНОПРАВНА
ЗАЩИТА
НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО

© Иван Кабаков, Кристиан Русев – съставителство
© Иван Кабаков, Кристиан Русев – предговор
© Кристиан Русев – превод
© Владимир Минчев – художник на корицата
© Министерство на културата, София, 2008

**МЕЖДУНАРОДНОПРАВНА
ЗАЩИТА
НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО**

Министерство на културата на Република България

През 2008 г. Република България като пълноправен член на Европейския съюз ще отбележи Европейската година на межкултурния диалог. Какъв по-добър знак за нейното начало може да се очаква от нас, освен да поставим в светлината на общественото мнение собствената ни загриженост за културното наследство като източник на самочувствие, за да водим равнопоставен межкултурен диалог? Може би трябва да добавим към тази загриженост и споделената отговорност на страната ни за общото европейско наследство, в което успешно се включваме, за да отстояваме националната си идентичност и обогатим културното многообразие на Европа с плодовете на балканската чувствителност. В това отношение повече от необходима и уместна е инициативата да се представи международноправната защита на културното наследство като партньорство между различни международни организации, чийто водещ мотив е съхранението на паметта за човечеството.

Изданието, което се предлага на вашето внимание, представя международноправни актове на водещи международни организации в областта на културното наследство, чиято стратегическа роля при реализацията на публични политики в този сектор на културата е безспорна: Съвета на Европа, Европейския съюз, Организацията на обединените нации за образование, наука и култура (ЮНЕСКО), Международния институт за унифициране на частното право (UNIDROIT), Международния съвет за паметниците на културата и забележителните места (ИКОМОС) и Международния съвет на музеите (ИКОМ). Разбира се, безспорен факт е, че представянето на правните измерения на тази проблематика е само първата стъпка в цялата система от дейности, свързани с наследството. С това издание ние разчитаме на една повишена активност и инициативност за ефективно опазване и представяне на бъдещите поколения на достигналите до нас културни ценности. Надяваме се да внесем повече яснота в сложните и динамични отношения на мениджмънта и политиките в областта на културното наследство, за да правим своя информиран избор на бъдеще, без да игнорираме културните постижения на миналото.

ПРОФ. СТЕФАН ДАНАИЛОВ
МИНИСТЪР НА КУЛТУРАТА

СЪДЪРЖАНИЕ

Предговор

Международноправна защита на културното наследство: инфраструктури и процеси	11
---	----

СЪВЕТ НА ЕВРОПА

Европейска конвенция за защита на правата на човека и основните свободи.....	27
Европейска културна конвенция.....	42
Конвенция за защита на архитектурното наследство на Европа.....	45
Европейска конвенция за опазване на археологическото наследство.....	52
Европейска конвенция за ландшафта.....	59
Рамкова конвенция на Съвета на Европа за значението на културното наследство за обществото.....	66

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

Резолюция (96/C242/01) на Съвета на Европейския съюз относно равнопоставения достъп до култура, приета на 25 юли 1996 г.	77
Резолюция (97/C36/04) на Съвета на Европейския съюз относно интегрирането на културните аспекти в Общностните инициативи, приета на 20 януари 1997 г.	78
Резолюция (2000/C8/02) на Съвета на Европейския съюз относно насърчаването на мобилността на лицата, професионално ангажирани със сектора на културата, приета на 17 декември 1999 г.	82
Резолюция (2002/C32/01) на Съвета на Европейския съюз относно културата и формирането на общество на знанието, приета на 21 януари 2002 г.	85
Резолюция (2002/C32/02) на Съвета на Европейския съюз относно ролята на културата за развитието на Съюза, приета на 21 януари 2002 г.	87

Решение (26/515/ЕС) на Съвета на Европейския съюз относно сключването на Конвенцията за опазване и насърчаване на многообразието от форми на културно изразяване	89
Резолюция (85/С348/02) на министрите по въпросите на културата относно специалните/облекчените условия за достъп на младите хора до музеите и културните прояви, приета на заседание в рамките на Съвета на 20 декември 1985 г.	91
Резолюция (86/С320/01) на министрите по въпросите на културата относно опазването на Европейското архитектурно наследство, приета на заседание в рамките на Съвета на 13 ноември 1986 г.	92
Резолюция (86/С320/03) на министрите по въпросите на културата относно консервационните дейности по отношение произведенията на изкуството и археологическите находки, приета на заседание в рамките на Съвета на 13 ноември 1986 г.	94
Регламент №3911/92 на Съвета на Европейските общности (ЕИО) относно износа на културни паметници, приет на 9 декември 1992 г.	96
Регламент №752/93 на комисията на Европейските общности (ЕИО), утвърждаващ разпоредбите по прилагане на Регламент №3911/92 на Съвета (ЕИО) относно износа на културни паметници, приет на 30 март 1993 г.	103
Директива (93/7) на Съвета на Европейските общности (ЕИО) относно връщането на предмети с културна стойност, незаконно изнесени извън територията на държава-членка, приета на 15 март 1993 г.	110
Директива (96/100) на Европейския Парламент и Съвета относно измененията и допълненията в Приложението към Директива (93/7) (ЕИО) относно връщането на предмети с културна стойност, незаконно изнесени извън територията на държава-членка, приета на 17 февруари 1997 г.	118
Резолюция (2000/С193/01) на Съвета на Европейския съюз относно консервационните дейности и популяризирането на Европейското филмово наследство, приета на 26 юни 2000 г.	120
Решение (2001/С73/04) на Съвета на Европейския съюз относно архитектурното качество в градска и провинциална среда прието на 12 февруари 2001 г.	123
Резолюция (23/С113/02) на Съвета на Европейския съюз относно архивите в държавите-членки, приета на 6 май 2003 г.	126
Препоръка (2005/835/ЕС) на Съвета на Европейския съюз относно приоритетните действия, които следва да се предприемат за засилване сътрудничеството в сферата на архивното дело в Европа, изготвена на 14 ноември 2005 г.	128
Препоръка (2005/865/СЕ) на Европейския парламент и Съвета относно филмовото наследство и конкурентоспособността на свързаните с него дейности във филмовата индустрия, приета на 16 ноември 2005 г.	132

**ОРГАНИЗАЦИЯ НА ОБЕДИНЕНИТЕ НАЦИИ
ЗА ОБРАЗОВАНИЕ, НАУКА И КУЛТУРА
(ЮНЕСКО)**

Конвенция за опазване и насърчаване на многообразието от форми на културно изразяване	141
Конвенция за опазване на световното културно и природно наследство	158
Конвенция за защита на културните ценности в случай на въоръжен конфликт	170
Конвенция относно мерките за забрана и предотвратяване на незаконен внос, износ и прехвърляне на правото на собственост на културни ценности.....	183
Конвенция за опазване на подводното културно наследство.....	191
Конвенция за опазване на нематериалното културно наследство	205

**МЕЖДУНАРОДЕН ИНСТИТУТ
ЗА УНИФИЦИРАНЕ НА ЧАСТНОТО ПРАВО
(UNIDROIT)**

Конвенция относно връщане на откраднатите или незаконно изнесени културни ценности	221
---	-----

**МЕЖДУНАРОДЕН СЪВЕТ ЗА ПАМЕТНИЦИТЕ НА КУЛТУРАТА
И ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНИТЕ МЕСТА
(ИКОМОС)**

Международна харта за консервация и реставрация на паметниците и забележителните места	233
Международна харта за опазване на историческите градове	237
Международна харта на културния туризъм	240

**МЕЖДУНАРОДЕН СЪВЕТ НА МУЗЕИТЕ
(ИКОМ)**

Определение за музей.....	249
Етичен кодекс за музеите	250

Summary

International Legal Protection of the Cultural Heritage: Infrastructures and Processes	254
---	-----

МЕЖДУНАРОДНОПРАВНА ЗАЩИТА НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО: ИНФРАСТРУКТУРИ¹ И ПРОЦЕСИ

Иван Кабаков, Кристиан Русев

Културното наследство, мислено като съвкупност от недвижими и движими културни ценности, които са носители на колективна (историческа) памет, се превръща от (1) обект на изследователски интерес в (2) начин на изразяване на определено общество, който го отличава от всички останали общества чрез употребата на наследен културен материал. Тази тенденция е отчетливо изявена в почти всички съвременни общества, които в търсене на идентичност преоткриват както собственото си културно наследство, така и това на други култури. Миналото, което много често е определяно като безвъзвратно загубено и затова – упорито търсено, може да бъде употребено по различен начин (което е индикатор за цивилизованост) и за различни цели, но същественото в случая е повишения интерес към културното наследство от страна на много и различни социални групи в рамките на определено общество. Наблюдаваният процес относително лесно преодолява границите на съответната национална държава като се мултиплицира по отношение на други общества и култури, което прави неговата проблематика и значимост за отделните общества „достойна“ за международноправна защита. В основата на подобна реакция е процесът на глобализация, при който индивидът се изправя пред един прекалено голям, трудно обозрим и свръхдинамичен свят, за да изгради собствената си представа за него, като задължителна предпоставка при осмислянето на отделното човешко съществуване. Поради тези причини той се „затваря“ в общности – носители на колективна памет и култура, които са способни да предложат (не само на него) относително отчетлива идентичност и възможност да осмисли собственото си съществуване чрез споделянето на приемливи и разбираеми културни ценности. Необходимо е да се отбележи, че се променя не само обхвата на културното наследство, но и неговото осмисляне като жива култура, която конституира собственото ни човешко съществуване. Именно в тази мисловна перспектива може да бъде разбран засиленият интерес към културното наследство от страна на водещи международни организации в областта на културата, което е индикатор за адекватност на съществуващите реалности. Действията на коментираните международни организации са свидетелство за загриженост, различна от стандартната институционална заинтересованост, което е повод за специално отношение към правно измеримите резултати от тяхната работа.

¹ *Инфраструктура* е структура, която се намира в основата на наблюдавания процес – *опазване на културното наследство*, като осигурява неговото протичане със съответния институционален и нормативен ресурс.

1. Културното наследство като обект на правна защита¹.

Културното наследство е труден обект за защита, който до последната си възможност се съпротивлява срещу всеки инструмент за въздействие. Поради тази особеност повечето от разглежданите инструменти не постигат желания резултат или дори част от него, което е информация за размисъл, относно тяхната полезност и ефективност. Причината за подобно състояние е в недостатъчната им степен на функционална диференциация, която не им позволява да бъдат адекватни на сложността и динамиката на защитаваните обекти. Правната защита не е изключение от общия случай, но поне в своите международноправни измерения тя демонстрира повече заинтересованост от обичайната чувствителност към различията и динамиката на културното наследство.

Представено като отделна система, *културното наследство* се характеризира с действието на няколко ключови подсистеми, които извяват основните видове наследство като компоненти на наблюдаваната цялост, способни да предизвикат в процес на самоорганизация собственото си актуално състояние. В тази мисловна перспектива *културното наследство обхваща нематериалното и материалното – недвижимо и движимо наследство като съвкупност от културни ценности, които са носители на колективна памет и притежават научна и/или културна стойност*. Може би към това определение трябва да се добави още една класификация на видовете наследство, която има своите правни основания в отделни международноправни актове, а именно определянето на културното наследство отвъд неговия родов признак – наличието на културна стойност, доколкото отделните наследства представляват интерес не само за културата на определено общество, но и за определени научни дисциплини като археологията, етнологията, историографията, архитектурата, литературознанието, изкуствознанието, и т. н. В този смисъл можем да отграничим от родовото понятие – културно наследство, отделни видове наследства: (1) *археологическото наследство*, (2) *архитектурното наследство*, (3) *художественото наследство*, (4) *книжовно-документалното наследство* и дори (5) *аудио-визуалното наследство*, които имат своята позитивно-правна уредба в определени международноправни актове. Представеният обхват на културното наследство е до голяма степен определен от тези правни актове и ще бъде поддържан в тясна връзка с актуалните тенденции не само в сектора, но и в сферата на културата.

Една значима част от коментираните видове наследство постигат относителна автономия, която може да се наблюдава не само в международноправни актове, но и в правните системи на определени национални държави. Типичен пример в това отношение е *археологическото наследство*, определяно като *съвкупност от материални следи на човешко присъствие и дейност, които се намират в земните пластове, на повърхността на земята или във водните басейни* (т. н. подводно археологическо наследство), но също така и като *„структури, постройки, групи сгради, разработени обекти, движими и други паметници, както и техния контекст, независимо от това, дали се намират на сушата или под вода“* (чл. 1, т. 3 от Европейската конвенция за опазване на археологическото наследство – обн. ДВ, бр. 70 от 10 август 2004 г.). Него-

¹ *Защита* е операционална система от мерки чрез която се въздейства върху процеса на *опазване на културното наследство*.

вите представители все по-убедително и аргументирано демонстрират различието на този вид наследство спрямо всички останали видове наследства с надеждата в близко бъдеще да получат специализирана (и може би функционална диференцирана) правна уредба под формата на специален закон по отношение на общия (и в повечето случаи – устройствен) закон за културното наследство. Подобни очаквания има и за архитектурното наследство. Необходимо е да се отбележи, че такива резултати действително могат да се наблюдават в някои национални правни системи.

Коментиранияте видове наследства могат да бъдат представени като се използват различни *критерии за селекция* по следния начин:

Критерии за селекция – наличие на материален носител:

1. Нематериално културно наследство
2. Материално културно наследство

Критерии за селекция – трайно закрепени за земната повърхност:

1. Недвижимо културно наследство
2. Движимо културно наследство

Критерии за селекция – значим интерес за определена научна дисциплина:

1. Археологическо наследство
2. Архитектурно наследство
3. Художествено наследство
4. Книжовно-документално наследство
5. Аудио-визуално наследство

Коректно е да се посочи, че предложената *типология на културното наследство*, е изградена и отразява актуалното състояние на международноправната уредба на културното наследство. Тя обаче все още не отчита в достатъчна степен динамиката на сектора, доколкото не идентифицира появата на нови форми, които претендират също да притежават статут на културно наследство, но все още не са получили такъв от съответните правни системи.

В това отношение от изключително значение е да се отбележи *разширяването на обхвата на културно наследство като предизвикателство* за неговото опазване. Подобно развитие е забелязано и от Културната секция на ЮНЕСКО, като неговите представители недвусмислено заявяват, че „*докато в миналото наследството включваше само монументалните останки от култури, постепенно към него се прибавиха нови категории като нематериално, етнографско или индустриално наследство. Причина за това е фактът, че днес се вглеждаме по-внимателно в човешкия род, в драматичните изкуства, езиките и традиционната музика, както и в информационните, духовните и философските системи, на които се основава творчеството. Затова съвременното понятие за наследство е отворено и отразява всяка частица на живата култура, наравно с културата от миналото*“ (<http://portal.unesco.org/culture/en/ev.phpURL>)

Необходимо е да се отбележи, че от гледната точка на опазването на културното наследство, наличните към момента финансови и човешки ресурси се оказват крайно недостатъчни за ефективна защита на неговите ценности, което предполага предефиниране както на понятието за културно наследство, така и пререструктуриране на системите за защита с оглед на съществуващите реалности. Безспорно подобна промяна би трябвало да има и съответните политическо-правни измерения, за да се осигури наблюдаваният процес с адекватна политическа и правна подкрепа като гаранция за неговото успешно осъществяване и значимост за отделните общества и култури. Именно в тази перспектива *междуна-*

родноправната защита на културното наследство трябва да се конституира като добре работеща система, независимо че и в момента повечето от правните актове демонстрират определена степен на адекватност по отношение на протичащите процеси в сектора. Констатираната необходимост от промяна на актуалното състояние е информация за размисъл с оглед на едно бъдещо желано състояние както на културното наследство, така и на правните системи, чрез които се осъществява неговата международноправна защита.

Разграничението между (1)*опазване* и (2)*(правна) защита* е също толкова значимо от методологическа гледна точка. То колебливо и предпазливо се появява в някои международноправни актове и национални правни системи, без да предизвиква никакви сериозни правни последици, демонстрирайки преди всичко определени терминологични пристрастия по отношение на разглежданите понятия. В тази мисловна перспектива обаче може да се търси оптимизация на системата на културното наследство, като се отграничи процесът на опазване от неговата правна защита. Така например за нематериалното културно наследство *опазването* означава „*прилагането на мерки за осигуряване на жизнена трайност на съответното наследство* (б. м. – И. К.), включително неговата идентификация, документиране, изследване, съхраняване, развитие, експлоатация, популяризиране и предаване, предимно чрез формално и неформално образование, а така също и възвращане на различните аспекти на това наследство“ (чл. 2, т. 3 от Конвенцията за опазване на нематериалното наследство – обн. ДВ, бр. 61 от 28 юли 2006 г.), без да се посочват каквито и да е било възможности за правна защита.

Прави впечатление липсата на легално определение за защита (не само в тази Конвенция), което лесно може да се обясни с третирането на това понятие като синоним на понятието „опазване“. Проблемът е в това, че макар и важни и значими, от посочените действия в цитираното определение не могат да произтекат автоматично каквито и да е било правни последици, за да бъдат евентуално квалифицирани като адекватни или неадекватни при опазването на нематериалното културно наследство. Именно в това отношение е необходимо разграничение между процеса на опазване на културното наследство от неговата (правна) защита, като паралелно протичащи и равнопоставени процеси, които в своето интегрирано (комплексно) действие постигат една обща цел. Действително е необходимо да се замислим, доколко *правната защита на културното наследство е операционна система от мерки, чрез която се въздейства върху процеса на опазване на културното наследство?* Предложените разсъждения обаче са само и единствено информация за размисъл по отношение на една възможна промяна, която би подобрила ефективността на правната защита.

2. Международни организации и правни актове

Ако обаче се запитаме кои са (в)носителите на подобна промяна, ще останем силно затруднени при тяхното определяне. Причината за това положение не е липсата на международни организации в областта на културното наследство, а тяхната многобройност и специализираност. Именно тази особеност не ни позволява да дадем еднозначен отговор при определянето на субекта, който осъществява международноправната защита на културното наследство. При всички случаи обаче трябва да разглеждаме тази категория в множествено число и да говорим за субекти, които в процес на самоорганизация изявяват своята специализирана компетентност/позиция. В този

смисъл дължимата загриженост за опазването на културното наследство на международно ниво е „възложена“ на множество субекти, които в процес на самоорганизация взаимно се допълват при постигането на определена степен на функционална диференциация по отношение на конкретни дейности и професии.

Международноправната защита предполага една хоризонтално организирана **институционална инфраструктура**, която осигурява със съответния институционален и нормативен ресурс процеса на опазване на културното наследство. Актуалното състояние на тази защита може би в най-голяма степен се доближава до съдържанието на понятието „интегрирана защита“. Нейната полезност е резултат от комплексно (интегрирано) действие на множество субекти. Всеки един от тях притежава относителна автономия и степен на функционална диференциация, които са задължително условие за участие в наблюдавания процес. При тази ситуация обаче възниква проблемът с равнопоставеността на различните субекти. Отнесени към родовото понятие „международни организации“, някои от тях са междуправителствени – ЮНЕСКО, а други, като например Международният съвет на музеите (ИКОМ), са неправителствени. Техният статут понякога поставя сериозни бариери пред оптималната им комуникация, но същественият проблем за нас е кои от тях да бъдат предпочетени при представянето на международноправната защита на културното наследство с оглед на многообразието от институционални форми? Можем ли например да игнорираме Международната федерация на библиотечните асоциации (ИФЛА) или Международната федерация по информация и документация, преименувана от 1986 г. в Международен архивен съвет (ФИД) за сметка на Международния съвет за паметниците на културата и забележителните места (ИКОМОС)? От друга страна, невъзможността на подобно изчерпателно представяне налага избор, който трябва ясно и аргументирано да посочи **критерии за селекция**.

Исходната ни позиция е да бъдат представени *водещи международни организации в областта на културното наследство* чрез резултатите от тяхната работа, като привилегированото им положение е измерено през количеството и качеството на техните международноправни актове и стратегическа им роля при реализацията на публични политики в този сектор на културата. Потвърждаването на определени нормативни положения, които са предложени от съответната организация в правни актове на други международни организации е индикатор за нейната адекватност и ефективност. Строго погледнато изборът на международни организации има разнопорядков характер и дори в известен смисъл предполага доктринално насилие, което се отнася преди всичко за вписването на ЕС в обхвата на понятието „международноправна защита“. Въпреки това подобна стъпка е предприета (не без съответните съмнения), за да се покаже институционалното многообразие, което е загрижено не само за културното наследство (в частност), но и за многообразието от форми на културно изразяване. В този смисъл предложението, което намираме за балансирано и до известна степен оптимално с оглед формата на изданието, е следното:

1. Съвет на Европа
2. Европейски съюз
3. Организация на обединените нации за образование, наука и култура (ЮНЕСКО)
4. Международен институт за унифициране на частното право (UNIDROIT)
5. Международен съвет за паметниците на културата и забележителните места (ИКОМОС)
6. Международен съвет на музеите (ИКОМ)

Правно измеримите резултати от работата на институционална инфраструктура са конкретните *международноправни актове*. В този смисъл те представляват **правна инфраструктура**, която осигурява с правно-нормативен ресурс процеса на опазване на културното наследство.

Представянето на международноправните актове следва архитектурата на коментираната *институционална инфраструктура на културното наследство*, която определя и тяхното сегментиране в съответни на институцията групи. Отделните институции са представени от определен брой международноправни актове, които са подредени хронологично, за да се очертаят актуалните тенденции и динамиката на процесите, свързани с опазването на културното наследство. Предимство имат правни актове с обща компетентност за сферата на културата и едва след тях са представени правни актове, които се отнасят за културното наследство като сектор на културата и/или засягат проблеми на отделните видове наследство.

Изборът на предпочетените международноправни актове е съобразен с начина им на действие и е определен от следните **критерии за селекция**:

1. Пораждане на правни последици за Република България
2. Очаквано действие
3. Развитие по темата

По този начин се очертава *типологията на правната инфраструктура на културното наследство*, чието действие може да се наблюдава при неговата международноправна защита. Тя изисква да се разгледат характеристиките и начинът на действие на всеки един от правните актове, които са включени в нейната организационна структура. В това отношение специално внимание заслужават следните правни инструменти:

1. Конвенции
2. Директиви
3. Резолюции
4. Препоръки
5. Решения
6. Харти

Както вече бе посочено по-горе, не липсват на специализирани международни организации в сферата на културното наследство, а отсъствието на синхрон между тях в условията на глобализация се полицентричен свят, е сред основните предизвикателства пред ефективната правна защита на културните ценности и опазването им като цивилизационен феномен без аналог или заместител.

С пълно съзнание за необятността на тази материя като особено благодатна за изследователско проучване, настоящият сборник си поставя скромната задача, без претенции за изчерпателност, да представи постиженията, пропуските и тенденциите, свързани със специфичните модели на правно регулиране и защита на културните ценности, възприети от водещи международни организации като Съвета на Европа, Европейския съюз, ЮНЕСКО, UNIDROIT, ИКОМОС и ИКОМ.

Характерен за всички международни организации в обсъжданата сфера е стремежът към саморегулиране и утвърждаване на собствена визия относно приоритетите и инструментите за правна защита на културното наследство, поради което международното сътрудничество между тях остава единственият доказан способ за редуциране на дублиращи се функции и за преодоляване на евентуален антагонизъм между субектите, натоварени със стратегическата мисия да предотвратяват посегателства

спрямо културните ценности, с оглед опазването им за идните поколения, в този толкова динамичен и глобализиращ се свят.

За целите на настоящия анализ е уместно преди всичко да бъде представена незаемимата роля на Съвета на Европа за утвърждаване на законодателни и административни практики в защита на културното наследство във всичките 47 държави-членки на тази международна организация, сред които от 1992 г. насам е и Република България. От международноправните инструменти, изготвени и приети в рамките на Съвета на Европа, ясно проличава концепцията на тази класическа следвоенна международна организация, според която културното наследство представлява фактор с ключово значение за формиране и съхраняване на културната идентичност на всяка общност в условията на развиващи се интеграционни процеси, и в контекста на глобализацията, което обосновава централното място на тази материя сред приоритетите на Съвета на Европа.

Ограниченият обем на този анализ определено не предоставя възможност за дискутиране на всички акценти и приоритети в широкия спектър от дейности на Съвета на Европа за правна защита на културното наследство, но независимо дали се отнася за усилията в посока дигитализиране на информацията относно културните ценности, за утвърждаването на културното наследство като ефективен способ за насърчаване на межкултурния диалог и за превенция на междуетнически конфликти, за популяризирането на „Дните на Европейското културно наследство“ или за унифицирането на националния правопорядък на държавите-членки чрез приемането и ратифицирането на впечатляващо голям брой Конвенции, безспорно е едно – тази международна организация действително има несравним принос за опазването на европейското културно наследство.

Обяснението за тези постижения на Съвета на Европа в сферата на международноправната защита на културното наследство се крие в самия генезис на тази забележителна международна организация, която е основана през 1949 г. и безспорно е първата с подобен мандат в годините след разрушителната Втора световна война. Очевидно Съветът на Европа, със седалище в Страсбург, е недопустимо да бъде смесван със Съвета на Европейския съюз или с неговия Европейски съвет, тъй като последните две всъщност представляват институции на една наднационална интеграционна общност, ползваща същите химн и флаг както Съвета на Европа, и е предмет на анализ в следващите раздели.

Учредяването на Съвета на Европа в резултат на безпрецедентния Конгрес на мира в Хага (Холандия) е извършено с Договора от Лондон от 5 май 1949 г., подписан от само 10 европейски държави, докато към 2007 г. в тази международна организация вече членуват 47 държави (включително страни и с азиатски територии като Русия, Турция, Армения, Грузия, Кипър и Азербайджан), при което единствено Ватикана, Беларус и Казахстан не са ангажирани с членство в Съвета на Европа, и следователно не са приобщени към усилията за международноправна защита на културното наследство.

Според чл. 1 (а) от Статута на Съвета на Европа стратегическата мисия на тази международна организация е *„да постигне единение между държавите-членки с оглед опазването на принципите и осъществяването на идеалите, представляващи общо наследство и фактор за постигане на социален и икономически напредък“*.

Широко разпространена и не без основание е тезата, че сред основните заслуги на Съвета на Европа е приемането и отстояването през десетилетията на Европейската конвенция за правата на човека и основните свободи (последвана от близо

200 инструмента за закрила на човешките права), както и създаването на Европейския съд по правата на човека със седалище Страсбург. Наред с тези значими постижения следва да бъде посочена и ефективната правна защита на културното наследство в пределите на Стария континент – резултат именно от усилията на тази международна организация.

Прави впечатление това, че списъкът от приети в рамките на Съвета на Европа конвенции, резолюции и препоръки в сферата на културното наследство включва над 50 акта, всеки от които безспорно е допринесъл в една или друга степен за правната защита на този цивилизационен феномен. Конвенциите, приети в рамките на Съвета на Европа, представляват по своята правна същност международни договори, а тези от тях, които отговарят на изискванията на чл. 5, ал. 4 от Конституцията на Република България, следва да се считат за част от българското законодателство и следователно да бъдат прилагани с предимство пред онези законови или подзаконови нормативни актове, които им противоречат.

Препоръките и Резолюциите на Съвета на Европа относно правната защита на културното наследство са значителен брой и служат като ценен ориентир за всичките 47 държави-членки, макар и да не поразжат правни последици (за разлика от международните договори) в техния правопорядък.

В допълнение към тях следва да бъдат споменати и приветствани многобройните Резолюции и Декларации (без правни последици, но определено допринасящи за активно международно сътрудничество), приети в рамките на Конференцията на министрите от държавите-членки на Съвета на Европа.

От този обзор на постиженията на Съвета на Европа е видно, че правната защита на културното наследство е сред стратегическите приоритети на тази международна организация – една констатация, която с пълна убеденост следва да бъде отнесена и спрямо Европейския съюз като наднационална интеграционна общност със свой правопорядък и с единна институционална рамка в сферата на законодателната, изпълнителната и съдебната власт.

Безспорно Европейският съюз със своите 27 държави-членки (сред които е и Република България от 1 януари 2007 г.) продължава да бъде изправен пред множество трудни дилеми и въпроси, сред които: Как да се постигне оптимален баланс между разширяването на ЕС и задълбочаването на интеграционните процеси? Чрез какви способности да бъде утвърдено Европейското гражданство? Как да се култивира толерантност и междукултурен диалог в европейски мащаб?

В този смисъл правната защита на културното наследство не е просто един от приоритетите на ЕС, а се явява стратегически инструмент за индиректното постигане на истинска европейска солидарност и социална справедливост, а също и за утвърждаване на културното многообразие на Стария континент. Ето защо в навечерието на „Европейската година за междукултурен диалог“ (2008 г. е обявена за такава с Решение 1983/2006/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 18 декември 2006 г.) Европейският съюз се намира в период на цялостно преосмисляне на правната регламентация и политиките по отношение на културното наследство, с оглед необходимостта да бъде извършен преход от съществуващите многобройни програми и инициативи към издигането на международноправната защита на културните ценности в ранг на „хоризонтална политика“ на ЕС, т. е. такава, която налага търсенето на пресечни точки от всички Общностни политики в името на опазването на културните ценности.

Впрочем, още през 1974 г. от Европейския парламент бе приета Резолюция, изтъкваща необходимостта от предприемане на Общностни мерки по отношение защитата на културното наследство, но липсата на готовност сред редица държави-членки, да делегират елементи от националния си суверенитет в полза на Общностните институции, години наред забавяше еволюцията на правната уредба на Европейския съюз в тази област, докато не бе приет Договорът от Маастрихт.

Всъщност от 1993 г. насам чл. 151 от горепосочения международен договор дефинира основните способи за осигуряване на ефективна правна защита на културното наследство в държавите-членки на Европейския съюз: насърчаване сътрудничеството между страните-членки (както и между ЕС и трети страни, и международни организации); съобразяване на т. н. „културни измерения“ при формулирането и провеждането на всички Общностни политики; насърчаване на културния разцвет в държавите-членки при стриктно зачитане на тяхната национална идентичност и чрез третиране на общото културно наследство като мощен интегриращ фактор. На практика предприетите първоначално мерки на Общностно ниво са с твърде скромни резултати, тъй като са насочени към реставрирането на емблематични архитектурни комплекси като например Акропола в Атина, но постепенно Европейският съюз започна да демонстрира амбиции и капацитет за много по-мощни инициативи в тази сфера, което е видно от създадената на 14 февруари 2000 г. Програма „Култура“ (Решение № 508/2000 г. на Европейския парламент и Съвета), продължена с последващо Решение на 31 декември 2004 г. и изцяло подновена с Решение № 1855/2006 /ЕС.

В допълнение към това следва да бъдат споменати и възможностите за подпомагане на правната защита на културното наследство във връзка със Седма рамкова програма на ЕС, Програма „МЕДИА“ (посветена на Европейското аудио-визуално наследство), както и разкриващите се такива, в резултат на международното сътрудничество със Съвета на Европа (довело до подписването на 5 съвместни Конвенции) и с десетки държави от Африка, Карибите и Тихоокеанския басейн в рамките на „Споразумението от Котону“.

Европейският съюз за по-малко от две десетилетия се превърна от наднационална интеграционна общност с приоритети в сферата на социално-икономическото развитие, в безспорен лидер при международноправната защита на културното наследство във всички негови измерения: движимо и недвижимо, археологическо и архитектурно, материално и нематериално. В този смисъл с пълна убеденост би могло да се твърди, че Европейският съюз целенасочено полага усилия в международен план за правната защита на културното наследство с оглед превръщането на културните ценности в мощен инструмент за утвърждаване/отстояване на културна идентичност и за провеждане на толерантен межкултурен диалог, а оттам и за постигане на устойчив социално-икономически просперитет. Освен това Европейският съюз вече разполага с водещи позиции в съвременния свят по отношение превенцията и санкционирането на престъпните посегателства и трафика на културни ценности, и макар че чл. 30 от Договора за ЕС вмениява подобна стратегическа функция преди всичко на отделните държави-членки, тази наднационална интеграционна общност е постигнала изключително много в обсъжданата сфера чрез изграждането на единен международноправен режим.

По отношение на правното действие на нормативните актове на Европейския съюз, следва да се има предвид, че наред с цитираните по-горе Директиви и Регламенти, Общностните институции са приели десетки Препоръки, Решения и Резолюции, посветени на правната защита на културното наследство. Последните три категории

актове на ЕС не разполагат с върховенство и директен ефект в правопорядъка на държавите-членки, а служат като „жалони“, насочващи нормотворчеството, административната и съдебната практика във всяка от тези 27 държави.

От друга страна, Учредителните договори на ЕС, както и Регламентите на Съвета, притежават атрибутите върховенство и директен ефект, което ги превръща автоматично в директно приложими и задължителни във всяка от държавите-членки на Европейския съюз. В този смисъл следва да се изтъкне, че хармонизирането на българското законодателство в областта на културното наследство с правната уредба на Европейския съюз е необходимо условие за отстояването на високи стандарти в името на една истински достойна кауза – правната защита на културните ценности и гарантиране на равнопоставения достъп до тях в интерес на всички български граждани, които от 1 януари 2007 г. вече са също и граждани на ЕС, т. е. принадлежат към единното правно, икономическо и политическо пространство, очертано от пределите на тази интеграционна общност.

Тук е мястото да се подчертае, че обзорът на ролята на водещите международни организации като субекти за защита на културното наследство в глобален мащаб не би бил целенасочен и балансиран, ако в него липсваше анализ на постиженията на ЮНЕСКО в тази стратегически важна област. Всъщност, основаването от 44 държави на тази международна организация без аналог в съвременния свят, като резултат от проведената през ноември 1945 г. Учредителна конференция, е израз на концепцията, че тъй като „войните започват първо в човешкия ум, а едва след това – на бойните полета“, е крайно наложително каузата на мира да бъде утвърждавана чрез култивиране на интелектуална и етична солидарност във всяко общество с оглед своевременно решаване на възникналите конфликти по цивилизован начин, а това безспорно отрежда незаменима роля на културното наследство като инструмент за постигане на себепознание и толерантен межкултурен диалог.

Съгласно Учредителния акт на ЮНЕСКО мисията на тази международна организация е да допринесе за постигането на световен мир и за благосъстоянието на цялото човечество чрез развитието на образователните, научните и културни връзки между всички народи, а изтеклите шест десетилетия демонстрираха способността на ЮНЕСКО да се адаптира към динамиката на международните отношения и успешно да осъществява своя специфичен мандат в системата на ООН, а именно – утвърждаването на културно многообразие чрез споделяне между членуващите държави на ангажмента за правна защита на културното наследство в съвременния свят.

Подобно на другите вече анализирани международни организации, на ЮНЕСКО също следва да бъде признато правото да се развива и променя, а тази еволюция е наистина забележителна. Така например през първите десетилетия от функционирането на ЮНЕСКО и в условията на Студената война значителен брой от държавите-членки демонстрираха твърде остра чувствителност спрямо евентуални опити за интервенция от страна на ЮНЕСКО в областта на културното наследство, позовавайки се на рискове от нахърняване на културната им идентичност, а това безспорно обрече на неуспех редица иначе амбициозни инициативи за международноправна защита на културните ценности.

Десетилетия по-късно, вече в контекста на безпрецедентния процес на глобализация и приключено идеологическо противопоставяне между двата антагонистични блока, ЮНЕСКО съумя да постигне забележително висока степен на консолидиране на своята правна инфраструктура, подплатена с така необходимата добра политическа воля от страна на държавите-членки.

В резултат на многобройните си постижения в обсъжданата област ЮНЕСКО постепенно се превърна в еманация на идеята, че културните ценности не са просто стоки – предмет на сделки с граждански или търговски оборот, а нещо много повече – незаменим инструмент за подпомагане съхраняването на културната идентичност и на толерантния тон на межкултурния диалог, с оглед преодоляване на риска от маргинализиране на отделни уязвими социални групи или етнически/религиозни общности. Истинността на подобна теза пролича по повод мрачната символика, свързана с приемането на Генералната конференция на ЮНЕСКО на „Всеобща декларация за културно многообразие“ в същата година, през която бяха извършени атентатите на 11 септември 2001 г. в Ню Йорк.

Именно виждането, че глобализацията предоставя необятни възможности за опазването на културното наследство, но и го излага на широк спектър от рискове (например – престъпни посегателства и трафик от организираната престъпност, увреждане или унищожаване в резултат на екологични катастрофи, терористични актове или въоръжени конфликти), е в основата на изключително мащабните усилия на ЮНЕСКО за международноправна защита както на движимото и недвижимото културно наследство, така и на нематериалното такова.

В този смисъл следва да се подчертае, че в рамките на ЮНЕСКО бяха приети едни от най-значимите международноправни инструменти в областта на културното наследство въобще, при което, поради правната същност на тази международна организация, логично изборът на най-подходящия способ за правна защита падна върху Конвенции, а не върху някои други анализирани по-горе правни инструменти от типа на Резолуции или Регламенти. Конвенциите на ЮНЕСКО са международни договори (осмислянето на които следва да става през призмата на „Закона за международните договори на Република България“, обн. ДВ, бр. 97/13 ноември 2001 г.), допринасящи за утвърждаването на единни правни стандарти по отношение защитата на културното наследство.

Всъщност една част от тези конвенции са ратифицирани от Република България, обнародвани в Държавен вестник и пораждат регламентирани в чл. 5, ал. 4 на Конституцията правни последици (т. е. представляват действащо право), докато редица други правни инструменти на ЮНЕСКО тепърва следва да добият това качество. В своята съвкупност тези Конвенции на ЮНЕСКО са една от най-надеждните гаранции в съвременния свят, че правната защита на културното наследство ще продължи да заема стратегическо място в дейността на тази еволюираща международна организация, с оглед постигането на „глобализация с човешко лице“.

Именно тук е мястото да се открият постиженията на една друга междуправителствена организация извън системата на ООН – UNIDROIT (Международен институт за унифициране на частното право), чиято мисия е да допринесе за модернизирването, хармонизирането и в крайна сметка – за уеднаквяването на нормативната уредба на членуващите 61 държави. Твърде неправилно е да се счита, че тази създадена през далечната 1926 г. (като спомагателен орган на Обществото на народите) междуправителствена организация е ангажирана с унифицирането единствено на Търговското и Облигационното право на държавите-членки, тъй като международноправната защита на културното наследство заема централно място сред приоритетите на UNIDROIT. Както е добре известно, разпадането на завършилото с фиаско Общество на народите (като предшественик на ООН) поставя необходимостта от преосмисляне на ролята на UNIDROIT, поради което тази междуправителствена организация е преоснована през

1940 г. на базата на Статут, представляващ международен договор. Любопитно е обстоятелството, че Република България е сред първите държави, присъединили се към UNIDROIT, със своето членство от 22 юни 1940 г. насам, след ратифицирането на Статута. Особено важно е да се посочи, че за периода на функционирането на UNIDROIT в рамките на тази междуправителствена организация са изготвени над 70 проекта за международноправни инструменти в служба на унифицирането на частното право на всички държави-членки, една част от които проекти са обективирани в Конвенции (т. е. международни договори), приети от Дипломатическите конференции на държавите-членки на UNIDROIT, а друга част от тези мащабни научни разработки са в основата на значителен брой Рамкови закони (служещи като модели/образци за вътрешноправно регулиране), утвърдени от UNIDROIT, а трета група от изработените от UNIDROIT проучвания са послужили на редица международни организации като проекти, на база на които са приети впоследствие множество международни договори.

Сред основните предимства на UNIDROIT следва да се открият отличният синхрон между органите на управление, както и правно-техническия подход при унифицирането на националното законодателство на държавите-членки, при който по принцип се предполага политическата подкрепа на страните-членки, и проектите за международноправни актове в областта на културното наследство не се ограничават с рамков характер или лозунгоподобни фрази, а залагат на конкретика и изключителна прецизност. Правната същност на конвенциите на UNIDROIT, както и техните последици изобщо не се различават от тези на вече коментираните международни договори, по които Република България е страна.

След като дотук бяха съпоставени постиженията при международноправната защита на културното наследство на четири водещи междуправителствени организации, а именно – Съвета на Европа, Европейския съюз, ЮНЕСКО и UNIDROIT, е повече от уместно да бъде посветено внимание на една забележителна международна неправителствена организация, каквато е ИКОМОС (Международен съвет за паметниците на културата и забележителните места). ИКОМОС обединява повече от 7500 членове (от над 110 държави), организирани в Национални комитети (включващи 4 категории членове) и партниращи си с органите на тази неправителствена организация, сред които съгласно чл. 8 от Статута са: Генералната асамблея на ИКОМОС, Изпълнителният комитет/бюро и Съвещателният комитет, подпомагани от Секретариат.

В съответствие с чл. 4 от своя Статут, ИКОМОС е *„международна организация, чиято мисия е да допринесе за опазването, реставрирането и консервационните дейности по отношение на паметниците на културата“*, при което Статутът (приет на 22 май 1978 г. от V Генерална асамблея на ИКОМОС) съдържа подробен каталог с легални дефиниции на множество ключови термини в тази сфера. Важно е да се уточни, че целите на ИКОМОС обхващат: утвърждаването му като глобален форум за обмен на експерти и добри практики, изработване на становища във връзка с подготвяни конвенции от водещи международни организации в сектора на археологическото и архитектурното наследство, взаимодействието с държавната администрация във всички страни, с оглед изграждането на световна мрежа от документационни центрове с информационни масиви в областта на консервационните дейности, утвърждаването на *„Международен ден на паметниците на културата“* (18 април), периодично консултиране на ЮНЕСКО относно обектите, отговарящи на изискванията за включване в Списъка на паметниците на културата със световно значение и много други.

Всъщност мисията на ИКОМОС може да бъде най-добре разбрана в контекста на неговото учредяване и утвърждаване. Както е добре известно, доминиращата до началото на XX век доктрина счита, че правната защита на културното наследство е строго национален прерогатив (като израз на зачитането на националния суверенитет), поради което международното сътрудничество в тази област се явява немислимо.

С основаването на Обществото на народите, а след това и на ООН, постепенно е възприет радикално различен подход, познат като „културен интернационализъм“, според който международноправните инструменти следва да играят ключова роля при правната защита на културните ценности в глобален мащаб.

Важно е да се уточни, че още през далечната 1957 г. „Първият конгрес на архитектите и специалистите по старинни сгради“ настоятелно препоръчва създаването на международна неправителствена организация с мисия да допринася за опазването на архитектурното и археологическото наследство, а вторият подобен Конгрес (проведен във Венеция през 1964 г.) приема 13 Резолюции, първата от които води до създаването на т. н. Венецианска Харта (посветена на реставрационните дейности), а втората поред Резолюция предвижда учредяването на самия ИКОМОС. Характерно за актовете на ИКОМОС е преди всичко това, че те следват средновековната английска традиция (подобно на „Магна Харта“) за регламентиране на универсално значими въпроси по рамков и декларативен начин, без да поражда правни последици, в която и да е държава или международна организация. Въпреки че не притежават правното действие, характерно за международните договори, актовете на ИКОМОС служат като авторитетен ориентир във всяко съвременно общество, а безспорно подобна е и ролята им в Република България.

Обзорът на водещите международни организации, ангажирани с международноправната защита на културното наследство, би могъл да добие завършен вид при включването на още един субект на защита, а именно – на ИКОМ (Международен съвет на музеите). Съгласно концепцията на ИКОМ, музеите (музейното дело) в световен мащаб притежават ценен потенциал за съхраняване на историческата памет и оттам – за култивиране на толерантност в обществото и за съхраняване на цивилизования межкултурен диалог в служба на мира и закрилата на човешките права и свободи. Безспорно музеите представляват най-подходящото място за среща на настоящето с миналото, следователно те са път към себепознанието във всяко цивилизовано общество и индиректно – мост към формирането на ясна визия за споделено бъдеще. В този смисъл целите на ИКОМ включват утвърждаването на ролята на музеите като пазители на историческа памет, насърчаване на равнопоставения достъп до тях, култивиране на траен обществен интерес към музейното дело, с оглед допринасяне за правната защита на културното наследство и за активно сътрудничество с водещи международни организации като ЮНЕСКО, Съвета на Европа и Европейския съюз.

Най-значимото постижение на ИКОМ е приетият на 4 ноември 1986 г. от XV Генерална асамблея в Буенос Айрес „Кодекс за професионална етика“, който бе изменен и допълнен от XX Генерална асамблея в Барселона (6 юли 2001 г.) под ново наименование – „Етичен кодекс за музеите“ и бе отново изменен на 8 октомври 2004 г. в Сеул. Следва да се подчертае, че приемането и прилагането на този Кодекс представлява повратен момент в развитието на ИКОМ, при което в него са регламентирани минималните стандарти за добри практики в музейното дело, към които всички членове на Международния съвет на музеите следва стриктно да се придържат.

Етичният кодекс е ценен и с това, че без да лишава от гъвкавост и дискреционна преценка членовете на ИКОМ, очертава по ясен и прагматичен начин основните принципи, които следва да бъдат съблюдавани от музейните служители с оглед ефикасно саморегулиране в тази област. Регламентираните от Етичния кодекс принципи са 8 на брой и всички те пряко или индиректно имат за цел опазването на културното наследство чрез осигуряване на висок професионализъм, прозрачност, законосъобразност и предотвратяване на конфликт на интереси в музейното дело. Въпреки че поради естеството си Етичният кодекс на ИКОМ не би могъл да породи правни последици по отношение физически и юридически лица, съобразяването с неговите разпоредби от страна на музейните институции би могло да се превърне в значима крачка напред с оглед отстояването на единни международни стандарти в обсъждания сектор.

Предложеният анализ показва, че международноправната защита на културното наследство е стратегически важна кауза, която налага преодоляване на концептуалните различия между водещите международни организации в името на заедно опознатото минало, споделеното настояще и общото бъдеще.

3. Културно наследство и многообразие от форми на културно изразяване

Културното многообразие е тема, която предлага възможности за анализ на протичащите процеси в тяхната сложност и комплексност, доколкото съдържа в себе си по един или друг начин проблемите на отделната култура. То е и начин на живот, който неумолимо пронизва нашето ежедневие, за да преосмисли споделяните от нас ценности в светлината на бъдещето. Същевременно необходимо е да се отбележи, че многообразието от форми на културно изразяване (което включва и многообразието от институционални и правни форми) променя полезното действие на международноправната защита на културното наследство, за да изяви актуални тенденции и перспективи за бъдещето на културата. В това отношение може би най-подходящото заключение е отнасянето на културното наследство към тази нова и убедително налагаща се проблематика – културното многообразие. Този формат изявява действителния потенциал на културното наследство като концентриран израз на ценностната система на определена култура, която общува с всички останали, доколкото е способна да отличи и защити своята идентичност и начин на живот. Именно това условие за ***равнопоставен междукултурен диалог*** превръща културното наследство в обект на засилен обществен интерес и правна защита, чиито конкретни измерения са предложените международноправни актове.

СЪВЕТ НА ЕВРОПА

ЕВРОПЕЙСКА КОНВЕНЦИЯ ЗА ЗАЩИТА НА ПРАВАТА НА ЧОВЕКА И ОСНОВНИТЕ СВОБОДИ

Обн. ДВ, бр. 80 от 2 октомври 1992 г., изм. ДВ, бр. 137 от 20 ноември 1998 г.

Преамбюл

Правителствата, подписали тази конвенция като членове на Съвета на Европа, вземайки предвид Всеобщата декларация за правата на човека, провъзгласена от Общото събрание на Организацията на обединените нации на 10 декември 1948 г.;

вземайки предвид, че Декларацията има за цел да осигури всеобщото и ефективно признаване и спазване на правата, провъзгласени в нея;

имайки предвид, че целта на Съвета на Европа е да се постигне по-голямо единство между неговите членове и че едно от средствата за преследване на тази цел е поддържането и по-нататъшното осъществяване на правата на човека и основните свободи;

потвърждавайки отново своята дълбока вяра в тези основни свободи, които представляват фундамент на справедливостта и мира в целия свят и могат по-ефикасно да бъдат осъществени, от една страна, по пътя на действената политическа демокрация, а, от друга, чрез общо разбиране и спазване на правата на човека, от които тези свободи зависят;

решени като правителства на европейски страни, които имат общи ценности и общо наследство от политически традиции, идеи, на свобода и върховенство на закона, да направят първата крачка към съвместното осъществяване на някои от правата, провъзгласени от всеобщата декларация,

се договориха за следното:

Член 1

Задължение за зачитане на правата на човека

Високодоговарящите страни осигуряват на всяко лице под тяхна юрисдикция правата и свободите, определени в Част I на тази Конвенция.

Част първа ПРАВА И СВОБОДИ

Член 2

Право на живот

1. Правото на живот на всеки се защитава от закона. Никой не може да бъде умишлено лишен от живот освен в изпълнение на съдебна присъда за извършено престъпление, за което такова наказание е предвидено в закона.

2. Лишаването от живот не се разглежда като противоречащо на разпоредбите на този член, когато то е резултат от употреба на сила, призната за абсолютно необходима:

- a) при защитата на което и да е лице от незаконно насилие;
- b) при осъществяването на законен арест или при предотвратяване на бягството на лице, законно лишено от свобода;
- c) при действия, предприети в съответствие със закона, за потушаване на бунт или метеж.

Член 3

Забрана на изтезанията

Никой не може да бъде подложен на изтезания или нечовешко или унизително отношение или наказание.

Член 4

Забрана на робството и на принудителния труд

1. Никой не може да бъде държан в робство или в принудително подчинение.
2. Никой не може да бъде заставян да извършва принудителен или задължителен труд.
3. За целите на този член не представлява „принудителен или задължителен труд“:

a) всеки труд, който обикновено е задължителен за лицата, лишени от свобода в съответствие с чл. 5 на тази Конвенция или по време на условно освобождаване от такава лишаване от свобода;

b) всяка служба от военен характер или в страните, където се признава освобождаване от военна служба заради религиозни убеждения, службата, отбивана вместо задължителната военна служба;

c) всяка повинност, изпълнявана в случай на извънредно положение или бедствие, застрашаващи съществуването или благосъстоянието на обществото;

d) всеки труд или повинност, представляващи елемент от обичайните граждански задължения.

Член 5

Право на свобода и сигурност

1. Всеки има право на свобода и сигурност. Никой не може да бъде лишен от свобода освен в следните случаи и по реда, предвидени от закона:

a) законосъобразно лишаване от свобода по силата на постановена от компетентен съд присъда;

b) законосъобразен арест или лишаване от свобода за неизпълнение на законосъобразно съдебно решение или с цел осигуряване на изпълнението на задължение, предписано от закона;

c) законосъобразен арест или лишаване от свобода, с цел да се осигури явяването му пред компетентния съгласно закона орган при обосновано подозрение за извършено престъпление или когато задържането обосновано може да се смята за необходимо, за да се попречи на лицето да извърши престъпление или да се укрие след като е извършило престъпление;

d) лишаване от свобода на непълнолетно лице на основата на законосъобразно решение, за да се осигури надзор с възпитателна цел или законосъобразно лишаване от свобода на такова лице, с цел да се осигури неговото явяване пред предвидената в закона институция;

е) законосъобразно лишаване от свобода, с цел да се предотврати разпространението на инфекциозни болести, както и на душевноболни лица, алкохолици, наркомани или скитници;

ф) законосъобразен арест или лишаване от свобода на дадено лице, с цел да се предотврати незаконното му влизане в страната или на лице, против което се предприемат действия за неговото депортиране или екстрадиране.

2. На всеки арестуван трябва незабавно да бъдат съобщени на разбираем за него език основанията за арестуването му и всички обвинения, които му се предявяват.

3. Всеки арестуван или лишен от свобода в съответствие с разпоредбите на т. 1 (с) на този член, трябва своевременно да бъде изправено пред съдия или пред длъжностно лице, упълномощено от закона да изпълнява съдебни функции и има право на гледане на неговото дело в разумен срок или на освобождаване преди гледането на неговото дело в съда. Освобождаването може да бъде обусловено от даването на гаранции за явяване в съда.

4. Всеки арестуван или лишен от свобода има право да обжалва законосъобразността на своето задържане в съда, който е задължен в кратък срок да се произнесе; в случай, че задържането е неправомерно, съдът е длъжен да нареди незабавното освобождаване на задържаното лице.

5. Всяко лице, арестувано или лишено от свобода в нарушение на изискванията на този член, се ползва с осигурено от правните процедури право на обезщетение.

Член 6

Право на справедлив съдебен процес

1. Всяко лице при решаването на правен спор относно неговите граждански права и задължения или основателността на каквото и да е наказателно обвинение срещу него, има право на справедливо и публично гледане на неговото дело в разумен срок от независим и безпристрастен съд, създаден в съответствие със закона. Съдебното решение се обявява публично, но пресата и публиката могат да бъдат отстранявани по време на целия или на част от съдебния процес, в интерес на нравствеността, обществената и националната сигурност в едно демократично общество, когато това се изисква от интересите на непълнолетните лица или за защита на личния живот на страните по делото или, само в необходимата според съда степен, в случаите, в които поради особени обстоятелства публичността би нанесла вреда на интересите на правосъдието.

2. Всяко лице, обвинено в извършване на престъпление, се смята за невинно до доказване на вината му в съответствие със закона.

3. Всяко лице, обвинено в извършване на престъпление, има в минимум следните права:

а) да бъде незабавно и в подробности информирано за характера и причините за обвинението срещу него на разбираем за него език;

б) да има достатъчно време и възможности за подготовка на своята защита;

с) да се защитава лично или да ползва адвокат по свой избор; ако не разполага със средства за заплащане на адвокат, да му бъде предоставена безплатно служебна защита, когато го изискват интересите на правосъдието;

д) да участва в разпита или да изисква разпит на свидетелите, свидетелстващи против него и да изисква призоваването и разпитът на свидетелите на защитата да се извършват при същите условия;

е) да ползва безплатно услугите на преводач, ако не разбира или не говори езика, използван в съда.

Член 7**Неналагане на наказание без закон**

1. Никой не може да бъде осъден за действие или бездействие, което в момента на неговото извършване не е било квалифицирано като престъпление по националното или международното право. Не може да бъде налагано наказание по-тежко от това, което е било предвидено за съответното престъпление в момента, когато то е било извършено.

2. Този член не изключва съденето и наказването на което и да е лице за действие или бездействие, които в момента на тяхното извършване са представлявали престъпление в съответствие с общите принципи на правото, признати от цивилизованите народи.

Член 8**Право на зачитане на личния и семейния живот**

1. Всеки има право на неприкосновеност на личния и семейния си живот, на жилището и на тайната на кореспонденцията.

2. Намесата на държавните власти в упражняването на това право е недопустима, освен в случаите, предвидени в закона и необходими в едно демократично общество в интерес на националната и обществената сигурност или на икономическото благосъстояние на страната, за предотвратяване на безредици или престъпления, за защита на здравето и морала или на правата и свободите на другите.

Член 9**Свобода на мисълта, съвестта и религията**

1. Всеки има право на свобода на мисълта, съвестта и религията; това право включва свободата на всеки да променя своята религия или убеждения и свободата да изповядва своята религия или убеждения индивидуално или колективно, публично или частно, чрез богослужение, преподаване, практикуване и спазване на религиозни обреди и ритуали.

2. Свободата да се изповядват религията или убежденията подлежи само на такива ограничения, които са предвидени от закона и са необходими в едно демократично общество в интерес на обществената сигурност, за защитата на обществения ред, здравето и морала или за защитата на правата и свободите на другите.

Член 10**Свобода на изразяването на мнения**

1. Всеки има право на свобода на изразяването на мнения. Това право включва свободата да отстоява своето мнение, да получава и да разпространява информация и идеи без намеса на държавните власти и независимо от границите. Този член не забранява на държавите да подлагат на разрешителен режим на радио- и телевизионните компании и производителите на кинематографична продукция.

2. Упражняване на тези свободи, доколкото е съпроводено със задължения и отговорности, може да бъде обусловено от процедури, условия, ограничения или санкции, които са предвидени от закона и са необходими в едно демократично общество в интерес на националната и обществената сигурност, и на териториалната цялост, за предотвратяване на безредици или престъпления, за защитата на здравето и морала, както и на репутацията или на правата на другите, за предотвратяване разкриването на информация, получена доверително или за поддържане на авторитета и безпристрастността на правосъдието.

Член 11**Свобода на събранията и сдруженията**

1. Всеки има право на свобода на мирни събрания и на свободно сдружаване, включително правото да образува и членува в професионални съюзи за защита на своите интереси.

2. Упражняването на това право не подлежи на никакви други ограничения, освен на тези, предвидени в закона и необходими в едно демократично общество в интерес на националната или обществената сигурност, за предотвратяване на безредици или престъпления, за защитата на здравето и морала или на правата и свободите на другите. Този член не изключва въвеждането на законни ограничения върху упражняването на тези права от служещите във въоръжените сили, полицията или държавната администрация.

Член 12**Право на встъпване в брак**

Мъжете и жените, достигнали брачна възраст, имат право да встъпват в брак и да създават семейство в съответствие с националните закони, регулиращи упражняването на това право.

Член 13**Право на ефективни правни средства за защита**

Всеки, чиито права и свободи, провъзгласени в тази Конвенция, са нарушени, има право на ефикасни правни средства за тяхната защита пред съответните национални власти, дори и нарушението да е извършено от лица, действащи при упражняване на служебни функции.

Член 14**Забрана на дискриминацията**

Упражняването на правата и свободите, предвидени в тази Конвенция, следва да бъде осигурено без всякаква дискриминация, основана на пол, раса, цвят на кожата, език, религия, политически и други убеждения, национален или социален произход, принадлежност към национално малцинство, имущество, рождение или друг някакъв признак.

Член 15**Дерогирание при извънредно положение**

1. По време на война или на друго извънредно положение, застрашаващи съществуването на нацията, всяка от Високодоговарящите страни може да предприеме действия, освобождаващи я от изпълнението на нейните задължения по тази Конвенция, но строго в пределите на изискванията на положението, при условие, че тези действия не са несъвместими с другите ѝ задължения по международното право.

2. На основата на предходната разпоредба не се допуска никакво освобождаване от задълженията по чл. 2, освен по отношение на смъртта, като резултат от правомерни актове на война, както и от задълженията по членове 3, 4, (т. 1) и чл. 7.

3. Всяка от Високодоговарящите страни, която се ползва от правото на такова освобождаване, е длъжна да предостави на Генералния секретар на Съвета на Европа пълна информация относно предприетите действия и породилите ги причини. Тя също така е длъжна да информира Генералния секретар на Съвета на Европа за датата на прекратяване на тези действия и на възстановяване прилагането на разпоредбите на тази Конвенция в пълния им обем.

Член 16**Ограничения за политическата дейност на чужденците**

Никоя от разпоредбите на членове 10, 11 и 14 не може да се тълкува като създаващ препятствия на Високодоговарящите страни да въвеждат ограничения за политическата дейност на чужденците.

Член 17**Забрана на злоупотребата с права**

Никоя от разпоредбите на тази Конвенция не може да се тълкува като предоставяща правото на някоя държава, група или лице да осъществява дейност или действия, имащи за цел разрушаването на което и да е от правата и свободите, предвидени в тази Конвенция, или ограничаването им в по-голяма степен от предвидената в Конвенцията.

Член 18**Обхват на допустимите ограничения на правата**

Ограниченията, допустими в съответствие с тази Конвенция, по отношение упражняването на определени права и свободи не могат да се прилагат с цел, различна от тази, за чието осъществяване са предвидени.

Част втора **ЕВРОПЕЙСКИ СЪД ПО ПРАВАТА НА ЧОВЕКА**

Член 19**Създаване на Съда**

За да се осигури спазването на задълженията, поети от Високодоговарящите страни съгласно Конвенцията и протоколите към нея, се създава Европейски съд по правата на човека, наричан по-нататък „Съдът“. Той е постоянно действащ.

Член 20**Брой на съдиите**

Съдът се състои от съдии, чийто брой е равен на броя на Високодоговарящите страни.

Член 21**Условия за упражняване на длъжността**

1. Съдиите трябва да притежават високи морални качества и да отговарят или на изискванията, необходими за заемане на висши съдебни длъжности, или да са юристи с призната компетентност.

2. Съдиите заседават в Съда в лично качество.

3. За срока на срока на пълномощията си съдиите не могат да упражняват никаква дейност, несъвместима с изискванията за независимост и безпристрастност или за работа на пълен работен ден; всеки въпрос, който възниква във връзка с прилагането на тази алинея, се решава от Съда.

Член 22**Избор на съдиите**

1. Съдиите за всяка Високодоговаряща страна се избират от Парламентарната асамблея с мнозинството от подадените гласове по списък от трима кандидати, определени от Високодоговарящата страна.

2. Същата процедура се прилага за попълване на Съда при присъединяване на нова Високодоговаряща страна, както и за попълване на овакантираните места.

Член 23

Срок на мандата

1. Съдиите се избират за срок 6 години. Те подлежат на преизбиране. Срокът на мандата на половината от избраните на първите избори съдии обаче, изтича след 3 години.

2. Съдиите, срокът на чийто мандат изтича в края на първоначалния период от 3 години, се определят по жребий от Генералния секретар на Съвета на Европа веднага след техния избор.

3. С цел да се осигури, доколкото е възможно, обновяването на половината от съдиите на всеки три години, Парламентарната асамблея може да реши преди произвеждането на поредните избори, срокът на мандата на един или на повече съдии, които предстои да бъдат избрани, да не бъде 6, но не повече от 9 и не по-малко от 3 години.

4. Когато става въпрос за повече от един мандат и Парламентарната асамблея прилага предходната алинея, разпределението на мандатите се извършва с теглене на жребий от Генералния секретар на Съвета на Европа веднага след избора.

5. Съдия, избран да замести друг съдия преди изтичане на мандата на последния, заема длъжността до края на мандата на своя предшественик.

6. Мандатът на съдиите изтича при навършване на 70 години.

7. Съдиите изпълняват задълженията си до замената им. Те обаче продължават да работят по делата, в които вече са започнали да разглеждат.

Член 24

Освобождение от длъжност

Съдия не може да бъде освободен от длъжност, освен ако останалите съдии не решат с мнозинство от две трети, че е престанал да отговаря на необходимите условия.

Член 25

Регистратура и юридически секретари

Съдът разполага със регистратура, чиито функции и устройство се определят от правилника на Съда. Съдът се подпомага от юридически секретари.

Член 26

Пленарен състав на Съда

Пленарният състав на Съда:

a) избира свой председател и един или двама заместник-председатели за срок от 3 години; те могат да бъдат преизбрани;

b) създава камари, съставени за определен срок;

c) избира председатели на камарите на Съда; те могат да бъдат преизбрани;

d) приема правилника на Съда;

e) избира завеждащия регистратурата и един или няколко негови заместници.

Член 27

Комитети, камари и Голяма камара

1. За разглеждане на заведените дела Съдът заседава в комитети от трима съдии, в камари от 7 съдии и в Голяма камара от седемнадесет съдии. Камарите създават комитети за определен срок.

2. Като *ex officio* член на камара или на Голяма камара заседава съдията, избран от името на държавата, страна по производството, или ако няма такъв или той не е в състояние да участва, лице по неин избор, което заседава в качеството на съдия.

3. Членове на Голямата камара са и председателя на Съда, заместник-председателите, председателите на камарите и други съдии, избрани в съответствие с правилника на Съда. Когато делото е отнесено в Голямата камара на основание чл. 43, никой съдия от камарата, произнесла решението, не участва в Голямата камара, с изключение на председателя на камарата и на съдията, заседавал от името на заинтересуваната държава.

Член 28

Декларация на комитетите за недопустимостта

Комитетът може с единодушно гласуване да обяви за недопустима или да заличи от списъка индивидуална жалба, подадена съгласно чл. 34, когато такова решение може да бъде взето без допълнително разглеждане. Решението е окончателно.

Член 29

Решения на камарите по допустимостта и по същество

1. Ако не е било взето по решение по чл. 28, една от камарите се произнася по допустимостта и по съществуването на индивидуалните жалби, подадени на основание чл. 34.

2. Една от камарите се произнася по допустимостта и по съществуването на междудържавните жалби, подадени на основание чл. 33.

3. Решението по допустимостта се взема отделно, освен ако по изключение Съдът не постанови друго.

Член 30

Отказ от компетентност в полза на Голямата камара

Когато висящо дело в някоя камара повдига сериозен въпрос, свързан с тълкуването на Конвенцията или на протоколите към нея, или когато решаването на даден въпрос от камара може да доведе до противоречие с предходно решение на Съда, камарата може по всяко време, преди да е постановило решението, да предостави за разглеждането на делото на Голямата камара, освен ако някоя от страните по делото възрази.

Член 31

Правомощия на Голямата камара

Голямата камара:

а) се произнася по жалби, подадени на основание чл. 33 или чл. 34, когато делото ѝ е предоставено от дадена камара на основание чл. 30 или е отнесено пред нея на основание чл. 43;

б) разглежда молбите за съвещателни мнения, подадени на основание чл. 47.

Член 32

Юрисдикция на съда

1. Юрисдикцията на съда обхваща всички въпроси, засягащи тълкуването и прилагането на Конвенцията и на протоколите към нея, които са отнесени към него съгласно членове 33, 34 и 47.

2. В случай на възникване на спор относно юрисдикцията на Съда, той се решава от Съда.

Член 33

Междудържавни дела

Всяка Високодоговаряща страна може да сезира Съда за всяко твърдяно нарушение на разпоредбите на Конвенцията и на протоколите към нея, извършено от друга Високодоговаряща страна.

Член 34**Индивидуални жалби**

Съдът може да бъде сезиран с жалби от всяко лице, неправителствена организация или група лица, които твърдят, че са жертва на нарушение от страна на някоя от Високодоговарящите страни на правата, провъзгласени в Конвенцията или в протоколите към нея. Високодоговарящите страни са длъжни да не създават по никакъв начин пречки за ефективното упражняване на това право.

Член 35**Условия за допустимост**

1. Съдът може да бъде сезиран само след изчерпване на всички вътрешноправни средства за защита в съответствие с общопризнатите норми на международното право, в срок от шест месеца след датата на окончателното решение на националната инстанция.

2. Съдът не разглежда индивидуална жалба, подадена на основание чл. 34, която:

- а) е анонимна; или

- б) представлява по същество дело, вече разгледано от Съда или в хода на друга процедура на международно разглеждане или решаване на спорове и не съдържа нова информация, отнасяща се към това дело.

3. Съдът обявява за недопустима всяка индивидуална жалба, подадена на основание чл. 34, която той сметне за несъвместима с разпоредбите на Конвенцията или на протоколите към нея, за явно необоснована или представляваща злоупотреба с правото на жалба.

4. Съдът отхвърля всяка жалба, която той сметне за недопустима по силата на този член. Той може да направи това на всеки етап от процедурата.

Член 36**Конституиране трета страна**

1. По всяко дело пред една от камарите или пред Голямото камара всяка Високодоговаряща страна, чийто гражданин е жалбоподател, има право да представи писмени становища и да вземе участие в открито заседание.

2. Председателят на съда може, в интерес на справедливото правораздаване, да покани всяка Високодоговаряща страна, която не е страна в процеса, или всяко заинтересувано лице извън жалбоподателя, да представят писмени становища или да участват в откритите заседанията.

Член 37**Заличаване на жалба**

1. На всеки етап от процедурата Съдът може да реши да заличи дадена жалба от списъка на делата, ако обстоятелствата дават основание да се счита, че:

- а) ищецът няма намерение повече да я поддържа; или

- б) въпросът е вече решен; или

- в) по всяка друга причина, установена от Съда, по-нататъшното разглеждане на жалбата е неоправдано.

Съдът обаче продължава разглеждането на жалбата, ако зачитането на правата на човека, както те са определени в Конвенцията и протоколите към нея, налага това.

2. Съдът може да реши да включи отново дадена жалба в списъка, ако сметне, че обстоятелствата го оправдават.

Член 38

Разглеждане на делото и процедура за приятелско споразумение

1. В случай че Съдът обяви дадена жалба за допустима, той:

а) продължава разглеждането на делото съвместно с представителите на страните и ако е необходимо, предприема разследване, за чието ефективно осъществяване заинтересуваните държави са длъжни да създават всички необходими условия;

б) се поставя на разположение на заинтересуваните страни с цел да се постигне приятелско решаване на спора, на основата на зачитане правата на човека, както те са определени в Конвенцията и протоколите към нея.

2. Осъществяваната в съответствие с алинея 1б) процедура е поверителна.

Член 39

Постигане на приятелско споразумение

В случай на постигане на приятелско споразумение Съдът заличава делото от своя списък чрез решение, ограничаващо се до кратко изложение на фактите и на постигнатото споразумение.

Член 40

Открито заседание и достъп до документите

1. Заседанията са открити, освен ако Съдът в изключителни случаи не реши друго.

2. Депозиранияте в регистратурата документи са достъпни за обществеността, освен ако председателят на Съда не реши друго.

Член 41

Справедливо обезщетение

Ако Съдът установи, че е имало нарушение на Конвенцията или на протоколите към нея и ако вътрешното право на Високодоговарящата страна допуска само частично обезщетение. Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна.

Член 42

Решения на камарите

Решенията на камарите стават окончателни в съответствие с разпоредбите на чл. 44, алинея 2.

Член 43

Препращане на дело в Голямата камара

1. В срок от 3 месеца след датата на решението на дадена камара всяка страна по делото може, в изключителни случаи, да поиска преразглеждане на делото от Голямата камара.

2. Състав от петима съдии от Голямата камара приема молбата, ако делото засяга съществен въпрос по тълкуването или прилагането на Конвенцията или на протоколите към нея, или пък съществен проблем от общ характер.

3. Ако съставът приеме молбата за разглеждане, Голямата камара се произнася по делото с решение.

Член 44

Окончателни решения

1. Решението на Голямата камара е окончателно.

2. Решението на дадена камара става окончателно:

а) когато страните заявят, че няма да поискат делото да бъде отнесено в Голямата камара; или

б) три месеца след датата на решението, ако не е поискано преразглеждане на делото от Голямата камара; или

с) когато съставът на Голямата камара отхвърли молбата за преразглеждане, подадена на основание чл. 43.

3. Окончателното решение се публикува.

Член 45

Мотиви на решенията и определенията

1. Решенията и определенията, с които жалбите се обявяват за допустими или недопустими, се мотивират.

2. Ако в цялостния вид или в отделни свои части решението не изразява единодушното становище на съдиите, всеки от тях има право да приложи към него особено си мнение.

Член 46

Задължителна сила и изпълнение на решенията

1. Високодоговарящите страни се задължават да изпълняват окончателното решение на Съда по всяко дело, по което те са страна.

2. Окончателното решение на Съда се изпраща на Комитета на министрите, който следи за неговото изпълнение.

Член 47

Съвещателни мнения

1. По искане на Комитета на министрите Съдът може да дава съвещателни мнения по правни въпроси, отнасящи се до тълкуването на Конвенцията и протоколите към нея.

2. Тези мнения не могат да засягат въпроси, отнасящи се до съдържанието и обхвата на правата и свободите, определени в Част I на Конвенцията и в протоколите към нея, нито какъвто и да е друг въпрос, който би могъл да бъде разгледан от Съда или Комитета на министрите в хода на производствa, каквито могат да се образуват по Конвенцията.

3. Решението на Комитета на министрите да поиска съвещателно мнение от Съда да вземе с мнозинството от гласовете на представителите, имащи право да заседават в Комитета.

Член 48

Съвещателна компетентност на Съда

Съдът решава дали искането на Комитета на министрите за съвещателно мнение влиза в рамките на неговата компетентност така както тя е определена в чл. 47.

Член 49

Мотиви на съвещателните мнения

1. Съвещателните мнение на Съда се мотивират.

2. Ако в цялостния си вид или в отделни свои части съвещателното мнение не изразява единодушното становище на съдиите, всеки от тях има право да излезе със свое особено мнение.

3. Съвещателните мнение на Съда се изпраща на Комитета на министрите.

Член 50

Разходи на Съда

Разходите на Съда се поемат от Съвета на Европа.

Член 51

Привилегии и имунитети на съдиите

При изпълнение на своите функции съдиите се ползват с привилегиите и имунитетите, предвидени в чл. 40 на Статута на Съвета на Европа и в споразуменията, сключени в изпълнение този член.

Част трета РАЗНИ РАЗПОРЕДБИ

Член 52

Запитвания на Генералния секретар

При получаване на молба от Генералния секретар на Съвета на Европа всяка Високодоговаряща страна трябва да представи обяснение на начина, по които нейното вътрешно право осигурява ефективно прилагане на разпоредбите на тази Конвенция.

Член 53

Гарантиране на съществуващите права на човека

Никоя разпоредба на тази Конвенция не трябва да се тълкува като ограничаваща или накръняваща права или основни свободи на човека, гарантирани в законите на която и да е от Високодоговарящите страни или в което и да е споразумение, по което тя е страна.

Член 54

Пълномощия на Комитета на министрите

Никоя разпоредба на тази Конвенция не ограничава пълномощията на Комитета на министрите, по силата на Статута на Съвета на Европа.

Член 55

Отказ от други процедури за решаване на споровете

Високодоговарящите страни се съгласяват, че освен по силата на специални споразумения те няма да се ползват от други действащи договори, споразумения или декларации, с цел чрез разглеждане на жалба да подчинят спор относно тълкуването или прилагането на тази Конвенция на други процедури за решаване на спорове освен предвидените в тази Конвенция.

Член 56

Териториално приложение

1. При ратификацията или по всяко време след това всяка държава може да декларира чрез уведомление до Генералния секретар на Съвета на Европа, че действието на тази Конвенция, при условието на алинея 4 на този член се разпростира върху всички или върху някои от териториите, за международните отношения на които тя носи отговорност.

2. Разпространението на действието на Конвенцията върху териториите, посочени в уведомлението, влиза в сила тридесет дни след получаването му от Генералния секретар на Съвета на Европа.

3. Разпоредбите на тази Конвенция ще се прилагат на тези територии с дължимото уважение към местните изисквания.

4. Всяка държава, направила декларация в съответствие с т. 1 на този член, може по всяко време след това да декларира по отношение на една или няколко територии,

за които се отнася декларацията, че признава компетентията на Съда да получава жалби от лица, неправителствени организации или групи лица в съответствие с чл. 34 на Конвенцията.

Член 57

Резерви

1. При подписването на тази Конвенция или при депозирането на ратификационния си документ всяка държава може да направи резерва по отношение на някоя от разпоредбите на Конвенцията, в смисъл, че закон действащ в този момент на нейна територия, съответства на тази разпоредба. По силата на този член не се допускат резерви от общ характер.

2. Всяка резерва, направена в съответствие с този член, трябва да съдържа кратко изложение на съответния закон.

Член 58

Денонсиране

1. Високодоговаряща страна може да денонсира тази Конвенция само след изтичането на пет години от датата, на която тази държава е станала страна по Конвенцията и от шест месеца от датата на нотифицирането на Генералния секретар на Съвета на Европа, който уведомява за това другите Високодоговарящи страни.

2. Това денонсиране не освобождава съответната Високодоговаряща страна от задълженията ѝ по тази Конвенция по отношение на всеки акт, който може да представлява нарушение на тези задължения и който би могъл да бъде осъществен до момента на влизане в сила на денонсирането на Конвенцията.

3. При същите условия престава да бъде страна по тази Конвенция всяка от Високодоговарящите страни, която престава да бъде член на Съвета на Европа.

4. Конвенцията може да бъде денонсирана в съответствие с разпоредбите на предходните точки по отношение на всяка територия, върху която нейното действие е било разпространено по силата на чл. 56.

Член 59

Подписване и ратифициране

1. Настоящата Конвенция е открита за подписване от членовете на Съвета на Европа. Тя подлежи на ратифициране. Ратификационните документи се депозират при Генералния секретар на Съвета на Европа.

2. Тази Конвенция влиза в сила след депозирането на десетия ратификационни документа.

3. По отношение на държавите, ратифицирали Конвенцията след нейното влизане в сила, тя влиза в сила в деня на депозиране на техния ратификационен документ.

4. Генералният секретар на Съвета на Европа информира всички членове на Съвета на Европа за влизането на Конвенцията в сила, за имената на Високодоговарящите страни, които са я ратифицирали, и за всяко следващо депозиране на ратификационен документ.

Съставена в Рим на 4 ноември 1950 г. на английски и френски език, като и двата текста имат еднаква сила, в единствен екземпляр, който остава на съхранение в архивите на Съвета на Европа. Генералният секретар изпраща заверени копия на всяка от държавите, подписали тази конвенция.

ДОПЪЛНИТЕЛЕН ПРОТОКОЛ

към Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи

*(Ратифициран със закон, приет от Народното събрание на 31 юли 1992 г. – ДВ, бр. 66 от 1992 г. В сила за Република България от 7 септември 1992 г.)
(Изм. – ДВ, бр. 137 от 1998 г.)*

Правителствата, подписали този протокол като членове на Съвета на Европа, решени да предприемат действия за осигуряването на колективни гаранции за някои други права и свободи освен посочените вече в Част I на Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи, подписана в Рим на 4 ноември 1950 г. (понататък наричана „Конвенцията“),

се договориха за следното:

Член 1

Защита на собствеността

Всяко физическо или юридическо лице има право мирно да се ползва от своята притежания. Никой не може да бъде лишен от своите притежания освен в интерес на обществото и съгласно условията, предвидени в закона и в общите принципи на международното право.

Предходните разпоредби не накърняват по никакъв начин правото на държавите да въвеждат такива закони, каквито сметнат за необходими за осъществяването на контрол върху ползването на собствеността в съответствие с общия интерес или за осигуряване на плащането на данъци или други постъпления или глоби.

Член 2

Право на образование

Никой не може да бъде лишен от правото на образование. При изпълнението на функциите, поети от нея в областта на образованието и преподаването, държавата защита правото на родителите да осигуряват на своите деца образование и преподаване в съответствие със своите религиозни и философски убеждения.

Член 3

Право на свободни избори

Високодоговарящите страни се задължават да провеждат свободни избори през разумни периоди с тайно гласуване и при условия, осигуряващи свободното изразяване на мнението на народа при избирането на законодателното тяло.

Член 4

Териториален обхват

При подписването или ратификацията на този Протокол или по всяко време след това всяка Високодоговаряща страна може да изпрати на Генералния секретар на Съвета на Европа декларация, установяваща степента, в която тази страна се задължава да прилага разпоредбите на настоящия Протокол по отношение на посочените в декларацията територии, за международните отношения на които тя носи отговорност.

Всяка Високодоговаряща страна, изпратила декларация в съответствие с предходния параграф, може впоследствие да изпрати нови декларации, изменящи условията на предходните декларации или прекратяващи прилагането на разпоредбите на този Протокол по отношение на която и да е територия.

Декларация, направена в съответствие с този член, се смята за направена в съответствие с чл. 56, т. 1 на Конвенцията.

Член 5**Връзка с Конвенцията**

Високодоговарящите страни считат разпоредбите на членове 1, 2, 3 и 4 на настоящия Протокол за допълнителни членове на Конвенцията и всички нейни разпоредби се прилагат, като се отчита този факт.

Член 6**Подписване и ратификация**

Този Протокол е открит за подписване от членовете на Съвета на Европа, подписали Конвенцията; той подлежи на ратификация, която може да бъде осъществена едновременно с ратификацията на Конвенцията или след това. Той влиза в сила след депозирането на десетия ратификационен документ. По отношение на държавите, които са ратифицирали Протокола след влизането му в сила, той влиза в сила в деня на депозиране на съответния ратификационен документ.

Ратификационните документи се депозират при Генералния секретар на Съвета на Европа, който информира всички други членове на съвета за държавите, които са ратифицирали протокола.

Съставен в Париж на 20 март 1952 г. на английски и френски език, като и двата текста имат еднаква сила, в един екземпляр, който остава на съхранение в архивите на Съвета на Европа. Генералният секретар изпраща заверени копия от него на всяко от подписалите правителства.

ЕВРОПЕЙСКА КУЛТУРНА КОНВЕНЦИЯ

Обн. ДВ, бр. 85 от 15 октомври 1991 г.

Преамбюл

Правителствата, подписали тази Конвенция, членове на Съвета на Европа, имайки предвид, че целта на Съвета на Европа е постигането на по-голямо единство между неговите членове, по-специално с цел съхраняване и осъществяване на идеалите и принципите, които са тяхно общо наследство;

имайки предвид, че развитието на взаимното разбирателство между европейските народи би позволило достигането на тази цел;

имайки предвид, че за тази цел е желателно не само сключването на двустранни културни конвенции между членовете на Съвета, но и провеждането на съвместни действия, целящи опазване на европейската култура и насърчаване на развитието ѝ;

решени да сключат обща Европейска културна конвенция с оглед да се поощрява сред гражданите на всички членове на съвета и на другите европейски държави, които биха се присъединили към Конвенцията, изучаването на езиците, историята и цивилизацията на другите договарящи страни, както и на цивилизацията, обща за всички тях,

се споразумяха за следното:

Член 1

Всяка договаряща страна взема необходимите мерки за запазване и насърчаване развитието на нейния национален принос в общото културно наследство на Европа.

Член 2

Всяка договаряща страна, доколкото това е възможно:

а) насърчава сред своите граждани изучаването на езиците, историята и цивилизацията на другите договарящи страни и предоставя на тези страни улеснения за развитие на такова обучение на територията си; .

б) полага усилия за развитие и изучаването на своите език или езици, история и цивилизация на територията на другите договарящи страни и предоставя на гражданите на тези страни улеснения за провеждане на такова изучаване на територията си.

Член 3

Договарящите страни провеждат консултации в рамките на Съвета на Европа с цел да действат съгласувано за развитието на културни дейности, представляващи общоевропейски интерес.

Член 4

Всяка договаряща страна, доколкото това е възможно, улеснява движението и обмена на лица, както и на предмети с културна стойност с оглед прилагането на членове 2 и 3.

Член 5

Всяка договаряща страна счита предметите, имащи културна стойност с европейско значение, които се намират под неин контрол, като съставна част на общото културно наследство на Европа, взема необходимите мерки за опазването им и улеснява достъпа до тях.

Член 6

1. Предложенията, отнасящи се до прилагането на разпоредбите на тази Конвенция, и въпросите относно нейното тълкуване се разглеждат на заседанията на Комитета на експертите по културата на Съвета на Европа.

2. Всяка държава-нечленка на Съвета на Европа, която се е присъединила към тази Конвенция съгласно разпоредбите на т. 4 на чл. 9, може да изпрати един или повече представители на заседанията, предвидени в т. 1 на този член.

3. Заключениеята, приети на заседанията, посочени в т. 1 на този член, се представят под формата на препоръки в Комитета на министрите на Съвета на Европа освен в случаите на решения от компетенцията на Комитета на експертите по културата, засягащи въпроси от административен характер, които не водят до допълнителни разходи.

4. Генералният секретар на Съвета на Европа съобщава на членовете на съвета и на правителството на всяка държава, присъединила се към тази Конвенция, всяко решение, отнасящо се до нея, което би могло да бъде взето от Комитета на министрите или от Комитета на експертите по културата.

5. Всяка договаряща страна уведомява своевременно Генералния секретар на Съвета на Европа за всяка мярка, която би предприела относно прилагането на разпоредбите на тази Конвенция вследствие на решения на Комитета на министрите или на Комитета на експертите по културата.

6. В случаите, когато някои предложения относно прилагането на тази Конвенция интересуват само ограничен брой договарящи страни, тези предложения могат по-нататък да бъдат разглеждани съгласно разпоредбите на чл. 7, ако тяхното осъществяване не изисква разходи от Съвета на Европа.

Член 7

Ако с цел постигане на целите на тази Конвенция две или повече договарящи страни желаят да организират в седалището на Съвета на Европа други срещи освен предвидените в т. 1 на чл. 6, Генералният секретар на Съвета на Европа им оказва всяка необходима административна помощ.

Член 8

Никоя разпоредба на тази Конвенция не трябва да се счита, че влияе на:

а) разпоредбите на всяка двустранна културна конвенция, която някоя от договарящите страни вече е подписала, или да намали желанието на една от договарящите страни да сключи впоследствие такава конвенция, или

б) задължението на всяко лице да спазва законите и правилата, които са в сила на територията на договаряща страна, относно влизането, престоя и напускането на чужденци.

Член 9

1. Тази Конвенция е открита за подписване от членовете на Съвета на Европа. Тя подлежи на ратифициране. Ратификационните документи се депозират при Генералния секретар на Съвета на Европа.

2. След като три правителства, подписали тази Конвенция, депозират своите ратификационни документи, тя влиза в сила по отношение на тези правителства.

3. За всяко правителство, подписало тази Конвенция, което я ратифицира след това, тя влиза в сила от датата на депозиране на ратификационния документ.

4. Комитетът на министрите на Съвета на Европа може с единодушие да реши да покани при условия, които той сметне за подходящи, всяка европейска държава-членка на съвета, да се присъедини към тази Конвенция. Всяка държава, получила такава покана, може да се присъедини, като депозира своя документ за присъединяване при Генералния секретар на Съвета на Европа. Присъединяването влиза в сила от датата на получаване на посочения документ.

5. Генералният секретар на Съвета на Европа уведомява всички членове на съвета и държавите, присъединили се към тази Конвенция, за депозирането на всеки ратификационен документ и документ за присъединяване.

Член 10

Всяка договаряща страна може да определи териториите, за които се прилагат разпоредбите на тази Конвенция, като изпрати декларация до Генералния секретар на Съвета на Европа, който я препраща до всички останали договарящи страни.

Член 11

1. След изтичането на петгодишен срок от датата на влизане в сила на тази Конвенция тя може да бъде денонсирана от всяка договаряща страна във всеки момент. Денонсирането се извършва чрез писмено уведомление, адресирано до Генералния секретар на Съвета на Европа, който уведомява за това останалите договарящи страни.

2. Денонсирането влиза в сила за въпросната договаряща страна шест месеца след датата на получаване на това уведомление от Генералния секретар на Съвета на Европа.

В уверение на което долуподписаните, надлежно упълномощени за това от своите правителства, подписаха тази Конвенция.

Съставена в Париж на 19 декември 1954 г. на френски и английски език, като и двата текста имат еднаква сила, в един екземпляр, който се депозира в архивите на Съвета на Европа. Генералният секретар изпраща надлежно заверено копие от него на всяко правителство, подписало Конвенцията или присъединило се към нея.

КОНВЕНЦИЯ ЗА ЗАЩИТА НА АРХИТЕКТУРНОТО НАСЛЕДСТВО НА ЕВРОПА

Обн. ДВ, бр. 42 от 28 май 1991 г.

Преамбюл

Държавите-членки на Съвета на Европа, подписали тази конвенция, имайки предвид, че целта на Съвета на Европа е да постигне по-голямо единство между неговите членове, по-специално с оглед съхраняване и реализиране на идеалите и принципите, които са тяхно общо наследство;

признавайки, че архитектурното наследство представлява незаменим израз на богатството и разнообразието на културното наследство на Европа, неопценимо свидетелство за нашето минало и общо благо за всички европейци;

имайки предвид Европейската културна конвенция, подписана в Париж на 19 декември 1954 г., и в частност нейния чл. 1;

имайки предвид Европейската харта на архитектурното наследство, приета от Комитета на министрите на Съвета на Европа на 26 септември 1975 г., и Резолюция (76) 28, приета на 14 април 1976 г., относно адаптирането на националните правни системи към изискванията на едно обединено опазване на архитектурното наследство;

имайки предвид Препоръка 880 (1979) на Парламентарното събрание на Съвета на Европа относно опазването на архитектурното наследство;

отчитайки Препоръка № R (80) на Комитета на министрите към държавите-членки относно специалната подготовка на архитекти, урбанисти инженери по градско строителство и по озеленяване, а също така Препоръка № R (81) 13 на Комитета на министрите, приета на 1 юли 1981 г., относно действията, които трябва да се предприемат за закрила на някои занаятчийски професии, застрашени от изчезване;

напомняйки, че е важно да бъде предадена на бъдещите поколения една система от сведения за културата, да бъде подобрена жизнената среда в града и селото и с това да се благоприятствува за икономическото, социалното и културното развитие на държавите и на отделните региони;

потвърждавайки, че е важно да се постигне споразумение относно основните насоки на една обща политика, която би гарантирала опазването и би открийла важноста на архитектурното наследство,

се споразумяха за следното:

Определяне на архитектурното наследство

Член 1

За целите на тази Конвенция изразът „архитектурно наследство“ се счита, че включва следните недвижими имоти:

1. паметници: всички сгради и структури, включително и техните инсталации и декоративни елементи, които са неразделна част от тях, представляващи забележителен исторически, археологичен, художествен, научен, социален и технически интерес;

2. архитектурни ансамбли: хомогенни групи от градски или селски сгради, представляващи забележителен исторически, археологичен, художествен, научен, социален и технически интерес, които са достатъчно свързани, за да могат да бъдат топографски разграничени;

3. местности: комбинирани произведения на човека и природата, частично застроени и достатъчно характерни и хомогенни, за да бъдат топографски разграничени, представляващи забележителен исторически, археологичен, художествен, научен, социален и технически интерес.

Определяне на имуществата, подлежащи на опазване

Член 2

За точното определяне на паметниците, архитектурните ансамбли и местностите, подлежащи на опазване, всяка страна се задължава да поддържа инвентарни описи и в случай на заплаха за въпросните имущества да подготвя възможно най-бързо съответната документация.

Процедури за правна защита

Член 3

Всяка страна се задължава да:

1. създаде правен режим за защита на архитектурното наследство;
2. осигури в рамките на този режим и съобразно особеностите на всяка държава или регион защитата на паметниците, архитектурните ансамбли и местностите.

Член 4

Всяка страна се задължава да:

1. прилага подходящи разрешителни мерки и мерки за контрол, необходими за осъществяване на правната защита на въпросните имущества;

2. предотвратява обезобразяването, рушенето или разрушаването на защитените имущества. За тази цел всяка страна поема задължението да внесе в своето законодателство, ако това вече не е направено, разпоредби, предвиждащи:

а) предаването на компетентно учреждение на проектите за разрушаване или изменение на паметници, които вече се намират под закрила или спрямо които се прилага процедура за тяхното опазване, а също така на всеки проект, засягащ тяхната околна среда;

б) предаването на компетентно учреждение на проектите, засягащи архитектурен ансамбъл или част от него или местност, и отнасящи се до следните видове работа:

– разрушаване на сгради;

– строеж на нови сгради;

– значителни изменения, които биха засегнали характера на архитектурния ансамбъл или на местността;

с) възможността на държавните органи да принудят собственика на защитаван имот да осъществи определени работи или да осъществят тези работи самите те, ако собственикът не го направи;

д) възможността да бъде експроприирано защитавано имущество.

Член 5

Всяка страна се задължава да забрани пълното или частично преместване на паметник, намиращ се под закрила, освен ако това не се налага от материалното опазване

на този паметник. В този случай компетентното учреждение трябва да вземе необходимите предпазни мерки за неговото демонтиране, преместване и монтирането му отново на подходящо място.

Допълнителни мерки

Член 6

Всяка страна се задължава да:

1. осигурява финансова поддръжка в рамките на наличните бюджетни средства от страна на държавните органи в съответствие с техните компетенции на национално, регионално и местно ниво за поддържането и реставрацията на архитектурното наследство, намиращо се на нейна територия;

2. прибягва, ако е необходимо, до фискални мерки, които биха способствували за опазването на това наследство;

3. поощрява частната инициатива в областта на поддържането и реставрацията на това наследство.

Член 7

Всяка страна се задължава да способствува за приемането на мерки, насочени към общо подобряване на качеството на окръжаващата страна в околностите на паметниците, във вътрешността на архитектурните ансамбли и местностите.

Член 8

С цел да се ограничат рисковете от физическо рушене на архитектурното наследство всяка страна се задължава да:

1. подкрепя научните изследвания, насочени към установяване и анализиране на вредното въздействие на замърсяването и целящи да определят средствата за намаляването или премахването на това въздействие;

2. в своята политика срещу замърсяването да взема предвид научните проблеми по опазването на архитектурното наследство.

Санкции

Член 9

Всяка страна се задължава в рамките на своите правомощия да осигури вземането от компетентните органи на подходящи и достатъчни мерки по отношение нарушенията на правото, охраняващо архитектурното наследство. Ако е необходимо, тези мерки могат да се изразяват в задължението на правонарушителя да разруши нова сграда, построена неправилно, или да възстанови първоначалното състояние на защитаваното имущество.

Политика по опазване на архитектурното наследство

Член 10

Всяка страна се задължава да приеме цялостна политика по опазването на архитектурното наследство, която:

1. поставя защитата на архитектурното наследство сред основните цели на териториалното и селищното планиране и която осигурява това изискване да бъде взето предвид на всички етапи както на изработването на планове за развитие, така и на процедурите за даване разрешение за провеждане на определена работа;

2. подпомага програмите за реставрация и поддържане на архитектурното наследство;

3. превръща опазването, развитието и пропагандирането на значението на архитектурното наследство в основен елемент на политиката в областта на културата, околната среда и териториалното планиране;

4. благоприятствува, когато това е възможно, в рамките на процеса на териториално и селищно планиране опазването и използването на сгради, чието значение не би оправдало тяхното опазване по смисъла на чл. 3, т. 1 от тази Конвенция, но които имат стойност от гледна точка на окръжаващата градска или селска среда или от гледна точка на жизнената среда;

5. благоприятствува прилагането и развитието на традиционните техники и материали, необходими за бъдещето на архитектурното наследство.

Член 11

Уважавайки архитектурния и историческия характер на наследството, всяка страна се задължава да поощрява:

– използването на защитаваното имущество, отчитайки нуждите на съвременния живот;

– адаптирането, когато това се оказва възможно, на старите сгради за нови цели.

Член 12

Признавайки, че е важно да бъде разрешен достъпът на обществеността до защитаваното имущество, всяка страна поема задължението да не допуска последиците от откриването на такъв достъп и по-специално на каквито и да е структурни подобрения да вредят на архитектурния и историческия характер на такова имущество и на неговата околна среда.

Член 13

С цел да се облекчи осъществяването на тази политика всяка страна се задължава в рамките на своята политическа и административна структура да развива ефективно сътрудничество на всички равнища между организациите, отговарящи за опазването, за дейността в областта на културата, околната среда и териториалното планиране.

Участие и асоциации

Член 14

С цел да се увеличи въздействието на мерките, предприемани от държавните органи по определянето, защитата, реставрацията, поддържането, управлението и развитието на архитектурното наследство, всяка страна се задължава да:

1. създаде на различните етапи на вземане на решение структури за информация, консултация и сътрудничество между държавата, местните органи на управление, културните институции и асоциации и обществеността;

2. благоприятствува развитието на меценатството и на асоциациите с идеална цел, действащи в тази област.

Информация и обучение

Член 15

Всяка страна се задължава да:

1. утвърждава в общественото съзнание важността от опазването на архитектурното наследство както като елемент на културната идентичност, така и като източник на вдъхновение и творчество за сегашните и бъдещите поколения;

2. развива за тази цел, използвайки най-вече съвременна комуникационна и развита техника, политика на разпространяване на информация и формиране на общественото съзнание, насочена в частност към:

а) събуждане и увеличаване на обществения интерес още от училищна възраст към опазването на архитектурното наследство, качеството на застроената околна среда и архитектурата;

б) демонстриране единството на културното наследство и на връзките, съществуващи между архитектурата, изкуствата, народните традиции и начините на живот както на европейско, така и на национално и регионално ниво.

Член 16

Всяка страна поема задължението да насърчава обучението в различни професии и групи занаяти, използвани при опазването на архитектурното наследство.

Координация на политиката на европейските държави в областта на опазването на архитектурното наследство

Член 17

Страните се задължават да обменят информация за политиката си в областта на опазването на архитектурното наследство, засягаща такива въпроси като:

1. методите, които трябва да се възприемат по въпроса за инвентаризацията, защитата и опазването на имуществата, отчитайки историческото развитие и прогресивното увеличаване на архитектурното наследство;

2. средствата, чрез които може най-добре да бъде съчетана необходимостта от защитата на архитектурното наследство и съвременните нужди на икономическия, социалния и културния живот;

3. възможностите, предлагани от новите технологии, за определяне и регистрация на архитектурното наследство, за борба срещу рушенето на материалите, а също така в областта на научните изследвания, реставрационните работи и методите за управление и развитие на архитектурното наследство;

4. развитието на архитектурното творчество, осигуряващо приноса на нашата епоха към архитектурното наследство на Европа.

Член 18

Страните се задължават да си оказват взаимно, когато е необходимо, техническа помощ под формата на обмяна на опит и на специалисти в областта на опазването на архитектурното наследство.

Член 19

Страните се задължават в рамките на своето национално законодателство или на международните споразумения да поощряват обмена между европейските страни на специалисти по опазване на архитектурното наследство, включително и на преподаватели в тази област.

Член 20

За целите на тази Конвенция Комитетът на министрите на Съвета на Европа на основание чл. 17 от Статута на Съвета на Европа създава Комитет от специалисти, натоварен да наблюдава прилагането на конвенцията и в частност да:

1. Представя периодически на Комитета на министрите на Съвета на Европа доклади относно политиката по опазването на архитектурното наследство, провеждана от държавите-страни по Конвенцията, относно прилагането на принципите, въплътени в конвенцията, и за своята собствена дейност;

2. Предлага на Комитета на министрите на Съвета на Европа мерки по прилагането на разпоредбите на Конвенцията, като тези мерки могат да включват многостранни действия, ревизия или поправки към Конвенцията, а също така информирание на обществеността за целите на Конвенцията;

3. Прави препоръки до Комитета на министрите на Съвета на Европа да бъдат поканени държави-нечленки на Съвета на Европа, да се присъединят към тази Конвенция.

Член 21

Разпоредбите на тази Конвенция не влияят на прилагането на специфичните разпоредби, предвиждащи по-благоприятен режим на защита на имуществата, определени в чл. 1, съдържащи се във:

– Конвенцията за защита на световното културно и природно наследство от 16 ноември 1972 г.;

– Европейската конвенция за защита на археологическото наследство от 6 май 1969 г.

Заклучителни клаузи**Член 22**

1. Тази Конвенция е открита за подписване от държавите-членки на Съвета на Европа. Конвенцията подлежи на ратифициране, приемане или утвърждаване. Ратификационните документи, документите за приемане или утвърждаване се депозират при Генералния секретар на Съвета на Европа.

2. Конвенцията влиза в сила на първия ден от месеца след изтичането на период от 3 месеца след датата, на която 3 държави-членки на Съвета на Европа, са изразили съгласието си да бъдат обвързани с Конвенцията в съответствие с разпоредбите на точка 1.

3. По отношение на всяка държава-членка, която впоследствие изразява съгласието си да бъде обвързана с нея, Конвенцията влиза в сила на първия ден от месеца след изтичането на период от 3 месеца след датата на депозиране на ратификационния документ, документа за приемане или утвърждаване.

Член 23

1. След влизането на тази Конвенция Комитетът на министрите на Съвета на Европа може да покани всяка държава-нечленка на Съвета на Европа, както и Европейската икономическа общност, да се присъедини към тази Конвенция. Решението за това се взема с мнозинство, предвидено в чл. 20 (d) от Статута на Съвета на Европа, и с единодушното съгласие на представителите на договарящите страни, имащи право да бъдат представени в комитета.

2. По отношение на всяка присъединила се държава или на Европейската икономическа общност, ако се е присъединила към Конвенцията, тя влиза в сила на първия ден от месеца след изтичането на период от 3 месеца след датата на депозиране на документа за присъединяване при Генералния секретар на Съвета на Европа.

Член 24

1. Всяка държава при подписването или при депозирането на своя ратификационен документ, документ за приемане, утвърждаване или присъединяване, да определи територията или териториите, по отношение на които ще се прилага тази Конвенция.

2. Всяка държава може във всеки следващ момент с декларация, адресирана до Генералния секретар на Съвета на Европа, да разпространи действието на тази Конвенция върху всяка друга територия, посочена в декларацията. Конвенцията влиза в сила по отношение на тази територия на първия ден от месеца след изтичането на период от 3 месеца след датата на получаване на декларацията от Генералния секретар.

3. Всяка декларация, направена на основание точки 1 и 2, може да бъде оттеглена по отношение на територия, определена в тази декларация, чрез нотификация, адресирана до Генералния секретар. Оттеглянето влиза в сила на първия ден от месеца след изтичането на период от 6 месеца след датата на получаване на нотификацията от Генералния секретар.

Член 25

1. Всяка държава при подписването или депозирането на ратификационния документ, документа за приемане, утвърждаване или присъединяване, да декларира, че си запазва правото да не спазва изцяло или частично разпоредбите на чл. 4, точки с и d. Никакви други резерви не се допускат.

2. Всяка договаряща държава, направила резерва съгласно точка 1, може да я оттегли напълно или частично чрез нотификация, адресирана до Генералния секретар на Съвета на Европа. Оттеглянето влиза в сила от датата на получаване на нотификацията от Генералния секретар.

3. Страната, направила резерва по отношение на разпоредбите, посочени в точка 1 на този член, не може да претендира тези разпоредби да бъдат прилагани от друга страна; ако обаче резервата е частична или придружена с условие, такава страна може да претендира за прилагането на тези разпоредби в степента, в която тя ги приема.

Член 26

1. Всяка страна може във всеки момент да денонсира тази Конвенция чрез нотификация до Генералния секретар на Съвета на Европа.

2. Денонсирането влиза в сила на първия ден от месеца след изтичането на период от 6 месеца след датата на получаване на нотификацията от Генералния секретар.

Член 27

Генералният секретар на Съвета на Европа уведомява държавите-членки на Съвета на Европа, всяка друга държава, присъединила се към Конвенцията, и Европейската икономическа общност, ако се е присъединила към Конвенцията, за:

- a) всяко подписване;
- b) депозирането на всеки ратификационен документ, документ за приемане, утвърждаване или присъединяване;
- c) датата на влизане в сила на тази Конвенция съгласно членове 22, 23 и 24;
- d) всеки друг акт, нотификация или съобщение, имащи отношение към тази Конвенция.

В уверение на което долуподписаните, надлежно упълномощени за това, подписаха тази Конвенция.

Съставена в Гранада на 3 октомври 1985 г. на английски и френски език, като и двата текста имат еднаква сила, в един екземпляр, който ще бъде депозиран при Генералния секретар на Съвета на Европа. Генералният секретар на Съвета на Европа ще изпрати заверени копия на всяка страна-членка на Съвета на Европа, и до всяка държава или до Европейската икономическа общност, които са поканени да се присъединят към тази Конвенция.

ЕВРОПЕЙСКА КОНВЕНЦИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ НА АРХЕОЛОГИЧЕСКОТО НАСЛЕДСТВО

Обн. ДВ, бр. 70 от 10 август 2004 г.

Преамбюл

Държавите-членки на Съвета на Европа, и останалите държави-участнички в Европейската културна конвенция, подписали тази конвенция,

Отчитайки, че целта на Съвета на Европа е да постигне по-тясно единство между своите членове по-конкретно с оглед на гарантирането и осъществяването на идеалите и принципите, които представляват общото им наследство;

Като имат предвид Европейската културна конвенция, подписана в Париж на 19 декември 1954 г., и по-конкретно чл. 1 и 5 от нея;

Като имат предвид Конвенцията за опазването на архитектурното наследство на Европа, подписана в Гранада на 3 октомври 1985 г.;

Като имат предвид Европейската конвенция за престъпленията по отношение на културните ценности, подписана в Делфи на 23 юни 1985 г.;

Като имат предвид препоръките на Парламентарната асамблея във връзка с археологията и по-конкретно Препоръки 848 (1978), 921 (1981) и 1072 (1988);

Като имат предвид Препоръка № Р (89) 5 относно опазването и обогатяването на археологическото наследство в контекста на градоустройствените дейности и териториалното планиране;

Припомняйки, че археологическото наследство има първостепенно значение за опознаването на историята на човечеството;

Признавайки, че европейското археологическо наследство, което предоставя доказателства за древната история, е сериозно застрашено от влошаване на състоянието поради растящия брой мащабни устройствени планове, природни рискове, тайни или ненаучни разкопки и недостатъчно познаване на темата от широката общественост;

Потвърждавайки, че има голямо значение да се създадат, ако все още не съществуват, подходящи процедури за административен и научен контрол и че необходимостта от опазване на археологическото наследство следва да бъде отразена в градоустройството и териториалното планиране, както и в политиката за развитие на културата;

Подчертавайки, че отговорността за опазването на археологическото наследство следва да се поеме не само от пряко заинтересованите страни, но и от всички европейски държави с цел да се намали рискът от влошаване на състоянието и да се засили консервационната дейност чрез насърчаване на обмена на експерти и сравняване на натрупания опит;

Отбелязвайки необходимостта от допълване на принципите, залегнали в Европейската конвенция за опазването на археологическото наследство, подписана в Лондон

на 6 май 1969 г., в резултат на еволюцията на политиката в градоустройството и териториалното планиране в европейските страни,
се споразумяха за следното:

Определение на понятието „археологическо наследство“

Член 1

1. Целта на тази (преработена) конвенция е да се опази археологическото наследство като източник за европейската колективна памет и като средство за исторически и научни изследвания.

2. За целта като елементи на археологическото наследство се смятат всички останки и предмети, както и други следи на човечеството от минали епохи:

- i. опазването и проучването на които подпомагат проследяването на историята на човечеството и неговата връзка с природната среда;
- ii. за които основните източници на информация са разкопките или находките, както и останалите методи за изследване на човечеството и свързаната с него среда;
- iii. които се намират на територията на страните участнички.

3. Археологическото наследство включва структури, постройки, групи сгради, разработени обекти, движими и други паметници, както и техния контекст, независимо от това, дали се намират на сушата или под вода.

Определяне на наследството и мерките за неговото опазване

Член 2

Всяка от страните участнички се ангажира да изгради с подходящите за всяка държава средства правна система за опазването на археологическото наследство, която предвижда:

- i. поддържане на регистри на археологическото наследство и определяне на защитените паметници и райони;
- ii. създаване на археологически резервати, дори когато няма видими останки на повърхността или под водата, за опазване на материалните доказателства, които да бъдат изследвани от идните поколения;
- iii. задължително докладване пред компетентните органи от откривателя на случайните находки, представляващи елементи на археологическото наследство, и тяхното представяне за изследване.

Член 3

За да опази археологическото наследство и да гарантира научната стойност на археологическите изследвания, всяка от страните участнички се ангажира:

- i. да прилага процедури за разрешаване и контрол на разкопките и останалите археологически дейности по начин, който:
 - а. не допуска незаконни разкопки или унищожаване на елементи от археологическото наследство;
 - б. гарантира, че археологическите разкопки и проучвания се извършват научно и предвиждат:
 - прилагане при всяка възможност на неразрушителни методи на изследване;
 - елементите на археологическото наследство да не се оставят открити и без да се предприемат мерки за тяхното опазване, консервация и управление по време на разкопките или след тяхното приключване;

ii. да гарантира, че разкопките и останалите потенциално разрушителни методи се прилагат единствено от квалифицирани лица със специално разрешително;

iii. да предвиждат изрично предварително разрешение при всяка възможност, предвидена от националното законодателство на съответната държава, за използването на металотърсачи и друга техника за разкриване или провеждане на археологически проучвания.

Член 4

Всяка от страните участнички се ангажира да предприема мерки за физическото опазване на археологическото наследство, като предвижда според обстоятелствата:

i. придобиване или опазване чрез други подходящи средства от властите в районите, за които се предвижда обявяване на археологически резервати;

ii. опазване и поддържане на археологическото наследство за предпочитане на място;

iii. подходящи места за съхраняване на археологическите останки, когато те се преместват от първоначалното си местонахождение.

Комплексна консервация на археологическото наследство

Член 5

Всяка от страните участнички се ангажира:

i. да се стреми към съвместяване и съчетаване на изискванията съответно на археологията и устройствените дейности, като гарантира, че археолозите участват във:

а. политиката на планиране, чиято цел е да се осигурят балансираны стратегии за опазване, консервация и утвърждаване на обекти от археологически интерес;

б. различните етапи на градоустройството и териториалното планиране;

ii. да гарантира, че археолозите и специалистите по градоустройство и териториално планиране системно се консултират, за да осигурят:

а. промени на градоустройствените и териториалните планове, за които съществува вероятност да се отразят неблагоприятно върху археологическото наследство;

б. достатъчно време и средства за подходящи научни изследвания на обекта и за публикуване на направените открития и изводи;

iii. да гарантира, че оценките за въздействието върху околната среда и последвалите от тях решения изцяло отчитат археологическите обекти и заобикалящата ги среда;

iv. да предвижда при откриване на елементи на археологическото наследство по време на строителни или благоустройствени работи тяхната консервация по възможност на място;

v. да гарантира, че отварянето на археологическите обекти за обществеността и по-специално изграждането на конструкции за приемане на голям брой посетители няма да има неблагоприятно въздействие върху археологическия и научния характер на обектите и заобикалящата ги среда.

Финансиране на археологическите изследвания и консервацията

Член 6

Всяка от страните участнички се ангажира:

i. да организира обществена финансова подкрепа за археологическите изследвания от националните, регионалните и местните власти в съответствие с техните правомощия;

ii. да увеличи материалните ресурси за спасителна археология:

а. чрез предприемане на подходящи мерки, които осигуряват в големите обществени или частни строителни или благоустройствени проекти средства от обществения или частния сектор, с които се покрива пълният размер на разходите за необходимите археологически дейности;

б. чрез залагане в бюджета на посочените проекти по същия начин, както при оценката на въздействието върху околната среда или предпазните мерки при териториалното планиране, на средства за предварителни археологически изследвания и проучвания, както и за научна обработка и пълно публикуване и документиране на откритията и изводите.

Събиране и разпространяване на научна информация

Член 7

С цел да улесни изследванията и разпространението на знания за археологически открития всяка от страните участнички се ангажира:

i. да създаде или да актуализира изследванията, регистрите и картите на археологическите обекти на своята територия;

ii. да предприеме всички практически мерки за осигуряване след археологически проучвания на научна първична публикация на резултатите от тях преди необходимото пълно публикуване на специализираните изследвания.

Член 8

Всяка от страните участнички се ангажира:

i. да улеснява националния и международния обмен на елементи от археологическото наследство за професионални научни цели, като предприема необходимите стъпки, за да гарантира, че този обмен по никакъв начин не нарушава културната и научната стойност на тези елементи;

ii. да насърчава събирането на информация за археологическите проучвания и разкопки и да допринася за организирането на международни изследователски програми.

Запознаване на обществеността

Член 9

Всяка от страните участнички се ангажира:

i. да провежда просветни действия с цел да привлече общественото внимание и да запознае общественото мнение със значението на археологическото наследство за осмислянето на миналото и на заплахите за това наследство;

ii. да разширява обществения достъп до важни елементи от нейното археологическо наследство, особено до обектите, и да насърчава представянето пред обществеността на подходящо подбрани археологически находки.

Предотвратяване на незаконното движение на елементи от археологическото наследство

Член 10

Всяка от страните участнички се ангажира:

i. да създаде условия на съответните държавни органи и научни институти за събиране на данни за всички сигнали за незаконни разкопки;

ii. да информира компетентните органи в страната на произход, която е участничка в тази конвенция, за предложения, за които съществуват подозрения, че са резултат от

незаконни разкопки или неправомерно отклоняване от официални разкопки, както и да предоставя необходимите подробности в тази връзка;

iii. да предприема необходимите стъпки, за да гарантира, че музеите и сходните им институти, чиято политика на придобиване на експонати е под държавен контрол, не придобиват елементи от археологическото наследство, за които съществуват подозрения, че са резултат от неконтролирани открития, незаконни разкопки или неправомерно отклоняване от официални разкопки;

iv. по отношение на музеите и сходните им институции, които се намират на територията на съответната страна участничка, но чиято политика на придобиване на експонати не е под държавен контрол:

а. да ги запознае с текста на тази (преработена) конвенция;

б. да полага всички усилия, за да осигури зачитане на изброените в т. 3 принципи от страна на посочените музеи и институти;

в. да ограничи в максимална степен чрез просвета, информиране, бдителност и сътрудничество прехвърлянето на елементи от археологическото наследство, получени в резултат от неконтролирани открития, незаконни разкопки или неправомерно отклоняване от официални разкопки.

Член 11

Разпоредбите на тази (преработена) конвенция по никакъв начин не нарушават действащите или бъдещите двустранни или многостранни договорености между страните участнички във връзка с незаконното движение на елементи от археологическото наследство или тяхното възстановяване на законните им собственици.

Техническа и научна взаимопомощ

Член 12

Страните участнички се ангажират:

i. да предоставят техническа и научна взаимопомощ чрез събиране на опит и обмен на специалисти в областта на археологическото наследство;

ii. да насърчават съгласно приложимото национално законодателство или международните споразумения със задължителна сила обмена на специалисти по опазването на археологическото наследство, включително на специалисти, които отговарят за по-нататъшното обучение.

Контрол върху прилагането на (преработената) конвенция

Член 13

За целите на тази (преработена) конвенция експертната комисия, създадена от Комитета на министрите на Съвета на Европа съгласно чл. 17 от Устава на Съвета на Европа, следи за прилагането на (преработената) конвенция и по-конкретно:

i. периодично докладва пред Съвета на министрите на Съвета на Европа за състоянието на политиката за опазване на археологическото наследство в страните участнички в (преработената) конвенция и за прилагането на принципите, залегнали в (преработената) конвенция;

ii. предлага мерки на Комитета на министрите на Съвета на Европа за изпълнение на разпоредбите на (преработената) конвенция, включително многостранни дейности, изменения и допълнения към (преработената) конвенция и информиране на обществеността за целта на (преработената) конвенция;

iii. прави препоръки пред Комитета на министрите на Съвета на Европа във връзка с отправянето на покани към държави, които не членуват в Съвета на Европа, да се присъединят към тази (преработена) конвенция.

Заключителни разпоредби

Член 14

1. Тази (преработена) конвенция е отворена за подписване от държавите-членки на Съвета на Европа, и другите страни-участнички в Европейската културна конвенция.

Тя подлежи на ратифициране, приемане или одобряване. Инструментите за ратифицирането, приемането или одобряването се депозират при Генералния секретар на Съвета на Европа.

2. Страна-участничка в Европейската конвенция за опазването на археологическото наследство, подписана в Лондон на 6 май 1969 г., не може да депозира своите инструменти за ратифициране, приемане или одобрение, освен ако вече е денонсирала посочената конвенция или я денонсира с тях.

3. Тази (преработена) конвенция влиза в сила шест месеца след датата, на която четири държави, включително най-малко три държави-членки на Съвета на Европа, изразят съгласие да се обвържат с (преработената) конвенция съгласно разпоредбите на предходните алинеи.

4. Когато при прилагането на предходните две алинеи денонсирането на конвенцията от 6 май 1969 г. не влиза в сила едновременно с влизането в сила на тази (преработена) конвенция, договарящата се страна може при депозирането на своя инструмент за ратифициране, приемане или одобрение да декларира, че ще продължи да прилага конвенцията от 6 май 1969 г. до влизането в сила на тази (преработена) конвенция.

5. По отношение на всяка подписала страна, която впоследствие изразява съгласие да се обвърже с (преработената) конвенция, конвенцията влиза в сила шест месеца след датата на депозиране на инструмента за ратифициране, приемане или одобрение.

Член 15

1. След влизането в сила на тази (преработена) конвенция Съветът на министрите на Съвета на Европа може да покани всяка друга държава, която не членува в Съвета, и Европейската икономическа общност да се присъедини към тази (преработена) конвенция чрез решение, гласувано с мнозинство съгласно чл. 20г от Устава на Съвета на Европа и с единодушния глас на представителите на договарящите се страни, които имат право да участват в Съвета.

2. По отношение на всяка присъединяваща се страна или евентуално присъединяващата се Европейска икономическа общност (преработената) конвенция влиза в сила шест месеца след датата на депозиране на инструмента за присъединяване при Генералния секретар на Съвета на Европа.

Член 16

1. Всяка държава има право по време на подписването или при депозирането на инструмента за ратифициране, приемане или одобрение да посочи територията или териториите, към които се прилага тази (преработена) конвенция.

2. Всяка държава има право впоследствие чрез декларация, адресирана до Генералния секретар на Съвета на Европа, да разшири приложното поле на тази (преработена) конвенция с друга посочена в декларацията територия. По отношение на тази

територия (преработената) конвенция влиза в сила шест месеца след датата на получаване на декларацията от Генералния секретар.

3. Всяка декларация по предходните две алинеи може да бъде оттеглена по отношение на всяка посочена в декларацията територия чрез уведомление, адресирано до Генералния секретар. Оттеглянето влиза в сила шест месеца след датата на получаване на уведомлението от Генералния секретар.

Член 17

1. Всяка страна участничка има право по всяко време да денонсира тази (преработена) конвенция чрез уведомление, адресирано от Генералния секретар на Съвета на Европа.

2. Денонсирането влиза в сила шест месеца след датата на получаване на уведомлението от Генералния секретар.

Член 18

Генералният секретар на Съвета на Европа уведомява държавите-членки на Съвета на Европа, останалите страни-участнички в Европейската културна конвенция, и всяка държава или Европейската икономическа общност, която се е присъединила или е поканена да се присъедини към тази (преработена) конвенция, за:

- i. всяко подписване;
- ii. депозирането на инструмент за ратифициране, приемане, одобрение или присъединяване;
- iii. датата на влизане в сила на тази (преработена) конвенция съгласно чл. 14, 15 и 16;
- iv. всеки друг акт, уведомление или съобщение във връзка с тази (преработена) конвенция.

В уверение на горното долуподписаните, надлежно упълномощени представители, подписаха тази преработена конвенция.

Съставена във Валета на шестнадесети януари 1992 г. на английски и френски език, като и двата текста са с еднаква сила, в един екземпляр, който се депозира в архива на Съвета на Европа. Генералният секретар на Съвета на Европа предава заверени копия на всяка държава-членка на Съвета на Европа, на останалите страни-участнички в Европейската културна конвенция, и на всяка държава, която не е членка, или на Европейската икономическа общност, поканена да се присъедини към тази (преработена) конвенция.

ЕВРОПЕЙСКА КОНВЕНЦИЯ ЗА ЛАНДШАФТА

Обн. ДВ, бр. 22 от 15 март 2005 г.

Преамбюл

Страните-членки на Съвета на Европа, подписали този документ,

Вземайки предвид, че целта на Съвета на Европа е да постигне по-силно единение сред своите членове за опазване и осъществяване на общите идеали и принципи, и че тази цел конкретно се следва чрез споразумения в икономическата и социалната сфера;

Бидейки загрижени да постигнат устойчиво развитие, основано на баланс и хармония между социални нужди, икономическа дейност и околна среда;

Отбелязвайки, че ландшафтът има важна роля сред обществения интерес в културната, екологичната и социалната сфера и представлява благоприятстващ икономическата дейност ресурс, чиято защита, управление и планиране може да допринесе за създаването на трудова заетост;

Съзнавайки, че ландшафтът способства за формирането на местните култури, и че той е основен компонент на европейското природно и културно наследство, допринасящ за човешкото благоденствие и консолидиране на европейската идентичност;

Приемайки, че ландшафтът е значима част от качеството на живот на всички хора: живеещи в градски и селски райони, в западнали и благоденстващи райони, в райони с призната изключителна красота и обикновени такива;

Отбелязвайки, че развитието в земеделието, горското стопанство, индустрията, добива на минерали, регионалното и градското планиране, транспорта, инфраструктурата, туризма и отдиха, както и най-общо промените в световната икономика в много случаи ускоряват трансформацията на ландшафта;

Желаейки да откликнат на общественото искане за висококачествен ландшафт и да играят активна роля в развитието на ландшафта;

Вярвайки, че ландшафтът е ключов елемент от индивидуалното и общественото благоденствие, и че неговото опазване, управление и планиране налагат права и отговорности за всеки;

Съблюдавайки съществуващите законови текстове на международно ниво в областта на защитата и управлението на природното и културното наследство, регионалното и пространственото планиране, местното самоуправление и трансграничното сътрудничество и конкретно: Конвенцията за опазване на европейското природно богатство и естествена среда (Берн, 19 септември 1979); Конвенцията за защита на архитектурното наследство на Европа (Гранада, 3 октомври 1985); Европейската конвенция за защита на археологичното наследство (с допълнения) (Ла Валета, 16 януари 1992); Европейската рамкова конвенция за трансграничното сътрудничество между териториалните

общности и власти (Мадрид, 21 май 1980) и нейните допълнителни протоколи; Европейската харта за местно самоуправление (Страсбург, 15 октомври 1985); Конвенцията за биологичното разнообразие (Рио де Жанейро, 05 юни 1992); Конвенцията за защита на световното културно и природно наследство (Париж, 16 ноември 1972) и Конвенцията за достъпа до информация, участие на обществеността във вземането на решения и достъпа до правосъдието по проблеми на околната среда (Архус, 25 юни 1998);

Отчитайки, че качеството и разнообразието на европейския ландшафт представляват общ ресурс, и че сътрудничеството за неговата защита, управление и планиране има важно значение;

В стремежа си да предоставят един нов инструмент, посветен изключително на защитата, управлението и планирането на целия ландшафт в Европа, се договориха, както следва:

Глава първа ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Член 1

Определения

За целите на конвенцията:

а. „Ландшафт“ означава територия, специфичният облик и елементите на която са възникнали като резултат на действия и взаимодействия между природни и/или човешки фактори;

б. „Политика за ландшафта“ означава изразяване от страна на компетентните публични власти на общи принципи, стратегии и указания, които позволяват предприемането на конкретни мерки, насочени към опазването, управлението и планирането на ландшафта;

в. „Конкретно качество на ландшафта“ означава за определен ландшафт компетентните обществени органи да се съобразяват с желанието на обществото относно характерните черти на заобикалящия го ландшафт;

г. „Опазване на ландшафта“ означава действия за запазване и поддържане на важни или характерни черти на ландшафта, доказани чрез стойността му като наследство, определена от природната конфигурация и/или от човешка дейност;

д. „Управление на ландшафта“ означава действие с оглед на устойчиво развитие за гарантиране постоянната грижа за ландшафта, така че да бъдат насочвани и балансирани промените, предизвиквани от социалните, икономическите и на околната среда процеси;

е. „Планиране на ландшафта“ означава решителни действия с оглед бъдещо подобряване, възстановяване или създаване на ландшафта.

Член 2

Обхват

С оглед разпоредбите в чл. 15 тази Конвенция се прилага за цялата територия на подписалите я страни и касае природните, селските, градските и крайградските територии. Тя включва земи, вътрешни териториални води и открити морски площи. Тя засяга ландшафти, които могат да бъдат считани за изключителни, както и обикновени и нарушени ландшафти.

Член 3**Цели**

Целите на тази Конвенция са да подкрепи и популяризира опазването, управлението и планирането на ландшафта и да организира европейско сътрудничество по въпросите на ландшафта.

Глава втора НАЦИОНАЛНИ МЕРКИ

Член 4**Разпределение на отговорностите**

Всяка от подписалите страни се задължава да прилага тази Конвенция, в частност членове 5 и 6, съобразно собственото си разделение на властите, в съответствие със своите конституционни принципи и административна уредба, спазвайки принципа на субсидиарност и съблюдавайки Европейската харта за местно самоуправление. Без да се подценяват разпоредбите на тази Конвенция, всяка страна-членка следва да хармонизира прилагането на конвенцията със собствената си политика.

Член 5**Общи мерки**

Всяка страна се задължава:

а. законово да определи ландшафта като съществен компонент от жизнената среда на хората, израз на разнообразието на споделяното от тях културно и природно наследство и основа за тяхната идентичност;

б. да установи и да прилага политики за ландшафта, целящи неговото опазване, управление и планиране посредством възприемането на специфични мерки, посочени в чл. 6;

в. да установи процедури за участието на широката общественост, местните и регионалните власти и други заинтересовани страни в дефинирането и прилагането на политиката по отношение на ландшафта, спомената в горестоящата точка б;

г. да интегрира ландшафта в своята регионална политика, политика за градско планиране, културна, екологична, селскостопанска, социална и икономическа политика, както и във всякакъв друг вид политика, която пряко или косвено засяга ландшафта.

Член 6**Специфични мерки***А. Популяризиране*

Всяка страна се ангажира да повиши сред гражданското общество, частните организации и публичните власти разбирането за важността на ландшафтите, тяхната роля и промените в тях.

Б. Обучение и квалификация

Всяка страна се задължава да съдейства за:

а. обучението на специалисти по оценка и работа с ландшафта;

б. мултидисциплинарни квалификационни програми по политика, опазване, управление и планиране на ландшафта за професионалисти от частния и публичния сектор и за съответните асоциации;

в. училищни и университетски курсове, които в рамките на съответните предмети третира ценностите, свързани с ландшафта, и въпросите по неговата защита, управление и планиране.

В. Идентифициране и оценка

1. С активното участие на заинтересованите страни, както постановява чл. 5в, и с оглед усъвършенстването на познанията за своя ландшафт всяка страна се задължава:

- a. i) да идентифицира ландшафтите на своя територия;
- ii) да анализира техните характеристики, както и силите и въздействията, които ги трансформират;
- iii) да регистрира промените;

б. да направи преценка на така идентифицираните ландшафти, вземайки под внимание специфичните ценности, които заинтересованите страни и населението им придават.

2. Процедурите по идентификация и оценка трябва да бъдат ръководени от обмен на опит и методологии, организиран между страните на европейско ниво, както следва от чл. 8.

Г. Конкретни качества на ландшафта

Всяка страна се задължава да определи конкретните качества на ландшафта за вече идентифицираните и оценени ландшафти след обществена дискусия в съответствие с чл. 5в.

Д. Приложение

За да приложи в действие политиките за ландшафта, всяка страна се задължава да приеме инструменти, целящи опазване, управление и/или планиране на ландшафта.

Глава трета ЕВРОПЕЙСКО СЪТРУДНИЧЕСТВО

Член 7

Международни политики и програми

Страните се задължават да си сътрудничат в съблюдаването на ландшафтните измерения в международни политики и програми, както и да препоръчват, където е уместно, включването в тях на съображения, свързани с ландшафта.

Член 8

Взаимопомощ и обмен на информация

Страните се задължават да си сътрудничат за подобряване ефективността на мерките, предприети съгласно други членове на тази конвенция, и по-специално:

- a. да си предоставят взаимно техническо и научно съдействие по въпросите на ландшафта чрез натрупване и обмен на опит и резултати от изследователски проекти;
- б. да съдействат за обмена на специалисти по ландшафт и по-специално за целите на обучението и информацията;
- в. да си обменят информация по всички въпроси, третирани в разпоредбите на конвенцията.

Член 9

Трансграничен ландшафт

Страните трябва да насърчават трансграничното сътрудничество на местно и регионално ниво и там, където е необходимо, да подготвят и изпълняват съвместни програми за ландшафта.

Член 10**Мониторинг върху прилагането на конвенцията**

1. Съществуващите компетентни комитети от експерти, създадени съгласно чл. 17 от Статута на Съвета на Европа се определят от Комитета на министрите на Съвета на Европа като отговорни за мониторинга по прилагането на конвенцията.

2. След всяко заседание на комитетите от експерти Генералният секретар на Съвета на Европа предава на Комитета на министрите доклад за извършената работа и за функционирането на конвенцията.

3. Комитетите от експерти предлагат на Комитета на министрите критериите и правилника за връчване на наградата за ландшафт на Съвета на Европа.

Член 11**Награда за ландшафт на Съвета на Европа**

1. Наградата за ландшафт на Съвета на Европа е отличие, което може да се присъжда на местни и регионални власти и техни асоциации, които, бидейки част от политика за ландшафта на някоя от страните-членки на тази Конвенция, са предприели мерки за опазване, управление и/или планиране на своя ландшафт, които са постигнали доказан дълготраен ефект и по този начин могат да служат за пример на други териториални власти в Европа. Това отличие може да се присъжда и на неправителствени организации, които имат забележителен принос в опазването, управлението или планирането на ландшафта.

2. Кандидатурите за наградата за ландшафт на Съвета на Европа се подават от страните-членки до комитетите от експерти, споменати в чл. 10. Трансгранични местни и регионални власти и сдружения на заинтересовани местни и регионални власти могат да кандидатстват, при условие че управляват съвместно въпросния ландшафт.

3. По предложение на комитетите от експерти, посочени в чл. 10, Комитетът на министрите определя и публикува критериите за присъждане на наградата за ландшафт на Съвета на Европа, приема съответните правила и присъжда наградата.

4. Наградата за ландшафт на Съвета на Европа се присъжда, за да насърчи различните в усилията им за осигуряване на устойчиво опазване, управление и/или планиране на съответните ландшафтни райони.

**Глава четвърта
ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ КЛАУЗИ****Член 12****Взаимодействие с други инструменти**

Разпоредбите на тази Конвенция не ощетяват по-строгите разпоредби, касаещи опазването, управлението и планирането на ландшафта, съдържащи се в други съществуващи или бъдещи национални или международни инструменти.

Член 13**Подписване, ратифициране и влизане в сила**

1. Тази Конвенция е открита за подпис от страните-членки на Съвета на Европа. Тя подлежи на ратификация, приемане или одобряване. Инструментите за ратифициране, приемане или одобряване трябва да се депозират при Генералния секретар на Съвета на Европа.

2. Конвенцията влиза в сила на първия ден от месеца, следващ изтичането на период от три месеца след датата, на която има десет страни-членки на Съвета на Европа, изразили съгласие да се обвържат с Конвенцията в съответствие с разпоредбите на предходния параграф.

3. По отношение на всяка подписала страна, която изрази желание да се обвърже с нея, Конвенцията влиза в сила на първия ден от месеца, следващ изтичането на срок от три месеца след датата на депозиране на инструмента на ратификация, приемане и одобрение.

Член 14

Присъединяване

1. След влизането в сила на тази Конвенция Комитетът на министрите на Съвета на Европа може да покани Европейската общност и всяка европейска страна, която не е членка на Съвета на Европа, да се присъединят към Конвенцията чрез решение, взето с мнозинство, както постановява чл. 20 от Статута на Съвета на Европа, с единодушно гласуване на страните-членки, които имат право да заседават в Комитета на министрите.

2. По отношение на която и да е присъединяваща се страна или в случая на Европейската общност тази Конвенция влиза в сила на първия ден от месеца, следващ изтичането на период от три месеца след датата на депозиране на инструмента за присъединяване при Генералния секретар на Съвета на Европа.

Член 15

Териториално приложение

1. Всяка страна или Европейската общност може по времето на подписване или при депозирането на своите инструменти на ратификация, приемане, одобрение или присъединяване да уточни територията или териториите, за които Конвенцията ще се прилага.

2. Всяка страна-членка може на по-късна дата и чрез декларация, отправена към Генералния секретар на Съвета на Европа, да разшири прилагането на тази Конвенция за друга територия, посочена в декларацията. Конвенцията влиза в сила за такава територия на първия ден от месеца, следващ изтичането на период от три месеца след датата на получаване декларацията от Генералния секретар.

3. Всяка декларация, направена в съответствие с предходните два параграфа, по отношение на всяка територия, спомената в такава декларация, може да бъде оттеглена чрез нотификация, отправена до Генералния секретар на Съвета на Европа. Подобно оттегляне става валидно на първия ден от месеца, следващ изтичането на период от три месеца след датата на получаване на нотата от Генералния секретар.

Член 16

Денонсиране

1. Всяка страна-членка може по всяко време да денонсира тази Конвенция посредством нотификация, отправена до Генералния секретар на Съвета на Европа.

2. Такова денонсиране ще влезе в сила на първия ден от месеца, който следва след изтичане на период от три месеца от датата на приемане на нотификацията от Генералния секретар.

Член 17

Поправки и промени

1. Всяка страна членка или комитетите от експерти, споменати в чл. 10, могат да предлагат поправки в Конвенцията.

2. Всяко предложение за поправка се отправя до вниманието на Генералния секретар на Съвета на Европа, който го представя на страните-членки на Съвета на Европа, на другите страни-членки и на всяка европейска страна, която не е членка на Съвета на Европа, но която е била поканена да се присъедини към тази Конвенция в съответствие с чл. 14.

3. Споменатите в чл. 10 комитети от експерти разглеждат всяко предложение за промяна и представят текста, приет с мнозинство от три четвърти от представителите на страните-членки за приемане от Комитета на министрите. Текстът на предложението за промени ще бъде предаден за приемане от страните-членки, след като се приеме от Комитета на министрите с мнозинство, указаното в чл. 20 от Статута на Съвета на Европа и с единодушно гласуване на страните-членки, които имат право да заседават в Комитета на министрите.

4. Всяка промяна влиза в сила по отношение на приелите я страни-членки на първия ден от месеца, следващ изтичането на период от три месеца след датата, на която три държави-членки на Съвета на Европа, уведомят Генералния секретар за това, че са приели промяната. За всяка страна-членка, която впоследствие приеме промяната, тя влиза в сила на първия ден от месеца, следващ период от три месеца след датата, на която съответната страна членка е уведомила Генералния секретар за решението си за прием.

Член 18

Уведомяване

Генералният секретар на Съвета на Европа уведомява страните-членки на Съвета на Европа, всяка друга страна или Европейската общност за:

- а. всяко подписване;
- б. депозирането на всеки инструмент за ратификация, приемане, одобрение или присъединяване;
- в. всяка дата на влизане в сила на тази Конвенция в съответствие с членове 13, 14 и 15;
- г. всяка декларация, създадена според чл. 15;
- д. всяко отхвърляне по чл. 16;
- е. всяко предложение за промяна, всяка промяна, приета вследствие на чл. 17, и датата, на която влиза в сила;
- ж. всеки друг акт, нота, информация или комуникация, свързана с тази Конвенция.

В уверение на което, долуподписаните, надлежно упълномощени за това, подписаха тази Конвенция.

Конвенцията е открита за подписване във Флоренция на 20 октомври 2000 г., с английски и френски текст, еднакво автентични, като едно копие от всеки е депозирано в архивите на Съвета на Европа. Генералният секретар на Съвета на Европа ще връчи официални копия от документа на всяка страна-членка на Съвета на Европа, всяка друга страна или Европейската общност, поканени да се присъединят към тази конвенция.

РАМКОВА КОНВЕНЦИЯ НА СЪВЕТА НА ЕВРОПА ЗА ЗНАЧЕНИЕТО НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО ЗА ОБЩЕСТВОТО

Преамбюл

Правителствата, подписали тази конвенция, членове на Съвета на Европа,

Имайки предвид, че една от целите на Съвета на Европа е постигането на по-голямо единство между неговите членове, по-специално с цел съхраняване и утвърждаване на идеалите и принципите, създадени на базата на зачитането на правата на човека, демокрацията и върховенството на закона, които са тяхно общо наследство;

Признавайки необходимостта да поставят хората и човешките ценности в центъра на една разширена и интердисциплинарна концепция за културното наследство;

Подчертавайки значението и потенциала на културното наследство, използвани разумно като ресурс за устойчиво развитие и качество на живот в едно непрекъснато развиващо се общество;

Признавайки, че всяка личност има право да се ангажира с културното наследство по свой избор, като уважава в същото време правата и свободите на другите, във връзка с правото на всеки свободно да участва в културния живот, залегнало в Общата декларация на ООН за правата на човека (1948 г.) и гарантирано с Международния пакт за икономически, социални и културни права (1966 г.);

Убедени в необходимостта от включването на всички членове на обществото в текущия процес по дефинирането и управлението на културното наследство;

Убедени в разумността на принципите на културните политики и образователни инициативи, които разглеждат всички културни наследства на равнопоставена основа и така подпомагат диалога между различните култури и религии;

Позовавайки се на различните инструменти на Съвета на Европа, и в частност на Европейската културна конвенция (1954 г.), Конвенцията за опазване на архитектурното наследство на Европа (1985 г.), Европейската конвенция за опазване на археологическото наследство (1992 г., с изменения) и на Европейската конвенция за ландшафта (2000 г.);

Убедени във важността от създаването на паневропейска мрежа за сътрудничество в динамичния процес за прилагането на тези принципи,
се споразумяха за следното:

Раздел първи ЦЕЛИ, ДЕФИНИЦИИ И ПРИНЦИПИ

Член 1

Цели на Конвенцията

Страните по тази Конвенция се договориха:

- a. да признават, че правата свързани с културното наследство са присъщи на правото на участие в културния живот, съгласно дефиницията за това в Общата декларация за правата на човека;
- b. да признават индивидуалната и колективна отговорност по отношение на културното наследство;
- c. да подчертават, че консервацията на културното наследство и неговото устойчиво използване имат като свои цели човешкото развитие и качеството на живот;
- d. да предприемат необходимите стъпки за прилагане разпоредбите на Конвенцията по отношение на:
 - ролята на културното наследство в изграждането на едно мирно и демократично общество, и на процесите на устойчивото развитие и популяризирането на културното многообразие;
 - по-добра координация на компетенциите между участващите в процеса публични, институционални и частни действащи лица.

Член 2

Дефиниции

За целите на тази Конвенция:

- a. културно наследство е група от ресурси, наследени от миналото, които хората идентифицират, независимо от собствеността върху тях, като отражение или израз на техните постоянно развиващи се ценности, вярвания, знания и традиции. То включва всички аспекти на културната среда, получени в резултат на взаимодействието между хора и места в течение на времето;
- b. общността с наследство се състои от хора, които ценят специфични аспекти на културното наследство, и които те желаят, в рамките на предприети обществени действия, устойчиво да съхранят и да предадат на бъдещите поколения.

Член 3

Общото наследство на Европа

Страните се договарят да популяризират разбирането за общото наследство на Европа, което се състои от:

- a. всички форми на културно наследство в Европа, които заедно представляват един споделен източник на памет, разбиране, идентичност, единство и творчество, и
- b. идеалите, принципите и ценностите, възникнали от опита, придобит чрез прогреса и конфликти от миналото, които утвърждават развитието на едно мирно и стабилно общество, основано на спазването на правата на човека, демокрацията и върховенството на закона.

Член 4

Права и отговорности по отношение на културното наследство

Страните признават, че:

- a. всеки, сам или колективно, има правото да се ползва от културното наследство и да допринася за неговото обогатяване;

b. всеки, сам или колективно, носи отговорността да уважава културното наследство на другите така както уважава своето собствено наследство, и следователно, общото европейско наследство;

c. упражняването на правото на културно наследство може да бъде предмет само на такива ограничения, които са необходими в едно демократично общество за защитата на обществения интерес и правата и свободите на другите.

Член 5

Закон и политика по отношение на културното наследство

Страните се задължават:

a. да признават обществения интерес, свързан с елементи на културното наследство в съответствие с тяхното значение за обществото;

b. да повишават значението на културното наследство чрез неговото идентифициране, проучване, тълкуване, опазване, консервация и представяне;

c. да осигуряват, в специфичния контекст на всяка отделна страна, че съществуват правни разпоредби за упражняването на правото на културното наследство, съгласно дефиницията в чл. 4;

d. да осигуряват условия за такъв икономически и социален климат, който спомага за участието в дейности по културното наследство;

e. да допринасят за опазването на културното наследство като основен фактор за постигане на взаимосвързаните цели на устойчиво развитие, културно разнообразие и съвременно творчество;

f. да признават значението на културното наследство, разположено на териториите под тяхна юрисдикция, независимо от неговия произход;

g. да формулират интегрирани стратегии с цел подпомагане прилагането на разпоредбите на тази Конвенция.

Член 6

Действие на Конвенцията

Никоя от разпоредбите на Конвенцията няма да бъде тълкувана така, че:

a. да ограничава или подкопава правата на човека и основните свободи, които могат да са защитени от международни договори, в частност от Общата декларация за правата на човека и Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи;

b. да оказва влияние върху по-благоприятни разпоредби по отношение на културното наследство и културната среда, съдържащи се в други национални или международни правни инструменти;

c. да създава изпълнителни права.

Раздел втори ПРИНОС НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО ЗА ОБЩЕСТВОТО И ЧОВЕШКОТО РАЗВИТИЕ

Член 7

Културно наследство и диалог

Страните се задължават, чрез държавната власт и други компетентни органи:

a. да насърчават размишлението върху моралните принципи и методи на представяне на културното наследство, както и да уважават разнообразието в неговото тълкуване;

b. да създават процедури за помирение, които справедливо да разрешават ситуации, при които от различни общности поставят противоречащи си ценности към едно и също културно наследство;

c. да развият познания за културното наследство като ресурс за подпомагане на мирното съвместно съществуване чрез увеличаване на доверието и взаимно то разбирателство от гледна точка на разрешаването и предотвратяването на конфликти;

d. да интегрират тези подходи във всички аспекти на непрекъснатото през човешкия живот обучение и квалификация.

Член 8

Среда, наследство и качество на живота

Страните се задължават да използват всички аспекти на културната среда:

a. за да обогатят процесите на икономическото, политическото, социалното и културното развитие и на планирането на земеползването, чрез прилагане на оценки за въздействието върху културното наследство и приемане на стратегии за смекчаване на такова въздействие, където е необходимо;

b. за да допринасят за един интегриран подход към различните типове политика, отнасяща се до културното, биологическото, геологическото и ландшафтно разнообразие, за целите на постигане на баланс между тези елементи;

c. за да засилят социалното сближаване чрез утвърждаване на чувството за споделена отговорност по отношение на местата, където живеят хората;

d. за да подпомогнат целта за качество на съвременните подобрения към средата, без да се застрашават нейните културни ценности.

Член 9

Устойчиво използване на културното наследство

За целите на поддържането на културното наследство, страните се задължават:

a. да пропагандират опазването на целостта на културното наследство, осигурявайки решенията за промени да включват в себе си разбирането за съответните засегнати културни ценности;

b. да дефинират и допринасят за принципите за устойчиво развитие и да окуражават дейностите по поддръжка;

c. да осигурят условия за това всички общи технически наредби да съдържат специфичните изисквания по консервацията на културното наследство;

d. да пропагандират използването на материали, техники и умения, основани на традицията и да изследват техния потенциал за съвременни приложения;

e. да допринасят за висококачествената работа чрез системи за професионална квалификация и акредитация на физически и юридически лица и институции.

Член 10

Културно наследство и икономически дейности

С цел да се използва пълния потенциал на културното наследство като фактор за устойчиво икономическо развитие, страните се задължават:

a. да повишават съзнанието и използват икономическия потенциал на културното наследство;

b. да отчитат специфичния характер и интереси на културното наследство при разработването на икономически стратегии; и

c. да осигурят тези стратегии да зачитат целостта на културното наследство, без да засягат неговите присъщи ценности.

Раздел трети

СПОДЕЛЕНА ОТГОВОРНОСТ

ЗА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО И УЧАСТИЕ НА ОБЩЕСТВЕННОСТТА

Член 11

Организация на обществените отговорности по отношение на културното наследство

При управлението на културното наследство, страните се задължават:

- a. да поощряват един интегриран и добре информиран подход от държавните органи във всички сектори и на всички нива;
- b. да разработват правните, финансови и професионални рамки, които да позволяват осъществяването на съвместни действия на държавните органи, експерти, собственици, инвеститори, дружества, неправителствени организации и на гражданското общество;
- c. да разработват иновационни подходи за сътрудничеството на държавните органи с другите заинтересовани страни;
- d. да уважават и окуражават доброволните инициативи, които допълват ролята на държавните органи;
- e. да окуражават неправителствените организации, свързани с консервацията на културното наследство, да действат в интерес на обществото.

Член 12

Достъп до културно наследство и демократично участие

Страните се задължават:

- a. да окуражават всеки един да участва в:
 - процеса на идентифициране, проучване, тълкуване, опазване, консервация и представяне на културното наследство;
 - публичното обсъждане и дискусии върху възможностите и предизвикателствата, които се поставят от културното наследство;
- b. да отчитат ценностите, определени от всяка наследствена общност по отношение на културното наследство, с което тази общност се идентифицира;
- c. да признават ролята на доброволните организации, както като партньори в дейностите, така и като конструктивни критици на стратегиите по опазване на културното наследство;
- d. да предприемат мерки за подобряване на достъпа до наследството, особено сред младите хора и тези в неравностойно положение, с цел повишаване на съзнанието за неговата стойност, за необходимостта от неговото поддържане и опазване, както и за евентуалните ползи от него.

Член 13

Културното наследство и познанието

Страните се задължават да:

- a. улесняват включването на измерението „културно наследство“ на всички нива на образованието, не непременно като самостоятелен предмет на обучение, а като богат източник на изследване по другите предмети;
- b. засилват връзката между образованието в сферата на културното наследство и професионалното образование;

- c. насърчават интердисциплинарното изследване на културното наследство, културно-наследствените общности, културната среда и взаимовръзките между тях;
- d. насърчават продължителното професионално обучение и обмяна на познания и умения, както в образователната система, така и извън нея.

Член 14

Културното наследство и информационното общество

Страните се задължават да разработят употребата на цифрови технологии за улесняване достъпа до обекти на културното наследство и произтичащите от него ползи чрез:

- a. насърчаване на инициативи, които повишават качеството на съдържанието и са насочени към запазване разнообразието от езици и култури в информационното общество;
- b. подкрепяне на международно съвместими стандарти за проучването, консервацията, увеличаването и сигурността на културното наследство едновременно с борбата срещу незаконния трафик на обекти от културната собственост;
- c. опити за преодоляване на пречките пред достъпа до информация, свързана с културното наследство, по-специално за образователни цели, като в същото време не нарушава правата върху интелектуална собственост;
- d. признаване, че създаването на информация в цифрова форма, свързана с културното наследство, не трябва да ощетява консервацията на съществуващото културно наследство.

Раздел четвърти МОНИТОРИНГ И СЪТРУДНИЧЕСТВО

Член 15

Задължения на страните

Страните се задължават да:

- a. разработят чрез Съвета на Европа функция за мониторинг на законодателството, политиката и практиките във връзка с културното наследство в съответствие с принципите постановени от тази Конвенция;
- b. поддържат, развиват и предоставят данни за обща информационна система, достъпна за обществото, която улеснява оценката на степента, до която всяка Страна изпълнява задълженията си по тази Конвенция.

Член 16

Механизъм за мониторинг

- a. Съгласно чл. 17 от Устава на Съвета на Европа, Комитетът на министрите учредява подходящ Комитет или определя съществуващ такъв, който да упражнява мониторинг върху приложението на Конвенцията и да е упълномощен да изготвя правила за упражняване на дейността му;
- b. Така определеният Комитет се задължава да:
 - определи необходимите процедурни правила;
 - управлява общата информационна система спомената в чл. 15, като има точна преценка относно мерките, чрез които се изпълняват задълженията по тази Конвенция;

– по искане на една или повече страни Комитетът се задължава да предостави консултативно мнение по всеки въпрос, свързан с тълкуването на Конвенцията, вземайки предвид всички законови инструменти на Съвета на Европа;

– по инициатива на една или повече страни Комитетът се задължава да предостави оценка на всеки аспект от тяхното изпълнение на Конвенцията;

– насърчава междусекторното приложение на тази Конвенция чрез сътрудничество с други комитети и участие в други инициативи на Съвета на Европа;

– докладва на Комитета на министрите за своята дейност.

Комитетът може в процеса си на работа да включи експерти и наблюдатели.

Член 17

Сътрудничество при последващи дейности

Страните се задължават да сътрудничат по между си и чрез Съвета на Европа при изпълнението на целите и принципите на тази Конвенция, по-специално при спомагане за признаването на общото наследство на Европа чрез:

a. прилагане на стратегии за сътрудничество относно приоритетите, определени в резултат на процеса на мониторинг;

b. насърчаване на многостранни и трансгранични дейности и разработване на мрежи за регионално сътрудничество с цел прилагането на тези стратегии;

c. обмен, разработване, систематизиране и гарантиране разпространението на добри практики;

d. информизиране на обществото относно целите и приложението на тази Конвенция.

Всички страни могат по взаимно съгласие да сключват финансови споразумения за улесняване международното сътрудничество.

Раздел пети

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ КЛАУЗИ

Член 18

Подписване и влизане в сила

a. Тази Конвенция може да бъде подписана от страните-членки на Съвета на Европа.

b. Тази Конвенция е предмет на ратификация, приемане или одобрение. Инструментите за ратификация, приемане или одобрение ще се депозират при Генералния секретар на Съвета на Европа.

c. Тази Конвенция влиза в сила на първия ден от месеца след изтичането на срока от три месеца след датата, на която десет страни-членки на Съвета на Европа са изразили съгласие да бъдат обвързани от Конвенцията съгласно разпоредбите на предходната алинея.

d. По отношение на всяка страна, подписала тази Конвенция, която изрази съгласието си да бъде обвързана от нея в последващ момент, тази Конвенция влиза в сила на първия ден от месеца след изтичането на срока от три месеца след датата, на която е депозиран инструментът за ратификация, приемане или одобрение.

Член 19

Присъединяване

a. След влизане в сила на тази конвенция Комитетът на министрите на Съвета на Европа може да покани всяка страна, която не е членка на Съвета на Европа и

на Европейската общност, да се присъедини към Конвенцията чрез решение взето от мнозинството, както е указано в чл. 20 d от Устава на Съвета на Европа и чрез единодушно одобрение от страна на представителите на договарящите се страни с право да участват в Комитета на министрите.

b. По отношение на всяка присъединяваща се страна, или на Европейската общност в случай на присъединяване, тази Конвенция влиза в сила на първия ден от месеца след изтичането на срока от три месеца след датата на депозиране на инструмента за присъединяване при Генералния секретар на Съвета на Европа.

Член 20

Териториално приложение

a. При подписване или при депозиране на инструмента за ратификация, приемане, одобрение или присъединяване всяка страна може да определи територията или териториите, за които тази Конвенция ще се прилага.

b. На всеки един по-късен етап всяка страна може чрез декларация, адресирана до Генералния секретар на Съвета на Европа, да увеличи обхвата на прилагането на тази Конвенция до всяка друга територия, определена в декларацията. По отношение на такава територия Конвенцията влиза в сила на първия ден от месеца след изтичането на срока от три месеца след датата на получаване на такава декларация от Генералния секретар.

c. Всяка декларация, извършена по двете предходни алинеи по отношение на всяка територия, указана в подобна декларация, може да бъде оттеглена чрез известие, адресирано до Генералния секретар. Оттеглянето влиза в сила на първия ден от месеца след изтичането на срока от шест месеца след датата на получаване на такова известие от Генералния секретар.

Член 21

Денонсиране

a. Всяка от страните може по всяко време да денонсира тази Конвенция чрез известие, адресирано до Генералния секретар на Съвета на Европа.

b. Такова денонсиране влиза в сила на първия ден след изтичането на срок от шест месеца от датата на получаване на такова известие от Генералния секретар.

Член 22

Изменения

a. Всяка от страните и Комитетът упоменат в чл. 16 може да предлага изменения на тази Конвенция.

b. Всяко предложение за изменение да се изпрати до Генералният секретар на Съвета на Европа, който се задължава да го предаде на страните-членки на Съвета на Европа, на останалите Страни по конвенцията и на всички страни, които не са членки, както и на Европейската общност, поканени да се присъединят към Конвенцията съгласно разпоредбите на чл. 19.

c. Комитетът разглежда всяко предложено изменение и представя за одобрение текста, приет от мнозинство от три четвърти от представителите на страните, на Комитета на министрите. След одобрението на текста от Комитета на министрите от мнозинството по чл. 20 d. от Устава на Съвета на Европа, и след единодушно одобрение от страните с право на участие в Комитета на министрите, текстът се изпраща на Страните по договора за приемане.

d. Всички изменения влизат в сила по отношение на страните, които са ги приели, на първия ден след изтичането на срока от три месеца от датата, на която десет

страни-членки на Съвета на Европа са информирали Генералния секретар, че приемат измененията. По отношение на всяка страна, която приеме измененията на по-следващ етап, такива изменения влизат в сила на първия ден след изтичането на срока от три месеца от датата, на която съответната страна е информирала Генералния секретар, че приема изменението.

Член 23

Известия

Генералният секретар на Съвета на Европа известява страните-членки на Съвета на Европа, всяка страна, която се е присъединила или е поканена да се присъедини към тази конвенция и Европейската общност, която се е присъединила или е била поканена да се присъедини, за:

- a. всеки подпис;
- b. депозирането на всеки инструмент за ратификация, приемане, одобрение или присъединяване;
- c. всяка дата на влизане в сила на тази Конвенция съгласно разпоредбите на членове 18, 19 и 20;
- d. всяко изменение, предложено за тази Конвенция съгласно разпоредбите на чл. 22, както и датата на влизането му в сила;
- e. всеки друг акт, декларация, известие или съобщение във връзка с тази Конвенция.

В присъствие на долуподписаните, съответно с правомощия, които са подписали тази конвенция.

Изготвен във Фаро, на 27 октомври 2005, на английски и френски, като и двата текста са равностойни по автентичност, в единствено копие, което ще бъде депозирано в архивите на Съвета на Европа. Генералният секретар на Съвета на Европа ще предаде копия на всяка една от страните-членки на Съвета на Европа и всяка страна или Европейска Общност поканена да се присъедини към нея.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

**РЕЗОЛЮЦИЯ (96/C242/01)
НА СЪВЕТА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ
относно равнопоставения достъп до култура,
приета на 25 юли 1996 г.**

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

След като взе предвид, че достъпът на гражданите до култура е съществено условие за пълноценно гражданско участие;

Осъзнавайки факта, че в съответствие с принципа за субсидиарност осигуряването на все по-широк достъп до култура в отделните държави-членки е основен ангажимент и отговорност на самите тях;

След като отново подчертава, че всички култури – в тяхното многообразие и съвкупност, следва да бъдат взети предвид и надлежно зачетени;

С оглед обстоятелството, че географски, физически, образователни, културни или икономически бариери са от естество да затруднят достъпа до култура на значителна част от гражданското общество и биха могли да доведат до зачествяване на проявите на изолиране и маргинализиране на редица социални групи в неравносвойно положение;

С разбиране за потребността да бъдат задълбочени наблюденията и познанията относно съществуващите условия за достъп до култура, както и относно визираните по-горе пречки с оглед това да се подобрят възможностите за достъп на всички граждани до култура;

Признавайки преимуществата на обмяната на информация и опит относно функциониращите Общностни програми;

Вземайки предвид необходимостта от предприемането на мерки за осигуряване облекчени условия за достъп на всички граждани до култура;

Изразявайки своето съгласие за интензифициране на сътрудничеството със Съвета на Европа и ЮНЕСКО и то най-вече чрез взаимен обмен на опит и експертни познания по проблематиката, свързана с достъпа до култура,

ПРИЗОВАВА Комисията да предприеме следното:

– да проведе общоевропейско проучване на базата на натрупания опит и статистически данни, с цел анализиране на фактичката обстановка и на настоящите условия за достъп до култура, както и на потребностите на гражданите и преди всичко на младите хора и социалните групи в неравносвойно положение. Подобно мащабно проучване ще допринесе за по-прецизния подбор на конкретните мерки за осигуряване в полза на гражданите на достъп до култура в рамките на Общностните програми;

– да представи в Съвета до края на 1997 г. резултатите от горепосоченото проучване във вид на Доклад относно равнопоставения достъп до култура.

**РЕЗОЛЮЦИЯ (97/С36/04)
НА СЪВЕТА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ**

**относно интегрирането
на културните аспекти в Общностните инициативи,
приета на 20 януари 1997 г.**

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

След като взе предвид разпоредбите на Преамбюла на Договора за Европейски съюз, който отбелязва нов етап в процеса на изграждане на все по-тесен съюз между европейските народи;

С оглед това, че чл. 128 от Договора за създаване на Европейската общност и в частност параграф 4-ти посочват, че Общността следва да вземе предвид културните аспекти при своите инициативи, предприемани на основание редица други разпоредби на Договора;

Предвид посоченото в чл. 3b от Договора, че в сферите, които не попадат в нейната изключителна компетентност, Общността следва да предприема действия в стриктно съответствие с принципа за субсидиарност;

С оглед това, че на заседанието, проведено на 12 ноември 1992 г. от Съвета и Министрите на културата (в рамките на Съвета) бе достигнато до заключението, че следва да бъде въведено като обичайна практика (но при отчитане спецификата на всеки отделен случай) изискване за съобразяване на културните аспекти при инициативите, които ще се предприемат на основание други разпоредби в Договора – т. е. различни от тези, регламентиращи сектора на културата, при което стремежът следва да бъде горепосочените културни аспекти да бъдат взети предвид във възможно най-ранните фази от провеждането на нови инициативи или формирането на нови Общностни политики. Същевременно следва периодично да бъдат идентифицирани и вземани предвид тези въпроси, които са предмет на правно регулиране от други разпоредби на Договора, но имат отношение към сектора на културата и са обект на обсъждане от Съвета;

Предвид това, че на 25 юли 1996 г. Съветът посочи в своите Закljučения, че достъпът на гражданите до култура независимо в какво качество е сред най-значимите предпоставки за пълноценно гражданско участие и че географските, физическите, образователните, социалните и икономическите пречки в държавите-членки биха могли да затруднят редица граждани в достъпа им до сектора на културата, с което да зачестят случаите на изолиране на редица социални групи в неравностойно положение;

ПРИВЕТСТВА първия Доклад на Комисията относно съобразяването на културните аспекти при формирането на Общностните политики, който без да претендира за

изчерпателност в приложените данни посочва, че въпреки насочването на значителни ресурси към дейностите в сектора на културата или към инициативи с културни измерения, рядко е налице съответствие между конкретните Общностни цели в тази сфера и естеството на така осъществените инициативи;

СЧИТА, че Докладът представлява значима първа стъпка в посока идентифициране на сферите, в които другите норми (т. е. различните от тези, регламентиращи сектора на културата) и предприетите въз основа на тях инициативи, могат да окажат въздействие върху сектора на културата и да допринесат за неговото развитие, което на свой ред показва необходимостта от по-нататъшни усилия за постигане на целите и кореспондиращите им задължения, посочени в чл. 128 на Договора;

ОТБЕЛЯВА с дълбок интерес, че в значителен брой случаи Общностната намеса в рамките на Структурните фондове пряко се отнася до сектора на културата (историческо наследство, традиционни занаяти и др.);

ПОТВЪРЖДАВА за пореден път становището си, че в съответствие с Договора културните аспекти следва да бъдат взети предвид при предприемането на Общностни инициативи и то при зачитане на следните принципи:

- културата представлява неразделна част от Общностните инициативи и допринася за достигане целите на Общността чрез утвърждаването на гражданско участие и личностно развитие в интерес на гражданите на Европейския съюз;

- културата следва да получи полагащото ѝ се признание наред с редица други сфери, изискващи хоризонтална координация в процеса на вземане на решения в Общността;

- осигуряването на достъпа до култура и съхраняването на културната идентичност са сред най-значимите предпоставки за пълноценно гражданско участие;

- осъществяването на различните инициативи с културно измерение (значимост) следва да допринася за културен разцвет в държавите-членки, като същевременно бъдат зачитани тяхната национална/регионална идентичност и многообразие, при което специално внимание да се насочи към общото културно наследство чрез: отварянето на институциите на ЕС към гражданите и осигуряването на повече прозрачност; продължаването на процеса на изграждане на все по-сплотен съюз между европейските народи; утвърждаване гражданско самосъзнание в Европейския съюз;

- предприемането на инициативи с културно измерение (значимост) би могло също така да допринесе за преодоляване на различията в икономическото развитие на отделните региони, а също и за постигането на социално-икономически просперитет във всички държави-членки, както и за подобряването на възможностите за трудова заетост в рамките на Вътрешния пазар и то чрез осигуряването на по-добро качество на живот за гражданите на Европейския съюз чрез преодоляването на неравностойното положение, в което се намират редица социални групи;

- различните процедури и практики, възприети в отделните държави-членки по отношение на сектора на културата, следва да бъдат зачитани в процеса на вземане на решения в Общността;

- интегрирането на културните аспекти следва да бъде постигнато при съблюдаване на изискванията за прозрачност и координираност в действията;

СЧИТА, че с оглед необходимостта от постигане на целите в сектора на културата по начин, който съответства на чл. 128а от Договора, а също и предвид потребността от прилагане на редица други разпоредби на Договора, имащи отношение към този

сектор, Общността следва да бъде особено внимателна при формирането на своите политики поради неизбежното им въздействие върху сектора на културата. Ето защо следва периодично да се извършва проучване (обзор) на действията, предприети в посочените от първия Доклад на Комисията, а именно:

- единния пазар, включително въпросите, свързани със свободното движение на хора, стоки, услуги и капитали;
- вътрешните политики на Общността по устройствени въпроси;
- аудио-визуалните и телекомуникационни политики, включително и по въпросите, свързани с информационното общество и високо технологичните производства;
- външно политическите отношения на Общността на международната арена;

ИЗРАЗЯВА своето съгласие да вземе предвид културните аспекти по въпросите, свързани със структурните фондове, с оглед насърчаването на социално-икономическото развитие и единение в рамките на Общността и предвид стимулирането на цялостното развитие на Общността в съответствие с действащото нейно законодателство;

ИЗРАЗЯВА своето съгласие за въвеждането на ефективни и кохерентни процедури, чрез които би могло да се проучи на всички възможни нива въздействието на другите Общностни политики върху сектора на културата. Тези процедури следва да бъдат насочени предимно към създаването и обмяна на информационни потоци, по въпросите, свързани с културните аспекти на съществуващите и планирани за в бъдеще Общностни действие и инициативи;

ПРИВЕТСТВА намерението на Комисията:

– да въведе свои собствени новаторски и ефективни процедури за осигуряване на по-добра координация в сферата на нейните дейности и то в съответствие с целите, отнасящи се до сектора на културата;

– да установи и прилага адекватни процедури за оценка на евентуалното въздействие върху сектора на културата на планираните инициативи в рамките на Общностните политики, провеждани на основание други разпоредби на Договора (т. е. различни от тези, регламентиращи сектора на културата), като същевременно резултатите от подобни проучвания и инициативи следва да залегнат в Ежегодната работна програма с оглед създаването на необходимите условия, така че дейността в тази сфера в бъдеще да бъде в унисон с принципите относно интегрирането на културните аспекти, визиращи в настоящата Резолюция;

ПРИКАНВА Комисията:

– да продължи да подобрява предоставянето на актуална информация на държавите-членки с оглед подобряване координацията между тях, а също и на национално ниво;

– да докладва ежегодно на Съвета относно това по какъв начин са били съобразени културните аспекти при формирането на Общностната политика на основание редица други разпоредби в Договора (т. е. различни от тези, регулиращи сектора на културата), като се спазват приоритетите в това отношение във вида, в който са зададени от Съвета;

– да предприеме щателно проучване на икономическото въздействие (включително и върху трудовата заетост) на културния живот в Европейския съюз;

– да вземе предвид становищата, изразени до този момент от Съвета по отношение културните аспекти,

КАТО СЕ АНГАЖИРА:

- да оцени степента, в която са спазвани принципите, визирани в Заключенията на Съвета от 12 ноември 1992 г., а също и в настоящата Резолюция;
- периодично да проучва функционирането, ефективността и актуалността на процедурите, възприети с цел оценка на степента на съблюдаване на обсъжданите тук принципи;
- да вземе предвид необходимостта от въвеждането на мерки, където е уместно;
- да формира становище относно най-подходящите способи за насърчаване на интегрирането на културните аспекти в Общностните политики, включително и чрез предоставянето на инструкции при необходимост от такива.

**РЕЗОЛЮЦИЯ (2000/C8/02)
НА СЪВЕТА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ**

**относно насърчаването на мобилността на лицата,
професионално ангажирани със сектора на културата,
приета на 17 декември 1999 г.**

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

След като взе предвид първия доклад на Комисията на Европейските общности от 17 април 1996 г. относно съобразяването на т. нар. културни аспекти в Общностните инициативи;

След като съобрази изискванията на Резолюцията на Съвета от 20 януари 1997 г. относно интегрирането на културните аспекти в Общностните инициативи (ОJ, С 36, 5 февруари 1997, стр. 4);

След като взе предвид Доклада от 18 март 1997 г. на Експертната група на най-високо ниво относно мобилността на лицата, както и „Плана за действие в Единния вътрешен пазар“ от 4 юни 1997 г., а също и по-обстойните „План за действие по отношение мобилността на работещите“ (от ноември 1997 г.) и „Комюнике на Комисията относно последващите мерки във връзка с препоръките на Експертната група на най-високо ниво относно мобилността на лицата“ (от 1 юли 1998 г.);

Като акцентира отново на посланията на Комюникето от 6 май 1998 г. на Комисията относно първата Общностна Рамкова програма в подкрепа на културата (период на действие 2000 – 2004 г.), а също и на становищата на Комисията относно необходимостта от трайно и последователно интегриране на т. нар. културни аспекти в Общностните програми и инициативи;

Като припомня, че в съответствие с чл. 151 от Договора за създаване на Европейската общност, тя следва да допринася за процъфтяването на културния живот в държавите-членки при пълно зачитане на тяхната национална и регионална идентичност, като същевременно се наблегне на идентифицирането и популяризирането на общото културно наследство;

Горното следва да се осъществи в контекста на съобразяването от Общността на т. нар. културни аспекти при предприемането на инициативи на основание други разпоредби в Договора с оглед зачитането и насърчаването на културното многообразие;

След като припомня, че в съответствие с чл. 3 (1)(с) от Договора, Вътрешният пазар се характеризира с отпадането на бариерите между държавите-членки и то преди всичко по отношение мобилността на лицата;

Като счита, че (без това да дерогира изпълнението на ангажиментите, поети по силата на Шенгенските споразумения) на базата на принципа за свободно движение на хора Европейската икономическа зона предоставя възможност на лицата, работещи в

сектора на културата, да достигнат до значително по-широка аудитория и им осигурява достъп до аудитория/клиентела чрез достъп до Общностния пазар на труда, който е неизмеримо по-мощен и многообразен от отделните национални пазари на труда, а това са възможности, които ще се предоставят все по-широко в контекста на разширяването на Европейския съюз;

С непоколебимата увереност, че свободното движение на лицата, работещи, обучаващи се или участващи в тренинги в сектора на културата, е от естество да насърчава също така и многообразието на възможностите за достъп на гражданите до култура и изящни изкуства, тъй като укрепва сътрудничеството и взаимодействието с оглед развитието на културния сектор, насърчава културния живот и многообразието на европейските култури и същевременно допринася за утвърждаване на активно гражданско участие и европейска идентичност;

Като отбелязва, че една от целите на така предложената програма „Култура 2000“ е да насърчи мобилността на лицата, професионално ангажирани със сектора на културата чрез развиване на културния обмен и то без да се забравя, че редица Общностни програми, например тези в аудио-визуалната и образователната сфера, също предоставят възможности за мобилност;

След като с убеденост подчертава, че все по-настоятелното и ефикасно оползотворяване на възможности, произтичащи от Единния пазар, ще създаде на свой ред все повече работни места и ще предостави ценни шансове за професионално развитие на лицата, работещи или обучаващи се в сектора на културата, с което би се насърчила трудовата заетост като цяло;

След като за пореден път привлича внимание върху обстоятелството, че следва да се подобри качеството на информацията и експертните ресурси, поставени в услуга на лицата, работещи или обучаващи се в сектора на културата и то преди всичко с оглед насърчането на професионалното им развитие в контекста на възможностите, предоставяни от Единния пазар както на Общностно ниво, така и на национално ниво;

След като приветства заявената отново политическа воля от страна на Комисията в нейното Комюнике от 6 май 1998 г., посветено на първата Общностна рамкова програма в подкрепа на културата (период на действие 2000–2004 г.), в което Комисията потвърждава решимостта си да изготви подробен списък на пречките, възпрепятстващи мобилността на лицата, професионално ангажирани със сектора на културата, както и на факторите, влияещи негативно върху съзидателния дух в сектора на културата и върху популяризирането на постиженията в тази сфера с оглед предприемането на съответните мерки за премахването на горепосочените пречки,

ПРИКАНВА Комисията да проведе проучване в тясно взаимодействие с лицата, професионално ангажирани в сектора на културата, което следва да обхваща:

– цялостен обзор на съществуващите условия за мобилност на лицата, работещи или обучаващи се в сектора на културата;

– задълбочен анализ на правните, административни и фактически пречки, възпрепятстващи прилагането на принципа за свободно движение на лицата в сектора на културата;

– с оглед заключенията от подобно проучване да бъдат изготвени (ако е уместно) конкретни предложения за мерки, насочени към премахването на пречките пред мобилността с оглед необходимостта от преодоляване на допуснатите пропуски;

ПРИКАНВА държавите-членки:

- да сътрудничат на Комисията при подготовката на проучването;
- да обсъдят необходимостта от инициативи на национално ниво в съответствие със заключенията от проучването (чрез установяване на партньорства с други държави-членки, където е уместно);
- да насърчават предоставянето на информационни експертни ресурси в интерес на лицата, професионално ангажирани в сектора на културата и то преди всичко с оглед запознаването им с възможностите за професионална реализация в условията на Вътрешния пазар;
- да развиват все по-интензивно сътрудничество с оглед подпомагането на мобилността на лицата, работещи или обучаващи се в сектора на културата.

**РЕЗОЛЮЦИЯ (2002/С32/01)
НА СЪВЕТА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ**

**относно културата и формирането на общество на знанието,
приета на 21 януари 2002 г.**

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ:

1. След като отбелязва значимостта на културата като основен фактор за формиране на общество на знанието;
2. След като изтъква непреходното значение на културата като предпоставка за насърчаването на взаимното зачитане на различните идеи и идентичности, особено предвид това, че подобно толерантно отношение би могло да бъде култивирано в бъдеще чрез подобряване условията за достъп до информация в рамките на предстоящите дигитални проекти;
3. След като припомня Заключенията на проведения в Лисабон на 23, 24 март 2000 г. Европейски съвет, според който преходът към дигитална пазарна икономика (основана на технологиите и познанието и характеризираща се с изцяло нов спектър стоки и услуги) ще бъде мощен стимул за постигането на икономически растеж, конкурентоспособност и висока трудова заетост в резултат на оползотворяването от различните индустриални сектори на възможностите, откриващи се във връзка с Европейското културно многообразие;
4. След като приветства факта, че на заседанията на Европейския съвет в Лисабон държавите-членки бяха призовани да осигурят на всеки гражданин на Европейския съюз необходимите умения за успешно професионално интегриране в информационното общество и да не се допуска това отделни социални групи да бъдат изолирани и оставяни без достъп до интернет и до другите мултимедийни ресурси;
5. След като приветства осъществяването на различните европейски инициативи в тази сфера и най-вече тези в контекста на „Е-Европа“;
6. След като отбелязва потребността от осъществяване и в бъдеще на обучаващи програми и инициативи, насочени към овладяването на нови технологии;
7. След като подчертава необходимостта да бъдат оптимално прилагани и консолидирани в бъдеще съответните изследователски програми в културния сектор, насочени към създаването на необходимите предпоставки за преход към дигитална пазарна икономика и развитието на нови технологии;
8. Следователно, с оглед горепосочените съображения Съветът призовава Комисията и държавите-членки в рамките на тяхната компетентност:
 - а) да използват оптимално и да доразвият в бъдеще съответните програми, а също и да обсъдят иницирирането на нови програми и то преди всичко на такива, които:

– подпомагат дигитализирането на културното наследство и взаимната съвместимост между съответните системи с цел опазване, закрила и популяризиране на европейското културно наследство и европейското културно многообразие;

– подкрепят разпространението на знания на различни езици;

– насърчават придобиването на познания в сферата на информационните технологии;

– стимулират използването на съществуващите мрежи, а също и на тези, които ще бъдат създадени в бъдеще в държавите-членки с оглед развитие на сътрудничеството и обмен на информация и добри практики на ниво Европейски съюз;

b) да развиват интереса към културното наследство и оползотворяването на информационните ресурси относно него с оглед насърчаване на сътрудничеството в сектора на културата и подпомагане опазването на общото културно наследство чрез използване на съществуващите ресурси и ноу-хау;

c) да подпомагат и облекчават достъпа на ангажираните със сектора на културата ведомства и лица до различните Общностни инструменти и програми в подкрепа на дигитализирането на културното наследство;

d) да насърчават т. нар. „образцови инициативи“ в интернет-порталите, посветени на културата и в частност – на културното наследство;

e) да популяризират обмена на информационни ресурси в сектора на културата с оглед това да се предостави възможност за достъп на всички граждани до европейското културно наследство и неговите дигитални измерения и то с използването за целта на най-модерните технологии, включително и чрез насърчаването в бъдеще на изграждането на европейски виртуален портал, иницииран от Комисията, свързан с базите данни, съществуващи в отделните държави-членки;

f) да насърчава гражданското участие и социализация чрез използването на интерактивни методи за общуване в интернет-среда;

g) да стимулира организирането на обучаващи програми от страна на културни средища и образователни институции, които да са насочени към цялото общество и да се провеждат чрез използването на новите информационни технологии в интерес на достъпа до културното наследство в цялото негово многообразие.

**РЕЗОЛЮЦИЯ (2002/С32/02)
НА СЪВЕТА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ**

**относно ролята на културата за развитието на Съюза,
приета на 21 януари 2002 г.**

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ:

1. След като взе предвид, че Общността допринася за културния разцвет и популяризирането на общото културно наследство в държавите-членки при стриктно зачитане на националното и регионално многообразие в съответствие с принципи за субсидиарност;

2. След като припомни необходимостта т. нар. културни аспекти да бъдат взети предвид при формирането на Общностните политики на основание други политики в договора, например в сферата на политиката по въпросите на лоялната конкуренция, Вътрешния пазар или общата търговска политика;

3. Като отчита значимостта на насърчаването на сътрудничеството и културния обмен с оглед зачитането и популяризирането на културното многообразие в Европа, както и на взаимното опознаване между народите на държавите-членки;

4. Като взе предвид, че културата би могла да допринася за облика на Общността на международната арена чрез отстояване на културното многообразие и на общите традиции;

5. Като подчертава, че разширяването на Европейския съюз ще допринесе за икономически просперитет и културно многообразие;

6. След като взе предвид, че общите традиции и взаимното опознаване между отделните културни общности в Европа, съчетани с утвърждаването на гражданско общество, базирано на демократични принципи, зачитане на многообразието и солидарност са сред най-важните предпоставки за осигуряването на гражданско участие и подкрепа за процеса на европейска интеграция;

7. С оглед горното, културата представлява твърде значим фактор за развитието и консолидирането на процеса на Общностна интеграция;

8. След като взе предвид, че наред с възможностите за лично или колективно развитие секторът на културата също така генерира трудова заетост и икономическа стабилност, допринасяйки по този начин за икономически растеж и просперитет,

В СВЕТЛИНАТА НА ГОРНОТО СЪВЕТЪТ С НАСТОЯЩАТА РЕЗОЛЮЦИЯ:

А. ПРИКАНВА държавите-членки и Комисията да демонстрират съпричастност към утвърждаването на културното многообразие с оглед предоставянето на сектора на културата на полагащото му се място в основата на европейската интеграция чрез:

– развитието на сътрудничество в сектора на културата, насърчаването на творчески дух и осъществяването на културен обмен;

– установяване на партньорство между Комисията и държавите-членки с оглед актуализирането на преценките, изготвени относно напредъка по прилагането на чл. 151 (4) от Договора, след което следва да бъдат надлежно представени и съответните доклади до Съвета;

В. СЧИТА, че е належащо полагането на усилия за подобряване на напредъка по прилагането на чл. 151 (2) и чл. 151 (4) от Договора и приканва бъдещите Председателства на Европейския съюз да съставят Работна програма и План-график за тази цел;

С. ПРИЗОВАВА държавите-членки и Комисията да вземат предвид горепосочените съображения и да третират сектора на културата като съществен компонент на процеса на европейска интеграция и то преди всичко в контекста на разширяването на Европейския съюз.

**РЕШЕНИЕ (26/515/ЕС)
НА СЪВЕТА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ**

**относно сключването на Конвенцията
за опазване и насърчаване на многообразието от форми на културно изразяване**

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

След като взе предвид Договора за създаване на Европейската общност и в частност членове 133, 155, 181 и 181, и във връзка с второто предложение на първата подточка на чл. 300 (2), а също така и във връзка с първата подточка на чл. 300 (3);

След като взе предвид предложението на Комисията;

След като проучи и Мнението на Европейския парламент от 27 април 2006 г.,

И с оглед на това че:

(1) През ноември 2004 г. Съветът упълномощи Комисията да участва от името на Общността в преговорите с Организацията на обединените нации за образование, наука и култура (ЮНЕСКО) относно Конвенцията за опазване и насърчаване на многообразието от форми на културно изразяване, наричана за краткост в настоящия акт „Конвенцията на ЮНЕСКО“. Комисията взе участие в тези преговори, както и самите държави-членки;

(2) Конвенцията на ЮНЕСКО бе приета на 20 октомври 2005 г. от Генералната конференция на ЮНЕСКО в Париж;

(3) Конвенцията на ЮНЕСКО представлява значим и повече от необходим механизъм за насърчаване на културното многообразие и културния обмен, на който както Общността (видно от чл. 151, ал. 4 от Договора), така и държавите-членки, отдават особено голямо значение. Конвенцията на ЮНЕСКО допринася за осигуряването на взаимен респект и разбирателство между различните културни общности в световен мащаб;

(4) Конвенцията на ЮНЕСКО следва да бъде утвърдена/ратифицирана във възможно най-кратки срокове;

(5) Както Общността, така и държавите-членки притежават компетентност в сферите, попадащи в предмета на правно регулиране на Конвенцията на ЮНЕСКО. Следователно Общността и държавите-членки трябва да се присъединят към нея, за да могат да изпълняват надлежно и последователно своите задължения, регламентирани в тази Конвенция, а също и за да имат възможност да упражняват правата си (предоставени от нея) в сферите, в които Общността и държавите-членки съвместно притежават компетентност,

СЪВЕТЪТ ПРИЕ СЛЕДНАТА РЕЗОЛЮЦИЯ:

Член 1

1. С настоящия акт на Съвета Общността се присъединява към Конвенцията за опазване и насърчаване на многообразието от форми на културно изразяване.

2. Текстът на Конвенцията на ЮНЕСКО се съдържа в Анекс 1 (А) към настоящата Резолюция.

Член 2

1. С тази Резолюция се упълномощава Президентът на Съвета да определи лицето/лицата, овластени да депозират при Генералния директор на ЮНЕСКО инструментите за присъединяване/ратификация от името на Общността в съответствие с чл. 27 (4) от Конвенцията на ЮНЕСКО.

2. Президентът на Съвета се упълномощава с настоящата Резолюция да определи лицето/лицата, овластени да депозират от името на Общността Декларацията относно компетентността, която е включена в Анекс 1 (В), в съответствие с чл. 27 (3) (с) от Конвенцията на ЮНЕСКО.

3. Президентът на Съвета е упълномощен с настоящата Резолюция да определи лицата, овластени да изготвят Едностранната декларация към момента на депозиране на инструментите за присъединяване.

Член 3

По отношение въпросите, попадащи в Общностната компетентност, Комисията следва да представлява Общността в рамките на заседанията на институциите, учредени от Конвенцията на ЮНЕСКО (и преди всичко в заседанията на Конференцията на държавите-съдоговорителки, регламентирана от чл. 22 на Конвенцията на ЮНЕСКО), при което Комисията следва да води преговорите по всички въпроси, обхванати от компетентността на тези институции.

Член 4

Настоящата Резолюция следва да бъде публикувана в „Официален вестник“ на Европейския съюз.

Анекс 1 (А): Текст на Конвенцията на ЮНЕСКО.

Анекс 1 (В): Декларация на Европейския съюз относно прилагането на чл. 27 (3) от Конвенцията на ЮНЕСКО.

Анекс 2: Едностранна декларация на Европейския съюз относно депозирането на инструментите за ратификация на Конвенцията на ЮНЕСКО.

Приета в Брюксел на 18 май 2006 г.

За Съвета:

Франц Морак, Президент

РЕЗОЛЮЦИЯ (85/C348/02)
НА МИНИСТРИТЕ ПО ВЪПРОСИТЕ НА КУЛТУРАТА
относно специалните/облекчените условия за достъп
на младите хора до музеите и културните прояви,
приета на заседание в рамките на Съвета на 20 декември 1985 г.

Министрите по въпросите на културата,

След като решиха на заседанието си в рамките на Съвета, че в съответствие с параграф 3 (12) от Доклада на Комитета „Европа на гражданите“ (утвърден от Европейския съвет на заседанието му на 28, 29 юни 1985 г.), ще насърчават достъпа на младите хора до музеите и културните прояви.

С настоящето Министрите постигнаха съгласие да насърчават съответните компетентни учреждения да предоставят на младите хора във всички държави-членки такива специални/облекчени условия за достъп до музеи и културни прояви, а също и такива намаления в таксите при посещение на музеи и културни прояви, каквито са на разположение за младите хора – граждани на всяка от държавите-членки.

**РЕЗОЛЮЦИЯ (86/C320/01)
НА МИНИСТРИТЕ ПО ВЪПРОСИТЕ НА КУЛТУРАТА
относно опазването на Европейското архитектурно наследство,
приета на заседание в рамките на Съвета на 13 ноември 1986 г.**

Министрите по въпросите на културата,

След като заседаваха в рамките на Съвета;

След като взеха предвид Тържествената декларация на Европейския съюз от 19 юни 1983 г. и в частност апела за „необходимостта да бъдат предприети съвместни действия с оглед закрилата, популяризирането и опазването на културното наследство“;

След като взеха предвид и Резолюцията на Европейския парламент от 14 септември 1982 г. относно закрилата на архитектурното наследство, като същевременно приветстват постигнатото от Комисията на Европейските общности при предоставянето на грантове (безвъзмездно финансиране) за възстановяването на надлежно подбрани паметници на културата във всички държави-членки и при предоставянето на стипендии за обучение по консервационна проблематика в полза на образователните институции в редица държави-членки;

След като взеха предвид и „Европейската конвенция за закрила на архитектурното наследство“ на Съвета на Европа, а също и Работната програма на Съвета на Европа в тази сфера;

След като взеха предвид възможността Европейската фондация след нейното учредяване да взема участие в опазването на архитектурното наследство;

Признавайки че настоящата Резолюция по никакъв начин не изменя или допълва правомощията на Общността, респективно – на държавите-членки, в сферата на опазването на архитектурното наследство, като същевременно апелират те да оползотворят в много по-голяма степен възможностите за обмяна на опит и за взаимодействие като цяло,

ИЗРАЗЯВАТ СЪГЛАСИЕТО СИ да развият ефективно сътрудничество в сферата на Европейското архитектурно наследство, предоставяйки възможност за участие в него и на други европейски държави, когато това е уместно;

ИЗРАЗЯВАТ СЪГЛАСИЕТО СИ да насърчават обмяната на опит и на информация в сферата на културното наследство, включително и чрез установяване на общи стандарти по отношение на използвания терминологичен апарат, а също и чрез създаването на мрежа от множество бази данни, които следва да бъдат изградени от държавите-членки;

ИЗРАЗЯВАТ СЪГЛАСИЕТО СИ да насърчават интереса на държавните институции, неправителствените организации и обществото като цяло към икономическите, социалните и културни аспекти на Европейското архитектурното наследство чрез про-

веждане на консултации с експерти от държавите-членки и от Съвета на Европа, както и с ангажираните в тази сфера международни организации;

ИЗРАЗЯВАТ СЪГЛАСИЕТО СИ да запознаят държавните институции и учреждения, ангажирани преди всичко с консервационни дейности и с опазването на архитектурното наследство като цяло, с възможностите да се насърчава общественият интерес към паметниците на културата, с оглед привличането на максимално широк кръг посетители, чрез използването на модерни аудио-визуални технологии в унисон с намеренията на Комисията да допринесе за въвеждането на подобни насърчителни мерки и в бъдеще.

**РЕЗОЛЮЦИЯ (86/C320/03)
НА МИНИСТРИТЕ ПО ВЪПРОСИТЕ НА КУЛТУРАТА**

**относно консервационните дейности
по отношение произведенията на изкуството и археологическите находки,
приета на заседание в рамките на Съвета на 13 ноември 1986 г.**

1. Министрите по въпросите на културата признават значимостта на консервационните действия, насочени към опазването на Европейското културно наследство и в частност към произведения на изкуството и археологически находки със значителна културно-историческа стойност, в това число архиви и книжнина. Европейските държави притежават изобилие от културни ценности, които следва да бъдат опазвани и закриляни в интерес на сегашното и идните поколения.

Опазването на архитектурното наследство е предмет на отделна Резолюция. Опазването на движимото културно наследство и по-конкретно на произведения на изкуството и археологически находки, предполага и мерки за защита на околната среда, а също и възстановяване не само на културните ценности, но и на тяхната естествена среда.

Необходимо е сътрудничеството между всички ангажирани с опазването на художественото и културно наследство и преди всичко между международните организации и експертите, посветили усилията си на тази кауза. Министрите по въпросите на културата също така признават ползата от точната и актуална информация относно културното наследство с оглед все по-широкото използване на консервационни дейности.

2. Министрите също така признават потребността от популяризиране на ползите от консервационни дейности, като и от засилването на публично-частните партньорства. Министрите подчертават значимостта на информационния обмен по различните аспекти на консервационните дейности, както и на провеждането на все повече и интензивни обучаващи програми, а също и запознаването на широки обществени кръгове с информацията, притежавана от водещи консерватори (или с лекционния материал, преподаван в рамките на курсовете по консервационни дейности).

3. Министрите считат, с оглед на горепосочените съображения, че въпросите, свързани с консервационните дейности заслужават особено внимание от страна на държавите-членки и Общността като цяло, при което следва да се има предвид и постигнатото от Съвета на Европа в тази сфера.

4. В допълнение към това министрите постигнаха съгласие за насърчаване консервационните дейности по отношение произведенията на изкуството и археологическите находки чрез използването на следните способности:

– проучване степента на координираност между усилията на публичния и частния сектор в консервационната сфера;

– съставяне на необходимата документация във връзка с консервационните дейности по отношение произведения на изкуството и археологически находки с културно-историческа стойност;

– насърчаване организирането на обучаващи програми, кореспондиращи на обществените потребности, чрез установяването на публично-частни партньорства, където са налице условия за това;

– осъществяване информационен обмен по въпросите на консервацията, както и провеждане на тренинги;

– анализиране и оценяване на консервационната политика и преди всичко на наличието на техническо ръководство във всяка от областите на професионални познания, като същевременно се подпомогне разпространението на познания и информация по въпросите, свързани с консервационните дейности в Европа.

5. Министрите по въпросите на културата приветстват намеренията на Комисията да допринесе и занапред за предприемането на необходимите мерки в тази сфера.

**РЕГЛАМЕНТ №3911/92
НА СЪВЕТА НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ОБЩНОСТИ (ЕИО)**

**относно износа на културни паметници,
приет на 9 декември 1992 г.**

Съветът на европейските общности,

Като взе предвид Договора за създаване на Европейската Икономическа Общност и в частност чл. 113 от него;

Като взе предвид предложението на Комисията (ОВ С 53, 28 февруари 1992 г., стр. 8);

Като взе предвид становището на Европейския Парламент (ОВ С 176, 13 юли 1992 г., стр. 31);

Като взе предвид мнението на Икономическия и социален комитет (ОВ С 223, 31 август 1992 г., стр. 10);

Като има предвид, че с оглед целостта на Вътрешния пазар е необходимо приемане на правила относно търговията с трети страни във връзка със защитата на културните ценности;

Като има предвид, че в светлината на заключенията на заседанието на Съвета от 19 ноември 1990 г., е необходимо да се приемат мерки, които да осигурят единен контрол спрямо износа на културните ценности по външните граници на Общността;

Като има предвид, че подобна система следва да изисква представянето на разрешителен лиценз, издаден от съответната държава-членка преди износа на културните ценности, обхванати от настоящия Регламент;

Като има предвид, че това изисква ясно определяне на обхвата на подобни мерки и процедурите за прилагането им;

Като има предвид, че прилагането на тази система следва да е максимално опростено и ефективно;

Като има предвид, че следва да се създаде Комитет, който да подпомага Комисията при прилагането на разпоредбите на настоящия Регламент;

Като има предвид това, че с оглед натрупания опит на органите на държавите-членки по прилагане на Регламент на Съвета (ЕИО) №1468/81 от 19 май 1981 г. относно взаимопомощта между административните органи на държавите-членки и сътрудничеството между тях и Комисията по осигуряване надлежното прилагане на правната уредба в сферата на митническите или селскостопанските въпроси (ОВ L 144, 2 юни 1981 г.), цитираният Регламент следва да се прилага и по тези въпроси;

Като има предвид, че Приложението към настоящия Регламент е предназначено да изясни кои категории културни ценности следва да получат определена защита при търговия с трети страни, но няма за цел да попречи на прилагането на легалното опре-

деление за национално богатство, дадено от страна на държавите-членки по смисъла на чл. 36 от Договора,
прие настоящия регламент:

Член 1

Без да се накърняват правомощията на държавите-членки съгласно чл. 36 от Договора, понятието „културни ценности“, за целите на настоящия Регламент, се отнася до категориите, изброени в Приложението.

Раздел първи РАЗРЕШЕНИЕ ЗА ИЗНОС

Член 2

1. Износът на културни ценности извън митническата територия на Общността е обусловен от представянето на разрешение за износ.

2. Разрешение за износ се издава по молба на съответното лице:

– от компетентните органи на държавата-членка, на чиято територия се намират на правно основание въпросните културни ценности към 1 януари 1993 г.;

– или след тази дата – от компетентен орган на държавата-членка на чиято територия се намират било след правомерното и окончателно прехвърляне от друга държава-членка, или внос от трета страна, или повторен внос от трета страна след правомерно изпращане от държава-членка до въпросната страна.

Без да се изключва прилагането на пар. 4, компетентната държава-членка в съответствие с първите две подточки на ал. 1, може да не изиска разрешения за износ за културни паметници посочени в първа и втора подточка по категорията А1 на Приложението, когато последните са с ограничен археологически или научен интерес, при условие, че не са директен резултат от разкопки, находки и археологически обекти на територията на държава-членка, както и че предлагането им на пазара е законосъобразно.

За целите на настоящия Регламент, разрешение за износ може да бъде отказано, когато въпросните културни ценности са предмет на правно регулиране от законодателство на съответната държава-членка, защитаващо национално богатство с художествена, историческа или археологическа стойност.

При необходимост упоменатият орган т. 2 на ал. 1 следва да установи взаимодействие с компетентните органи на държавата-членка, от чиято територия е изнесена въпросната културна ценност, и в частност с компетентните органи по смисъла на Директива на Съвета 93/7/ЕИО относно връщането на културни ценности, неправомерно изнесени от територията на държава-членка (все още не е приета към момента на публикуването на настоящия акт – в съответствие с чл. 11 този Регламент ще влезе в сила три дни след публикуването на Директивата в „Официалния вестник на ЕО“).

3. Разрешителният документ важи за територията на Общността.

4. Без да се изключва прилагането на настоящия член, прекият износ от митническата територия на Общността на национални богатства с художествена, историческа или археологическа стойност, които не са културни ценности по смисъла на настоящия Регламент, е предмет на правно регулиране от националното законодателство на държавата-членка, от която се изнасят.

Член 3

1. Държавите-членки предоставят на Комисията списък на органите, компетентни да издават разрешителни документи относно износа на културни ценности.

2. Комисията публикува списък на тези органи и всички изменения в този списък в серията „С“ на „Официален вестник на Европейските Общности“.

Член 4

Разрешението за износ следва да се представи приложено към митническата декларация за износ при извършването на митническите формалности във връзка с износа в съответната митническа служба, която е компетентна да приеме декларацията.

Член 5

1. Държавите-членки могат да ограничават броя на митническите служби, компетентни да администрират мерките във връзка с износа на културните ценности.

2. Държавите-членки, които се възползват от възможността предоставена им по смисъла на параграф 1, информират Комисията относно мерките, предприети от митническите служби.

Комисията публикува тази информация в серията „С“ на „Официален вестник на Европейските Общности“.

Раздел втори АДМИНИСТРАТИВНО СЪТРУДНИЧЕСТВО

Член 6

За целите на настоящия Регламент, разпоредбите на Регламент (ЕИО) №1468/81, и по-специално разпоредбите относно конфиденциалността на информацията, се прилагат *mutatis mutandis*.

В допълнение на сътрудничеството предвидено в ал. 1, държавите-членки приемат всички необходими мерки, за да установят взаимодействие между митническите органи и компетентните власти съгласно чл. 4 от Директива 93/7/ЕИО.

Раздел трети ОБЩИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Член 7

Необходимите разпоредби по прилагане на настоящия Регламент, в частност отнасящите се за формулярите за използване (например, моделът и техническите стойности), се приемат съобразно процедурата по реда на чл. 8, параграф 2.

Член 8

1. Комисията се подпомага от Комитет съставен от представители на държавите-членки и се председателства от представител на Комисията.

Комитетът проучва и разглежда всеки въпрос, свързан с прилагането на настоящия Регламент, повдигнат от неговия Председател, или по негова инициатива или по молба на представител на държава-членка.

2. Представителят на Комисията представя пред Комитета проект на мерките, които следва да бъдат предприети. В рамките на срок определен от Председателя според спешността на въпроса, Комитетът произнася мнението си по проекта, като при необходимост гласува.

Мнението на Комитета се записва в протокола, при което всяка държава-членка има право да изиска отразяване на мнението и в протокола.

Комисията отчита възможно най-пълно мнението на Комитета. Тя известява Комитета за начина, по който мнението му е било взето предвид.

Член 9

Всяка държава-членка определя наказателно-правните мерки, които ще прилага при нарушение на разпоредбите на настоящия Регламент. Наказателно-правните мерки следва да са пропорционални на необходимостта от спазване на разпоредбите на Регламентата.

Член 10

Всяка държава-членка уведомява Комисията относно мерките, предприети във връзка с настоящия Регламент.

Комисията предоставя тази информация на останалите държави-членки.

На всеки три години Комисията предоставя отчет пред Европейският парламент, Съветът и Икономическия и социален комитет относно прилагането на настоящия Регламент.

Съветът преразглежда ефективността от настоящия Регламент след тригодишен срок на прилагане и при необходимост прави необходимите изменения по предложение на Комисията.

При всички случаи Съветът, като действа по предложение на Комисията, разглежда на всеки три години и при необходимост актуализира посочените стойности в Приложението на базата на икономически и монетарни показатели, възприети в Общността.

Член 11

1. Настоящият Регламент влиза в сила на третия ден след публикуването в Официален вестник на Европейските Общности Директива 93/7/ЕИО.

Настоящият Регламент е задължителен в своята цялост и се прилага пряко във всички държави-членки.

Изготвен в Брюксел на 9 декември 1992 година.

За Съвета:
В. Валдеграв,
Председател

ПРИЛОЖЕНИЕ **КАТЕГОРИИ КУЛТУРНИ ПАМЕТНИЦИ, ОБХВАНАТИ ОТ ЧЛ. 1**

- А. 1. Археологически предмети, датиращи от поне 100 години, които са открити при:
- разкопки и находки на суша или под водата
9705 00 00
 - археологически обекти;
9706 00 00
 - археологически колекции.

2. Елементи, представляващи цялостна част от паметници с художествена, историческа или религиозна стойност, които са били разчленени и датират от поне 100 години

9705 00 00;
9706 00 00.

3. Портрети и картини изпълнени изцяло на ръка, без значение на използваните материали и средства, при условие, че са на повече от 50 години и не принадлежат на авторите си:

9701.

4. Мозайки, различни от включените в категории 1 или 2 и рисунки изпълнени изцяло на ръка, без значение на използваните материали и средства, при условие, че са на повече от 50 години и не принадлежат на авторите си:

6914
9701.

5. Оригинални надписи, плаки, сериографии и литографии, със съответните им оригинални плаки и разпечатки, без значение на използваните материали и средства, при условие, че са на повече от 50 години и не принадлежат на авторите си:

9702 00 00;
8442 50 99.

6. Оригинални скулптури или фигури и копия, произведени по същия начин както оригинала, но различни от включените в категория (1);

9703 00 00.

7. Фотографии, филми и негативи от тях, при условие, че са на повече от 50 години и не принадлежат на авторите си:

3704;
3705;
3706;
4911 91 80.

8. Свитъци и ръкописи, включително карти и музикални произведения, единично или в колекция, без значение на използваните материали и средства, при условие, че са на повече от 50 години и не принадлежат на авторите си:

9702 00 00;
9706 00 00;
4901 10 00;
4901 99 00;
4904 00 00;
4905 9100;
4905 99 00;
4906 00 00.

9. Книги, датирани от преди 100 години, единично или в колекции при условие, че са на повече от 50 години и не принадлежат на авторите си:

9705 00 00;
9706 00 00.

10. Печатни карти, датирани от преди 200 години:

9706 00 00.

11. Архиви, части от тях, от всякакъв вид, датиращи от преди повече от 50 години:

3704;
3705;
3706;
4901;
4906;
9705 00 00;
9706 00 00.

12. (a) Колекции и образци от зоологически, ботанически, минералогически или анатомически колекции:

9705 00 00

(b) Колекции от исторически, палеонтологически, етнографски или нумизматичен интерес:

9705 00 00.

13. Транспортни средства, датиращи от преди 75 години:

9705 00 00

Глави

от 86 до 89.

14. Всеки предмет с антична стойност, който не е включен в категориите от А. 1 до А. 13

(a) между 50 и 100 годишни:

играчки, игри.

Глава 95

стъклени изделия

7013

предмети от златарски или сребърни произведения

7114

мебели

Глава 94

оптически, фотографски или кинематографични апарати

Глава 90

музикални инструменти

Глава 92

часовници и – различни видове и части от тях

Глава 91

предмети от дърво

Глава 44

керамика

Глава 69

гоблени

5805 00 00

килими

Глава 57

тапети

4814

оръжия

Глава 93

(б) над 100 годишни
9706 00 00

Предмети с културна и историческа стойност по реда на категориите от А. 1 до А. 14 в настоящият Регламент, само когато стойността им съответства или надхвърля финансовите прагове по точка Б.

Б. Финансови прагове, приложими за някои категории по реда на точка А (в екю)

Стойност:

0 (Нула)

1. (Археологически предмети)
2. (Разчленени паметници)
8. (Свитъци и ръкописи)

11. (Архиви)

15 000

4. (Мозайки и рисунки)
5. (Гравюри)
7. (Фотографии)
10. (Отпечатани географски карти)

50 000

6. (Статуи)
9. (Книги)
12. (Колекции)
13. (Транспортни средства)
14. (Други предмети)

150 000

3. (Картини)

Оценката за това дали условията, свързани с финансовите стойности са изпълнени се прави към момента на подаване на молбата за разрешение на експорт. Финансовата стойност е тази на оценката на културната ценност в държавата-членка, съгласно чл. 2, параграф (2) от настоящия Регламент.

Датата за обмен на стойностите, изразени в екю в Приложението в национални валути е 1 януари 1993 година.

Съгласно определението на Съда на ЕО в Решението по Дело 252/84:

„Колекционирани предмети по смисъла на позиция №97.05 на Общата митническа тарифа са тези: които са с характеристика на предмети, включвани в колекции, т. е. предмети, сравнително редки и не се използват по първоначалното си предназначение; които са предмет на сделки извън обикновения търговски обмен с предмети с подобна употреба, при условие, че са с висока стойност.“

**РЕГЛАМЕНТ №752/93
НА КОМИСИЯТА НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ОБЩНОСТИ (ЕИО)**

**утвърждаващ разпоредбите по прилагане
на Регламент №3911/92 на Съвета (ЕИО) относно износа на културни паметници,
приет на 30 март 1993 г.**

КОМИСИЯТА НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ОБЩНОСТИ,

С оглед Договора за създаване на Европейската икономическа общност;

С оглед Регламент на Съвета №3911/92 (ЕИО) относно износа на културни ценности от 9 декември 1992 г. и преди всичко чл. 7 от него;

След консултации с Консултативния съвет по културни ценности;

Като има предвид, че се налага да бъдат приети разпоредби за прилагането на Регламент на Съвета №3911/92 (ЕИО), предвиждащ най-вече въвеждането на система за разрешаване на износа на определени категории културни ценности, посочени в приложението на въпросния Регламент;

Като има предвид, че за да се осигури уеднаквяването на формуляра, на чието основание се издава разрешението за износ, предвидено в гореспоменатия Регламент, е необходимо да се определят условията за попълване, подаване и използване, на които той трябва да отговаря, и че в тази връзка следва да се установи образец, на който да отговаря споменатото разрешение;

И с оглед това, че разрешението за износ трябва да бъде на един от официалните езици на Общността,

ПРИЕ НАСТОЯЩИЯ РЕГЛАМЕНТ:

**Раздел първи
ФОРМУЛЯР**

Член 1

1. Формулярът, на чието основание се издава разрешението за износ на културни ценности, съответства на представения в приложението образец.

Разрешението за износ се издава и използва съобразно разпоредбите на Регламент № 3911/92 (ЕИО), наричан по-долу „основен Регламент“, както и на настоящия въвеждащ Регламент.

2. Използването на разрешението за износ не засяга по никакъв начин задълженията, свързани с формалностите по износа, нито свързаните с него документи.

Член 2

Формуляр за разрешение за износ се получава при подаване на молба до компетентните служби съгласно чл. 2, параграф 2 от основния Регламент.

Член 3

1. Използваната за формуляра хартия е бяла без механични отпечатъци, обработена за писане и не по-тежка от 55 гр. на квадратен метър.

2. Форматът на формулярите е 210 на 297 милиметра.

3. Формулярите са отпечатани и попълвани на един от официалните езици на Общността, определен от компетентните власти на издаващата го държава-членка. Компетентните власти на държавата-членка, в която се представя формулярът, могат да поискат той да бъде преведен на официалния език или на един от официалните езици на тази държава-членка. В този случай разходите по превода са за сметка на получателя на разрешението.

4. Държавите-членки са длъжни:

– да отпечатат формулярите, на които трябва да са отбелязани името и адреса на отпечатващото ведомство или идентифициращ знак;

– да вземат всички необходими мерки с цел избягване подправянето на формулярите. Държавите-членки уведомяват службите на Комисията относно способите за проверка, използвани за тази цел, за да бъдат информирани компетентните власти на останалите държави-членки.

5. За предпочитане е формулярът да се попълва по механичен или електронен път, но все пак би могъл да се попълни четливо на ръка – в последния случай се попълва с печатни букви и химикал. Каквото и да е използваният начин, формулярът не трябва да съдържа изтривания, задрасквания, добавки или други промени.

Раздел втори ИЗПОЛЗВАНЕ НА РАЗРЕШЕНИЯТА

Член 4

1. Без да бъде нарушаван параграф 3, отделно разрешение за износ се издава за всяка пратка на културни ценности.

2. По смисъла на параграф 1, пратката може да се състои от една или повече културни ценности.

3. Когато пратката съдържа няколко културни ценности, компетентните органи са тези, които решават дали трябва да се издаде едно или няколко разрешения за износ във връзка с тази пратка.

Член 5

Формулярът съдържа три екземпляра както следва:

– един екземпляр, отбелязан с № 1, за подаването на молбата;

– един екземпляр, отбелязан с № 2, предназначен за получателя на разрешението;

– един екземпляр, отбелязан с № 3, предназначен за изпращане на издаващата разрешението компетентна служба.

Член 6

1. Подателят на молбата попълва графи 1, от 3 до 19а и ако е необходимо и графа 23 от молбата, както и всички екземпляри. Държавите-членки може да разпоредят да се попълва само молбата.

2. Към молбата трябва да бъдат приложени:

– документация, предоставяща всички необходими сведения относно съответните културни ценности и правното им положение към момента на подаване на молбата, и при необходимост – чрез други документи (фактури, експертизи и др.);

– автентична снимка, или когато е необходимо и по усмотрение на компетентните власти, черно-бели, или цветни снимки (най-малко с размери 8/12см) на въпросните културни ценности.

Това изискване може да се замени, когато е подходящо и по усмотрение на компетентните власти с подробен списък на културните ценности.

3. Компетентните служби могат да поискат физическото представяне на изнасяните културните ценности с оглед на издаването на разрешението за износ.

4. Разходите по параграфи 2 и 3 са за сметка на подаващия молбата за разрешение за износ.

5. Надлежно попълненият формуляр за издаването на разрешението за износ се представя на компетентните власти упълномощени от държавите-членки съобразно чл. 2, параграф 2 от основния Регламент. Щом съответните власти дадат разрешение за износ, те съхраняват екземпляр № 1 от формуляра, а останалите екземпляри се връщат на получателя на разрешението, или на упълномощен за тази цел негов представител.

Член 7

Към декларацията за износ се прилагат следните документи:

- екземплярът, предназначен за получателя на разрешението;
- екземплярът, за изпращане обратно на издаващата го служба.

Член 8

1. Митническата служба, упълномощена да приеме декларацията за износ установява, че сведенията в декларацията за износ са в съответствие с попълненото в разрешението за износ и че то е упоменато в графа 44 на декларацията за износ.

То предприема необходимите мерки за идентифициране, които могат да се състоят в поставянето на печат или щемпел на митническата служба. Екземплярът от разрешението за износ копие от който се прилага към екземпляр № 3 на единствения административен документ се връща на издаващата го служба.

2. След като е попълнило графа 19б, службата, упълномощена да приеме декларацията за износ, връща на декларатора или упълномощено от него лице екземпляра, предназначен за получателя на разрешението.

3. Формулярът за разрешение който следва да бъде върнат на издалата го служба, трябва да придружава пратката пред митническите власти при напускане на територията на Общността. Митническата служба попълва при необходимост графа 5 от формуляра, поставя печат в графа 22 и го връща на титуляра или упълномощеното от него лице с цел формулярът да бъде върнат на издалата го служба.

Член 9

1. Срокът на валидност на дадено разрешение за износ не може да надхвърля дванадесет месеца, считано от датата на издаване.

2. В случай на временен износ компетентната служба може да определи срока, в рамките на който културните ценности трябва да бъдат върнати обратно в държавата-членка, издала разрешението.

3. Щом дадено разрешение за износ е с изтекъл срок на валидност без да е било използвано, получателят на разрешението незабавно връща своите екземпляри на издалата ги служба.

Член 10

Разпоредбите от Дял IX от Регламент на Комисията № 1214/92/ЕИО (ОВ, L 132 от 16 май 1992 г., стр. 1) и чл. 22, параграф 6 от Приложение I на Конвенцията за об-

щия транзитен режим, сключена на 20 май 1987 г. между Общността и страните от Европейската асоциация за свободна търговия (ЕАСТ) се прилагат, когато културните ценности, упоменати в настоящия регламент, циркулират в границите на Общността и на територията на страна от ЕАСТ.

Член 11

Настоящият Регламент влиза в сила на 1 април 1993 г.

Настоящият Регламент е задължителен в своята цялост и се прилага пряко във всички държави-членки.

Съставено в Брюксел на 30 март 1993 г.

За Комисията:
Кристиан Скривинър,
член на Комисията

ПРИЛОЖЕНИЕ **Европейска общност. Културни ценности 1**

№ 1

1. ПОДАТЕЛ НА МОЛБАТА (Име и адрес)
2. РАЗРЕШЕНИЕ ЗА ИЗНОС
Номер
Валиден до
Безсрочно/Срочно
Дата за реимпорт
3. ПРЕДСТАВИТЕЛ НА ПОДАТЕЛЯ НА МОЛБАТА (Име и адрес)
4. ИЗПРАЩАЩА ИНСТИТУЦИЯ (Име и адрес)
5. А. ПОЛУЧАВАЩА СТРАНА ИЛИ СТРАНА НА ПРЕСТОЙ
5. Б. АДРЕСАТ
6. ДЪРЖАВА-ЧЛЕНКА НА ИЗПРАЩАНЕ НА ПРАТКАТА
7. ОБОЗНАЧЕНИЕ СПОРЕД ПРИЛОЖЕНИЕТО КЪМ РЕГЛАМЕНТ № 3911/92 (ЕИО)
КАТЕГОРИЯ НА КУЛТУРНИТЕ ЦЕННОСТИ
8. ОПИСАНИЕ НА КУЛТУРНИТЕ ЦЕННОСТИ
9. КОД
10. МАСА/ТЕГЛО

При необходимост моля добавете един или няколко допълнителни листа в три екземпляра, посочващи необходимите данни от графи от 8 до 18 (вж. бележката в графа 23).

11. ОЦЕНЕНА СТОЙНОСТ
Критерии за РАЗПОЗНАВАНЕ
12. РАЗМЕР
13. НАИМЕНОВАНИЕ ИЛИ ПРЕДМЕТ
14. ДАТИ
15. ДРУГИ БЕЛЕЗИ
16. АВТОР, ЕПОХА ИЛИ АТЕЛИЕ
17. МАТЕРИАЛ ИЛИ ТЕХНОЛОГИЯ

18. ДОКУМЕНТИ В ПРИЛОЖЕНИЕ/ОСОБЕНИ БЕЛЕЗИ ЗА РАЗПОЗНАВАНЕ
Снимка, Списък, Белези за разпознаване, Библиография, Каталог.

19.А. МОЛБА

С настоящето моля да получа разрешение за износ на културните ценности, описани по-горе като гарантирам добросъвестно точността на предоставените сведения в настоящата молба и приложените към нея документи.

20. ПОДПИС И ПЕЧАТ НА ИЗДАВАЩАТА ИНСТИТУЦИЯ

Място и дата:

Подпис:

Място:

Дата:

МОЛБА

21. СНИМКА НА КУЛТУРНАТА ЦЕННОСТ

минимум: 8 на 12 см

22. МИТНИЧЕСКА СЛУЖБА ПРИ ИЗЛИЗАНЕ:

Печат:

23. Към настоящия формуляр са приложени ... допълнителни страници.

Бележка:

При попълването на графа 8 или върху съответните допълнителни страници компетентните служби следва надлежно да зачеркнат неизползаното пространство.

№ 2

1. ПОДАТЕЛ НА МОЛБАТА (Име и адрес)

2. РАЗРЕШЕНИЕ ЗА ИЗНОС

Номер

Валидно до

Безсрочно/Срочно

Краен срок за внос

3. ПРЕДСТАВИТЕЛ НА ПОДАТЕЛЯ НА МОЛБАТА (Име и адрес)

4. ИЗДАВАЩА ИНСТИТУЦИЯ (Име и адрес)

5.А. Получаваща страна или страна на престой

5.Б. АДРЕСАТ

6. ДЪРЖАВА-ЧЛЕНКА НА ПРАТКАТА

7. ОБОЗНАЧЕНИЕ СЪГЛАСНО ПРИЛОЖЕНИЕТО КЪМ РЕГЛАМЕНТ № 3911/92 (ЕИО) КАТЕГОРИЯ НА КУЛТУРНИТЕ ЦЕННОСТИ

8. ОПИСАНИЕ НА КУЛТУРНИТЕ ЦЕННОСТИ

9. КОД НА СТОКИТЕ

10. МАСА/ТЕГЛО

При необходимост моля добавете един или няколко допълнителни листа в три екземпляра, посочващи необходимите данни от графи от 8 до 18. (Вж. бележката в графа 23).

11. ОЦЕНЕНА СТОЙНОСТ

Критерии за РАЗПОЗНАВАНЕ

12. РАЗМЕР

13. НАИМЕНОВАНИЕ ИЛИ ПРЕДМЕТ

14. ДАТА

15. ДРУГИ БЕЛЕЗИ
16. АВТОР, ЕПОХА ИЛИ АТЕЛИЕ
17. МАТЕРИАЛ ИЛИ ТЕХНОЛОГИЯ
18. ДОКУМЕНТИ В ПРИЛОЖЕНИЕ/ОСОБЕНИ БЕЛЕЗИ ЗА РАЗПОЗНАВАНЕ
Снимка; Списък; Белези за разпознаване; Библиография; Каталог.

19.Б. ЗАВЕРКА ОТ МИТНИЧЕСКАТА СЛУЖБА

Митническа служба: №

Държава-членка

Дата на издаване:

Подпис и печат:

20. ПОДПИС И ПЕЧАТ НА ИЗДАВАЩАТА ИНСТИТУЦИЯ:

Място и дата:

КОПИЕ НА ТИТУЛЯРА

21. СНИМКА НА КУЛТУРНАТА ЦЕННОСТ

(минимум: 8 на 12 см)

22. МИТНИЧЕСКА СЛУЖБА ПРИ ИЗЛИЗАНЕ

Печат:

23. Към настоящия формуляр са приложени ... допълнителни страници.

Бележка:

При попълването на графа 8 или на съответните допълнителни страници компетентните служби трябва надлежно да зачеркнат неизползваното пространство.

№ 3

1. ПОДАТЕЛ НА МОЛБАТА (Име и адрес)

2. РАЗРЕШЕНИЕ ЗА ИЗНОС

Номер

Валидно до

Безсрочно/Срочно

Краен срок за внос

3. ПРЕДСТАВИТЕЛ НА ПОДАТЕЛЯ НА МОЛБАТА (Име и адрес)

4. ИЗДАВАЩА ИНСТИТУЦИЯ (Име и адрес)

5.А. Получаваща страна или страна на престой

5.Б. АДРЕСАТ

6. ДЪРЖАВА-ЧЛЕНКА НА ПРАТКАТА

7. ОБОЗНАЧЕНИЕ СЪГЛАСНО ПРИЛОЖЕНИЕТО КЪМ РЕГЛАМЕНТ № 3911/92 (ЕИО)

КАТЕГОРИЯ НА КУЛТУРНИТЕ ЦЕННОСТИ

8. ОПИСАНИЕ НА КУЛТУРНИТЕ ЦЕННОСТИ

9. КОД

10. МАСА/ТЕГЛО

При необходимост, моля прикачете един или няколко допълнителни листа в три екземпляра, посочващи необходимите данни от графи от 8 до 18. (Вж. бележката в графа 23).

11. ОЦЕНЕНА СТОЙНОСТ

Критерии за РАЗПОЗНАВАНЕ

12. РАЗМЕР

13. НАИМЕНОВАНИЕ ИЛИ ПРЕДМЕТ
14. ДАТА
15. ДРУГИ БЕЛЕЗИ
16. АВТОР, ЕПОХА ИЛИ АТЕЛИЕ
17. МАТЕРИАЛ ИЛИ ТЕХНОЛОГИЯ
18. ДОКУМЕНТИ В ПРИЛОЖЕНИЕ/ОСОБЕНИ БЕЛЕЗИ ЗА РАЗПОЗНАВАНЕ
Снимка; Списък; Белези за разпознаване; Библиография; Каталог.
- 19.Б. ЗАВЕРКА ОТ МИТНИЧЕСКАТА СЛУЖБА

Митническа служба: №

Държава-членка

Дата на издаване:

Подпис и печат:

20. ПОДПИС И ПЕЧАТ НА ИЗДАВАЩАТА ИНСТИТУЦИЯ:

Място и дата:

КОПИЕ НА ТИТУЛЯРА

21. СНИМКА НА КУЛТУРНИТЕ ЦЕННОСТИ
(минимум: 8 сантиметра на 12 сантиметра)
22. МИТНИЧЕСКА СЛУЖБА ПРИ ИЗЛИЗАНЕ
Печат:
23. Към настоящия формуляр са приложени ... допълнителни страници.
Бележка:

При попълването на графа 8 или на съответните допълнителни страници компетентните служби следва надлежно да зачеркнат неизползваното пространство.

**ДИРЕКТИВА (93/7)
НА СЪВЕТА НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ОБЩНОСТИ (ЕИО)**

**относно връщането на предмети с културна стойност,
незаконно изнесени извън територията на държава-членка,
приета на 15 март 1993 г.**

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ОБЩНОСТИ,

Като взе предвид Договора за създаване на Европейската икономическа общност и в частност чл. 100а;

Като взе предвид предложението на Комисията (ОВ, бр. С 53, 28 февруари 1992 г., стр. 11 и ОВ, бр. С 172, 8 юли 1992 г., стр. 7.);

В сътрудничество с Европейския парламент (ОВ, бр. С 176, 13 юли 1992 г., стр. 129 и ОВ, бр. С 72, 15 март 1993 г.);

Като взе предвид становището на Икономическия и социален комитет (ОВ, бр. С 223, 31 август 1992 г., стр. 10.);

Като има предвид, че чл. 8а от Договора предвижда изграждането, не по-късно от 1 януари 1993 г., на Вътрешния пазар, който да обхваща територия без вътрешни граници, в която съгласно разпоредбите на Договора да се гарантира свободното движение на стоки, лица, услуги и капитали;

Като има предвид, че при условията и в границите, предвидени в чл. 36 от Договора след 1992 г. държавите-членки ще си запазят правото да определят собственото си национално богатство и да предприемат необходимите мерки за неговото опазване в тази територия без вътрешни граници;

Като има предвид, че поради това следва да се въведат разпоредби, които да позволяват на държавите-членки да гарантират връщането на тяхна територия на предмети с културна стойност, класифицирани като национално богатство по смисъла на споменатия чл. 36, които са били изнесени от територията им в нарушение на гореспомнатите вътрешноправни разпоредби или на Регламент на Съвета (ЕИО) № 3911/92 от 9 декември 1992 г. за износа на културни ценности (ОВ, бр. L 395, 31 декември 1992 г., стр. 1.);

Като има предвид, че с оглед улесняване на сътрудничеството във връзка с връщането, обхващат на разпоредбите следва да се ограничава до предмети, които спадат към общите категории предмети с културна стойност; като има предвид, че вследствие на това приложението към настоящата Директива няма за цел да определя предметите, които се категоризират като „национално богатство“ по смисъла на споменатия чл. 36, а само да категоризира предметите, които могат да се класифицират като такива, и които съответно могат да бъдат предмет на въведената с настоящата Директива процедура за връщане;

Като има предвид, че предмети с културна стойност, които са класифицирани като национално богатство и съставляват неразделна част от обществени колекции или ин-

вентари на църковни институции, но не попадат в тези общи категории, също следва да бъдат включени в приложното поле на настоящата Директива;

Като има предвид, че между държавите-членки следва да се установи административно сътрудничество по отношение на националното им богатство, в тясна връзка със сътрудничеството им в областта на кражбите на произведения на изкуството, което поспециално да включва регистрирането, съвместно с Интерпол и други компетентни органи, които издават подобни списъци, на изгубени, откраднати или незаконно изнесени предмети с културна стойност, съставляващи част от националното им богатство и колекции;

Като има предвид, че въведената с настоящата Директива процедура представлява първа стъпка към изграждането на сътрудничество между държавите-членки в тази област в контекста на Вътрешния пазар;

Като има предвид, че целта е да се постигне взаимно признаване на съответните национални законодателства;

Като има предвид, че с оглед на това следва да се предвиди Комисията да се подпомага от консултативен комитет;

Като има предвид, че заедно с настоящата Директива, Регламент № 3911/92 (ЕИО) въвежда Общностна система за опазване на предмети с културна стойност;

Като има предвид, че датата, до която държавите-членки трябва да започнат да спазват настоящата Директива трябва да е възможно най-близка до датата на влизане в сила на споменатия Регламент;

Като има предвид, че с оглед на естеството на правните им системи и обхвата на необходимите законодателни промени за прилагането на настоящата Директива, при някои държави-членки ще е необходим по-дълъг период,

ПРИЕ НАСТОЯЩАТА ДИРЕКТИВА:

Член 1

По смисъла на настоящата Директива:

„Предмет с културна стойност“ означава предмет, който:

– преди или след незаконното му изнасяне от територията на държава-членка, е класифициран като „национално богатство с художествена, историческа или архитектурна стойност“;

– спада към една от изброените в приложението категории или не спада към никоя от тези категории, но съставлява неразделна част от:

– обществени колекции, включени в инвентара на музеи, архиви или библиотеки.

По смисъла на настоящата Директива „обществени колекции“ означава колекции, които са собственост на държава-членка, на орган на местна или регионална власт в държавите-членки или на институция, намираща се на територията на държава-членка, която е определена като обществена, съгласно законодателството на тази държава-членка и е нейна собственост или в значителна степен се финансира от тази държава-членка, или от орган на местната, или регионална власт;

Инвентарите на църковни институции.

„Незаконно изнесени от територията на държава-членка“ означава:

– изнесени от територията на държава-членка в нарушение на нейните правила за опазване на националното богатство или в нарушение на Регламент №3911/92 (ЕИО);

– не са върнати след края на срок за законно временно изнасяне или в нарушение на друго условие, уреждащо такова временно изнасяне.

„Отправяща искане държава-членка“ означава държавата-членка, от чиято територия е бил незаконно изнесен предметът с културна стойност.

„Държава-членка, до която е отправено искане“ означава държавата-членка, на чиято територия се намира незаконно изнесенения от територията на друга държава-членка предмет с културна стойност.

„Връщане“ означава физическото връщане на предмета с културна стойност на територията на отправилата искане държава-членка.

„Владелец“ означава лицето, което упражнява фактическа власт върху предмета с културна стойност за своя собствена сметка.

„Държател“ означава лицето, което упражнява фактическа власт върху предмета с културна стойност за сметка на трети лица.

Член 2

Незаконно изнесените от територията на държава-членка предмети с културна стойност подлежат на връщане по реда и при обстоятелствата, предвидени в настоящата Директива.

Член 3

Всяка държава-членка определя един или повече централни органи да изпълняват задачите, предвидени в настоящата Директива.

Държавите-членки информират Комисията за всички определени от тях централни органи, в съответствие с разпоредбите на настоящия член.

Комисията публикува списък на тези централни органи, както и всички свързани с тях промени в серия „С“ на „Официален вестник на Европейските общности“.

Член 4

Централните органи на държавите-членки си сътрудничат и насърчават консултациите между компетентните национални органи на държавите-членки. Последните са по-конкретно длъжни:

1. По молба от отправящата искане държава-членка да издирват незаконно изнесенения от нейната територия предмет с културна стойност, като установят владелеца и/или държателя. Молбата трябва да съдържа цялата необходима информация за улесняване на издирването, като специално се посочи действителното или предполагаемо местонахождение на предмета;

2. Да уведомят заинтересованите държави-членки при откриване на собствената им територия на предмет с културна стойност, за който има основания да се смята, че е незаконно изнесен от територията на друга държава-членка;

3. Да предоставят възможност на компетентните органи на отправилата искане държава-членка да проверят, дали въпросният предмет е предмет с културна стойност, при условие, че проверката се извършва в срок от 2 месеца от предвиденото в параграф 2 уведомление. Ако не се извърши проверка в предвидения срок, разпоредбите на параграф 4 и 5 не се прилагат;

4. Да предприемат всички необходими мерки за физическото запазване на предмета с културна стойност в сътрудничество със заинтересованите държави-членки;

5. Чрез необходимите междинни мерки, да предотвратяват всякакви действия за създаване на пречки при осъществяването на процедурата за връщане;

6. Да действат като посредник между владелеца и/или държателя и отправилата искане държава-членка във връзка с връщането. За целта компетентните органи на държавата-членка, до която е отправено искане могат, без да се нарушават разпоредбите на чл. 5, да съдействат за прилагането на арбитражна процедура в съответствие с националното законодателство на държавата-членка, до която е отправено искане и при условие, че отправилата искане държава-членка и владелецът и/или държателят представят изрично съгласие за това.

Член 5

Отправящата искане държава-членка може да образува пред компетентния съд на държавата-членка, до която е отправено искането съдебно производство срещу владелеца или, при невъзможност за това, срещу държателя с цел осигуряване на връщането на предмет с културна стойност, който е бил незаконно изнесен от нейната територия.

Производство може да се образува само, ако документът за образуването му се придружава от:

- документ, описващ предмета, за който се отнася искането, и в който се посочва, че въпросният предмет е с културна стойност;
- декларация от компетентните органи на отправящата искане държава-членка, че предметът с културна стойност е бил незаконно изнесен от нейната територия.

Член 6

Централният орган на отправящата искане държава-членка незабавно информира централния орган на държавата-членка, до която е отправено искане за образуването на производство, с цел гарантиране връщането на въпросния предмет.

Централният орган на държавата-членка, до която е отправено искане незабавно информира централните органи на другите държави-членки.

Член 7

1. Държавите-членки предвиждат в законодателството си, че предвиденото в настоящата директива производство за връщане не може да се образува след изтичането на повече от една година, от момента на узнаване от отправящата искане държава-членка, на местонахождението на предмета с културна стойност и на самоличността на неговия владелец и/или държател.

Във всички случаи, такова производство не може да се образува след изтичането на повече от 30 години от незаконното изнасяне на предмета от територията на отправящата искане държава-членка. Въпреки това, в случай на посочените в чл. 1, параграф 1 обекти, съставляващи част от обществена колекция и църковни предмети в държавите-членки, в които те са обект на специална защита, съгласно националното законодателство, производството за връщане има срок от 75 години, освен в държави-членки, където производствата не подлежат на ограничителен срок или при наличие на двустранни споразумения между държави-членки, в които се предвижда срок повече от 75 години.

2. Недопустимо е образуването на производство за връщане, ако изнасянето от националната територия на отправящата искане държава-членка вече не е незаконно към момента на образуване на производството.

Член 8

Ако в членове 7 и 13 не е предвидено друго, компетентният съд постановява връщането на въпросния предмет с културна стойност, когато установи, че той представлява предмет с културна стойност по смисъла на чл. 1, параграф 1, и че е бил незаконно изнесен от национална територия.

Член 9

Когато се постанови връщане на предмета, компетентните съдилища на държавите, до които е отправено искане, присъждат на владелеца справедливо по преценка на съда обезщетение, в зависимост от обстоятелствата по случая, при условие, че са удовлетворени от доказателствата, че владелецът е положил надлежна грижа и внимание при придобиването на предмета.

Тежестта на доказване се регламентира от законодателството на държавата-членка, до която е отправено искане.

В случай на дарение или наследяване, владелецът не се намира в по-благоприятно положение спрямо лицето, от което е придобил по този начин предмета.

Отправилата искане държава-членка заплаща това обезщетение след връщането на предмета.

Член 10

Разноските по изпълнение на решение за връщане на предмет с културна стойност, са за сметка на отправилата искане държава-членка. Същото важи и за разноските за мерките, предвидени в чл. 4, параграф 4.

Член 11

Заплащането на справедливо обезщетение и разноските, посочени съответно в членове 9 и 10, се извършва без да се накърнява правото на отправилата искане държава-членка да заведе дело за възстановяване на тези суми от лицата, които са отговорни за незаконното изнасяне на предмета с културна стойност от нейната територия.

Член 12

Собствеността върху върнатия предмет с културна стойност се урежда от законодателството на отправилата искане държава-членка.

Член 13

Настоящата Директива се прилага само за предмети с културна стойност, които са незаконно изнесени от територията на държава-членка на или след 1 януари 1993 г.

Член 14

1. Всяка държава-членка може да разширява обхвата на задълженията си за връщане на предмети с културна стойност, като включва и други категории предмети, освен изброените в Приложението.

2. Всяка държава-членка може да прилага предвидените в настоящата Директива разпоредби и по отношение на искания за връщане на предмети с културна стойност, които са незаконно изнесени от територията на други държави-членки преди 1 януари 1993 г.

Член 15

Настоящата Директива не е пречка за образуване на граждански или наказателни производства в съответствие с националните законодателства на държавите-членки, от отправилата искане държава-членка и/или от собственика на откраднат предмет с културна стойност.

Член 16

1. На всеки три години (за първи път през февруари 1996 г.) държавите-членки изпращат доклад за прилагането на настоящата Директива.

2. Всяко тримесечие Комисията изпраща на Европейския парламент, на Съвета и на Икономическия и социален комитет доклад, в който се прави преглед на прилагането на настоящата Директива.

3. След тригодишно прилагане на настоящата Директива, Съветът преразглежда нейната ефективност и по предложение на Комисията внася всички необходими промени.

4. Във всички случаи, на всеки три години, по предложение на Комисията, Съветът разглежда и при необходимост актуализира посочените в приложението суми, въз основа на икономическите и валутни показатели в Общността.

Член 17

Комисията се подпомага от Комитета, създаден съгласно чл. 8 от Регламент №3911/92 (ЕИО).

Комитетът разглежда всички възникнали въпроси в резултат на прилагането на приложението към настоящата Директива, които могат да се поставят за разглеждане от Председателя по негова инициатива или по искане на представител на държава-членка.

Член 18

Държавите-членки въвеждат в сила законовите, подзаконовите и административни разпоредби, които са необходими за спазване на настоящата Директива в срок от девет месеца от приемането ѝ, с изключение на Кралство Белгия, Федерална република Германия и Кралство Холандия, които трябва да спазват разпоредбите на настоящата Директива най-късно дванадесет месеца след датата на приемането ѝ. Те следва незабавно да информират за това Комисията.

Когато държавите-членки приемат такива разпоредби, последните съдържат позоваване на настоящата Директива или то се извършва при официалното им обнародване. Условието и редът на позоваване се определят от държавите-членки.

Член 19

Настоящата Директива е адресирана до държавите-членки.

Съставено в Брюксел на 15 март 1993 г.

За Съвета:

М. Желвед, Председател

ПРИЛОЖЕНИЕ

Категории по чл. 1, параграф 1, второ тире, към които трябва да спадат предметите, класифицирани като „национално богатство“ по смисъла на чл. 36 от Договора, за да подлежат на връщане съгласно настоящата Директива:

A.1. Археологически предмети на повече от 100 години, които са резултат от:

- наземни или подводни разкопки или находки,
- археологически обекти,
- археологически колекции;

2. Елементи, съставляващи неразделна част от разчленени художествени, исторически или религиозни паметници на повече от 100 години;

3. Рисунки и картини, които изцяло са рисувани на ръка, независимо от носителя и материала (които са на повече от 50 години и не принадлежат на създателите им);

4. Мозайки, извън тези от категория 1 или 2 и скици, които изцяло са изработени на ръка, независимо от носителя и материала (които са на повече от 50 години и не принадлежат на създателите им);

5. Оригинални гравюри, отпечатъци, сериографии и литографии със съответните им плочи, и оригинални плакати (които са на повече от 50 години и не принадлежат на създателите им);

6. Оригинални скулптури или статуи и копия, изработени по същата технология, както оригинала (които са на повече от 50 години и не принадлежат на създателите им), извън изброените в категория 1;

7. Фотографии, филми и техни негативи (които са на повече от 50 години и не принадлежат на създателите им);

8. Старопечатни книги и ръкописи, включително карти и музикални партитури, самостоятелно или в колекции (които са на повече от 50 години и не принадлежат на създателите им);

9. Книги на повече от 100 години, самостоятелно или в колекции;

10. Печатни карти на повече от 200 години;

11. Архиви и всякакви техни елементи, от всякакъв и на всякакъв носител, съдържащи елементи на повече от 50 години;

12. (а) Колекции и експонати от зоологически, ботанически, минералогически или анатомически колекции;

(б) Колекции, представляващи исторически, палеонтологически, етнографски или нумизматичен интерес;

Съгласно определението на Съда на Европейските общности в решението му по Дело 252/84: „Колекционерски произведения по смисъла на позиция №99.05 от Общата митническа тарифа са предмети, които притежават необходимите характеристики, за да бъдат включени в колекция, тоест предмети, които са относително редки, обикновено не се ползват за първоначалното им предназначение, обект са на специални сделки извън обичайната търговия с подобни стандартни предмети и притежават значителна стойност.“

13. Транспортни средства на повече от 75 години;

14. Всякакви други антични предмети на повече от 50 години, които не са включени в категории от А1 до А13.

Предметите с културна стойност от категории А1 до А14 попадат в приложното поле на настоящата Директива при условие, че ако стойността им съответства на или надвишава финансовите прагове по точка Б.

Б. Финансови прагове, които са приложими за някои от категориите по точка А (в екю):

СТОЙНОСТ

0 (нула)

1 (археологически предмети)

2 (разчленени паметници)

8 (старопечатни книги и ръкописи)

11 (архиви)

15000

4 (мозайки и скици)

5 (гравюри)

7 (фотографии)

10 (печатни карти)

50000

6 (статуи)

9 (книги)

12 (колекции)

13 (транспортни средства)

14 (всички други предмети)

150000

3 (картини)

Оценката за това, дали са спазени или не условията за финансова стойност, трябва да се извършва при отправяне на искането за връщане. Финансовата стойност е стойността на предмета в държавата-членка, към която е отправено искането.

Датата за превръщане на изразените в приложението стойности в екю в национални валути е 1 януари 1993 година.

**ДИРЕКТИВА (96/100)
НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА**

**относно измененията и допълненията в Приложението
към Директива (93/7) (ЕИО) относно връщането на предмети с културна стойност,
незаконно изнесени извън територията на държава-членка,
приета на 17 февруари 1997 г.**

ЕВРОПЕЙСКИЯТ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

След като взеха предвид Договора за създаване на Европейската общност и в частност чл. 100 А от него;

Като взеха предвид предложението на Комисията (Official Journal, No 6, 11 януари 1996, стр.15);

Като взеха предвид становището на Икономическия и социален комитет (OJ, No C 97, 1 април 1996, стр. 28);

В съответствие с процедурата, предвидена в чл. 189 Б от Договора (Становище на Европейския Парламент от 21 май 1996 г. (OJ, No C 166, 10 юни 1996, стр. 38), Обща позиция на Съвета (OJ, No C 264, 11 септември 1996, стр. 66) и Решение на Европейския парламент от 13 ноември 1996 г. (OJ, No C 362, 2 декември 1996) и Решението на Съвета от 20 декември 1996 г.);

Като имат предвид, че съгласно различните традиции в Общността, относно техниките в изобразителното изкуство, картините – акварел, гваш и пастел се интерпретират различно: или като картини, или като графики;

Като имат предвид, че Категория 4 от Приложението към Директива №93/7 (ЕИО) включва графики, изпълнени изцяло на ръка с помощта на каквото и да е средство, върху каквото и да е материал, и че Категория 3 включва картини и рисунки, изпълнени изцяло на ръка с помощта на каквото и да е средство, върху каквото и да е материал;

Като имат предвид, че финансовите прагове, които се прилагат към тези две категории са различни;

Като имат предвид, че в рамките на Вътрешния пазар това би довело до дълбоки различия в третирането на картините, изработени с използването на акварели, гваш и пастели в зависимост от държавата-членка, в която те се намират;

Като имат предвид, че с оглед целите на Приложението на Директивата следва да се реши, в коя категория те ще попаднат, за да се гарантира еднакво използване на финансовите ресурси в цялата Общност;

Като имат предвид от натрупания опит, че пазарните цени за акварелни, пастелни и гваш – картини показват тенденция към нарастване, и са по-високи, отколкото тези, относими към графиките, и много по-ниски от цените, достигани от картините с маслени и темперни бои;

Като имат предвид, че е целесъобразно акварелните, пастелните и гваш – картини да формират изцяло нова отделна категория с финансови прагове от 30 000 екю (евро), което ще гарантира, че произведения на изобразителното изкуство с голяма значимост, които са незаконно изнесени от територията на държава-членка, ще могат да бъдат надлежно върнати,

ПРИЕХА НАСТОЯЩАТА ДИРЕКТИВА:

Член 1

В Приложението към Директива 93/7 (ЕИО) следва да се внесат някои изменения, а именно:

1. в раздел А :

(а) точка 3 , да се замени с:

„3. Други картини и рисунки, освен включените в категории 3А или 4, изпълнени изцяло на ръка, без значение на използваните материали и средства“;

(б) трябва да се включи следното:

„3 А. Акварели, пастели и гваш – картини, изпълнени изцяло ръчно (на ръка) върху всякакъв материал“;

(в) точка 4 ще бъде заменена със следното:

„4. Мозайки от всякакъв материал, изпълнени изцяло ръчно, освен тези, попадащи в категории 1 или 2 и графики с всякакво средство, изпълнени изцяло ръчно върху всякакъв материал“;

2. в раздел В:

Трябва да се включи следващата категория:

„30 000

– 3 А. (акварели, пастели и гваш – картини)“.

Член 2

Държавите-членки следва да приемат закони и подзаконови актове, за да приведат законодателството си в съответствие с настоящата Директива в срок от шест месеца от нейното обнародване в „Official Journal of the European Communities“. Те следва незабавно да информират Комисията за това.

Когато държавите-членки приемат тези мерки, те следва да съдържат и позоваване на настоящата Директива, и да са придружени от подобно позоваване при официалното им обнародване. Методите, чрез които се прави позоваването, следва да се определят от самите държави-членки.

Член 3

Настоящата Директива е адресирана до държавите-членки.

Съставена в Брюксел на 17 февруари 1997 г.

За Европейския парламент:
Ж. М. Жил-Роблес, Президент

За Съвета:
Г. Залм

**РЕЗОЛЮЦИЯ (2000/С193/01)
НА СЪВЕТА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ**

**относно консервационните дейности и популяризирането
на Европейското филмово наследство,
приета на 26 юни 2000 г.**

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

След като взе предвид разпоредбите на Договора за създаване на Европейската общност:

1. Счита, че Европейските филмови архиви представляват ценно достояние от филмови творби, обхващащи историята на киноизкуството, а също и оцелелите Европейски филмови продукции, както и кинотворби от други континенти;

2. Отбелязва факта, че това културно достояние, наброяващо приблизително 1 милион късометражни и игрални филми, покрива всеки филмов жанр и като такава представлява една всеобхватна аудио-визуална колекция от изключително значение в международен план;

3. Подчертава, че опазването на Европейското филмово наследство през XXI в. би могло да играе ключова роля за утвърждаването на културната идентичност на Европейските страни и то по начин, който изтъква общото между тях, и същевременно откроява тяхното многообразие. Сегашното и идните поколения граждани на Европейския съюз ще получат чрез тези кинотворби достъп до едни от най-значимите форми на художествено изразяване за последните сто години, а също и познания относно уникални свидетелства за живота, обичаите, историята и географията на Европа. Освен това, характерните за филмовото изкуство възможности за възпроизвеждане и мобилност на информационните носители, му отреждат ролята на незаменим инструмент за обмен на познания между Европейските народи;

4. Отбелязва също така, че както бе посочено в Заключенията на Съвета на ЕС от 17 декември 1999 г. относно културната индустрия и трудовата заетост в Европа (ОJ, С 8, 12 януари 2000, р. 10), този компонент на културното наследство също е „значама основа за създаването на нови културни продукти“ в контекста на бурното развитие на дистрибуторските мрежи и канали за доставяне на аудио-визуална информация;

5. Отбелязва, че значителна част от съхранените кинотворби продължават да са под угрозата от необратимо повреждане в резултат на уязвимостта на информационните носители, а също и поради технически или изследователски затруднения. Освен това, следва да се подчертае, че значителна част от кинотворбите остават недосегаеми за обществен достъп, поради тяхното блокиране в архивните фондове и наличието на пречки за широкото им разпространение;

6. Признава факта, че опазването, възстановяването и предоставянето за обществен достъп на кинотворбите от страна на службите по архивите тепърва изисква прецизиране в контекста на международните споразумения за закрила на интелектуалната собственост, поради което е от особена важност това да бъде извършено в бъдеще в съответствие с тези споразумения;

7. Отбелязва необходимостта да не се допуска блокирането на кинотворби в архивните фондове, поради невъзможността да бъдат установени лицата, които притежават авторски и сродни на тях права;

8. Отбелязва, че след като е наясно, че някои държави-членки не са предприели необходимите мерки за съхраняването в архиви на филмови продукции, и че все още не считат за необходимо създаването на нормативна уредба в това отношение на международно или Общностно ниво;

9. Отбелязва, че е целесъобразно да бъдат взети предвид постиженията в тази сфера на редица международни организации и преди всичко на Съвета на Европа;

10. Счита, че твърде малка част от приходите, осигурени от използването с комерсиална цел на тези кинотворби, се реинвестира в консервационни дейности;

11. Отбелязва, че гореспоменатите затруднения могат да бъдат преодоляни в повечето случаи, тъй като Европейският съюз може да разчита на редица преимущества от техническа или научна гледна точка;

12. Признава, че вече са били предприети редица усилия в това отношение и са налице резултати на европейско ниво, макар тепърва да предстои да бъде направено много;

13. Счита, че развитието на по-тесни връзки между архивите и легитимните носители на авторско и сродни права би могло да изгради мостове между консервационните дейности и популяризирането на филмовото наследство, чрез което все по-динамично развиващият се филмов пазар да стане рентабилен и да ограничи разходите си;

14. След като взе предвид:

– интердисциплинарното естество на пречките, пречатващи консервационните дейности и използването на филмовото наследство по предназначение, при което особено внимание следва да бъде обърнато на научно-техническото проучване (интегриране на познанията, придобити чрез проучване на традиционните информационни носители и то при използване на новите технологии), липсата на специализирано професионално обучение, обхвата на задълженията, произтичащи от нормативната уредба, регламентираща авторското и сродните му права;

– че горепосочените проблеми налагат мерки на наднационално ниво поради тяхната сложност и мащаби, с което ще се създадат предпоставки за съпоставяне между действащите правни системи, а също и между отделните филмови фондове, като по този начин ще се избегне дублирането между отделните музейни колекции, съхраняващи едни и същи филмови творби;

15. Отбелязва, че, без по никакъв начин да се накърнява компетентността на държавите-членки в тази сфера и в съответствие с принципа за субсидиарност, е наложително да бъде обсъдена възможността от иницирането на съвместни европейски инициативи, насочени към опазването и популяризирането на филмовото наследство с оглед осигуряването на широк обществен достъп до него и създаването на предпоставки за неговото оцеляване като един феномен без аналог в европейската история. В този контекст следва да бъде взето предвид, че редица страни кандидатстват за член-

ство в Съвета на Европа, което е от значение за недопускането на дублиране в обхвата на фондовете за кино;

16. С оглед на това Съветът на Европейския съюз призовава държавите-членки да си сътрудничат в следните сфери, без това по никакъв начин да дерогира задълженията, поети в рамките на международните споразумения за закрила на интелектуалната собственост:

а) да участват в международно проучване на предизвикателствата пред европейските филмови архиви, включително и за анализирането на редица научни аспекти на консервационните дейности, както и на потребностите от професионално обучение, а също и на въпросите, свързани с правната закрила на интелектуалната собственост във връзка с използването на кинотворбите;

б) възстановяването и консервационните дейности по отношение филмовото наследство с оглед оптималното оползотворяване на архивните фондове, включително чрез използването на дигитални технологии;

в) интензифициране на обмяната на опит, познания и добри практики в този сектор чрез установяване на сътрудничество със съответните лица в публичния и частния сектор, както и със експерти в тази сфера и то в рамките на европейските насоки относно възстановяването на кинотворби;

г) насърчаване на все по-интензивния обмен между базите с данни относно европейските архиви, както и относно колекциите със съхранени дубликати на кинотворби в архивните фондове с оглед подобряване възможностите за достъп до тях. Подобен обмен следва да бъде организиран в тясно взаимодействие с носителите на авторски и сродни права и да включва най-значимите кинотворби от всяка държава-членка, като се обхванат всички филмови жанрове;

е) обсъждане възможната употреба на колекциите от филмови творби за образователни и научни цели, както и за цели, присъщи само за архивните фондове;

17. Съветът на Европейския съюз призовава Комисията при упражняване на нейните правомощия и в частност на тези от тях, регламентирани в чл. 151 (4) от Договора:

– да вземе предвид специфичните потребности на европейското филмово наследство;

– да оползотвори възможностите, предоставени от съществуващите Общностни инициативи и програми;

– да подкрепи и насърчи чрез съответните Общностни инструменти организирането на проучването, посочено в т. 16а, както и да изготви съответните заключения след неговото приключване.

**РЕШЕНИЕ (2001/C73/04)
НА СЪВЕТА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ**

**относно архитектурното качество в градска и провинциална среда
прието на 12 февруари 2001 г.**

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

С цел да подобри качеството на всекидневната среда в живота на европейските граждани:

Взе предвид целите, възложени на Европейската комисия, в съответствие с чл. 151 на Договора;

Взе предвид Директива 85/384 (ЕИО)¹, която посочва, че „архитектурата, качеството на сградите, начинът, по който те се сливат с околността, зачитането на природата и градската среда, а също и опазването на културното наследство, са предмет на обществена грижа“;

Взе предвид Заключенията на Съвета от 10 ноември 1994 г. относно Комюникето на Комисията, отнасящи се до инициативите на ЕО за насърчаване на културата²;

Взе предвид Заключенията на Съвета от 21 юни 1994 г. относно културните и артистични аспекти на образованието³;

Взе предвид решението на Съвета от 4 април 1995 г. относно културата и мултимедията⁴;

Взе предвид Заключенията на Съвета от 17 декември 1999 г. относно културните индустрии и трудова заетост в Европа⁵;

Взе предвид Президентските заключения относно неформалната среща на Министрите на околната среда на 15 и 16 април 2000 г., което подчертава важността на качеството на застроените пространства;

Взе предвид решението на Форума за Европейски архитектурни политики, който събра заедно представители на професията и администрацията в държавите-членки;

Взе предвид междуправителствените дискусии и тези на Общността, които са се провеждали многобройни години, относно архитектурното наследство и застроената, пространствена и социална среда и по-специално:

А) Петата Рамкова програма за изследване и развитие (RDFP), която за първи път предвижда „ключово действие“ по темата за „градът на утрешния ден и културното

¹ Директива на Съвета 85/384 (ЕИО) от 10 юни 1985 г. върху общото разпознаване на дипломите, сертификатите и други доказателства за формални изисквания в архитектурата, включително мерки за улесняване ефективното упражнение на правилното изграждане и свободата да се предлагат услуги.

² OJ, C 348, 9 декември 1994, стр. 4

³ OJ, C 229, 18 август 1994, стр. 1

⁴ OJ, C 247, 23 септември 1995, стр. 1

⁵ OJ, C 8, 12 януари 2000, стр. 10

наследство“ и се отнася към темата за установяване на застроена среда, създаваща условие за високо качество на живот;

Б) Рамката за действие: „устойчиво градско развитие в ЕС“, подчинено на Комисията, което включва запазването и подобрието на качеството на строеж като цел на ЕС;

В) Европейската перспектива за пространствено развитие (ESDP), която утвърждава представата за „креативно управление на архитектурното наследство“, включително и съвременната архитектура, в опит да бъде опазено културното и архитектурното наследство,

СЧИТА, че:

– Архитектурата е фундаментална особеност на историята, културата и създава живот за всяка една от нашите страни, тоест предоставя съществени средства за артистично изразяване във всекидневния живот на гражданите, а това представлява наследството за следващите поколения;

– Архитектурното наследство е съставна част и от провинциалната, и от градската среда;

– Културното наследство би трябвало да се вземе предвид в съгласуваните политики на Общността;

– Архитектурата е интелектуална, културна, артистична и професионална дейност. Архитектурната услуга, следователно, е професионална услуга, която е и културна, и икономическа.

С НАСТОЯЩОТО ИЗРАЗЯВА своята привързаност към:

А) Общите характеристики, споделяни от малки и големи европейски градове, както и важноста на историческата приемственост, качеството на публичните застроени места, социалната интеграция и градското многообразие;

Б) Принципа, че добрата и качествена архитектура, подобрява връзката между гражданите и тяхната околна среда, независимо дали градска или селска, и може ефективно да допринесе за социална сплотеност и създаване на работни места, също и да подпомогне културния туризъм и развитието на регионалната икономика.

НАСЪРЧАВА държавите-членки да:

А) Засилят своите усилия за подпомагането на архитектурата и градския дизайн, при което да насърчат властите и обществото с повече информация и по-добро обучение в оценяването на архитектурната култура;

Б) Обърнат внимание на специфичната природа на архитектурната услуга в решението и мерките, които я изискват;

В) Подпомагат архитектурното качество, чрез образцови политики за публичните сгради;

Г) Заздравят обмяната на информация и опит в сферата на архитектурата.

ПРИКАНВА Комисията да:

– Предприеме необходимите мерки за опазването на архитектурното наследство и за неговото насърчаване във всички политики, мерки и програми, свързани с тях;

– Проведе консултации с държавите-членки относно подпомагането със средства от Структурните фондове на опазването на архитектурното наследство и на културното наследство като цяло.

В контекста на съществуващите програми:

– да подсили мерките за подпомагането, разпространението и опознаването на архитектурната и градската култури, с оглед съхраняването на културното многообразие;

– да насърчава сътрудничеството между институциите, посветени на опазването на културното наследство и в частност – на архитектурното такова, с оглед осигуряването на подкрепа за културни прояви от европейски мащаб;

– да окуражи обучението и мобилността на студенти и професионалисти като по този начин спомогне за разпространението на добрите практики;

– да информира Съвета за изпълнението на тези мерки.

**РЕЗОЛЮЦИЯ (23/С113/02)
НА СЪВЕТА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ**

**относно архивите в държавите-членки,
приета на 6 май 2003 г.**

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ:

1. След като припомня разпоредбите на Резолюцията на Съвета от 14 ноември 1991 г. относно мерките по отношение на архивното дело (ОJ, С 314, 5 декември 1991, стр. 2), а също така и Заключенията на Съвета от 17 юни 1994 г., относно необходимостта от засилване сътрудничеството в сферата на архивното дело (ОJ, С 235, 23 август 1994);

2. След като взе предвид и Доклада на експертния екип по въпросите на координацията в сферата на архивното дело в Европейския съюз (публикуван през 1994 г.);

3. След като взе предвид и провежданите към момента дейности, свързани с осигуряването на обществен достъп до документите и архивите в Европейския съюз;

4. След като взе предвид значимостта на архивите за опознаването на историята и културата на Европа;

5. Като счита, че добре съхранените и широко достъпни архиви допринасят за демократичното функциониране на нашите общества и в частност за успеха на започналите трансформации в Европа;

6. Като счита, че в контекста на разширяването на Европейския съюз следва да се посвети специално внимание на предизвикателствата пред управлението на архивните фондове;

7. След като застава зад тезата, че е наложително и тепърва предстои въвеждането на високо технологични методи в сферата на архивното дело,

8. ПРИКАНВА КОМИСИЯТА да сформира екип от експерти (достатъчно представителен, за да включи и специалисти от присъединяващите се към Европейския съюз държави), който следва да бъде назначен по предложение на съответните компетентни национални власти и има за цел да съсредоточи усилията си върху следните въпроси:

а) ситуацията в държавните/обществените архиви в държавите-членки, включително и различните аспекти на евентуалното реформиране на архивното дело в идните години, при което е уместно да се вземе предвид и въздействието на разширяването на Европейския съюз;

б) последиците от събитията и промените, засегнали архивите през последните няколко години, включително и навлизането на нови технологии в тази сфера;

в) провеждането на определени дейности за популяризиране на архивите, а именно:
– насърчаване на съответните мерки за предотвратяване на вредното въздействие върху архивите в резултат на такива природни бедствия като наводнения и други, както и възстановяването на информационните масиви в подобни случаи;

– засилване на сътрудничеството в цяла Европа по въпросите, свързани с дългосрочното опазване и осигуряване на достъп до документи в електронен вид и до архивите като цяло, при това с поставяне на акцент върху усилията за запазване автентичността на документите;

d) насърчаване на координираните усилия, информационния обмен и обмена на добри практики между националните служби по архивите;

e) интензифициране в бъдеще на дейността на Експертната група по отношение на редица други инициативи, провеждани в тази сфера на европейско ниво, включително и в рамките на Плана за действие „Е-Европа“.

9. ПРИКАНВА КОМИСИЯТА да представи доклад пред Съвета най-късно до средата на 2004 г. относно напредъка по тези въпроси, включително и становище относно засилване в бъдеще на сътрудничеството на европейско ниво в сферата на архивите.

**ПРЕПОРЪКА (2005/835/ЕС)
НА СЪВЕТА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ**

**относно приоритетните действия, които следва да се предприемат
за засилване сътрудничеството в сферата на архивното дело в Европа,
изготвена на 14 ноември 2005 г.**

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

След като взе предвид разпоредбите на Договора за създаване на Европейската общност и по-специално т. 2 на чл. 151 (5),

След като взе предвид предложението от Комисията,

И след като разгледа следните съображения, а именно:

(1) Че вече бе постигнат известен напредък по отношение засилване сътрудничеството между държавите-членки в сферата на архивното дело и то в резултат на Резолюцията на Съвета и на Министрите на културата, заседавали в рамките на Съвета на 14 ноември 1991 г. по въпросите, свързани с необходимите мерки в сферата на архивите (ОJ, С 314, 5 декември 1991, стр. 2), а също и вследствие на изготвянето на Заключенията на Съвета от 17 юни 1994 г. относно засилването на сътрудничеството в сферата на архивното дело (ОJ, С 235, 23 август 1994, стр. 3);

(2) Значимостта на архивите за опознаване историята и културата на Европа и за демократичното управление на обществото в контекста на разширяването от 1 май 2004 г. подчертана от Съветът в своята Резолюция относно архивното дело в държавите-членки от 6 май 2003 г. (ОJ, С 113, 13 май 2003, стр. 2);

(3) Проведените интердисциплинарни форуми под егидата на Общността, относно предизвикателствата, свързани с управлението, съхранението, опазването и възстановяването на електронно архивираната информация, бяха осъществени с участието на представители от националната администрация на държавите-членки, като и на службите по архивите и представители на бизнеса, и на изследователската общност;

(4) В своята Резолюция от 6 май 2003 г. Съветът подчерта, че занапред е необходимо въвеждането и прилагането в архивното дело на новите информационни и комуникационни технологии;

(5) Комисията с основание изтъкна постигнатото досега от инициативите, предприети от Европейския съюз в сферата на филмовите архиви, сред което е Резолюцията на Съвета от 24 ноември 2003 г. относно депозирането на кинематографични материали в Европейския съюз (ОJ, С 295, 5 декември 2003, стр. 5), а също и Препоръката на Европейския парламент и Съвета относно филмовото наследство и конкурентоспособността на свързаната с него филмова индустрия (приемането на Препоръката бе предвидено да стане до края на 2005 г.);

(6) В Резолюцията си от 6 май 2003 г. Съветът призова Комисията да представи доклад относно ситуацията към момента, както и насоките за развитие в бъдеще на архивното дело в разширяващия се Европейски съюз. „Докладът относно архивното дело в разширяващия се ЕС“, който бе изготвен от експертна група с представители от държавите-членки и приет през февруари 2005 г. (СОМ 2005, 52 final), е солидна основа за бъдещото развитие на архивното дело в Европа. По искане на Съвета докладът съдържа предложения за конкретни инициативи, а също и насоки с оглед засилване на сътрудничеството на европейско ниво в сферата на архивното дело,

С ОГЛЕД НА ТЕЗИ СЪОБРАЖЕНИЯ СЪВЕТЪТ ПРЕПОРЪЧВА:

А. Европейската група по въпросите на архивното дело, която се състои от експерти, номинирани от държавите-членки, и от представители на институциите на Европейския съюз, следва да осигури необходимата координация и сътрудничество в съответствие с общата рамка на архивното дело, при което да допринесе за продължаване на дейностите, визирани в приетия през февруари 2005 г. „Доклад относно архивното дело в разширяващия се Европейски съюз“, като същевременно с приоритет се ползват мерките, посочени в точка „В“ на настоящата Препоръка. Когато намери за уместно, Европейската група по въпросите на архивното дело следва да установи сътрудничество с другите съществуващи мрежи/структури в тази сфера, като например: Групата на националните представители по въпросите на дигитализацията, а също и Европейското бюро за библиотеките, информацията и документацията (EBLIDA);

В. Съветът препоръчва следните мерки в сферата на архивното дело:

1. Предотвратяване на увреждането и осигуряване на цялостното опазване на архивите в Европа чрез:

– съставяне на примерен/типов „План за действие“ от Европейската група по въпросите на архивното дело, с цел предприемане на превантивни мерки и недопускане на увреждането на документите и архивите в резултат на природни бедствия или други форсмажорни обстоятелства;

– утвърждаване и отстояване от националните служби по архивите в държавите-членки, а също и от компетентните в тази сфера институции на Европейския съюз, на стандарти и технически спецификации, очертаващи изискванията при изграждането на нови хранилища за архивите.

2. Засилване на европейското интердисциплинарно сътрудничество по отношение електронните документи и архиви, включително и в рамките на „Работна програма в сферата на културата“ на Съвета, и с акцент върху координирането на дигитализацията (в съответствие със Заключенията на Съвета относно „Работна програма в сферата на културата“ за периода 2005–2006 г., DOC. 13839/04) чрез:

– насърчаване на закрилата с оглед съхраняването на автентичността, дългосрочното опазване и достъпността на електронните документи и архиви, и то най-вече чрез актуализиране и разширяване на приложното поле на съществуващите изисквания за създаването на електронните документи, и за изграждането на системи за управление на архивните фондове от типа „MoReq“ (т. е. Образец с изисквания, относно електронните документи и системите за управление на архи-

вите). Подобни мерки са от естество да спомогнат за по-добро администриране в сферата на архивното дело, а също и за продължаване на усилията за организиране на т. нар. DLM – форуми за електронни документи и архивни фондове (DLM – мениджмънт на оборота на документи).

3. Възприемането като приоритет на създаването и поддръжката на интернет-портал за електронни документи и архивни фондове в Европа, като се има предвид, че:

– изграждането на подобен портал, който да спомага за трансграничен достъп до документи и архиви в държавите-членки, и в институциите на Европейския съюз, предполага взаимодействие между националните служби по архивите в държавите-членки и архивните отдели в институциите на ЕС. Този интернет-портал би могъл да бъде хостван (поддържан) както на някои от компютърните сървъри на Европейския съюз, така и на сървър на някоя от националните служби по архивите в държавите-членки.

4. Популяризиране на добрите практики, имащи отношение към националното и Общностното законодателство в сферата на управлението на архивите и на осигуряването на достъпа до тях, и до документи, като в този смисъл националните служби по архивите в държавите-членки и архивните отдели в институциите на Европейския съюз следва да:

– упражняват мониторинг спрямо проектите за нормативни актове в тази сфера, които предстои да бъдат обсъдени и приети във всяка от държавите-членки, при което целта е да бъдат открити най-успешните практики/подходи в управлението и достъпа до документи и архиви;

– създаване на база данни с цел популяризиране на приетото законодателство в тази сфера, като за целта се набавят в електронен вид данни за законодателството относно архивите в държавите-членки и се провеждат периодични консултации. Тази база данни би могла да бъде поддържана както на някой от компютърните сървъри на ЕС, така и на някой от сървърите на националните служби по архивите в отделните държави-членки. При това е уместно да се вземе предвид постигнатото в рамките на „Проект за Европейска правна информация“, който бе лансиран от европейския клон на Международния съвет по архивно дело („EURBICA“) в съответствие с посоченото в „Доклад за архивното дело в разширяващия се Европейски съюз“ (дейност 4.2.).

5. Предприемане на мерки за предотвратяване на престъпните посегателства спрямо архивните документи и то чрез:

– изработване на план за действие и общи насоки от страна на националните служби по архивите в държавите-членки, с което ще се създадат предпоставките за информационен обмен, както и за обмен на най-добрите практики, насочени към предотвратяване кражбите на архивни документи, а също и към възстановяване на откраднати такива.

С. Държавите-членки и институциите на Европейския съюз следва съвместно да насърчават прилагането на приоритетните мерки, посочени в „Доклад за архивното дело в разширяващия се Европейски съюз“ от февруари 2005 г. и визирани в точка „В“ от настоящата Препоръка. Прилагането на горепосочените мерки следва да бъде съобразено с дейността на Работните групи, сформирани в рамките на „EBNA“ (Европейски борд на националните архивисти), с цел създаване на Европейски портал за достъп до подобни информационни масиви, а също и с цел насърчаване сътрудничеството в сферата на сигурността и консервационните дейности по отношение архивите.

Приемането на настоящата Препоръка и прилагането на тези мерки, сами по себе си, не предполагат ангажиране на нови бюджетни средства от страна на ЕС или отделни държави-членки. Където това се явява уместно и в съответствие с приложимите в случая процедури, Европейският съюз ще полага необходимите усилия в рамките на съществуващите програми, да осигури подкрепата на проекти, насочени към прилагането на гореописаните мерки.

D. В тригодишен срок от датата на публикуването на настоящата Препоръка Европейската група по въпросите на архивното дело следва да представи доклад относно напредъка при прилагането на мерките, обявени за приоритетни в т. „B“.

Приета в Брюксел, 14 ноември 2005 г.

За Съвета:
Т. Джоуел, Президент

**ПРЕПОРЪКА (2005/865/СЕ)
НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА**
**относно филмовото наследство и конкурентоспособността
на свързаните с него дейности във филмовата индустрия,
приета на 16 ноември 2005 г.**

ЕВРОПЕЙСКИЯТ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТЪТ НА ЕС,

След като взеха предвид разпоредбите на Договора за създаване на Европейска общност и в частност на чл. 157;

След като взеха предвид предложението на Комисията (ОJ, С 123, 30 април 2004, стр. 4);

След като взеха предвид и Мнението/Становището на Европейския икономически и социален комитет (ОJ, С 74, 23 март 2005, стр. 18);

След като се консултираха с Комитета на регионите;

И процедурайки в съответствие с реда, установен с чл. 251 от Договора;

Като взеха предвид следните съображения, а именно че:

1. Чл. 151 (4) от Договора изисква Общността да вземе предвид културните аспекти в своите инициативи, осъществявани на основание на други разпоредби от Договора (т. е. различни от тези, регламентиращи сектора на културата) с оглед зачитането и насърчаването на културното многообразие;

2. Кинематографията е такава художествена форма, чиито носители, съхраняващи творбите, са твърде уязвими, с оглед на което се явяват наложителни, специални мерки от страна на държавните институции за тяхното опазване. Кинематографичните творби са значим компонент на нашето културно наследство и следователно заслужават ефикасна закрила;

3. В допълнение към тяхната културна стойност и значимост, кинематографичните творби са източник на исторически сведения за европейските общества. Те представляват цялостно свидетелство за историята и ценността за европейската културна идентичност и за многообразието на народните традиции. Кинематографичните образи са от ключово значение за опознаването на миналото и за формирането на гражданско самосъзнание в контекста на нашата цивилизация;

4. Настоящата Препоръка има за цел да насърчи адекватното оползотворяване на културния и производствен потенциал на европейската филмова индустрия чрез стимулиране на иновациите, а също на изследователското и технологично развитие, в сферата на консервацията и възстановяването на кинематографичните творби. Мерките, препоръчани по-долу, имат за цел да осигурят необходимите условия за конкурентоспособност на Общностната филмова индустрия и да съдействат за нейното развитие;

5. Филмовото наследство е значим компонент на филмовата индустрия и насърчаването на неговото възстановяване и пълноценно оползотворяване, както и на консервационните дейности спрямо него, биха могли да допринесат за повишаване на конкурентоспособността на филмовата индустрия като цяло;

6. Развитието на европейската филмова индустрия е от ключово значение за Европа, като цяло, с оглед нейния потенциал за осигуряване на равнопоставен достъп до културните достижения, а също и за постигане на икономически просперитет и създаване на трудова заетост. Това се отнася не само до производството и прожектирането на филми, но и до опазването, възстановяването, включването в бази данни и документирането в каталози на кинематографични творби. Следва да бъдат подкрепени усилията за осигуряване на конкурентоспособност на филмовата индустрия и за популяризиране на филмовото наследство и то най-вече чрез широкото използване на новите технологии, например – дигиталните;

7. Пълното проявление на този потенциал предполага съществуването на просперираща и динамично развиваща се филмова индустрия в Общността. В този смисъл от съществена полза би могло да бъде подобряването на условията за консервационни дейност, възстановяване и оползотворяване на филмовото наследство, а също така и премахването на пречките пред развитието на филмовата индустрия и нейната конкурентоспособност, и то най-вече чрез създаването на база данни, документирането в каталози, възстановяването и опазването на филмовото наследство. В допълнение към това е необходимо да се създадат облекчени условия за използването на филмовото наследство за образователни, културни, изследователски или други подобни некомерсиални цели при стриктно съблюдаване на нормите относно закрилата на авторските и сродните на тях права;

8. Конкурентоспособността на филмовата индустрия като цяло ще бъде повишена чрез развитието на подходяща среда, която да стимулира сътрудничеството между компетентните в тази сфера ведомства (европейски, национални или регионални служби по архивите, а също и Институти по кинематографски въпроси или други подобни) по проблемите, свързани с опазването и консервационните дейности по отношение филмовото наследство;

9. В Резолюцията на Съвета от 26 юни 2000 г. относно консервационните дейности и популяризирането на европейското филмово наследство (ОJ, С 193, 11 юли 2000, стр. 1) се призовават държавите-членки да си сътрудничат с оглед възстановяването и консервационните дейности на филмовото наследство (включително и чрез прибегване до използването на дигитални технологии), а също и с цел осъществяване на обмен на добри практики в този сектор, допълнен с насърчаване на взаимодействието между тях чрез обмен на европейски архивни ресурси и при възможност чрез популяризиране на филмовото наследство за образователни цели;

10. „Европейската конвенция за закрила на аудио-визуалното наследство“ изисква всяка Високодоговаряща държава да поеме ангажимент чрез подходящи законодателни мерки за депозирането на такива културни ценности от нейното аудио-визуално наследство, които са били продуцирани или ко-продуцирани на нейна територия;

11. В своето Комюнике от 26 септември 2001 г. относно някои правни аспекти на кинематографичните и други аудио-визуални творби (ОJ, С 43, 16 февруари 2002, стр. 6) Комисията разглежда задължението за депозирането на аудио-визуални творби

на национално/регионално ниво като един от възможните способи за консервация и закрила на европейското аудио-визуално наследство и започна осъществяването на проучване на въпроса относно евентуалното депозиране на кинематографични творби в държавите-членки;

12. По време на заседанието на Съвета по въпросите на културата и аудио-визуалната политика, проведено на 5 ноември 2001 г., Президентът на Съвета отбеляза позитивното отношение на Съвета към съдържанието на Комюникето, изготвено от Комисията;

13. Европейският парламент прие Резолюция от 2 юли 2002 г. (ОJ, С 271, Е, 12 ноември 2003, стр. 176) във връзка с Комюникето на Комисията, в която подчерта значимостта на опазването на кинематографичните творби и филмовото наследство, като изцяло подкрепи подхода, възприет в „Европейската конвенция за опазването на аудио-визуалното наследство“, която е от особено значение като отправна точка за бъдещи реформи в настоящата епоха на интензивни технологични промени. Постепенният преход към дигитални технологии ще предостави възможности за повишена конкурентоспособност на европейската филмова индустрия и ще допринесе в дългосрочен план за намаляване на разходите по каталогизиране, консервиране и възстановяване на аудио-визуални творби.

Същевременно това ще открие нови възможности за въвеждане на иновации в сферата на опазването на филмовото наследство;

14. Съветът прикани държавите-членки в своята Резолюция от 24 ноември 2003 г. относно депозирането на кинематографични творби в Европейския съюз (ОJ, С 295, 5 декември 2003, стр. 5) да въведат (при условие, че такива липсват) ефикасни системи за депозиране и опазване на кинематографичните творби, принадлежащи към тяхното аудио-визуално културно наследство, съхранявано в националните им архиви, филмовата индустрия или други подобни субекти;

15. Всички държави-членки вече притежават системи за архивиране и опазване на кинематографични творби, представляващи част от тяхното аудио-визуално наследство. Четири пети от тези системи се основават на съществуването на законоустановено или поето договорно задължение за депозирането на подобни филмови произведения или поне на тези от тях, които са се ползвали с държавно или обществено финансиране;

16. Изразът „киноленти с движещи се изображения/образи“ означава съвкупност от подвижни изображения, без да е от значение върху какъв точно носител са били записани или дали са придружени от озвучаване, стига да имат способността да създават представа за движение/действие;

17. „Кинематографична творба“ означава заснет материал без значение на неговата продължителност (игрални филми, документални, анимационни и др.), който е предназначен за прожектиране в кината;

18. „Кинематографични творби, представляващи част от аудио-визуалното наследство на държавите-членки“ означава филмови продукции (включително и ко-продукции с други държави-членки и/или трети страни), определени като такива от държавите-членки или от ведомства, посочени от самите тях, и то на основата на обективни, прозрачни и недискриминиращи критерии, взети в тяхната съвкупност, като се има предвид, че аудио-визуалните наследства на отделните държави-членки образуват европейското аудио-визуално наследство;

19. С оглед необходимостта европейското филмово наследство да достигне до идните поколения се явява наложително неговото колекциониране, включване в каталози, опазване и възстановяване при стриктно съблюдаване на авторското право и сродните му права;

20. До европейското филмово наследство следва да бъде осигурен облекчен достъп за образователни, културни, изследователски и други некомерсиални цели, при зачитане на авторското право и сродните му права;

21. Прехвърлянето на правото на собственост върху кинематографичните творби в полза на службите по архивите не предполага прехвърляне на авторското право или сродните му права;

22. В чл. 5 (2) (с) от „Директива 2001/29/ЕС на Европейския Парламент и Съвета от 22 май 2001 г. относно хармонизирането на някои аспекти на авторското и сродните му права в условията на гражданското общество“ (ОJ, L 167, 22 юни 2001, стр. 10) е посочено, че държавите-членки могат да установяват забрани и ограничения по отношение отделни репродукции (копия), изработени с некомерсиална цел от библиотечни учреждения с режим на свободен достъп или от национални служби по архивите на държавите-членки,

И КАТО ВЗЕ ПРЕДВИД НАМЕРЕНИЯТА НА КОМИСИЯТА:

1. Да възложи като задължение на всички бенефициенти на финансова подкрепа от страна на Европейския съюз да депозират, в поне една служба по архивите в държава-членка, копие от европейски филми, за които ЕС е допринесъл с финансиране;

2. Да подкрепи сътрудничеството между компетентните в тази сфера ведомства;

3. Да разгледа и предвиди необходимостта от финансова подкрепа за такива изследователски проекти, които са насочени към дългосрочното опазване и възстановяване на подобни филми;

4. Да насърчава усилията за европейска стандартизация по отношение включването на филмовите творби в каталози с цел постигане на съвместимост при обмен между отделните бази данни, включително и чрез участие във финансирането на проекти, насочени към установяването на стандарти, както и чрез стимулиране обмена на добри практики при зачитане на езиковото многообразие;

5. Да спомага за достигането, чрез преговори, до единен образец (типов договор) на европейско ниво, който да служи като модел за договорните отношения между компетентните държавни ведомства и титулярите на правото на интелектуална собственост, и то най-вече относно условията, при които горепосочените ведомства биха могли да предоставят неограничен обществен достъп до така депозираните кинематографични творби;

6. Да упражнява мониторинг и да изготвя оценка за степента, в която посочените в настоящата Препоръка мерки са проявили ефект, като същевременно бъде съобразена потребността от бъдещи действия в тази насока.

С НАСТОЯЩОТО ЕВРОПЕЙСКИЯТ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТЪТ ПРЕПОРЪЧВАТ НА ДЪРЖАВИТЕ-ЧЛЕНКИ да положат усилия за подобряване на условията за извършване на консервационни дейности, възстановяване и ползване на филмовото наследство, а също и да отстранят пречките пред развитието и повишаването на конкурентоспособността на европейската филмова индустрия преди всичко чрез:

1. Насърчаването на все по-цялостното оползотворяване на икономическия и културен потенциал на европейското филмово наследство чрез целенасочено прилагане на мерки за неговото съхранение и възстановяване, включително и чрез стимулиране на иновационната политика, научноизследователското и технологичното развитие в сферата на съхраняването и възстановяването на кинематографични творби;

2. Приемането най-късно до 16 ноември 2007 г. на необходимите законодателни, административни и други мерки с оглед това кинематографичните творби, представляващи част от аудио-визуалното наследство на държавите-членки, да бъдат целенасочено колекционирани, завеждани в каталози, опазвани, възстановявани и поставени в режим на свободен достъп в името на образователни, културни, изследователски или други подобни некомерсиални цели при стриктно съблюдаване на авторското и сродните права;

3. Определянето на ведомства – компетентни да допринасят за постигането на горепосочените цели и най-вече за тези, визирани в т. 2, следва да спомогне за защитата на обществения интерес по независим и високо професионален начин, чрез което същевременно да се осигури наличието на оптималните финансови и технически ресурси;

4. Насърчаването на компетентните ведомства да установят в договорите си с носителите на авторски и сродни права конкретните условия, в съответствие с които ще бъде разрешен свободен обществен достъп до депозираните кинематографични творби;

5. Обсъждане създаването (или подпомагането) на национални филмови академии или подобни на тях образователни институции с мисия да популяризират филмовото наследство;

6. Предприемането на подходящи мерки за облекчаване достъпа до дигитални и други нови технологии при колекционирането, каталогизирането, опазването и възстановяването на кинематографичните творби.

Попълване на архивите с кинематографични творби

7. Организирането на системно и целенасочено колекциониране на кинематографични творби, представляващи част от аудио-визуалното наследство на държавите-членки, чрез въвеждането на задължително депозиране (по силата на приет нормативен акт или сключен договор) в определени за тази цел ведомства на поне едно висококачествено копие на подобни творби. Според изискванията за депозиране държавите-членки би трябвало да осигурят следното:

а) през преходния период на депозиране подлежат кинопродукции или ко-продукции, които са получили обществено финансиране на национално или регионално ниво, а след изтичане на преходния период следва да бъдат депозирани всички кинопродукции (доколкото това е осъществимо на практика), включително и тези, които не са били създадени с обществено или държавно финансиране;

б) така депозираните кинотворби следва да притежават добри технически характеристики и да са съпроводени с необходимите данни в стандартизиран вид, с оглед осигуряване на тяхното опазване и предвид запазване възможността за изработване на копия;

в) депозирането на филмовите творби следва да стане при разпространението им до широката аудитория и във всеки случай не по-късно от 2 години.

Включване на кинотворби в каталози и създаване на база данни

8. Предприемането на подходящи мерки (които евентуално би могло да доведат до създаване на филмова продукция или на архивен код) с цел напредък в каталогизирането и индексиранието на депозираните кинотворби в съответствие с европейските и международни стандарти, а също и с оглед създаването на база данни, съдържащи информация относно филмови продукции.

9. Насърчаване на стандартизацията на европейско ниво и на взаимната съвместимост на базата данни с информация, относно филмовото наследство с оглед осигуряването на обществен достъп до тях, включително и чрез интернет, и чрез активното ангажиране на компетентните ведомства.

10. Съвместно проучване заедно със специализираните в тази сфера организации (и най-вече със Съвета на Европа, Европейската аудио-визуална обсерватория и Eumimages) на възможността за създаване на мрежа от база данни, обхващаща европейското аудио-визуално наследство.

11. Приобщаване на националните служби по архивите към процеса на формиране на колекции на ниво Европейски съюз, например чрез въвеждане в каталози по белези като: тема, автор, период.

Опазване на кинотворби

12. Приемане на нормативни актове или използване на други методи в съответствие с националните традиции/практики с оглед осигуряването на опазването на депозираните кинотворби. Мерките по опазване следва да обхванат:

а) възпроизвеждането на кинопродукции върху нови информационни носители;

б) опазването на оборудването (апаратурата) за прожектиране на кинотворби, независимо от вида на носителите

Възстановяване на кинотворби

13. Предприемането от държавите-членки на всички необходими мерки с оглед разрешаването в рамките на националното им законодателство на създаването на репродукции на депозираните кинотворби за целите на тяхното възстановяване, наред с което следва носителите на авторски и сродни права да могат да се ползват от благата и икономическия потенциал в резултат на възстановяването на техните творби на базата на споразумение между всички лица с правни интереси.

14. Насърчаването на проекти за реставриране на стари филми, притежаващи значителна културно-историческа стойност следва да бъде съчетано със създаването на възможности за ползването на депозираните кинотворби за образователни, културни, изследователски и други подобни некомерсиални цели.

15. Предприемането на необходимите законодателни и административни мерки с оглед предоставянето на възможност на компетентните ведомства да допуснат ползването на депозираните кинотворби за образователни, културни, изследователски или други некомерсиални цели при стриктно съблюдаване на авторското и сродните му права.

16. Предприемането на всички подходящи мерки за осигуряване достъп на лицата в неравностойно положение до депозираните кинотворби при зачитане на авторските и сродни права.

Професионално обучение и медийни умения

17. Насърчаване на професионалното обучение във всички сфери, свързани с филмовото наследство с оглед пълноценното оползотворяване на неговия икономически потенциал.

18. Все по-широко използване на филмовото наследство като способ за утвърждаване и развитие на европейско измерение в образованието и с цел насърчаване на културното многообразие.

19. Насърчаване на образователните програми за професионално обучение в аудио-визуалната сфера на всички възможни нива.

20. Засилване на сътрудничеството между продуценти, дистрибутори, медии и филмови институции с оглед организиране на обучаващи програми при стриктно съблюдаване на авторското и сродните му права.

Депозиране на кинотворби

21. Въвеждане на система за доброволно или задължително депозиране на:

a) спомагателни материали, свързани с кинотворбите, представляващи част от националното аудио-визуално наследство;

b) кинотворби, представляващи част от националното културно наследство на други страни;

c) други материали с подвижни изображения (различни от кинотворби);

d) кинотворби от миналото.

Сътрудничество между компетентните ведомства

22. Насърчаване и подкрепа на компетентните ведомства по отношение информационния обмен и съгласуването на тяхната дейност на национално и европейско ниво с оглед следните примерно посочени цели:

a) осигуряване на единен подход при колекционирането и консервацията, допълнен с мерки за взаимодействие между базите данни;

b) предоставяне за обществен достъп и ползване на архивирания материал (напр. върху DVD-та) със субтитри на колкото е повече официални езика на ЕС при зачитане на авторското и сродните му права;

c) съставяне на Европейска филмова енциклопедия/справочник;

d) изработване на общи стандарти за електронен обмен на информация;

e) организиране на съвместни изследователски и образователни проекти, като същевременно се насърчава развитието на европейските мрежи от музеи на киното и на специализирани учебни заведения в тази сфера.

Преходни и заключителни разпоредби на Препоръката

23. Комисията следва да бъде информирана на всеки 2 години за мерките, предприемани в съответствие с настоящата Препоръка.

Приета в Страсбург, на 16 ноември 2005 г.

За Европейския парламент:

Ж. Борел, Президент

За Съвета:

Б. Лутерворт, Президент

**ОРГАНИЗАЦИЯ
НА ОБЕДИНЕНИТЕ НАЦИИ
ЗА ОБРАЗОВАНИЕ, НАУКА
И КУЛТУРА
(ЮНЕСКО)**

КОНВЕНЦИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ И НАСЪРЧАВАНЕ НА МНОГООБРАЗИЕТО ОТ ФОРМИ НА КУЛТУРНО ИЗРАЗЯВАНЕ

Обн. ДВ, бр. 33 от 20 април 2007 г.

Париж, 20 октомври 2005 г.

На своята XXX сесия, състояла се в Париж от 3 до 21 октомври 2005 г., Генералната конференция на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура,

Като потвърждава, че културното многообразие е присъщо качество на човечеството,

Съзнавайки, че културното многообразие представлява общо наследство на човечеството и че то трябва да бъде уважавано и запазено в полза на всички,

Отчитайки, че културното многообразие създава един богат и разнообразен свят, който разширява диапазона на избор, подхранва човешките възможности и стойности и представлява основна движеща сила за трайното развитие на общностите, на народите и на нациите,

Припомняйки, че културното многообразие, което процъфтява в условията на демокрация, на толерантност, на социална справедливост и взаимно уважение между народите и културите, е необходимо за мира и безопасността в местен, национален и международен мащаб,

Отбелязвайки значението на културното многообразие за цялостната реализация на човешките права и основни свободи, провъзгласени във Всеобщата декларация за правата на човека и в други световно признати документи,

Подчертавайки необходимостта от интегриране на културата като стратегически елемент в националните и международните политики на развитие и в международното сътрудничество в полза на развитието; в светлината на Декларацията на хилядолетието на ООН (2000 г.), която подчертава необходимостта от изкореняване на бедността,

Отчитайки, че културата се явява под различни форми във времето и пространството и че това многообразие намира израз не само в оригиналността и разнообразните форми на самобитност, но и в културното изразяване на народите и обществата, които съставляват човечеството,

Признавайки значението на традиционните умения като извор на нематериално и материално богатство и по-точно на системите от знания на коренните жители и техния положителен принос за трайното развитие, както и необходимостта от осигуряване на тяхното надеждно съхраняване и популяризиране,

Признавайки необходимостта от предприемане на мерки за опазване на многообразието от форми на културно изразяване, в това число и на неговото съдържание, особено когато тези форми са заплашени от изчезване или от сериозна промяна,

Подчертавайки значението на културата за социалното единство като цяло и по-специално на нейния принос за подобряване на статута и ролята на жените в обществото,

Съзнавайки, че културното многообразие се стимулира от свободния обмен на идеи и се подхранва от постоянния обмен и взаимодействие между културите,

Потвърждавайки, че свободата на мисълта, на изразяване на мнение и на информация, както и многообразието от медии създават условия за разцвет на формите на културно изразяване в рамките на обществата,

Признавайки, че многообразието от форми на културно изразяване, в това число и традиционните форми на културно изразяване, е важен фактор, който позволява на отделните хора и народи да изразяват и споделят с други народи своите идеи и ценности,

Припомняйки, че езиковото многообразие е основен елемент от културното многообразие, и потвърждавайки основната роля на образованието за опазване и развитие на формите на културно изразяване,

Отчитайки значението на жизнеспособността на културите за всички, включително за лицата от малцинствените групи и коренното население, проявяваща се в свободата да създават, да разпространяват и да препредават своите традиционни форми на културно изразяване, както и да имат свободен достъп до тях, за да ги използват за собственото си развитие,

Подчертавайки съществената роля на културното взаимодействие и творчество, които подхранват и обновяват формите на културно изразяване и изтъкват ролята на хората, работещи за развитие на културата в интерес на прогреса на цялото общество,

Признавайки значението на правото на интелектуална собственост за оказване на подкрепа на лицата, които участват в културното творчество,

Убедени, че културните дейности, културните продукти и услуги имат както икономически, така и културен характер, защото са носители на самобитност, на ценности и смисъл; следователно човек не трябва да взема предвид само тяхната търговска стойност,

Отбелязвайки, че ако процесите на глобализация, подпомагани от бързото развитие на информационните и комуникационните технологии, създават особено благоприятни условия за по-широко взаимодействие между културите, те в същото време създават препятствия за културното многообразие поради опасността от диспропорция между богатите и бедните страни,

Съзнавайки, че на ЮНЕСКО е възложена специалната мисия да гарантира зачитане на културното многообразие и да препоръчва създаването на целесъобразни международни споразумения за улесняване на свободното движение на идеи чрез слово и образ,

Позовавайки се на разпоредбите на международните документи, приети от ЮНЕСКО в областта на културното многообразие и осъществяване на културните права и по-точно на Всеобщата декларация за културното многообразие от 2001 г.,

Приема тази Конвенция на 20 октомври 2005 г.

I. ЦЕЛИ И РЪКОВОДНИ ПРИНЦИПИ

Член 1

Цели

Целите на тази конвенция са:

- (а) опазване и насърчаване на многообразието от форми на културно изразяване;
- (б) създаване на условия за разцвет и свободно взаимодействие на различните култури с цел тяхното взаимно обогатяване;
- (в) поощряване на диалога между културите с цел осигуряване на по-интензивен и балансиран международен културен обмен в интерес на взаимното уважение на културите и за установяване на култура на мира;
- (г) насърчаване на межкултурния диалог с цел развитие на културното взаимодействие в полза на изграждане на мостове между народите;
- (д) поощряване на уважението към многообразните форми на културно изразяване и осъзнаване на тяхната стойност на местно, национално и международно равнище;
- (е) потвърждаване значението на връзката между културата и развитието за всички развиващи се страни; поощряване на действията, осъществявани на национално и международно равнище, за признаване на истинската стойност на тази връзка;
- (ж) признаване на специфичното естество на културните дейности, продукти и услуги като носители на самобитност, ценности и смисъл;
- (з) утвърждаване на суверенното право на държавите да запазват, приемат и прилагат политики и мерки, които те считат за необходими, за опазване и насърчаване на многообразието от форми на културно изразяване на тяхна територия;
- (и) укрепване на международното сътрудничество и солидарност в дух на партньорство с цел разширяване на възможностите на развиващите се страни да съхранят и насърчат многообразието от форми на културно изразяване.

Член 2

Ръководни принципи

1. Принцип на зачитане правата на човека и основните свободи

Културното многообразие може да бъде запазено и стимулирано само ако са гарантирани човешките права и основните свободи, като свободното изразяване на мнение, свободата на информацията и комуникацията, както и възможността на отделните хора да избират формите на своето културно изразяване.

Никой не може да използва разпоредбите на тази Конвенция, за да накърнява човешките права и основните свободи, провъзгласени от Всеобщата декларация за правата на човека или гарантирани от международното право, или да ги ограничава.

2. Принцип на суверенитет

В съответствие с Устава на Организацията на обединените нации и принципите на международното право държавите имат суверенно право да предприемат мерки и да провеждат политика за опазване и насърчаване на многообразието от форми на културно изразяване на тяхна територия.

3. Принцип на равно достойнство и уважение на всички култури

Опазването и насърчаването на многообразието от форми на културно изразяване предполагат признаване на равното достойнство и уважение на всички култури, в това число и културите на хора от малцинствата и коренното население.

4. Принцип на международна солидарност и сътрудничество

Международното сътрудничество и солидарност трябва да дадат възможност на всички страни и по-специално на развиващите се да създадат и развият средствата, необходими за тяхното културно изразяване, включително и за тяхната културна индустрия, независимо дали е новосъздадена, или е утвърдена на местно, национално или международно равнище.

5. Принцип на взаимно допълване на икономическите и културните аспекти на развитието

Ако културата е основен фактор на развитието, то културните аспекти на развитието са също толкова важни, колкото и икономическите; следователно отделните лица и народите имат фундаментално право да взимат участие и да се възползват от тях.

6. Принцип на устойчиво развитие

Културното многообразие е голямо богатство за хората и обществата.

Опазването, поощряването и поддържането на културното многообразие са съществено условие за устойчиво развитие в полза на настоящите и бъдещите поколения.

7. Принцип на равен достъп

Равностояният достъп на всички до богатата и разнообразна гама от форми на културно изразяване от цял свят, както и достъпът на отделните култури до средствата за изява и разпространение представляват важен елемент за утвърждаване на културното многообразие и насърчаване на взаимното разбирателство.

8. Принцип на откритост и балансираност

Когато страните предприемат мерки за стимулиране на многообразието от форми на културно изразяване, те следва да насърчават по подходящ начин процеса на отваряне към други култури по света и да се уверят, че тези мерки съответстват на целите, преследвани от тази конвенция.

II. ПРИЛОЖНО ПОЛЕ

Член 3

Приложно поле

Тази Конвенция се прилага по отношение на политиките и мерките, предприети от държавите-страни за опазване и насърчаване на многообразието от форми на културно изразяване.

III. ОПРЕДЕЛЕНИЯ

Член 4

Определения

За целите на тази Конвенция се приема, че:

1. Културно многообразие

Терминът „Културно многообразие“ включва многобройните форми, чрез които културите на групи и общности намират своята изява. Тези форми се предават в рамките на отделните групи и общности и се обменят между тях.

Културното многообразие се проявява не само в различните форми, чрез които се изразява, обогатява и предава културното наследство на човечеството с помощта на

разнообразните средства за културния изказ, но и в различните начини на художествено творчество, производство, разпространение, обмен и ползване на продуктите на културно изразяване независимо от използваните способности и технологии.

2. Културно съдържание

Терминът „Културно съдържание“ включва символичното значение, художествения аспект и културните стойности, които възплащават или изразяват определена културна самобитност.

3. Форми на културно изразяване

Терминът „Форми на културно изразяване“ включва изявата на индивидуално, групово или обществено творчество с културно съдържание.

4. Културни дейности, продукти и услуги

Терминът „Културни дейности, продукти и услуги“ включва дейности, продукти и услуги, които от гледна точка на тяхното специфично качество, използване или крайна цел възплащават или предават определена форма на културно изразяване независимо от търговската им стойност. Културните дейности могат да бъдат цел сами по себе си или да способстват за производството на културни продукти и услуги.

5. Културни индустрии

Терминът „Културни индустрии“ обозначава индустриите, които произвеждат и разпространяват културни продукти или услуги, като посочените в предходния параграф 4.

6. Културни политики и мерки

Терминът „Културни политики и мерки“ включва политиките и мерките, отнасящи се до културата на местно, национално или международно равнище, независимо дали са насочени към културата като такава, или са предназначени да имат пряко влияние върху формите на културно изразяване на отделните лица, групи или общности, включително върху творчеството, производството, разпространението и обмена на културни дейности, продукти и услуги и върху достъпа до тях.

7. Опазване

„Опазване“ означава приемане на мерки с цел запазване, закрила и насърчаване на разнообразните форми на културно изразяване. А терминът „Да се опази“ означава да бъдат предприети мерки в този смисъл.

8. Межкултурно взаимодействие

Терминът „Межкултурно взаимодействие“ включва съществуване и балансирано взаимодействие на различни култури, както и възможността да се създадат общи форми на културно изразяване на основата на диалог и в дух на взаимно уважение.

IV. ПРАВА И ЗАДЪЛЖЕНИЯ НА СТРАНИТЕ

Член 5

Основен принцип относно правата и задълженията

1. В съответствие с Хартата на обединените нации, с принципите на международното право и международно признатите документи в областта на правата на човека държавите-страни по Конвенцията, потвърждават суверенното си право да формулират и осъществяват своите културни политики и да приемат мерки за закрила и насърчаване на многообразието от форми на културно изразяване, както и да развият международното сътрудничество за осъществяване на целите на тази конвенция.

2. Когато дадена държава-страна по Конвенцията, осъществява политика и предприема мерки за закрила и насърчаване на многообразието от форми на културно изразяване на своята територия, нейните политики и мерки трябва да са съвместими с разпоредбите на тази конвенция.

Член 6

Права на държавите-страни по Конвенцията, на национално равнище

1. В рамките на своите политики и мерки в областта на културата, определени в разпоредбите на чл. 4, т. 6, и в зависимост от конкретните обстоятелства и нужди всяка държава-страна по Конвенцията, може да приеме мерки за опазване и стимулиране на многообразието от форми на културно изразяване на своята територия.

2. Тези мерки могат да включват:

(а) регулиращи мерки, които целят опазване и насърчаване на многообразието от форми на културно изразяване;

(б) целесъобразни мерки, които дават възможност на националните културни дейности, продукти и услуги да намерят достойно място сред общата съвкупност от културни дейности, продукти и услуги, съществуващи на дадена територия – по отношение на тяхното създаване, производство, разпространение, обмен и ползване, в това число и мерки, отнасящи се до езика, използван във връзка с посочените по-горе дейности, продукти и услуги;

(в) мерки, които целят да предоставят на независимите национални културни индустрии и на дейностите от неформалния сектор реален достъп до средствата за производство, разпространение и обмен на културни дейности, продукти и услуги;

(д) мерки, които целят оказване на финансова помощ от страна на държавата;

(е) мерки за стимулиране на организациите с нестопанска цел, на обществените и частните институции, на хората на изкуството и другите професионални кадри в областта на културата да развиват и насърчават свободния обмен на идеи и форми на културно изразяване, на културни дейности, продукти и услуги, както и за насърчаване на творческия дух и предприемаческия подход в тяхната дейност;

(ф) мерки за създаване на съответни държавни институции и оказване на целесъобразна подкрепа на тяхната дейност;

(г) мерки за насърчаване и подкрепа на хората на изкуството, както и на всички, които участват в създаването на разнообразни форми на културно изразяване;

(х) мерки за насърчаване на многообразието от средства за информация, включително посредством развитие на обществените услуги по радиоразпръскване.

Член 7

Мерки за развитие на формите на културно изразяване

1. Държавите-страни по Конвенцията, се стремят да създадат на своята територия такава среда, която стимулира отделните личности и социални групи:

(а) да създават, произвеждат, разпространяват и популяризират своите собствени форми на културно изразяване и да имат достъп до него, като отчитат специфичните условия и нужди на жените, както и на отделните социални групи, включително и на лицата, принадлежащи към малцинствата и коренното население;

(б) да имат достъп до различните форми на културно изразяване, създадени както на тяхната територия, така и в други страни по света.

2. Държавите-страни се стремят да признават значимия принос на хората на изкуството, на всички участници в творческия процес, на културните общности и ор-

ганизации, които оказват подкрепа на техните усилия, както и тяхната важна роля за обогатяване на разнообразието от форми на културно изразяване.

Член 8

Мерки за опазване на формите на културно изразяване

1. Без да е в противоречие с разпоредбите на членове 5 и 6, всяка държава-страна по Конвенцията, може да установи наличие на особена ситуация, при която формите на културно изразяване, съществуващи на нейната територия, са подложени на опасност от изчезване или са сериозно застрашени или се нуждаят от някаква спешна защита.

2. Държавите-страни по Конвенцията, могат да предприемат всякакви целесъобразни мерки за опазване и съхранение на различните форми на културно изразяване в съответствие с разпоредбите на тази конвенция, ако е налице ситуацията, посочена в параграф 1.

3. Държавите-страни информират Междуправителствения комитет, посочен в разпоредбите на член 23, за всички мерки, предприети за овладяване на развитието на конкретната ситуация; от своя страна Комитетът има право да формулира съответни препоръки.

Член 9

Обмен на информация и прозрачност

Държавите-страни по Конвенцията:

(а) предоставят в своите доклади до ЮНЕСКО, изготвяни на всеки четири години, информация за мерките, предприети за опазване и насърчаване на многообразието от форми на културно изразяване както на тяхна територия, така и в международен мащаб;

(б) посочват координатор, който отговаря за обмена на информация, свързана с тази конвенция;

(с) разпространяват и обменят информация, отнасяща се до опазването и насърчаването на многообразието от форми на културно изразяване.

Член 10

Образование и повишаване на обществения интерес

Държавите-страни по Конвенцията:

(а) стимулират и развиват общото осъзнаване на значението да се опазва и насърчава многообразието от форми на културно изразяване чрез изготвяне и прилагане на програми за образование и повишаване на съпричастността на обществото;

(б) сътрудничат с други държави-страни, както и с международни и регионални организации за постигане на целите на този член;

(с) стремят се да стимулират създаването и укрепването на производствения потенциал чрез разработване на програми за образование, подготовка и обмен на кадри в областта на културната индустрия; тези мерки трябва да бъдат прилагани така, че да не оказват негативно въздействие върху традиционните форми на производство.

Член 11

Участие на гражданското общество

Държавите-страни по Конвенцията, признават определящата роля на гражданското общество в дейността по опазване и насърчаване на многообразието от форми на културно изразяване. Държавите-страни следва да създават благоприятни условия за активно участие на гражданското общество в дейността по осъществяване на целите на тази Конвенция.

Член 12**Развитие на международното сътрудничество**

Държавите-страни по Конвенцията, се стремят да укрепват двустранното, регионалното и международното сътрудничество, за да създадат благоприятни условия за насърчаване на многообразието от форми на културно изразяване, като отделят особено внимание на положенията, изложени в разпоредбите на членове 8 и 17, с цел да:

- (а) улесняват диалога между страните в областта на културната политика;
- (б) укрепват стратегическия и управленския потенциал от обществения сектор в общинските културни институции чрез професионален и международен културен обмен, както и чрез разпространение на най-добрия практически опит;
- (в) развиват партньорството с гражданското общество, неправителствените организации и обществения сектор, както и между тях самите, за да утвърждават и насърчават многообразието от форми на културно изразяване;
- (г) насърчават използването на нови технологии и оказват съдействие на партньорството, за да стимулират обмена на информация и културното разбирателство и да утвърдят многообразието от форми на културно изразяване;
- (д) съдействат за сключване на споразумения за съвместни продукции, производство и разпространение.

Член 13**Интеграция на културата в устойчивото развитие**

Държавите-страни по Конвенцията, се стремят да интегрират културата в собствената си политика на развитие на всички нива с цел да се създадат благоприятни условия за устойчиво развитие и да се обърне особено внимание на аспектите, свързани с опазването и насърчаването на многообразието от форми на културно изразяване.

Член 14**Сътрудничество в полза на развитието**

Държавите-страни по Конвенцията, се стремят да развиват сътрудничество в полза на устойчивото развитие и намаляване на бедността, особено по отношение на специфичните нужди на развиващите се страни, за да способстват за появата на динамичен културен сектор чрез следните способности:

- (а) Укрепване на културните индустрии на развиващите се страни:
 - (i) създаване и укрепване на културния кадрови и производствен потенциал и на културния обмен в развиващите се страни;
 - (ii) съдействие за разширяване на достъпа на техните културни дейности, продукти и услуги до световния пазар и до международната мрежа за разпространение;
 - (iii) стимулиране на появата на жизнеспособни местни и регионални пазари;
 - (iv) приемане – по възможност – на подходящи мерки в развитите страни за улесняване на достъпа на културни дейности, продукти и услуги от развиващите се страни до тяхната територия;
 - (v) съдействие на творческата дейност и – по възможност – улесняване на мобилността на хората на изкуството от развиващите се страни;
 - (vi) насърчаване на целесъобразно сътрудничество между развитите и развиващите се страни и по-специално в областта на музикалното и филмовото изкуство.
- (б) Укрепване на наличния кадрови потенциал за обмен на информация, опит, специални знания и умения, както и подготовка на кадри за обществения и частния сектор на развиващите се страни и по-специално в следните области: подготовка на страте-

гически и управленски потенциал, изготвяне и осъществяване на политики, популяризиране и разпространение на различни форми на културно изразяване, развитие на малки, средни и микропредприятия, използване на модерни технологии, повишаване на квалификацията и предаване на професионални знания и умения.

(с) Предаване на технологии и ноу-хау чрез въвеждане на целесъобразни стимулиращи мерки най-вече в областта на културните индустрии и предприятия.

(d) Финансова подкрепа чрез:

(i) създаване на Международен фонд за културното многообразие, описан в разпоредбите на чл. 18;

(ii) отпускане на държавна помощ за развитие – в рамките на необходимото – включително и техническа помощ, за насърчаване и подпомагане на творческата дейност;

(iii) различни форми на финансова подкрепа, като заеми с нисък лихвен процент, субсидии и други финансови механизми.

Член 15

Механизми за сътрудничество

Държавите-страни по Конвенцията, поощряват развитието на партньорство между обществения и частния сектор и организациите с нестопанска цел – както и сред тях самите – с развиващите се страни, за укрепване на техния кадрови потенциал в областта на опазване и насърчаване на многообразието от форми на културно изразяване. С оглед на реалните потребности на развиващите се страни тези новаторски форми на партньорство следва да акцентират върху развитието на инфраструктурите, човешките ресурси и разработката на политики, както и върху обмена на културни дейности, продукти и услуги.

Член 16

Преференциално третиране на развиващите се страни

Развитите страни улесняват културния обмен с развиващите се страни, като предоставят чрез подходящи институционални и юридически средства преференциално третиране по отношение на техните творци, специалисти и културни дейци, както и на техните културни продукти и услуги.

Член 17

Международно сътрудничество в случай на сериозна заплаха за формите на културен изказ

Държавите-страни по Конвенцията, си сътрудничат и си оказват взаимно съдействие – особено по отношение на развиващите се страни – при възникване на ситуации, посочени в разпоредбите на чл. 8.

Член 18

Международен фонд за културно многообразие

1. С настоящото се учредява Международен фонд за културно многообразие, наричан по-долу „Фондът“.

2. Фондът е съставен от целеви средства съгласно разпоредбите на финансовия правилник на ЮНЕСКО.

3. Ресурсите на Фонда се състоят от:

(a) доброволни вноски на държавите-страни по тази Конвенция;

(b) средства от Генералната конференция на ЮНЕСКО за тази цел;

(c) вноски, дарения или завещания, предоставени от други държави, организации и програми от системата на Обединените нации, други регионални или международни организации, държавни или частни органи или частни лица;

(d) всяка начислена лихва върху средствата на Фонда;

(e) суми, събрани и постъпили от инициативи, организирани в полза на Фонда;

(f) всякакви други средства, предвидени във Вътрешния правилник на Фонда.

4. Използването на средствата на Фонда се решава от Междуправителствения комитет въз основа на ръководни насоки, приети от Конференцията на държавите-страни по Конвенцията, посочена в разпоредбите на чл. 22.

5. Междуправителственият комитет може да приема вноски и други форми на помощ, предоставени за общи или конкретни цели, свързани с определени проекти при условие, че тези проекти са одобрени от него.

6. Направените вноски във Фонда не могат да бъдат съпроводени с никакви политически, икономически или други условия, които са несъвместими с целите, преследвани от тази конвенция.

7. Държавите-страни следва да се стараят да внасят редовни доброволни вноски с цел осъществяване на тази Конвенция.

Член 19

Обмен, анализ и разпространение на информацията

1. Държавите-страни по Конвенцията, се договарят да обменят информация, специални знания и умения за събирането на данни и статистика, свързани с многообразието от форми на културно изразяване, както и с най-добрия практически опит в областта на тяхното опазване и популяризиране.

2. Благодарение на съществуващите механизми в рамките на своя Секретариат, ЮНЕСКО улеснява събирането, анализа и разпространението на цялата информация, статистика и данни за най-добрия практически опит в тази област.

3. От своя страна ЮНЕСКО следва да създаде и актуализира банка с данни за различни сектори и правителствени, частни организации, и организации с нестопанска цел, чиято дейност е свързана с формите на културно изразяване.

4. С цел улесняване събирането на данни ЮНЕСКО следва да отделя особено внимание на укрепването на кадровия потенциал, на опита, специалните знания и умения на държавите-страни по Конвенцията, които отправят искане за помощ и съдействие в тази област.

5. Събирането на данните, посочени в разпоредбите на този член, следва да допълва информацията, събирана в съответствие с разпоредбите на чл. 9.

V. ВРЪЗКА С ДРУГИ НОРМАТИВНИ ДОКУМЕНТИ

Член 20

Връзки с други нормативни документи: взаимно съдействие, взаимно допълване и равнопоставеност

1. Държавите-страни по Конвенцията, признават, че трябва да изпълняват добросъвестно своите задължения, произтичащи от тази Конвенция и от всички останали международни договори, по които са страни. В тази връзка, без да подчиняват разпоредбите на тази Конвенция на други международни нормативни актове, държавите-страни:

(a) следва да насърчават взаимното съдействие и спазване на разпоредбите на тази Конвенция и другите международни нормативни актове, по които са страни; и

(b) следва да отчитат разпоредбите на тази Конвенция при тълкуването и прилагането на разпоредбите на други международни договори, по които са страни, или при поемането на други международни задължения.

2. Нито една разпоредба на тази Конвенция не може да бъде тълкувана като мотив за изменение на правата и задълженията на държавите-страни, произтичащи от други международни нормативни документи, по които тези държави са страни.

Член 21

Международно съгласуване и координация

Държавите-страни по Конвенцията, се задължават да популяризират целите и принципите на тази Конвенция на други международни форуми. За тази цел държавите-страни следва да се консултират взаимно, ако е необходимо, като действат в духа на тези цели и принципи.

VI. ОРГАНИ НА КОНВЕНЦИЯТА

Член 22

Конференция на държавите-страни по Конвенцията

1. С настоящото се учредява Конференция на държавите-страни по тази Конвенция. Конференцията на държавите-страни е висш пленарен орган на Конвенцията.

2. Конференцията на държавите-страни се свиква на редовна сесия – по възможност – на всеки две години в рамките на Генералната конференция на ЮНЕСКО. Тя може да бъде свикана на извънредна сесия, ако бъде взето такова решение, или по молба, отправена до Междуправителствения комитет от най-малко една трета от държавите-страни.

3. Конференцията на държавите-страни приема свой Вътрешен правилник.

4. Конференцията на държавите-страни има следните функции:

(a) да избира членовете на Междуправителствения комитет;

(b) да получава и обсъжда докладите на държавите-страни по тази конвенция, предоставени от Междуправителствения комитет;

(c) да одобрява оперативните ръководни насоки, разработени по нейно искане от Междуправителствения комитет;

(d) да приема всякакви други мерки, считани за необходими за осъществяване на целите на тази Конвенция.

Член 23

Междуправителствен комитет

1. С настоящото към ЮНЕСКО се учредява Междуправителствен комитет за опазване и насърчаване на многообразието от форми на културно изразяване, наричан по-долу „Междуправителствен комитет“. Комитетът се състои от представители на 18 държави-страни по тази Конвенция, избрани за четири години от Конференцията на държавите-страни, след влизането в сила на Конвенцията, в съответствие с чл. 29.

2. Междуправителственият комитет заседава веднъж годишно.

3. Междуправителственият комитет осъществява своята дейност под ръководството и въз основа на ръководните насоки, приети от Конференцията на държавите-страни по Конвенцията; той се отчита пред нея.

4. Броят на членовете на Междуправителствения комитет се увеличава на 24, когато броят на държавите-страни по Конвенцията, достигне 50.

5. Изборът на членовете на Междуправителствения комитет се основава на принципите на справедливо географско разпределение и на ротация.

6. Без да накърнява изпълнението на другите задължения, възложени му по силата на тази Конвенция, комитетът има следните функции:

(а) да оказва съдействие за осъществяване на целите на конвенцията, да създаде и обезпечи мониторинг на нейното изпълнение;

(б) по искане на Конференцията на държавите-страни по Конвенцията, да изготвя и представя за одобрение оперативните ръководни насоки за осъществяване и прилагане на разпоредбите на тази конвенция;

(с) да предоставя на Конференцията на държавите-страни по Конвенцията, докладите на отделните страни, заедно с резюме на съдържанието им и с бележките на Комитета;

(д) да формулира целесъобразни препоръки в отделни случаи, доведени до негово знание от държавите-страни по Конвенцията, в съответствие с нейните разпоредби и по-специално с разпоредбите на чл. 8;

(е) да установява процедури и други механизми за консултация с цел утвърждаване на целите и принципите на тази Конвенция на други международни форуми;

(ф) да изпълнява всички други задачи, възложени му от Конференцията на държавите-страни по Конвенцията.

7. Съгласно своя Вътрешен правилник Междуправителственият комитет може да кани по всяко време държавни или частни организации или физически лица да участват на неговите заседания с цел провеждане на консултации с тях по конкретни въпроси.

8. Междуправителственият комитет изготвя и приема свой Вътрешен правилник и го предлага за утвърждаване от Конференцията на държавите-страни по Конвенцията.

Член 24

Секретариат на ЮНЕСКО

1. Секретариатът на ЮНЕСКО оказва съдействие на различните органи, създадени в съответствие с конвенцията.

2. Секретариатът подготвя документацията на Конференцията на държавите-страни и за Общата асамблея и на Междуправителствения комитет, както и проектите за дневен ред на техните заседания; той оказва съдействие за прилагане на техните решения и изготвя доклад за тяхното изпълнение.

VII. ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Член 25

Уреждане на разногласия

1. При възникване на разногласия между държавите-страни по тази Конвенция, свързани с тълкуването или с прилагането на Конвенцията, държавите-страни следва да се стремят да търсят решение чрез преговори.

2. В случай, че държавите-страни по Конвенцията, не могат да постигнат съгласие по пътя на преговорите, те могат да прибягнат съвместно до „добрите услуги“ на трета страна или да се обърнат към нея с молба за посредничество.

3. Ако няма възможност да се прибере към „добри услуги“ или към посредничество или ако разногласията не са могли да бъдат уредени по пътя на преговорите, на „добрите услуги“ или на посредничеството, съответната държава-страна може да при-

бегне към помиряване в съответствие с процедурата, изложена в приложението към тази Конвенция. Държавите-страни по Конвенцията, следва да обсъдят добросъвестно предложението за разрешаване на даденото разногласие, внесено от Помирнителната комисия.

4. В момента на ратификация, приемане, утвърждаване или присъединяване всяка държава-страна по Конвенцията, може да заяви, че не признава посочената по-горе помирнителна процедура. Страната, направила такава декларация, може да я оттегли по всяко време с писмено уведомление до Генералния директор на ЮНЕСКО.

Член 26

Ратификация, приемане, утвърждаване или присъединяване от държавите-членки

1. Тази конвенция подлежи на ратификация, приемане, утвърждаване или присъединяване от държавите-членки на ЮНЕСКО, в съответствие с техните конституционни процедури.

2. Документите за ратификация, приемане, утвърждаване или присъединяване се депозират при Генералния директор на ЮНЕСКО.

Член 27

Присъединяване

1. Тази Конвенция е открита за присъединяване за всички държави, които не са членки на ЮНЕСКО, но членуват в Организацията на обединените нации или в една от нейните специализирани организации и които са поканени от Генералната конференция на Организацията да се присъединят към Конвенцията.

2. Тази Конвенция е открита също така за присъединяване и за територии, които се ползват от пълна вътрешна автономия, призната за такава от Организацията на обединените нации, но не са достигнали до пълна независимост съгласно Резолюция 1514 (XV) на Общото събрание на ООН, които са компетентни по въпросите, третираны в тази Конвенция, и притежават необходимата правосубектност да сключват договори в тази област.

3. По отношение на организациите за регионална икономическа интеграция се прилагат следните разпоредби:

(а) Тази Конвенция е открита за присъединяване и за всяка организация за регионална икономическа интеграция, която, при положение че са спазени разпоредбите в следващите параграфи, следва да бъде обвързана със задълженията, произтичащи от разпоредбите на Конвенцията по същия начин, като държавите-страни.

(б) Когато една или повече държави-членки на такава организация, също са страни по Конвенцията, тази организация и тези държави-членки се споразумяват за разграничаване на отговорността при изпълнение на своите задължения, произтичащи от тази Конвенция. Това разпределение на отговорностите влиза в сила веднага след процедурата по уведомление, посочена в алинея (с). Организацията и държавите-членки не могат да упражняват едновременно правата, произтичащи от тази Конвенция. Освен това, що се отнася до техните области на компетентност, организациите за икономическа интеграция разполагат с брой гласове, равен на броя на техните държави-членки, които са страни по Конвенцията. Тези организации не следва да се възползват от своето право на вот, ако държавите-членки упражнят това свое право и обратно.

(с) Всяка организация за регионална икономическа интеграция и нейната държава или държави-членки, които са се договорили за разпределяне на отговорностите в

съответствие с изложеното в алинея (b), следва да информират държавите-страни за предложеното разпределение по следния начин:

(i) в своя документ за присъединяване съответната организация посочва точно разпределението на отговорностите по въпросите, третираните от Конвенцията;

(ii) в случай на по-нататъшна промяна на съответните отговорности организацията за регионална икономическа интеграция следва да информира депозитора за всяко предложение за промяна на тези отговорности; от своя страна депозиторът следва да информира държавите-страни за тази промяна.

(d) Държавите-членки на организация за регионална икономическа интеграция, станали страни по конвенцията, са компетентни по презумпция по всички области, които не са били заявени или посочени изрично на депозитора като обект на прехвърляне на компетенциите в полза на самата организация.

(e) Терминът „регионална организация за икономическа интеграция“ включва организация, съставена от суверенни държави-членки на Организацията на обединените нации или на една от нейните специализирани организации, на която тези държави са прехвърлили своите компетенции по отношение на въпросите, третираните от тази Конвенция, и която съгласно своя вътрешен правилник е надлежно упълномощена да стане страна по конвенцията.

4. Документът по присъединяването се депозира при Генералния директор на ЮНЕСКО.

Член 28

Координатор

Всяка държава, която стане страна по тази Конвенция, следва да посочи координатор в съответствие с разпоредбите на чл. 9.

Член 29

Влизане в сила

1. Тази Конвенция влиза в сила след изтичане на три месеца от датата на депозиране на тридесетия документ за ратификация, приемане, утвърждаване или присъединяване, но само по отношение на тези държави или организации за регионална икономическа интеграция, които са депозирали своите документи за ратификация, приемане, утвърждаване или присъединяване до тази дата, или по-рано. По отношение на всяка друга държава-страна, Конвенцията влиза в сила след изтичане на три месеца от датата на депозиране на нейния документ за ратификация, приемане, утвърждаване или присъединяване.

2. За целите на този член нито един документ, депозиран от организация за регионална икономическа интеграция, не следва да се прибавя към вече депозираните брой документи от държави-членки на тази организация.

Член 30

Федерални или неунитарни конституционни системи

Тъй като международните нормативни документи обвързват страните независимо от техните конституционни системи, по отношение на държавите-страни, които имат федерална или неунитарна конституционна система, се прилагат следните разпоредби:

(a) по отношение на разпоредбите на тази Конвенция, чието приложение е от компетентността на една федерална или централна законодателна власт, задълженията на съответното федерално или централно правителство са същите, както и задълженията на държавите-страни, които не са федерални държави;

(b) по отношение на разпоредбите на тази Конвенция, чието приложение е от компетентността на всеки от съставляващите я субекти, като отделните щати, графства, провинции или кантони, и които съгласно съществуващата федерална конституционна система не са обвързани с приемането на законодателни мерки, федералното правителство предоставя на вниманието на компетентните власти на тези щати, графства, провинции или кантони разпоредбите на Конвенцията с препоръка за тяхното приемане.

Член 31

Денонсиране

1. Всяка държава-страна може да денонсира тази Конвенция.
2. Денонсирането се извършва с писмено уведомление, депозирано при Генералния директор на ЮНЕСКО.
3. Денонсирането влиза в сила дванадесет месеца след датата на получаване на документа за денонсиране. То не променя по никакъв начин финансовите задължения на денонсиращата държава-страна, които следва да бъдат издължени до датата на влизане в сила на оттеглянето от тази Конвенция.

Член 32

Функции на депозитора

Генералният директор на ЮНЕСКО в качеството се на депозитор на тази Конвенция информира държавите-членки на Организацията, държавите-нечленки и организациите за регионална икономическа интеграция, посочени в чл. 27, както и Организацията на обединените нации за депозирането на всички документи за ратификация, приемане, утвърждаване или присъединяване, посочени в чл. 26 и 27, както и за депозирането на документи за денонсиране, посочени в чл. 31.

Член 33

Изменения

1. Всяка държава-страна може с писмено уведомление до Генералния директор на ЮНЕСКО да предложи изменения на разпоредбите на тази Конвенция. Генералният директор разпространява това предложение до всички участници. Ако в продължение на шест месеца от датата на разпращане на това известие най-малко половината от държавите-страни дадат положително становище по това предложение, Генералният директор го представя на следващата сесия на Общата асамблея за обсъждане и евентуално приемане.
2. Измененията се приемат с мнозинство от две трети от присъстващите и участващите в гласуването държави-страни.
3. След тяхното приемане измененията и допълненията на тази конвенция подлежат на ратификация, приемане, утвърждаване или присъединяване от държавите-страни.
4. За държавите-страни, които са ратифицирали, приели, утвърдили измененията към тази Конвенция или са се присъединили към тях, измененията влизат в сила след три месеца от датата на депозиране на документите, посочени в параграф 3 на този член, от две трети от държавите-страни по Конвенцията. Впоследствие, за всяка държава-страна, която ратифицира, приема, утвърждава или се присъединява към дадено изменение и допълнение, то влиза в сила след три месеца от датата на депозиране на документа за ратификация, приемане, утвърждаване или присъединяване от страна на тази държава.

5. Процедурата, предвидена в параграфи 3 и 4, не се прилага по отношение на изменения и допълнения на чл. 23 относно броя на държавите-членки на Междуправителствения комитет. Тези изменения и допълнения влизат в сила от момента на тяхното приемане.

6. Държава или организация за регионална икономическа интеграция по смисъла на чл. 27, която става страна по конвенцията, след встъпването в сила на измененията и допълненията, предвидени в параграф 4 на този член, освен ако не заяви други намерения, се счита за:

(а) страна по тази Конвенция с приетите към нея съответни изменения; и

(б) страна по тази конвенция без приетите към нея изменения по отношение на всяка държава-страна, необвързана с тези изменения.

Член 34

Автентични текстове

Тази Конвенция е съставена на английски, арабски, испански, китайски, руски и френски език, като всичките шест текста имат еднаква сила.

Член 35

Регистрация

В съответствие с чл. 102 от Хартата на Организацията на обединените нации тази Конвенция подлежи на регистриране в Секретариата на Организацията на обединените нации по искане от страна на Генералния директор на ЮНЕСКО.

ПРИЛОЖЕНИЕ

ПОМИРИТЕЛНА ПРОЦЕДУРА

Член 1

Помирителна комисия

Помирителната комисия се учредява по искане на една от държавите, която е страна по даден спор. Комисията се състои от пет членове, ако държавите-страни по Конвенцията, не се споразумеят за друго, като всяка държава-страна посочва двама от тях, а Председателят се номинира по взаимно съгласие измежду всички избрани членове.

Член 2

Членове на комисията

В случай на разногласия между повече от две държави-страни страните, които имат общи интереси, определят своите членове в комисията по взаимно съгласие. Ако най-малко две от държавите-страни имат различни интереси, или когато възникнат разногласия по въпроса, дали техните интереси са едни и същи, тези държави определят своите членове поотделно.

Член 3

Назначения

Ако в срок от два месеца след датата на депозиране на молба за създаване на Помирителна комисия държавите-страни не са определили всички членове на комисията, Генералният директор на ЮНЕСКО по молба на страната, депозирала съответната молба, извършва необходимите назначения в последващ срок от два месеца.

Член 4**Председател на комисията**

Ако в срок от два месеца след определяне на последния член на комисията тя все още не е избрала свой Председател, Генералният директор на ЮНЕСКО по молба на една от държавите-членки назначава Председател на комисията в последващ срок от два месеца.

Член 5**Решения**

Помирителната комисия взема решения с мнозинството от гласовете на своите членове. Тя сама определя своята процедура на действие, освен ако страните по спора не са се договорили за друго. Комисията внася предложение за разрешаване на спора, което държавите-членки следва да обсъдят добросъвестно.

Член 6**Разногласия**

В случай на разногласие, свързано с компетентността на Помирителната комисия, комисията сама взема решение по този въпрос.

КОНВЕНЦИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ НА СВЕТОВНОТО КУЛТУРНО И ПРИРОДНО НАСЛЕДСТВО

Обн. ДВ, бр. 44 от 27 май 2005 г.

Генералната конференция на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура, на своята XVII сесия, проведена в Париж от 17 октомври до 21 ноември 1972 г.,

Като съзнава, че световното културно и природно наследство е застрашено все повече и повече от разрушаване, което се дължи не само на традиционните причини за деградация, но и на самото на развитие на общественно-икономическия живот, в резултат на което се задълбочават увреждащите и разрушителни явления,

Като отбелязва, че разрушението или изчезването на дадено културно и природно наследство представлява пагубна загуба за цялото човечество,

Като отчита, че опазването на това наследство на национално ниво е незадоволително поради големите средства, от които се нуждае, и недостатъчните икономически, научни и технически ресурси на страната, на чиято територия се намира съответното наследство, което подлежи на съхранение,

Като напомня Уставът на ЮНЕСКО, който предвижда съдействие на Организацията, за запазване, развитие и разпространение на знания, за насърчаване на дейности по опазване и защита на световното наследство, както и за създаване на международни конвенции в тази област, които да бъдат препоръчани на заинтересованите народи,

Като отчита, че съществуващите международни конвенции, препоръки и резолюции, в областта на културното и природното наследство, утвърждават значението на дейността по опазване на това уникално и незаменимо наследство за цялото човечество, независимо на кой народ принадлежи,

Като взема под внимание, че отделни обекти на културното и природно наследство представляват изключителен интерес и се нуждаят от опазване като елемент от световното наследство на цялото човечество,

Като съзнава, че широкият обхват и сериозност на новите опасности, които застрашават културното и природното наследство от изключително световно значение, налагат необходимостта от участие на цялата международна общност в опазването на това наследство посредством колективно съдействие, което няма да замени, а ще допълни ефективно дейността на заинтересованата страна,

Като счита, че е наложително да се приемат нови договорни разпоредби в тази област, които следва да утвърдят ефикасна постоянна система на колективна защита на културното и природно наследство от изключително световно значение изградена на базата на съвременните научни методи,

След като взе решение на своята XVI сесия, че този въпрос следва да бъде предмет на международна конвенция,

приема на 16 ноември 1972 г. тази Конвенция.

I. ОПРЕДЕЛЕНИЯ НА КУЛТУРНОТО И ПРИРОДНОТО НАСЛЕДСТВО

Член 1

За целите на тази Конвенция терминът „културно наследство“ включва:

- паметниците: архитектурни произведения, скулптури или монументална живопис, археологически елементи или структури, надписи, пещери и групи от елементи, с изключително световно значение от гледна точка на историята, изкуството и науката,
- ансамблите: групи от отделни или събрани конструкции, които, поради своята архитектура, своето хармонично единство или своята интеграция в околната среда имат изключително световно значение от гледна точка на историята, изкуството и науката,
- забележителните места: човешки творби или произведения, създадени съвместно от човека и природата, както и зоните, включително и археологическите обекти с изключително световно значение от гледна точка на историята, естетиката, етнологията или антропологията.

Член 2

За целите на тази Конвенция терминът „природно наследство“ включва:

- природните паметници, състоящи се от физически и биологически образувания или групи от такива образувания с изключително световно значение от естетическа или научна гледна точка,
- геологическите и физиографическите образувания и строго определените зони, които представляват местообитание на застрашени животински и растителни видове с изключително световно значение от научна гледна точка или от гледна точка на необходимостта от тяхното съхранение,
- строго определените природни обекти или зони с изключително световно значение от научна гледна точка, от гледна точка на необходимостта от тяхното съхранение или поради уникалната им природна красота.

Член 3

Всяка държава-страна по тази Конвенция трябва да определи и да разграничи различните видове обекти, разположени на нейна територия и посочени в членове 1 и 2.

II. НАЦИОНАЛНА И МЕЖДУНАРОДНА ЗАЩИТА НА КУЛТУРНОТО И ПРИРОДНОТО НАСЛЕДСТВО

Член 4

Всяка държава-страна по тази Конвенция, признава задължението си да осигури идентификация, защита, съхраняване, популяризация и предаване на бъдещите поколения посоченото в членове 1 и 2 културно и природно наследство разположено на нейната територия. Тя трябва да се стреми да полага максимални усилия за осъществяването на тази цел, като използва както наличните си ресурси, така и международната помощ и сътрудничество, които могат да ѝ бъдат оказани във финансово, художествено, научно и техническо отношение.

Член 5

За да осигурят защита и достатъчно ефикасно съхранение, както и възможно най-активна популяризация на културното и природно наследство, разположено на тяхната територия – в зависимост от специфичните условия във всяка страна, държавите-страни по тази Конвенция, ще се стремят по възможност:

(а) да провеждат обща политика, която да даде конкретна функция на културното и природното наследство в обществения живот, както и да включи опазването на това наследство в програмите на общото планиране;

(б) да създадат на своята територия – там, където не съществуват, една или повече служби за защита, съхранение и популяризиране на културното и природното наследство, които разполагат със съответния квалифициран персонал и средства за изпълнение на възложените им задачи;

(в) да оказват съдействие на научните и техническите изследвания и разработки и да усъвършенстват методите за интервенция, които дават възможност на съответната страна да се посрещне опасностите, заплашващи нейното културно или природно наследство;

(д) да приемат адекватни юридически, научни, технически, административни и финансови мерки за идентификация, защита, съхранение, пропагандиране и съживяване на това наследство; и

(е) да оказват съдействие за създаване на национални или регионални центрове за подготовка в областта на защитата, съхранението и пропагандирането на културното и природното наследство, с цел да се поощряват научните изследвания в тази област.

Член 6

1. Като зачита суверенитета на държавите, на чиято територия се намира културното и природното наследство, посочено в членове 1 и 2, и без да накърняват разпоредбите на вещното право, предвидени в националното законодателство по отношение на така нареченото наследство, държавите-страни по тази Конвенция, признават, че то представлява световно наследство, и че цялата международна общност следва да си сътрудничи за осигуряване на неговата защита.

2. Държавите-страни по тази Конвенция, се задължават в съответствие с разпоредбите ѝ да съдействат за идентификацията, защитата, съхранението и пропагандирането на културното и природно наследство, посочено в параграфи 2 и 4 на чл. 11, ако държавата, на чиято територия се намира то, поиска изрично подобно съдействие.

3. Всяка една от държавите-страни по тази Конвенция, се ангажира да не предприема преднамерени мерки, които пряко или косвено могат да увредят културното и природното наследство, посочено в членове 1 и 2, разположено на територията на други държави-страни по тази Конвенция.

Член 7

За целите на тази Конвенция под наименованието международна защита на културното и природното наследство следва да се разбира създаването на система за международно сътрудничество и съдействие на държавите-страни по тази Конвенция, по отношение на усилията, които полагат за опазване и идентификация на това наследство.

III. МЕЖДУПРАВИТЕЛСТВЕН КОМИТЕТ ЗА ЗАЩИТА НА СВЕТОВНОТО КУЛТУРНО И ПРИРОДНО НАСЛЕДСТВО

Член 8

1. Към Организацията на обединените нации за образование, наука и култура се учредява Междуправителствен комитет за защита на културното и природното наследство с изключително световно значение, наречен „Комитет за световното наследство“. Той е съставен от 15 държави-страни по тази Конвенция, избрани от държавите-страни по Конвенцията, взели участие в Общата асамблея, провеждана по време на редовните сесии на Генералната конференция на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура (ЮНЕСКО). Броят на страните-членки на Комитета следва да се увеличи на 21 от редовната сесия на Генералната конференция, последвала влизането в сила на тази Конвенция за най-малко 40 държави.

2. Изборът на членове на Комитета трябва да осигури справедливо представяне на различните региони и култури по света.

3. На заседанията на Комитета може да присъства с право на съвещателен глас по един представител от Международния изследователски център за изследвания по консервацията и реставрацията на културните ценности (Римски център – ICCROM), от Международния център за паметниците и природните забележителности (ICOMOS) и на Международния съюз за опазване на природата и нейните ресурси (IUCN), към които по искане на държавите-членки, участвали в Общата асамблея, провеждана по време на редовните сесии на Генералната конференция на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура, могат да се присъединят и представители на други междуправителствени или неправителствени организации, със сходни цели.

Член 9

1. Страните-членки на Комитета за световно наследство изпълняват своя мандат, считано от края на редовната сесия на Генералната конференция, на която са били избрани, до края на третата последователна редовна сесия.

2. В същото време мандатът на една трета от членовете, определени по време на първите избори, изтича в края на първата редовна сесия на Генералната конференция, след сесията, на която са били избрани, а мандатът на втората трета от членовете, определени по същото време, изтича в края на втората редовна сесия на Генерална конференция, след сесията, на която са били избрани. Имената на тези страни-членки следва да бъдат изтеглени чрез жребий от Председателя на Генералната конференция след първия избор.

3. Страните-членки на Комитета избират за свои представители квалифицирани експерти в областта на културното и природното наследство.

Член 10

1. Комитетът за световно наследство приема свой вътрешен правилник.

2. Комитетът може по всяко време да покани на своите заседания обществени или частни организации, както и частни експерти с цел консултации по конкретни въпроси.

3. За изпълнение на своите задачи Комитетът може да създаде консултативни органи, каквито сметне за необходими.

Член 11

1. Всяка една от държавите-страни по тази Конвенция, представя – в рамките на своите възможности – на Комитета за световно наследство списък с паметниците на културното и природното наследство, разположени на нейна територия и подлежащи на вписване в списъка, предвиден в параграф 2 на този член. Този списък, който не се счита за изчерпателен, трябва да съдържа и документация за местонахождението на въпросните обекти и интереса, който представляват.

2. Въз основа на списъците, предоставени от страните, в изпълнение на параграф 1, Комитетът съставя, обновява и разпространява под наименованието „Списък на световното наследство“ списък с ценностите на културното и природното наследство съгласно определенията, посочени в членове 1 и 2 на тази Конвенция, и който според Комитетът притежават изключително световно значение в съответствие с установените от него критерии за ценност. Обновения списък следва да бъде разпространяван поне веднъж на всеки две години.

3. Вписването на един паметник в Списъка на световното наследство може да се направи само със съгласието на заинтересованата страна. Вписването на даден паметник, разположен на територия, чиито суверенитет или юрисдикции са предмет на оспорване от няколко страни, не предрешава по никакъв начин правата на спорещите страни.

4. Комитетът съставя, обновява и разпространява, винаги когато се налага, под наименованието „Списък на застрашеното световно наследство“, списък на паметниците, включени в Списъка на световното наследство, чието опазване изисква осъществяване на значителна дейност и за които е поискана помощ в рамките на тази Конвенция. Този списък съдържа и предварителна оценка на необходимите разходи. В него могат да фигурират само паметници от културното и природното наследство, които са застрашени от конкретна и сериозна опасност, като например заплахата от изчезване, предизвикана от бързото рушене на обекта, осъществяване на мащабно обществено или частно строителство, ускорено градско и туристическо развитие, разрушение вследствие промененото използване или поради промяна в собствеността на земята, дълбоки изменения по неизвестни причини, изоставяне наложено от най-различни причини, като избухнал или предстоящ въоръжен конфликт, природни бедствия и катаклизми, големи пожари, земетресения, свлачища, изригвания на вулкани, промяна в нивото на водите, наводнения, приливи. Комитетът може по всяко време в случай на спешност да направи ново вписване в Списъка на застрашеното световно наследство и да огласи незабавно това вписване.

5. Комитетът определя критериите, според които даден паметник от културното и природно наследство може да бъде вписан в единия или другия списък, съгласно параграфи 2 и 4 от този член.

6. Преди да бъде даден отрицателен отговор на дадена молба за вписване в един от двата списъка, съгласно параграфи 2 и 4 от този член, Комитетът се допитва до страната, на чиято територия са намира въпросният паметник на културното или природното наследство.

7. Комитетът, със съгласието на заинтересованите страни, съгласува и насърчава необходимите изследвания и проучвания за съставянето на списъците, посочени в параграфи 2 и 4 от този член.

Член 12

Фактът, че даден паметник от културното и природното наследство не е бил вписан в един от двата списъка, упоменати в параграфи 2 и 4 от чл. 11 в никакъв случай

не може да означава, че той няма изключителна световна стойност за други цели, различни от тези, произтичащи от вписването в тези списъци.

Член 13

1. Комитетът за световното наследство получава и проучва молбите за международна помощ, формулирани от държавите-страни по тази Конвенция, по отношение паметниците на културното и природното наследство, намиращи се на тяхна територия, които фигурират или подлежат на вписване в списъците, посочени в параграфи 2 и 4 на чл. 11. Цел на тези молби могат да бъдат защитата, опазването, популяризацията или възстановяването на тези паметници.

2. Молбите за международна помощ в съответствие с параграф 1 на този член биха могли да визират идентификацията на паметниците на културното и природното наследство, определено в членове 1 и 2, когато предварителните проучвания са показали, че е оправдано те да продължат.

3. Комитетът решава дали да даде ход на тези молби, определя в случай на необходимост естеството и размера на отпуснатата помощ и разрешава сключване от негово име на необходимите споразумения със заинтересованото правителство.

4. Комитетът определя реда и приоритета на своите интервенции. Той върши това, като се съобразява със значението на паметниците, които следва да бъдат запазени за световното културно и природно наследство, с необходимостта от осигуряване на международна помощ за най-представителните природни обекти или паметници на архитектурата и историята на народите от цял свят, със спешността на работите, които трябва да се предприемат, както и с размера на ресурсите на страните, на чиято територия се намират застрашените паметници и по-специално до каква степен тези страни биха могли да осигурят опазването на тези паметници със собствени средства.

5. Комитетът съставя, обновява и разпространява списък с паметниците, за които е отпусната международна помощ.

6. Комитетът решава начините за използване на средствата от фонда, създаден в съответствие с чл. 15 от тази Конвенция. Той търси средства с цел да увеличи неговите ресурсите и предприема всички мерки, необходими за тази цел.

7. За изпълнението на своите програми и проекти Комитетът сътрудничи с международните, националните, правителствените и неправителствените организации, преследващи цели аналогични с целите на тази Конвенция. Комитетът може да се обърне към тези организации, в частност към Международния изследователски център за изследвания по консервацията и реставрацията на културните паметници (Римски център – ICCROM), към Международния съвет за паметниците и природните забележителности (ICOMOS) и към Международния съюз за опазване на природата и нейните ресурси (IUCN), както и към други обществени или частни организации и частни експерти.

8. Решенията на Комитета се вземат с мнозинство от две трети от присъстващите и гласуващите негови членове. Кворумът е съставен от мнозинство от членовете на Комитета.

Член 14

1. Комитетът за световно наследство е подпомаган от Секретариат, назначен от Генералния директор на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура.

2. Генералният директор на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура, използвайки пълноценно съдействието на Международния изследователски център за изследвания по консервацията и реставрацията на културните паметници (Римския център – ICCROM), на Международния съвет за паметниците и природните забележителности (ICOMOS) и на Международния съюз за опазване на природата и нейните ресурси (IUCN) в областта на тяхната компетентност и съответните им възможности, изготвя документацията на Комитета, дневния ред за неговите съвещания и осигурява изпълнението на неговите решения.

VI. ФОНД ЗА ОПАЗВАНЕ НА СВЕТОВНОТО КУЛТУРНО И ПРИРОДНО НАСЛЕДСТВО

Член 15

1. Създава се фонд за опазване на световното културно и природно наследство с изключително световно значение наречен „Фонд на световното наследство“.

2. Фондът е съставен от целеви средства, съгласно разпоредбите на финансовия правилник на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура.

3. Ресурсите на фонда се състоят от:

(а) задължителни и доброволни вноски от държавите-страни по тази Конвенция;

(b) вноски, дарения или завещания, които могат да бъдат направени от:

(i) други държави,

(ii) Организацията на обединените нации за образование, наука и култура, другите организации от системата на Обединените нации и по-точно Програмата за развитие на Обединените нации и други междуправителствени организации,

(iii) обществени или частни организации или частни лица;

(c) всички лихви върху ресурсите на фонда;

(d) сума от сборовете и постъпленията от мероприятия, организирани в полза на фонда; и

(e) всички останали ресурси, разрешени от правилника, който следва да бъде изготвен от Комитетът за световно наследство.

4. Вноските във Фонда и другите форми на подпомагане за Комитета могат да се изразходват само за определените от Комитета цели. Комитетът може да приема вноски, предназначени само за определена програма или за конкретен проект, при условие, че Комитетът е взел решение за реализация и изпълнение на съответната програма или проект. Вноските към фонда не могат да бъдат придружени от никакви политически условия.

Член 16

1. Без да накърняват правото на каквато и да е доброволна вноска, държавите-страни по тази Конвенция се задължават да внасят редовно на всеки две години членски внос във Фонда за световно наследство, представляващ еднакъв процент за всички държави, който следва да бъде утвърден от Общата асамблея на държавите-страни по Конвенцията, провеждана по време на редовните сесии на Генералната конференция на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура. Това решение на Общата асамблея изисква наличие на мнозинство на присъстващите и гласуващи страни, които не са подали декларация, съгласно параграф 2 на този член.

Задължителната вноска на държавите-страни по Конвенцията, в никакъв случай няма да надхвърля 1% от техния обичаен членски внос в Организацията на обединените нации за образование, наука и култура.

2. Въпреки това, в съответствие с чл. 31 или чл. 32 от тази Конвенция, всяка държава може да декларира при депозиране на своите документи за ратификация, приемане или присъединяване, че няма да бъде обвързана с разпореденията на параграф 1 от този член.

3. Всяка държава-страна по Конвенцията, депозирала декларацията, предвидена в параграф 2 на този член, може по всяко време да изтегли тази декларация с писмено известие до Генералния директор на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура, но изтеглянето на декларацията ще влезе в сила по отношение на задължителния членски внос на съответната държава едва от датата на провеждане на следващата Обща асамблея на държавите-членки.

4. За да може Комитетът да планира ефикасно своята дейност, вноските на държавите-страни по Конвенцията, които са депозирали декларация съгласно параграф 2 от този член, следва да бъдат внасяни редовно, но най-малко веднъж на две години, като не бъдат по-малки от сумата, която би следвало да внасят, ако са свързани с разпореденията на параграф 1 от този член.

5. Всяка държава-страна по Конвенцията, която закъснее при задължителния или доброволния членски внос за текущата година и предходната календарна година, не може да бъде избирана в Комитета за световно наследство, като тази разпоредба не се прилага при първото приемане. Мандатът на такава държава, която вече е член на Комитета, изтича в момент на избори, предвидени в чл. 8, параграф 1 от тази Конвенция.

Член 17

Държавите-страни по тази Конвенция, създават или насърчават създаването на национални, обществени и частни фондации или асоциации, имащи за цел да поощряват щедрите дарения за защита на културното и природно наследство, съгласно членове 1 и 2 на Конвенцията.

Член 18

Държавите-страни по тази Конвенция, оказват съдействие на международните кампании за събиране на средства, организирани с цел подпомагане на Фонда за световно наследство при Организацията на обединените нации за образование, наука и култура. Те подпомагат за събирането на тези средства посредством упоменатите в параграф 3 на чл. 15, организации.

V. УСЛОВИЯ И НАЧИНИ НА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА МЕЖДУНАРОДНА ПОМОЩ

Член 19

Всяка държава-страна по тази Конвенция, има право да поиска международна помощ за паметници от културното и природното наследство с изключително световно значение, които се намират на нейната територия. Към молбата следва да бъдат представени, съгласно член 21, необходимите данни и документи, с които разполага съответната държава и от които Комитетът има нужда, за да вземе своето решение.

Член 20

В съответствие с разпоредбите на параграф 2 от чл. 13, алинея (с) от чл. 22 и чл. 23, международната помощ, предвидена в рамките на тази Конвенция, може да се предоставя само за паметници на културното и природното наследство, които Комитетът за световно наследство е решил или решава да впише в един от списъците, посочени в параграфи 2 и 4 на чл. 11.

Член 21

1. Комитетът за световно наследство определя процедурата за разглеждане на молбите за исканата международна помощ и уточнява елементите, които трябва да фигурират в молбата, където следва да бъдат описани: предвидената дейност, необходимата работа, оценката на стойността, спешността и причините, поради които ресурсите на страната-молител не ѝ позволяват да посрещне всичките необходими разходи. Молбите трябва по възможност, да бъдат придружени от експертно заключение.

2. Молбите за спешна помощ, подадени за неотложни работи, които трябва да бъдат предприети поради природни бедствия или катастрофи, следва да се разглеждат бързо и с предимство от Комитета, който трябва да разполага с резервен фонд, предназначен за подобни случаи.

3. Преди да вземе решение, Комитетът провежда изследвания и консултации, каквито сметне за необходими.

Член 22

Отпусната от Комитета за световно наследство помощ може да бъде под следните форми:

(а) изследване на художествените, научните и техническите проблеми, свързани със защитата, съхранението, популяризирането и възстановяването на културното и природното наследство, в съответствие с разпоредбите в параграфи 2 и 4 на чл. 11 от тази Конвенция;

(б) осигуряване на експерти, техници и квалифицирана работна ръка за обезпечаване на задоволително изпълнение на одобрения проект;

(с) подготовка на специалисти на всички нива в областта на идентификацията, защитата, запазването, популяризацията и възстановяването на културното и природното наследство;

(д) доставка на оборудване, което заинтересованата страна не притежава или не е в състояние да придобие;

(е) предоставяне на заеми с ниска лихва или такива, които могат да се погасяват дългосрочно;

(ф) отпускане на безвъзмездни субсидии при изключителни случаи и специална мотивация.

Член 23

Комитетът за световно наследство може също така да предостави международна помощ на национални или регионални центрове за подготовка на специалисти на всички нива в областта на идентификацията, опазването, съхранението, популяризирането и възстановяването на културното и природното наследство.

Член 24

Значителна финансова помощ може да бъде отпусната само след подробни научни, икономически и технически проучвания. При подобни проучвания, които трябва да отговарят на целите на тази Конвенция, следва да бъдат използвани само най-модер-

ните методи и техники за опазване, съхранение, възстановяване и популяризиране на културното и природното наследство. Изследванията трябва да определят и начините за рационално използване на наличните ресурси в заинтересованите държави.

Член 25

По принцип, финансирането на необходимите дейности трябва само частично да се възлага на международната общност. Финансовото участие на държавата, ползваща се от международната помощ, трябва да покрие значителна част от средствата, отделени за всяка програма или проект, с изключение на случаите, когато нейните ресурси не ѝ позволяват това.

Член 26

Комитетът за световно наследство и държавата-ползвател определят при сключването на съответно споразумението всички условия, при които ще се осъществяват проектът или програмата, предмет на предоставената международна помощ, в съответствие с тази Конвенция. Държавата, получила тази международна помощ, е длъжна да продължи да опазва, съхранява и популяризира тези обекти в съответствие с условията, определени в споразумението.

VI. ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПРОГРАМИ

Член 27

1. Държавите-страни по тази Конвенция се стремят, използвайки всички съществуващи средства, както и образователните и информационните програми, да укрепват уважението и привързаността на своите народи към културното и природното наследство, определено в членове 1 и 2 на Конвенцията.

2. Те се задължават широко да информират обществеността за опасностите, които могат да възникнат за това наследство, както и за мерките, които се предприемат в изпълнение на тази Конвенция.

Член 28

Държавите-страни по тази Конвенция, получили международна помощ в рамките на Конвенцията, следва да предприемат необходимите мерки за да популяризират значението на наследството, получило тази помощ, както и ролята отредена на тази помощ.

VII. ДОКЛАДИ

Член 29

1. Държавите-страни по тази Конвенция, информират в докладите, които те представят на Генералната конференция на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура в установените от нея срокове и форми, за законодателните и нормативните разпоредби, както и за другите мерки предприети с цел изпълнението на Конвенцията, а така също и за натрупания опит в тази област.

2. Тези доклади се предоставят на вниманието на Комитета за световно наследство.

3. Комитетът представя доклад за своята дейност на всяка редовна сесия на Генералната конференция на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура.

VIII. ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Член 30

Тази Конвенция е изготвена на английски, арабски, испански, френски и руски език, като всичките пет текста имат еднаква сила.

Член 31

1. Тази Конвенция подлежи на ратификация или на приемане от държавите-членки на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура, в съответствие с техните законодателни процедури.

2. Документите за ратификация или приемане следва да бъдат депозирани при Генералния директор на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура.

Член 32

1. Тази Конвенция е открита за присъединяване на всички държави, които не са членки на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура, но са поканени да членува от Генералната конференция на Организацията да се присъединят към Конвенцията.

2. Присъединяването следва да се извърши чрез депозиране на документ за присъединяване при Генералния директор на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура.

Член 33

Тази Конвенция влиза в сила три месеца след датата на депозиране на двадесетия документ за ратификация, за приемане или присъединяване, но само по отношение на страните, които са внесли своите документи за ратификация, приемане или присъединяване на същата или предшестваща я дата. По отношение на всяка друга държава-страна, Конвенцията влиза в сила след три месеца от датата на депозиране на нейния ратификационен документ или на документите за приемане, утвърждаване или присъединяване.

Член 34

Разпоредбите, изложени по-долу, се прилагат спрямо държавите-страни по тази Конвенция, с федерално или ненутирано конституционно устройство:

(а) по отношение на разпоредбите на тази Конвенция, чието приложение е от компетентността на една федерална или централна законодателна власт, задълженията на федералното или централното правителство са същите, както и задълженията на държавите-членки, които не са федерални държави;

(б) по отношение на разпоредбите на тази Конвенция, чието приложение е от компетентността на отделните щати, области, провинции или кантони, и които съгласно съществуващата федерална конституционната система не са обвързани с приемането на законодателни мерки, федералното правителство предоставя на вниманието на компетентните власти на тези щати, области, провинциите или кантони разпоредбите на Конвенцията с препоръка за тяхното приемане.

Член 35

1. Всяка от държавите-страни по Конвенцията, може да денонсира тази Конвенция.

2. Денонсирането се извършва с писмено уведомление, депозирано при Генералния директор на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура.

3. Денонсирането влиза в сила 12 месеца след датата на получаване на документа за денонсиране. То не променя по никакъв начин финансовите задължения на денонсиращата държава-страна, които следва да бъдат изплатени до датата на влизане в сила на оттеглянето от тази Конвенция.

Член 36

Генералният директор на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура информира държавите-членки на Организацията, посочените в чл. 32 държави, които не се явяват членки на Организацията, както и Организацията на обединените нации за депозирането на всички ратификационни документи и документи за приемане, утвърждаване или присъединяване, посочени в членове 31 и 32, а също така и за депозирането на документи за денонсиране, посочени в чл. 35.

Член 37

1. Тази Конвенция може да бъде изменена и допълнена от Генералната конференция на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура. Едно такова изменение обаче следва да обвърже само държавите, които са станали страна по ревизираната конвенция.

2. В случай, че Конференцията приеме нова конвенция, която променя цялостно или частично тази Конвенция, и ако новата конвенция не съдържа други указания, тази Конвенция спира да е открита за ратификация, приемане или присъединяване от дата на влизане в сила на новата преработена конвенция.

Член 38

Съгласно чл. 102 от Хартата на Обединените нации тази Конвенция подлежи на регистриране в Секретариата на Организацията на обединените нации по искане на Генералния директор на ЮНЕСКО.

В уверение на което полагат своите подписи на 23 ноември 1972 г.

Съставена в Париж, на двадесет и третия ден от месец ноември 1972 година, в два идентични екземпляра, подписана от Председателя на седемнадесета сесия на Генералната конференция и от Генералния директор на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура, които ще бъдат депозирани в архива на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура, като по едно заверено копие бъде предоставено на всички държави-членки, съгласно членове 31 и 32, както и на Организацията на обединените нации.

КОНВЕНЦИЯ ЗА ЗАЩИТА НА КУЛТУРНИТЕ ЦЕННОСТИ В СЛУЧАЙ НА ВЪОРЪЖЕН КОНФЛИКТ

Обн. ДВ, бр. 24 от 24 март 1959 г.

Конференцията, свикана от Организацията на обединените нации по въпросите на образованието, науката и културата за изработване и приемане на:

Конвенция за защита на културните ценности в случай на въоръжен конфликт;

Правилник за изпълнението на горепосочената Конвенция и

Протокол за защита на културните ценности в случай на въоръжен конфликт,

състояла се по покана на правителството на Холандия в Хага от 21 април до 14 май 1954 година и провела дискусия въз основа на тези проектодокументи, разработени от Организацията на обединените нации по въпросите на образованието, науката и културата.

Конференцията състави долупосочените текстове:

Хагската конвенция за защита на културните ценности в случай на въоръжен конфликт и Правилника за изпълнението на горепосочената Конвенция;

Протокола за защита на културните ценности в случай на въоръжен конфликт.

Тези Конвенция, Правилник и Протокол бяха съставени на английски, испански, руски и френски езици и се прилагат към настоящия Акт.

Организацията на обединените нации по въпросите на образованието, науката и културата осигурява превеждането на Конвенцията на други езици, които са официални езици на нейната Генерална конференция.

Освен това Конференцията прие три резолюции, които също се прилагат към настоящия Акт. В удостоверение на което долуподписалите се, надлежно упълномощени от своите Правителства, подписаха настоящия Заключителен акт.

Съставено в Хага на 14 май 1954 година на английски, испански, руски и френски езици; оригиналът и приложенияте към него документи трябва да бъдат предадени на съхранение в архива на Организацията на обединените нации по въпросите на образованието, науката и културата.

Високодоговарящите се страни,

Констатирайки, че на културните ценности бяха нанесени сериозни щети по време на последните въоръжени конфликти, и че вследствие развитието на военната техника те все повече и повече се подлагат на опасности от разрушения;

Убедени, че щетите, нанесени на културните ценности на всеки народ, са щети за културното наследство на цялото човечество, доколкото всеки народ внася своя принос в световната култура;

Вземайки под внимание, че запазването на културното наследство има голямо значение за всички народи в света, и че е важно да се осигури международна защита на това наследство;

Ръководейки се от принципите за защита на културните ценности в случай на въоръжен конфликт, установени в Хагските конвенции от 1899 и 1907 години и във Вашингтонския пакт от 15 април 1935 година;

Вземайки под внимание, че ефективността на защитата на тези ценности трябва да бъде организирана още в мирно време с вземането както на национални, така и на международни мерки;

Решени да вземат всички възможни мерки за защита на културните ценности,
Се съгласиха за следващото по-долу:

Глава първа ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ ЗА ЗАЩИТА

Член 1

Определение на културните ценности

Съгласно настоящата Конвенция, за културни ценности се смятат, независимо от техния произход и притежател:

а) ценностите, движими или недвижими, които имат голямо значение за културното наследство на всеки народ, такива като паметниците на архитектурата, изкуствата или историята, религиозни или светски, археологически места, архитектурни ансамбли, които в качеството си на такива представляват исторически или художествен интерес, произведения на изкуствата, ръкописи, книги и други предмети от художествено, историческо или археологическо значение, а също научни колекции или важни колекции от книги, архивни материали или репродукции на ценности, посочени по-горе;

б) здания, чието главно и действително предназначение е съхраняване или експониране на движимите културни ценности, посочени в точка „а“, такива като музеи, големи библиотеки, хранилища на архиви, а също така скривалища, предназначени в случай на въоръжен конфликт за пазене на движимите културни ценности, посочени в точка „а“;

в) центровете, в които се намират значителен брой културни ценности, посочени в точките „а“ и „б“, тъй наречените „центрове на съсредоточаване на културни ценности“.

Член 2

Защита на културните ценности

Защитата на културните ценности, съгласно настоящата Конвенция, включва опазването и зачитането на тези ценности.

Член 3

Опазване на културните ценности

Високодоговарящите се страни се задължават още в мирно време да подготвят опазването на културните ценности, разположени на тяхната територия, от възможни последствия на въоръжен конфликт, като вземат мерки, които те считат за необходими.

Член 4

Зачитане на културните ценности

1. Високодоговарящите се страни се задължават да зачитат културните ценности, разположени на тяхната територия, а също и на територията на другите Високодоговарящи се страни, като забраняват използването на тези ценности, съоръженията за защитата им и непосредствено разположените до тях места с цел, която да доведе до

разрушаването или повреждането на тези ценности в случай на въоръжен конфликт, и като се въздържат от всякакъв враждебен акт, насочен срещу тези ценности.

2. Задълженията, посочени в точка 1 на настоящия член, могат да бъдат нарушени само ако военната необходимост настоятелно наложи такова нарушение.

3. Високодоговарящите се страни се задължават освен това да забраняват, предупреждават и ако е необходимо, да пресичат всякакви прояви на кражби, грабежи или незаконно присвояване на културните ценности в каквато и да било форма, а също и всякакви прояви на вандализъм по отношение на посочените ценности. Те забраняват реквизирането на движимите културни ценности, намиращи се на територията на другата Високодоговаряща се страна.

4. Те трябва да се въздържат от вземане на каквито и да било репресивни мерки, насочени срещу културните ценности.

5. Високодоговарящата се страна не може да се освобождава от задълженията, установени в настоящия член, по отношение на другата Високодоговаряща се страна, като се основава върху това, че тази последната не е взела мерки за опазването, предвидени в чл. 3.

Член 5

Окупация

1. Високодоговарящите се страни, окупиращи изцяло или частично територията на друга Високодоговаряща се страна, са длъжни, доколкото е възможно, да поддържат усилията на компетентните национални власти на окупираната територия, за да се осигури опазването и запазването на културните ценности.

2. В случай че е необходимо бързо вмешателство за запазването на културните ценности, разположени на окупираната територия и повредени по време на военните операции, и ако компетентните национални власти не могат да осигурят това, окупиращата държава взема, доколкото това е възможно, най-необходимите мерки за опазването на тези ценности в тясно сътрудничество с посочените власти.

3. Всяка от Високодоговарящите се страни, чието правителство се счита от членовете на едно съпротивително движение за тяхно законно правителство, ще обърне, ако е възможно, вниманието им върху задължението да спазват ония положения на Конвенцията, които се отнасят до почитането на културните ценности.

Член 6

Обозначаване на културните ценности

За да се облекчи идентификацията на културните ценности, те могат съобразно чл. 16 да бъдат обозначени с отличителен знак.

Член 7

Мерки от военен порядък

1. Високодоговарящите се страни се задължават още в мирно време да включат в уставите или инструкциите, с които се ползват техните войски, положения, които са в състояние да осигурят спазването на настоящата Конвенция, и освен това да възпитават още в мирно време личния състав на своите въоръжени сили в дух на зачитане на културата и културните ценности на всички народи.

2. Те се задължават още в мирно време да подготвят и създадат в своите въоръжени сили служби или специален персонал, които ще следят да се зачитат културните ценности и ще сътрудничат на гражданските власти, на които е поверено опазването на тези ценности.

Глава втора ЗА СПЕЦИАЛНАТА ЗАЩИТА

Член 8

Предоставяне на специална защита

1. Под специална защита могат да се вземат ограничен брой скривалища, предназначени за запазване на движимите културни ценности в случай на въоръжен конфликт, центрове на съсредоточаване на културни ценности и на други недвижими културни ценности, имащи много голямо значение, при условие:

а) че се намират на достатъчно разстояние от крупен индустриален център или от всякакъв важен военен обект, представляващ уязвима точка, например летище, радиостанция, предприятие, работещо за националната отбрана, пристанище, голяма железопътна гара или важна възлова линия;

б) че те не се използват за военни цели.

2. Скривалището на движимите културни ценности може също да бъде взето под специална защита, където и да се намира то, ако е построено по такъв начин, че по всяка вероятност бомбардировката не ще му нанесе щети.

3. Центърът на съсредоточаване на културните ценности се счита като използваем за военни цели, ако го използват за преместване на личния състав или материалната част на войските дори и за транзит. Този център също се смята като използваем за военни цели, ако в него се извършва дейност, имаща пряко отношение към военните операции, разместването на личния състав на войските или към производството на военни материали.

4. Културните ценности, изброени в точка 1, не се смятат за използваеми за военни цели, ако те се пазят от въоръжена стража, специално назначена за това, или ако около тях се намират полицейски сили, на които обикновено се възлага осигуряването на обществения ред.

5. Ако някоя от културните ценности, изброени в точка 1 на настоящия член, се намира наблизо до важен военен обект, посочен в споменатата точка, тя въпреки това може да бъде взета под специална защита, ако Високодоговарящата се страна, която моли за това, се задължава по никакъв начин да не използва този обект в случай на въоръжен конфликт и по-специално, ако става дума за пристанище, гара или летище, да извършва всякакви движения в обход. В този случай движението в обход трябва да бъде подготвено още в мирно време.

6. Специалната защита се предоставя на културните ценности чрез вписването им в „Международния регистър на културните ценности, намиращи се под специална защита“. Това вписване се извършва само в съответствие с положенията на настоящата Конвенция и при спазване условията на Правилника за изпълнението ѝ.

Член 9

Имунитет на културните ценности, намиращи се под специална защита

Високодоговарящите се страни се задължават да осигурят имунитет на културните ценности, намиращи се под специална защита, като се въздържат от момента на включването им в Международния регистър от всякакъв враждебен акт, насочен срещу тях, а също така въздържайки се от използването на такива ценности и разположените към тях участъци земя за военни цели, освен в случаите, предвидени в точка 5 на чл. 8.

Обозначение и контрол**Член 10**

По време на въоръжения конфликт културните ценности, намиращи се под специална защита, трябва да бъдат обозначени с отличителен знак, предвиден в чл. 16 и трябва да бъдат достъпни за международен контрол, както това е установено в Правилника за изпълнението.

Член 11**Лишаване от имунитет**

1. Ако една от Високодоговарящите се страни допуска по отношение на ценностите, намиращи се под специална защита, нарушение на задълженията, приети от нея по силата на чл. 9, противната страна се освобождава от своето задължение да осигури неприкосновеността на дадената ценност дотогава, докато това нарушение има място. Обаче всеки път, когато намери това за възможно, тя ще поиска предварително да се сложи край на това нарушение в разумен срок.

2. Освен в случая, предвиден в точка 1 на настоящия член, имунитетът на културните ценности, намиращи се под специална защита, може да бъде премахнат при изключителни случаи на неизбежна военна необходимост и само дотогава, докато съществува тази опасност. Последната може да се констатира от военни началници, като се започне от командир на дивизия или на частта на съответна дивизия и по-горе. Във всички случаи, когато обстоятелствата позволяват това, решенията за премахването на имунитета се нотифицират достатъчно време предварително от противната страна.

3. Страната, която премахва имунитета, трябва по възможност в най-кратък срок да информира за това писмено и посочвайки причините Генералния комисар по културните ценности, предвиден в Правилника за изпълнението.

Глава трета**ПРЕВОЗВАНЕ НА КУЛТУРНИТЕ ЦЕННОСТИ****Член 12****Транспорт, намиращ се под специална защита**

1. Транспортът, използваем изключително за превозване на културните ценности или във вътрешността на територията, или за превозването им в друга територия, може по молба на заинтересуваната Високодоговаряща се страна да бъде взет под специална защита при условията, предвидени в Правилника за изпълнението.

2. Транспортът, ползващ се от специалната защита, се намира под международен контрол, предвиден в Правилника за изпълнението, и се отбелязва с отличителния знак, описан в чл. 16.

3. Високодоговарящите се страни са длъжни да се въздържат от всякакъв враждебен акт по отношение на транспорта, намиращ се под специална защита.

Член 13**Транспорт при бързи случаи**

1. Ако една Високодоговаряща се страна счита, че за безопасността на някои културни ценности се налага те да бъдат превозени и че превозът има дотолкова бърз характер, че процедурата, предвидена в чл. 12, не може да бъде спазена, особено в началото на въоръжения конфликт, транспортът може да бъде отбелязан с отличител-

ния знак, описан в чл. 16, само ако по-рано не е била подадена молба за предоставяне имунитет на този транспорт съгласно чл. 12 и тя не е била отклонена. Доколкото това е възможно, съобщение за транспорта трябва да бъде направено на противните страни. Транспортът, отиващ на територията на друга страна, в никакъв случай не може да бъде отбелязан с отличителния знак, ако не му е представен специално имунитет.

2. Високодоговарящите се страни, доколкото това е възможно, ще вземат необходимите предпазни мерки, транспортите, предвидени в точка 1 на настоящия член и отбелязани с отличителния знак, да бъдат защитени от враждебни действия насочени срещу тях.

Член 14

Имунитет срещу конфискуване, вземане като награди или заграбване

1. Ще се ползват с имунитет срещу конфискуване, вземане като награда или заграбване:

а) културните ценности, намиращи се под защита, предвидена в чл. 12, или под защита, предвидена в чл. 13;

б) транспортните средства, заети изключително с превозване на тези ценности;

2. Нищо в настоящия член не ограничава правото на преглед и контрол.

Глава четвърта ЗА ПЕРСОНАЛА

Член 15

Персонал

Персоналът, предназначен за защита на културните ценности, трябва, доколкото това позволяват изискванията на безопасността, да се ползва с уважение в интереса на запазването на тези ценности и ако този персонал попадне в ръцете на противника, трябва да му бъде предоставена възможност да продължи изпълнението на своите функции, ако културните ценности, които са му поверени за опазване, също попадат в ръцете на противника.

Глава пета ЗА ОТЛИЧИТЕЛНИЯ ЗНАК

Член 16

Знак за Конвенцията

1. Отличителният знак на Конвенцията представлява щит, отдолу заострен, разделен на четири части, от син и бял цвят (щитът се състои от син квадрат, чийто един ъгъл е включен в острието на щита, и от син триъгълник над квадрата; квадратът и триъгълникът се разграничават от двете страни с бели триъгълници).

2. Знакът се употребява еднократно или трикратно във вид на триъгълник (единият знак отдолу) в съответствие с условията, посочени в чл. 17.

Член 17

Ползване със знака

1. Отличителният знак се прилага трикратно за идентифициране на:

а) недвижимите културни ценности, намиращи се под специална защита;

б) транспортите с културни ценности, съобразно условията, предвидени в членове 12 и 13;

в) импровизираните скривалища, съобразно условията, предвидени в Правилника за изпълнението.

2. Отличителният знак може да се прилага еднократно за идентифициране само на:

а) културните ценности, които не се намират под специална защита;

б) лицата, на които са възложени функциите по контрола съобразно Правилника за изпълнението;

в) персонала, предназначен за опазване на културните ценности;

г) удостоверенията за личността, предвидени от Правилника за изпълнението.

3. По време на въоръжения конфликт се забранява употребяването на отличителния знак във всички други случаи, освен в онези, които са посочени в предишните точки на настоящия член, или употребяването на знак, имащ каквато и да било прилика с отличителния знак на Конвенцията.

4. Отличителният знак не може да бъде поставен върху недвижима културна ценност без едновременното оказване на съответно разрешително, надлежно датирано и подписано от компетентните власти на Високодоговарящата се страна.

Глава шеста **ЗА ПРИЛАГАНЕТО НА КОНВЕНЦИЯТА**

Член 18

Прилагане на Конвенцията

1. Освен постановленията, които трябва да бъдат в сила още в мирно време, настоящата Конвенция ще се прилага в случай на обявена война или всякакъв друг въоръжен конфликт, който може да възникне между две или няколко високодоговарящи се страни, дори ако състоянието на война не е било признато от една или от няколко от тях.

2. Конвенцията също така ще се прилага във всички случаи на окупация на цялата или част от територията на Високодоговарящата се страна, дори ако тази окупация не среща никаква военна съпротива.

3. Ако една от държавите, намиращи се в конфликт, не участва в настоящата Конвенция, държавите, които са страни в тази Конвенция, остават все пак свързани в своите взаимоотношения с нейните постановления. Освен това те ще бъдат свързани с Конвенцията по отношение на посочената държава, ако последната е заявила, че приема положенията на Конвенцията и доколкото тя ги прилага.

Член 19

Конфликти, имащи международен характер

1. В случай на въоръжен конфликт, нямащ международен характер и възникващ на територията на една от Високодоговарящите се страни, всяка от страните, участващи в конфликта, е длъжна да прилага поне положенията на настоящата Конвенция, отнасящи се до зачитането на културните ценности.

2. Страните, намиращи се в конфликт, ще приложат всички усилия, за да се приведат в действие чрез специални спогодби всички или част от постановленията на настоящата Конвенция.

3. Организацията на обединените нации по въпросите за образованието, науката и културата може да предложи услугите си на страните, намиращи се в конфликт.

4. Прилагането на посочените по-горе положения не ще засяга юридическия статут на страните, намиращи се в конфликт.

Глава седма ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА КОНВЕНЦИЯТА

Член 20

Правилник за изпълнение

Редът за прилагането на настоящата Конвенция се определя от Правилник за изпълнението ѝ, който представлява нейна съставна част.

Член 21

Държави-покровителки

Настоящата Конвенция и Правилникът за изпълнението ѝ се прилагат при съдействието на държави-покровителки, на които се възлага опазването на интересите на страните, намиращи се в конфликт.

Член 22

Помирителна процедура

1. Държавите-покровителки ще оказват своите добри услуги във всички случаи, когато те ще сметнат това за полезно в интересите на защитата на културните ценности, особено ако има разногласие между страните, намиращи се в конфликт, по отношение на прилагането или тълкуването на положенията в настоящата Конвенция или на Правилника за изпълнението ѝ.

2. С тази цел всяка от държавите-покровителки може по покана на една от страните и на Генералния директор на Организацията на обединените нации по въпросите за образованието, науката и културата, или по свое усмотрение да предложи на страните, намиращи се в конфликт, да се свика съвещание на техни представители и по-специално на представителите на властите, на които е възложена защитата на културните ценности, възможно на неутрална, надлежно избрана територия. Страните, намиращи се в конфликт, са длъжни да осъществят направените им предложения за свикване на съвещание. Държавите-покровителки ще предложат за одобрение на страните, намиращи се в конфликт, лице, поданик на неутрална държава или предложено от Генералния директор на Организацията на обединените нации по въпросите за образованието, науката и културата, за да участва като председател на това съвещание.

Член 23

Помощ на ЮНЕСКО

1. Високодоговарящите се страни могат да се обърнат с молба за техническа помощ към Организацията на обединените нации по въпросите за образованието, науката и културата, за да се организира защитата на културни ценности, или по всякакъв друг въпрос, произлизащ от прилагането на настоящата Конвенция и Правилника за изпълнението ѝ. Организацията предоставя тази помощ в пределите на своята програма и възможности.

2. Организацията има право по собствена инициатива да прави предложения по този въпрос на Високодоговарящите се страни.

Член 24**Специални спогодби**

1. Високодоговарящите се страни могат да включват специални спогодби по всички въпроси, които по тяхно мнение трябва да бъдат уредени специално.

2. Не може да бъде сключена никаква специална спогодба, отслабваща защитата, с която се ползват съгласно настоящата Конвенция културните ценности и персоналът, предназначен за защитата им.

Член 25**Разпространение на Конвенцията**

Високодоговарящите се страни се задължават възможно по-нашироко да разпространяват в своите страни както в мирно време, така и по време на въоръжен конфликт текста на настоящата Конвенция и на Правилника за изпълнението. Те се задължават по-специално да включат тяхното изучаване в програмите на военното и ако е възможно, на гражданското обучение, за да бъдат известни принципите на Конвенцията и на Правилника за изпълнението ѝ на цялото население и особено на въоръжените сили и персонала, предназначен за защитата на културните ценности.

Член 26**Преводи и доклади**

1. Високодоговарящите се страни ще си съобщят посредством Генералния директор на Организацията на обединените нации по въпросите на образованието, науката и културата официалните текстове на преводите на настоящата Конвенция и на Протокола за изпълнението ѝ.

2. Освен това, поне един път в четири години, те ще изпращат на Генералния директор доклад, съдържащ сведения относно приетите, подготвени или изучавани от техните администрации мерки за осъществяването на настоящата Конвенция и на Правилника за изпълнението ѝ, които те считат за целесъобразно да съобщят.

Член 27**Съвещания**

1. Генералният директор на Организацията на обединените нации по въпросите на образованието, науката и културата може със съгласието на изпълнителния съвет да свика съвещание на представителите на Високодоговарящите се страни. Той е длъжен да свика такова съвещание, ако за това постъпи молба от не по-малко от една пета част от общия брой на Високодоговарящите се страни.

2. Освен другите функции, които му се предписват в настоящата Конвенция и Правилника за изпълнението, съвещанието има за задача да изучи проблемите, свързани с прилагането на Конвенцията и Правилника за изпълнението ѝ, и във връзка с това да прави своите препоръки.

3. Съвещанието може освен това да преразгледа в съответствие с положенията на чл. 39, Конвенцията или Правилника за изпълнението ѝ, ако на него е представено болшинството от Високодоговарящите се страни.

Член 28**Санкции**

Високодоговарящите се страни се задължават да вземат в рамките на своето углавно законодателство всички мерки, които са необходими, за да бъдат открити и подложени на углавни или дисциплинарни санкции лицата, нарушили или заповядали да се наруши настоящата Конвенция, независимо от тяхното поданство.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ ПОЛОЖЕНИЯ

Член 29

Езици

1. Настоящата Конвенция е съставена на английски, испански, руски и френски езици: четирите текста имат еднаква сила.

2. Организацията на обединените нации по въпросите за образованието, науката и културата осигурява превода на Конвенцията на други езици, които са официални езици на нейната Генерална конференция.

Член 30

Подписване

Настоящата Конвенция ще има дата 14 май 1954 година и до 31 декември 1954 година ще бъде открита за подписване от всички държави, поканени на Конференцията, която се проведе в Хага от 21 април до 14 май 1954 година.

Член 31

Ратифициране

1. Настоящата Конвенция подлежи на ратифициране от подписалите я държави съобразно тяхната конституционна процедура.

2. Ратификационните документи ще се депозират на Генералния директор на Организацията на обединените нации по въпросите на образованието, науката и културата.

Член 32

Присъединяване

От деня на свето влизане в сила настоящата Конвенция ще бъде открита за присъединяване към нея на всички държави, посочени в чл. 30, които не са подписали Конвенцията, а също така за присъединяване на всяка друга държава, която ще бъде поканена от Изпълнителният съвет на Организацията на обединените нации по въпросите на образованието, науката и културата, да се присъедини към нея. Присъединяването се извършва чрез депозиране на документа за присъединяването на Главния директор на Организацията на обединените нации по въпросите на образованието, науката и културата.

1. Настоящата Конвенция влиза в сила три месеца след депозиране на пет ратификационни документа.

2. За в бъдеще тя ще влиза в сила за всяка договаряща се страна три месеца след датата на депозирането от нея на своя ратификационен документ или документа за присъединяването.

3. В случаите, предвидени в чл. чл. 18 и 19, за страните, намиращи се в конфликт, които са депозирали документите за ратифицирането или присъединяването преди или след започване на военните действия или окупацията, Конвенцията влиза в сила незабавно. В тези случаи Генералния директор на Организацията на обединените нации по въпросите на образованието, науката и културата във възможно най-кратък срок ще направи съобщенията, предвидени в чл. 38.

Член 33

Влизане в сила

1. Настоящата Конвенция ще влезе в сила три месеца след като бъдат депозирани пет ратификационни документа.

2. По-късно тя ще влиза в сила за всяка Високодоговаряща страна три месеца след депозирането на нейния документ за ратификация или присъединение.

3. Положенията, предвидени в членове 18 и 19, ще дадат незабавно действие на ратификациите и на присъединенията, депозираните от страните в конфликта преди или след започването на враждебните действия или на окупацията. В тези случаи Генералният директор на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура ще направи по най-краткия път съобщенията, предвидени в чл. 38.

Член 34

Привеждане в действие

1. Всяка от държавите, страни в тази Конвенция, от деня на влизането ѝ в сила ще вземе в 6-месечен срок необходимите мерки за привеждане в действие на Конвенцията.

2. За всички държави, които ще депозират ратификационни документи или документи за присъединяване от деня на влизането на Конвенцията в сила, срокът ще бъде също 6-месечен, считано от деня на депозирането на ратификационния документ или документа за присъединяването.

Член 35

Териториално разпространение на Конвенцията

Всяка от Договарящите се страни може в момента на ратифицирането или присъединяването, или във всякакъв следващ момент да заяви чрез нотифициране до Генералния директор на Организацията на обединените нации по въпросите на образованието, науката и културата, че тази Конвенция ще се разпростира върху цялата съвкупност от територии или върху някои от териториите, които тя представлява в международните отношения. Това уведомление ще влезе в сила три месеца след получаването му.

Член 36

Съотношение с предишните конвенции

1. В отношенията между държавите, които са свързани с Хагски конвенции за законите и обичаите на сухопътната война (IV) и за бомбардиране от морските сили по време на война (IX) от 29 юли 1899 година или от 18 октомври 1907 година, и които са страни в настоящата Конвенция, тази последната допълва горепосочената Конвенция (IX) и Правилника, приложен към горепосочената Конвенция (IV), и ще замени знака, описан в член 5 на гореспоменатата Конвенция (IX), със знака, описан в чл. 16 на настоящата Конвенция, за случаите, в които тази Конвенция и Правилникът за изпълнението ѝ предвиждат употребата на този отличителен знак.

2. В отношенията между държавите, които са свързани с Вашингтонски пакт от 15 април 1935 година за защита на учрежденията, служещи за научни цели и за цели на изкуството, а също така и на историческите паметници (Пакта Рьорих), и които са страни в настоящата Конвенция, тази последната ще попълни „Пакта“ Рьорих и ще замени отличителното знаме, описано в чл. 3 на Пакта, със знака, описан в чл. 16 на тази Конвенция, за случаите, в които тази Конвенция и Правилникът за изпълнението предвиждат употребата на този отличителен знак.

Член 37

Денонсиране

1. Всяка от Високодоговарящите се страни ще има право да денонсира настоящата Конвенция от свое име или от името на всяка територия, която тази Страна представлява в международните отношения.

2. За денонсирането трябва да се съобщи в писмена форма на Генералния директор на Организацията на обединените нации по въпросите на образованието, науката и културата.

3. Денонсирането ще влезе в сила една година след получаването на документа за денонсиране. Ако обаче към момента на изтичането на този срок денонсиращата страна се окаже участничка във въоръжен конфликт, действието на денонсирането ще се преустанови до края на военните действия и във всеки случай дотогава, докато не се приключат операциите по връщането на културните ценности в страната, където те са били изнесени.

Член 38

Нотифициране

Генералният директор на Организацията на обединените нации по въпросите на образованието, науката, и културата ще съобщи на държавите, посочени в членовете 30 и 32, а също и на Организацията на обединените нации за предаването на всички документи за ратифицирането на Конвенцията, за присъединяването към нея или за приемането на поправки, споменати съответно в чл. чл. 31, 32 и 39, а също така и за нотифициранятията и денонсиранятията, предвидени съответно в чл. чл. 35, 37 и 39.

Член 39

Преразглеждане на Конвенцията и на Правилника за изпълнението ѝ

1. Всяка от Високодоговарящите се страни може да предложи поправки към настоящата Конвенция и Правилника за изпълнението ѝ. Текстът на всяка предложена поправка се съобщава на Генералния директор на Организацията на обединените нации по въпросите на образованието, науката и културата, който го изпраща на всяка от Договарящите се страни с молба тази страна в срок от четири месеца да съобщи:

- а) желае ли тя да бъде свикана Конференция, за да разгледа предложената поправка;
- б) поддържа ли тя приемането на предложената поправка, без да се свика Конференция;
- в) съгласна ли е тя да отклони предложената поправка, без да се свика Конференция.

2. Генералният директор съобщава отговорите, получени съобразно точка 1 на настоящия член, на всички Високодоговарящи се страни.

3. Ако всички Високодоговарящи се страни, съобщили в предвидения срок своето мнение на генералния директор на Организацията на обединените нации по въпросите на образованието, науката и културата в изпълнение на точка 1 „б“ на дадения член, уведомят Генералния директор, че те поддържат приемането на поправката, без да се свика Конференция, то Генералният директор съобщава за нотифицирането на решенията им съобразно чл. 38. След изтичането на 90 дни от деня на това нотифициране поправката придобива сила за всички Високодоговарящи се страни.

4. Генералният директор свиква конференция на Високодоговарящите се страни за разглеждане на предложената поправка, ако за свикването ѝ молят повече от една трета от общия брой на Високодоговарящите се страни.

5. Поправките към Конвенцията или към Правилника за изпълнението ѝ, които се разглеждат съобразно процедурата, установена в предишната точка, влизат в сила само след като те са единогласно одобрени от Високодоговарящите се страни, представени на Конференцията, и след като те са приети от всяка Високодоговаряща се страна.

6. Приемането от Високодоговарящите се страни на поправките към Конвенцията и към Правилника за изпълнението ѝ, одобрени от Конференцията, спомената в точките 4 и 5, се извършва чрез представяне на официален документ на Генералния директор на Организацията на обединените нации по въпросите за образованието, науката и културата.

7. След влизане в сила на поправките към настоящата Конвенция към Правилника за изпълнението ѝ само поправеният по такъв начин текст на Конвенцията и на Правилника за изпълнението ѝ остава открит за ратифициране или присъединяване.

Член 40

Регистриране

В съответствие с чл. 102 на Устава на Организацията на обединените нации настоящата Конвенция ще се регистрира в Секретариата на Обединените нации от Генералния директор на Организацията на обединените нации по въпросите на образованието, науката и културата.

В удостоверение на което долуподписалите се, надлежно упълномощени, подписаха настоящата Конвенция.

Съставена в Хага на 14 май 1954 година в един екземпляр, който ще се пази в архивите на Организацията на обединените нации по въпросите на образованието, науката и културата и чиито заверени копия ще се изпратят на всички държави, посочени в членове 30 и 32, а също така и на Организацията на обединените нации.

КОНВЕНЦИЯ ОТНОСНО МЕРКИТЕ ЗА ЗАБРАНА И ПРЕДТВРЯТЯВАНЕ НА НЕЗАКОНЕН ВНОС, ИЗНОС И ПРЕХВЪРЛЯНЕ НА ПРАВОТО НА СОБСТВЕНОСТ НА КУЛТУРНИ ЦЕННОСТИ

Обн. ДВ, бр. 44 от 27 май 2005 г.

Генералната конференция на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура, състояла се в Париж от 12 октомври до 14 ноември 1970 г., на своята шестнадесета сесия,

Като припомня важността на съдържанието на Декларацията относно принципите за международно културно сътрудничество, приета на четиринадесетата сесия на Генералната конференция;

Като отчита, че обменът на културни ценности между страните с научна, културна и образователна цел разширява знанията за човешката цивилизация, обогатява културния живот на всички народи и поражда взаимно уважение и разбиране между страните;

Като отбелязва, че културните ценности са един от основните елементи на цивилизацията и културата на народите, и че те придобиват реална ценност само когато техният произход, история и околна среда са известни до най-малките подробности;

Като отбелязва, че всяка държава е задължена да охранява своето наследство, състоящо се от културни ценности, намиращи се на нейна територия, от опасности, като кражба, нелегални разкопки и незаконен износ;

Като отчита, че за да предотврати тези опасности, всяка държава трябва да осъзнае още по-дълбоко моралния си дълг както към своето културно наследство, така и към културното наследство на всички народи;

Като отбелязва, че музеите, библиотеките и архивите представляват културни институции, които са длъжни да полагат грижи техните колекции да се създават на основата на всепризнатите морални принципи;

Като отчита, че незаконният внос, износ и прехвърляне на правата на собственост на културни ценности нанасят вреда на взаимното разбирателство между народите, на което ЮНЕСКО е задължена да съдейства, като препоръчва за тази цел на заинтересованите държави съответни международни конвенции;

Като счита, че за да бъде постигната ефективност, опазването на културното наследство трябва да бъде организирано както на национално, така и на международно равнище, и че то изисква тясно сътрудничество между държавите,

Като взема под внимание, че Генералната конференция на ЮНЕСКО вече е приела препоръка по този въпрос през 1964 г.,

Като се запозна с новите предложения относно мерките, насочени към забрана и предотвратяване на незаконен внос, износ и прехвърляне на правото на собственост на културни ценности (въпрос, включен като точка 19 от дневния ред на сесията),

След като бе решила на своята петнадесета сесия, че поставеният въпрос следва да бъде предмет на международна конвенция, приема на четиринадесети ноември 1970 г. тази Конвенция.

Член 1

За целите на тази Конвенция за културни ценности се считат ценности от религиозен или светски характер, които се определят от всяка държава като значими за археологията, доисторическия период, историята, литературата, изкуството и науките, и които принадлежат към посочените по-долу категории:

а) редки колекции и образци на флората и фауната, минералогията, анатомията; предмети, представляващи интерес за палеонтологията;

б) ценности, отнасящи се до историята, в това число и историята на науката и техниката, историята на войните и обществата, а също така и живота на националните ръководители, мислители, учени и художествени дейци и събитията от национално значение;

в) находките от археологически разкопки (редовни и нелегални) и археологическите открития;

г) съставните елементи на разделени на части художествени и исторически паметници и на археологически обекти;

д) старинни предмети с давност повече от 100 години, като надписи, сечени монети и гравирани печати;

е) етноложки материали;

ж) художествени ценности като:

(i) платна, картини и рисунки изцяло ръчна изработка на каквато и да е основа и от всякакъв материали (с изключение на фабрични десени и на изделия, изработени ръчно);

(ii) оригинални произведения на ваятелското и скулптурното изкуство от всякакви материали;

(iii) оригинални гравюри, щампи и литографии;

(iv) оригинални художествени сглобки и монтаж от всякакви материали;

з) редки ръкописи и старопечатни книги, древни книги, документи и издания от особен интерес (исторически, художествен, научен, литературен и т. н.) – отделно или в колекции; пощенски, таксови марки и аналози – отделно или в колекции;

и) архиви, в това число и фонографски, фотографски и киноархиви;

к) мебелировка с давност повече от 100 години и старинни музикални инструменти.

Член 2

1. Държавите-страни по тази Конвенция, изтъкват, че незаконният внос, износ и прехвърлянето на правото на собственост на културни ценности са една от главните причини за обедняване на културното наследство на страните, от които произхождат тези ценности, и че международното сътрудничество е едно от най-ефективните средства за опазване на въпросните културни ценности от всички опасности, свързани с тези действия.

2. За тази цел държавите-страни по Конвенцията, се задължават да противодействат със средствата, с които разполагат, за да премахнат тази практика, да изкоренят нейните причини, да прекратят нейното осъществяване и да съдействат за получаване на необходимите компенсации.

Член 3

За незаконни се считат вносът, износът и прехвърлянето на правото на собственост на културни ценности, извършени в нарушение на правилата, приети от държавите-участнички в съответствие с разпоредбите на тази Конвенция.

Член 4

Държавите-страни по тази Конвенция, признават, че по смисъла на Конвенцията посочените по-долу категории ценности са част от културното наследство на всяка държава:

а) културни ценности, дело на творческия гений на отделни лица или колективи от граждани на дадена държава, както и културните ценности от важно значение за съответната държава, създадени на територията на тази държава от чуждестранни граждани или лица без гражданство, постоянни жители на тази държава;

б) културни ценности, открити на територията на дадена държава;

в) културни ценности, придобити в резултат на археологически, етноложки или научни експедиции, осъществени със съгласието на компетентните власти на страната, откъдето произхождат тези ценности;

г) културни ценности, придобити в резултат на доброволна размяна;

д) културни ценности, придобити в качеството на дарение, или закупени по законен път със съгласието на компетентните власти на страната, откъдето произхождат тези ценности.

Член 5

С цел обезпечаване на опазването на своите културни ценности от незаконен внос, износ или прехвърляне на правото на собственост държавите-страни по тази Конвенция, се задължават да създадат на своята територия при подходящи за всяка страна условия една или няколко служби за опазване на културното наследство, ако такива служби все още не функционират и нямат достатъчно квалифициран персонал, необходим за ефективното осъществяване на изброените по-долу функции:

а) да съдействат за разработване на проекти на законодателни и нормативни актове за защита на културното наследство и по-специално за приемане на наказателни мерки срещу незаконния внос, износ и прехвърляне на правото на собственост на значими културни ценности;

б) да изготвят и обновяват на базата на националния регистър за защита списък на важните културни ценности – държавни и частни, чиито износ би довел до значително обедняване на националното културно наследство;

в) да съдействат за създаването или развитието на научни и технически институции (музеи, библиотеки, архиви, лаборатории, ателиета и т. н.), необходими за консервацията и популяризирането на културните ценности;

г) да организират контрол върху археологическите разкопки, да осигурят консервацията на определени културни ценности „*in situ*“ (на място) и да охраняват отделни райони, определени за бъдещи археологически проучвания;

д) да установят правила за заинтересованите лица (консерватори, колекционери, антиквари и т. н.) в съответствие с етичните принципи, формулирани в тази конвенция, и да следят за спазването на тези правила;

е) да осъществяват възпитателна дейност с цел пробуждане и укрепване на чувството на уважение към културното наследство на всички държави, да осигурят широко разпространение на разпоредбите на тази конвенция;

ж) да следят всеки случай на изчезване на културни ценности да получи необходимото разгласяване.

Член 6

Държавите-страни по тази Конвенция, се задължават:

а) да изготвят подходящо свидетелство, с което държавата-износител да удостоверява, че е дала разрешение за износ на една или няколко културни ценности. Това свидетелство трябва да придружава културната или културните ценности, изнасяни в съответствие с приетите правила;

б) да забранят износа от своя територия на културни ценности, към които не е приложено горепосоченото свидетелство;

в) да доведат тази забрана по подходящ начин до знанието на обществеността и по-специално на лицата, които биха могли да изнасят или внасят културни ценности.

Член 7

Държавите-страни по тази Конвенция, се задължават:

а) да приемат всички необходими мерки в съответствие с националното законодателство за предотвратяване на придобиването от музеи и други подобни институции, действащи на тяхната територия, на културни ценности, произхождащи от друга държава-страна по Конвенцията, които са били незаконно изнесени след влизане в сила на тази Конвенция. Всеки път, когато е възможно, да информират държавата, откъдето произхожда тази културна ценност, и която е страна по тази Конвенция, за предлагането на подобни културни ценности, изнесени незаконно от тази държава след влизането в сила на тази Конвенция и за двете държави;

б) (i) да забранят вноса на културни ценности, откраднати от музеи, религиозни или светски обществени паметници или от подобни институции, разположени на територията на друга държава-страна по тази Конвенция, след влизането в сила на Конвенцията по отношение на заинтересованите държави, при условие че бъде доказано, че въпросните ценности са вписани в списъка на предметите, принадлежащи на дадената институция;

(ii) да предприемат по молба на държава-страна по Конвенцията, съответните мерки за конфискуване и връщане на всяка открадната културна ценност, внесена след влизането в сила на тази Конвенция по отношение и на двете заинтересовани държави, при условие, че държавата-молителка изплати справедливо обезщетение на добросъвестния купувач или лицето, което има законното право на собственост на тази ценност. Молбите за изземване и връщане се отправят по дипломатически път; държавата-молителка следва да представи за своя сметка цялата документация и всички доказателства, необходими за обосноваване на нейното искане за изземване и връщане. Държавите-страни по Конвенцията, не облагат с никакви митнически или други такси културните ценности, връщани в съответствие с този член. Всички разходи, свързани с връщането на една или повече от въпросните културни ценности, са за сметка на държавата-молителка.

Член 8

Държавите-страни по тази Конвенция, се задължават да налагат наказателни или административни наказания на всички лица, отговорни за нарушаването на забраните, предвидени в членове 6 (б) и 7 (б).

Член 9

Всяка държава-страна по тази Конвенция, чието културно наследство е застрашено от кражба на археологически или етноложки материали, може да се обърне към

съответните засегнати държави. При такива случаи държавите-страни по тази Конвенция, се задължават да участват във всяка съгласувана международна дейност за определяне и прилагане на необходимите конкретни мерки, в това число и контрол върху вноса, износа и международната търговия с дадените специфични културни ценности. До сключване на съответно споразумение всяка заинтересована държава следва да приеме според възможностите си предварителни временни мерки, насочени към предотвратяване нанасянето на непоправима вреда на културното наследство на държавата-молителка.

Член 10

Държавите-страни по тази Конвенция, се задължават:

а) да ограничават посредством образование, информация и бдителност прехвърлянето на културни ценности, незаконно изнесени от която и да е държава-страна по тази Конвенция, и в зависимост от условията във всяка страна да задължат антикварите, под страх от наказателни или административни наказания, да водят регистър, в който да отбелязват произхода на всяка културна ценност, името и адреса на доставчика, описанието и стойността на всяка продадена ценност, а така също да информират купувачите на културни ценности за възможността да бъде издадена забрана за износа на тази ценност;

б) да се стремят с помощта на образованието да изградят и развият в общественото мнение чувството за стойност и значение на културните ценности, за опасностите за културното наследство, като кражба, нелегални разкопки и незаконен износ.

Член 11

За незаконни се считат и нелегалният износ, и прехвърлянето на правото на собственост на културни ценности, представляващи пряк или косвен резултат от окупацията на дадена страна от чуждестранна сила.

Член 12

Държавите-страни по тази Конвенция следва да уважават културното наследство на териториите, за чиито външни връзки носят отговорност, и да вземат целесъобразни мерки за забрана и предотвратяване на незаконния внос, износ и прехвърляне на правото на собственост на културни ценности от тези територии.

Член 13

Държавите-страни по тази Конвенция, се задължават също така в съответствие със законодателството на всяка държава:

а) да предотвратяват с всички налични средства прехвърлянето на правото на собственост на културни ценности, което ще способства за незаконния внос или износ на тези ценности;

б) да вземат мерки за насърчаване на съвместното сътрудничество между съответните компетентни служби с цел възможно най-бързо улесняване връщането на незаконно изнесените културни ценности на техния законен собственик;

в) да допускат предявяването на иск за връщане на загубени или откраднати културни ценности от страна на техния законен собственик или от негово име;

г) да признават, освен това, неотменното право на всяка държава-страна по тази Конвенция, да класифицира и обяви за неотчуждаеми някои културни ценности, които по тази причина не трябва да бъдат изнасяни, както и да съдействат за обратното връщане на такива културни ценности на заинтересованите държави, в случай че са били изнесени по-рано.

Член 14

За да предотврати незаконния износ и да изпълни задълженията си, свързани с осъществяването на разпоредбите на тази Конвенция, всяка държава-страна по конвенцията, трябва в рамките на своите възможности да предостави на националните служби за опазване на културните ценности достатъчно финансови средства, като в случай на необходимост създаде специален фонд за тази цел.

Член 15

Тази Конвенция по никакъв начин не възпрепятства държавите-страна да сключват помежду си специални споразумения или да продължат осъществяването на вече сключени такива за връщането на културни ценности, изнесени по някаква причина от територията, от която произхождат, преди влизането в сила на тази Конвенция по отношение на заинтересованите държави.

Член 16

Държавите-страна по тази Конвенция, ще информират в периодични доклади, представени на Генералната конференция на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура, в определени от нея срокове и форми, за приетите законодателни и нормативни актове, за всички други мерки, приети с цел изпълнение на тази Конвенция, а също така и за опита, натрупан в тази област.

Член 17

1. Държавите-страна по тази Конвенция, могат да се обръщат за техническо съдействие към Организацията на обединените нации за образование, наука и култура и по-специално по въпроси, свързани със:

- а) информацията и образованието;
- б) консултацията и експертните услуги;
- в) координацията и посредничеството.

2. Организацията на обединените нации за образование, наука и култура може по своя инициатива да осъществява научни изследвания и да публикува монографии по проблемите, свързани с незаконното движение на културни ценности.

3. За тази цел Организацията на обединените нации за образование, наука и култура може да прибегва към сътрудничеството на всяка компетентна неправителствена организация.

4. Организацията на обединените нации за образование, наука и култура може по своя инициатива да прави предложения на държавите-страна, отнасящи се до осъществяването на тази Конвенция.

5. По молба на най-малко две държави-страна по тази Конвенция, между които са възникнали разногласия относно нейното прилагане, ЮНЕСКО може да предложи своето посредничество за постигане на съгласие между тях.

Член 18

Тази Конвенция е съставена на английски, испански, френски и руски език, като всичките четири текста имат еднаква сила.

Член 19

1. Тази Конвенция подлежи на ратификация или приемане от държавите-членки на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура, съгласно техните конституционни и законови процедури.

2. Ратификационните документи или документите за приемане се депозират при Генералния директор на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура.

Член 20

1. Тази Конвенция е открита за присъединяване от всички държави, които не са членки на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура, поканени от Изпълнителния съвет на организацията да се присъединят към нея.

2. Присъединяването се осъществява посредством депозиране на документ за присъединяване при Генералния директор на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура.

Член 21

Тази Конвенция влиза в сила три месеца след датата на депозиране на третия документ за ратификация, за приемане или присъединяване, но само по отношение на държавите, които са депозирали своите документи за ратификация, приемане или присъединяване до тази дата, или по-рано. По отношение на всяка друга държава Конвенцията влиза в сила три месеца след депозиране на нейния документ за ратификация, приемане или присъединяване.

Член 22

Държавите-страни по тази Конвенция, изтъкват, че нейното действие се разпростира не само върху териториите на техните метрополии, но и върху териториите, за чиито външни връзки носят отговорност. Те се задължават да се консултират, ако това е необходимо, с правителствата или компетентните власти на споменатите територии в момента на ратификацията, приемането или присъединяването или преди това, за да обезпечат прилагането на Конвенцията на тези територии, както и да уведомят писмено Генералния директор на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура, за териториите, на които ще се осъществява Конвенцията. Тази ратификация следва да влезе в сила три месеца след нейното депозиране.

Член 23

1. Всяка държава-страна по тази Конвенция, може да денонсира конвенцията от свое име или от името на всяка територия, за чиито външни връзки носи отговорност.

2. Денонсирането се извършва с писмено уведомление, депозирано при Генералния директор на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура.

3. Денонсирането влиза в сила дванадесет месеца след датата на получаване на документа за денонсиране.

Член 24

Генералният директор на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура информира държавите-членки на организацията, посочените в чл. 20 държави, които не са членки на Организацията, а също така и Организацията на обединените нации за депозирането на всички документи за ратификация, приемане или присъединяване, посочени в членове 19 и 20, както и за уведомленията и документите за денонсиране, посочени в членове 22 и 23.

Член 25

1. Тази Конвенция може да бъде променена от Генералната конференция на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура. Промененият текст ще обвързва обаче само тези държави, които станат страни по променената Конвенция.

2. В случай че Генералната конференция приеме нова конвенция в резултат на пълна или частична промяна на тази Конвенция, и освен ако новата конвенция не съдържа други разпоредби, тази Конвенция ще бъде закрыта за ратификация, приемане или присъединяване от датата на влизане в сила на новата променена конвенция.

Член 26

В съответствие с член 102 от Хартата на Организацията на обединените нации тази Конвенция се регистрира в Секретариата на Организацията на обединените нации по молба на Генералния директор на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура.

Съставена в Париж на 17 ноември 1970 г. в два автентични екземпляра, подписани от Председателя на шестнадесетата сесия на Генералната конференция и от Генералния директор на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура, които ще бъдат депозираны в архивите на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура, като по едно заверено копие бъде предоставено на всички държави, посочени в членове 19 и 20, както и на Организацията на обединените нации.

В уверение на което полагат своите подписи на 17 ноември 1970 г.

КОНВЕНЦИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ НА ПОДВОДНОТО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

Генералната конференция на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура, състояла се в Париж в периода от 15 октомври до 3 ноември 2001 година на своята тридесет и първа сесия,

признавайки значението на подводното културно наследство като неделима част от културното наследство на човечеството и като елемент с особена важност от историята на народите, нациите и връзките помежду им по отношение на съвместното им наследство;

осъзнавайки важността от защитата и опазването на подводното културно наследство, както и отговорностите, полагащи се на всички държави за тази цел;

отчитайки, че обществеността придава нарастващ интерес и стойност на подводното културно наследство;

убедена в значението на изследванията, информацията и образованието в сферата на защитата и опазването на подводното културно наследство;

убедена, че обществеността има право да се ползва от образователните и развлекателни предимства, предлагани от отговорния и интелигентен достъп до подводното културно наследство *in situ*, и че образоването на обществеността допринася за по-добро осмисляне, оценка и защита на това наследство;

отчитайки факта, че непозволената намеса в подводното културно наследство представлява заплаха за него и че е необходимо да се вземат по-строги мерки за предотвратяване на подобни намеси;

осъзнавайки необходимостта да се парира по подходящ начин евентуалното отрицателно влияние, което легитимните дейности биха могли да окажат случайно върху подводното културно наследство;

дълбоко загрижена от засилването на търговската експлоатация на подводното културно наследство и в частност от определени дейности, клонящи към продажба, придобиване или размяна на елементи на подводното културно наследство;

разбирайки, че техническият прогрес улеснява откриването на подводното културно наследство и достъпа до него;

уверена, че без сътрудничеството между държавите, международните организации, научните институции, професионалните организации, археолозите, водолазите, другите заинтересовани страни и широката общественост е невъзможна защитата на подводното културно наследство;

считайки, че проучванията, разкопките и защитата на подводното културно наследство се нуждаят от достъп до и прилагане на специфични научни методи и от използване на адаптирани техники и средства, както и от високо ниво на професионална специализация, което изисква еднакви критерии;

съзнавайки необходимостта от кодификация и постепенно развитие на правилата, отнасящи се до защитата и опазването на подводното културно наследство в съответствие с международното право и международната практика, а именно с Конвенцията на ЮНЕСКО за мерките, които следва да се вземат с цел забрана и възпрепятстване на незаконните внос, износ и прехвърляне на собственост върху културни ценности от 14 ноември 1970 година, Конвенцията на ЮНЕСКО за опазване на световното културно и природно наследство от 16 ноември 1972 година и Конвенцията на Обединените нации за морското право от 10 декември 1982 година;

водена от грижата за подобряване ефикасността на взетите мерки на международно, регионално и национално ниво за опазване *in situ* на елементите на подводното културно наследство или – при необходимост – за научни или защитни цели, в името на грижливото им възстановяване;

след като реши на XXIX-та си сесия, че този въпрос би могъл да е предмет на международна Конвенция,

приема днес, 2 ноември 2001 година, настоящата Конвенция.

Член 1

Определения

За целите на настоящата Конвенция:

1. (а) Под *подводно културно наследство* се разбират всички следи от човешко съществуване от културно, историческо или археологическо естество, които са частично или изцяло потънали, периодично или постоянно, от минимум 100 години, а именно:

(i) поселища, конструкции, сгради, предмети и тленни останки, както и техния археологически и природен контекст;

(ii) плавателни съдове, въздухоплавателни средства, други превозни средства или всяка част от тях, с техния товар или друго съдържание, както и техния археологически и природен контекст; и

(iii) праисторически предмети.

(б) Тръбопроводите и кабелите, положени на морското дъно, не се приемат за част от подводното културно наследство.

(в) Различните от тръбопроводи и кабели инсталации, положени на морското дъно и все още използвани, не се приемат за част от подводното културно наследство.

2. (а) Под държави-страни се разбират държавите, които са се съгласили да бъдат обвързани с настоящата Конвенция и за които същата е в сила.

(б) Настоящата Конвенция се прилага *mutatis mutandis* върху териториите, визиранни в чл. 26, ал. 2 (б), които стават страни по настоящата Конвенция, в съответствие с определените в тази алинея условия, засягащи всяка от тях; в този смисъл понятието *държави-страни* се отнася до тези територии.

ЮНЕСКО е Организацията на обединените нации за образование, наука и култура.

Генерален директор е Генералният директор на ЮНЕСКО.

Под *зона* се разбира морското дъно и земните недра под него, извън границите на националната юрисдикция.

Под *намеса в подводното културно наследство* се разбира дейност, чийто предмет е преди всичко подводното културно наследство и която може да засегне материално това наследство или да му причини всякаква друга щета, пряко или косвено.

Под *намеса със случайни последици за подводното културно наследство* се разбира дейност, която – макар че няма за предмет, основен или частичен, подводното културно наследство – може да засегне материално това наследство или да му причини всякаква друга щета.

Под *държавни плователни съдове и въздухоплователни средства* се разбират бойните плователни съдове и другите плователни съдове или въздухоплователни средства, принадлежали на дадена държава или действали под нейно командване, използвани изключително през епохата, през която са потънали, за обществени нетърговски нужди, идентифицирани като такива и отговарящи на определението за подводно културно наследство.

Под *правила* се разбират правилата, отнасящи се до намесите в подводното културно наследство, както са упоменати в чл. 33 от настоящата Конвенция.

Член 2

Цели и общи принципи

Настоящата Конвенция цели да осигури и укрепи опазването на подводното културно наследство.

Държавите-страни си сътрудничат в опазването на подводното културно наследство.

Държавите-страни опазват подводното културно наследство в интерес на човечеството, в съответствие с разпоредбите на настоящата конвенция.

Държавите-страни взимат индивидуално или, при необходимост, съвместно всички подходящи мерки съгласно настоящата Конвенция и международното право, необходими за опазване на подводното културно наследство, прибягвайки за тази цел до най-подходящите средства, с които разполагат, и в зависимост от съответните си собствени възможности.

Консервацията *in situ* на подводното културно наследство трябва да се счита за преимуществен избор, преди да бъде позволена или предприета всяка друга намеса в това наследство.

Събраните елементи на подводното културно наследство трябва да се складират, съхраняват и управляват с цел гарантиране на дългосрочното им запазване.

Подводното културно наследство не бива да е предмет на никаква търговска експлоатация.

В съответствие с практиката на държавите и с международното право, а именно с Конвенцията на Обединените нации за морското право, нито една разпоредба от настоящата Конвенция не може да се тълкува като изменяща правилата на международното право и държавната практика, отнасящи се до суверенните имунитети или пък което и да било право на дадена държава, касаещо нейните плователни съдове и въздухоплователни средства.

Държавите-страни следят за това, отношението към всички тленни останки, потънали в морските води, да бъде почиттелно.

Целесъобразно да се насърчава отговорният и интелигентен достъп на обществеността до подводното културно наследство *in situ* за целите на наблюдение и документация, за да се благоприятства развиването на отношение у обществеността към това наследство, както и неговото оценяване и защита, освен ако това не противоречи на неговата защита и управление.

Никакво действие или дейност, извършвани въз основа на настоящата Конвенция, не могат да дадат повод за претендиране, поддържане или оспорване на домогване до суверенитет или национална юрисдикция.

Член 3**Връзка между настоящата Конвенция и Конвенцията на Обединените нации за морското право**

Нито една разпоредба на настоящата Конвенция не засяга правата, юрисдикцията и задълженията на държавите, произтичащи от международното право, включително от Конвенцията на Обединените нации за морското право. Настоящата Конвенция се тълкува и прилага в контекста на, и в съответствие с разпоредбите на международното право, включително Конвенцията на Обединените нации за морското право.

Член 4**Връзка с правото за подпомагане и с правото, уреждащо съкровищата**

Никаква дейност, отнасяща се до подводното културно наследство и за която настоящата Конвенция е приложима, не се подчинява нито на правото за подпомагане, нито на правото, уреждащо съкровищата, освен ако:

(а) не е позволена от компетентните служби;

(б) не е в пълно съответствие с настоящата Конвенция;

(в) не осигурява гарантирането на максимална защита на подводното културно наследство по време на всяко действие по събирането му.

Член 5**Действия със случайни последици върху подводното културно наследство**

Всяка държава-страна ангажира най-подходящите средства, с които разполага, за да възпрепятства или намали отрицателните последици, породени от действия под нейната юрисдикция, оказващи случайни последици върху подводното културно наследство.

Член 6**Двустрани, регионални или други многостранни спогодби**

Държавите-страна са окуражавани да сключват двустрани, регионални или други многостранни спогодби или да подобряват съществуващите спогодби, за да осигурят опазването на подводното културно наследство. Всички тези спогодби трябва да съответстват напълно на разпоредбите на настоящата Конвенция и да не отслабват общовалидният ѝ характер. В рамките на назованите спогодби, държавите могат да приемат правила и уредби, годни да осигурят по-добро опазване на подводното културно наследство спрямо приетите с настоящата Конвенция.

Страните по подобни двустрани, регионални спогодби или други многостранни спогодби могат да поканят държавите, които имат оправдана връзка, в частност културна, историческа или археологическа със засегнатото подводно културно наследство, да се присъединят към тези спогодби.

Настоящата Конвенция не изменя правата и задълженията, които държавите-страна имат в областта на защитата на потънали плавателни съдове по силата на други двустрани, регионални или други многостранни спогодби, сключени преди приемането на настоящата Конвенция, особено ако отговарят на целите на последната.

Член 7**Подводното културно наследство във вътрешните териториални води, водите около архипелазите и акваторията**

При упражняване на суверенитета им, държавите-страна имат изключителното право да регламентират и одобряват намесите в подводното културно наследство, на-

миращо се в техните вътрешни териториални води, водите около архипелазите и акваторията им.

Без да се засяга действието на другите международни спогодби и правилата на международното право, приложими към опазването на подводното културно наследство, държавите-страни предписват прилагането на правилата за намесите в подводното културно наследство, намиращо се в техните вътрешни териториални води, водите около архипелазите и акваторията им.

В своите води около архипелазите и в своята акватория, при упражняване на суверенитета си и в съответствие с общата практика, спазвана между държавите, държавите-страни – с цел сътрудничество в името на приемането на най-добрите методи за защита на държавните плавателни съдове и въздухоплавателни средства – би трябвало да уведомят държавата-страна по настоящата Конвенция, под чийто флаг е въпросният плавателен съд, и – при нужда – другите държави, които имат оправдана връзка, в частност културна, историческа или археологическа, в случай че се открият такива плавателни съдове и въздухоплавателни средства, които могат да бъдат идентифицирани.

Член 8

Подводно културно наследство в съседна зона

Без да се засяга действието на членове 9 и 10 и в допълнение към тях, както и при прилагане на чл. 303, алинея 2 от Конвенцията на Обединените нации за морското право, държавите-страни могат да регламентират и разрешат намесите в подводното културно наследство в тяхната съседна зона. В този случай те предписват прилагането на правата.

Член 9

Декларация и уведомление за изключителната икономическа зона и континенталния шелф

Задължение на всички държави-страни е да защитават подводното културно наследство в изключителната икономическа зона и върху континенталния шелф, в съответствие с настоящата Конвенция.

Следователно:

(а) държавата-страна изисква, когато неин гражданин или плавателен съд, плаващ под неин флаг, открие или планира намеса в подводното културно наследство в нейната изключителна икономическа зона или върху континенталния ѝ шелф, този гражданин или капитанът на плавателния съд да декларират пред нея това откритие или тази намеса;

(б) в изключителната икономическа зона или върху континенталния шелф на друга държава-страна:

(i) държавите-страни изискват, съответният гражданин или капитан на плавателния съд да декларира пред тях, както и пред другата държава-страна, това откритие или тази намеса;

(ii) или при необходимост – държавата-страна изисква съответният гражданин или капитан на плавателния съд да декларират пред нея това откритие или тази намеса и осигурява бързото и ефективно предаване на тези декларации на всички други държави-страни.

Депозирайки ратификационна грамота или документ за приемане, одобрение или присъединяване, държавата-страна уточнява начина, по който ще предава декларации-те по реда на алинея 1 (б) на настоящия член.

Държавата-страна уведомява Генералния директор за откритията или намесите в подводното културно наследство, които са ѝ съобщени по реда на алинея 1 от настоящия член.

Генералният директор предоставя незабавно на разположение на другите държави-страни сведенията, които са доведени до знанието му по реда на алинея 3 от настоящия член.

Всяка държава-страна може да извести държавата-страна, в чиято изключителна икономическа зона или върху чийто континентален шелф се намира подводното културно наследство, че желае да бъде консултирана относно начина за гарантиране ефективна защита на това наследство. Тази декларация трябва да се основава на оправдана връзка, в частност културна, историческа или археологическа, със засегнатото подводно културно наследство.

Член 10

Опазване на подводното културно наследство в изключителната икономическа зона и върху континенталния шелф

Разрешение за намеса в подводното културно наследство, намиращо се в изключителната икономическа зона или върху континенталния шелф, може да се издаде само в съответствие с разпоредбите на настоящия член.

Държавата-страна, в чиято изключителна икономическа зона или върху чийто континентален шелф се намира подводното културно наследство, може да забрани или да разреши всяка намеса в това наследство, за да възпрепятства всяко посегателство върху суверенните ѝ права или върху юрисдикцията ѝ, както са признати от международното право, включително от Конвенцията на Обединените нации за морското право.

Когато е направено откритие на подводно културно наследство или е планирана намеса в подводното културно наследство, в рамките на изключителната икономическа зона или върху континенталния шелф, на дадена държава-страна, тази държава-страна:

(а) се допитва до всички останали държави-страни, проявили интерес по реда на чл. 9, ал. 5, относно най-добрия начин за защита на подводното културно наследство;

(б) координира консултациите в качеството си на *държава-координатор*, освен ако не декларира изрично, че не желае да стори това, при което държавите-страни, проявили интерес по реда на чл. 9, ал. 5, посочват държава-координатор.

Без да се отменят задълженията на всички държави-страни за защита на подводното културно наследство посредством взимането на всички подходящи мерки съгласно международното право, целящи възпрепятстването на всяка непосредствена опасност за подводното културно наследство, в частност ограбване, държавата-координатор може да вземе всички подходящи мерки и/или да даде всички необходими разрешения в съответствие с настоящата Конвенция, а при нужда – и преди всички консултации, за да се възпрепятства всяка непосредствена опасност за подводното културно наследство вследствие човешка дейност или по всякаква друга причина, а именно вследствие ограбване. При взимането на тези мерки може да бъде потърсено съдействието на другите държави-страни.

Държавата-координатор:

(а) осъществява защитните мероприятия, договорени с участващите в консултациите държави, включително държавата-координатор, освен ако участващите в консултациите държави, включително държавата-координатор, не се договарят тези мерки да бъдат осъществени от друга държава-страна;

(б) издава всички необходими разрешителни относно така договорените мерки, в съответствие с правилата, освен ако участващите в консултациите държави, включително държавата-координатор, не се договарят тези разрешения да бъдат издадени от друга държава-страна;

(в) може да проведе всякакви предварителни проучвания на подводното културно наследство и впоследствие да издаде всички необходими разрешения, като предаде незабавно резултатите от тези проучвания на Генералния директор, който предоставя тези сведения веднага на разположение на другите държави-страна.

Координирайки консултациите, приемайки мерките, провеждайки всички предварителни проучвания и/или издавайки разрешенията по силата на настоящия член, държавата-координатор действа от името на всички държави-страна, а не в собствен интерес. Подобно действие не може да бъде само по себе си продиктувано от домогване до някакво преференциално или юридическо право, неуредено от международното право, в частност от Конвенцията на Обединените нации за морското право.

С право на оспорване на разпоредбите на алинеи 2 и 4 от настоящия член, никаква намеса не може да бъде предприета по държавен плавателен съд или въздухоплавателно средство без одобрението на държава, под чийто флаг е, и съдействието на държавата-координатор.

Член 11

Декларация и уведомление в зоната

Всички държави-страна са задължени да защитават подводното културно наследство в зоната, в съответствие с настоящата Конвенция и с чл. 149 от Конвенцията на Обединените нации за морското право. Следователно, когато гражданин на държава-страна или плавателен съд, плаващ под неин флаг, открие или планира намеса в подводното културно наследство, намиращо се в зоната, тази държава-страна изисква гражданинът или капитанът на плавателния съд да декларират пред нея това откритие или тази намеса.

Държавите-страна уведомяват Генералния директор и Генералния секретар на Международната агенция за морското дъно за откритията или намесите в подводното културно наследство, които са им сигнализираны по гореописания начин.

Генералният директор предава незабавно на разположение на всички държави-страна сведенията, които са му съобщени по този начин.

Държавата-страна може да извести Генералния директор, че желае да бъде консултирана относно начина за гарантиране ефективна защита на това подводно културно наследство. Тази декларация трябва да се основава на оправдана връзка с това подводно културно наследство, отчитайки най-вече преференциалните права на държавите за културен, исторически или археологически произход.

Член 12

Опазване на подводното културно наследство в зоната

Разрешението за намеса в подводното културно наследство, намиращо се в зоната, може да бъде дадено само в съответствие с разпоредбите на настоящия член.

Генералният директор приканва всички държави-страна, проявили интерес по реда на член 11, алинея 4, да се консултират относно най-добрия начин за защита на подводното културно наследство и да посочат държава-страна, която ще отговаря за координацията на тези консултации в качеството на държава-координатор. Генерал-

ният директор поканва също така и Международната агенция за морското дъно за участие в тези консултации.

Всички държави-страни могат да вземат всякакви подходящи мерки в съответствие с настоящата Конвенция, при нужда – и преди всички консултации – за да се възпрепятства всяка непосредствена опасност за подводното културно наследство вследствие човешка дейност или по всякаква друга причина, а именно вследствие ограбване.

Държавата-координатор:

(а) осъществява защитните мероприятия, договорени с участващите в консултацията държави, включително държавата-координатор, освен ако участващите в консултацията държави, включително държавата-координатор, не се договарят тези мерки да бъдат осъществени от друга държава-страна;

(б) издава всички необходими разрешителни относно така договорените мерки, в съответствие с настоящата Конвенция, освен ако участващите в консултацията държави, включително държавата-координатор, не се договарят тези разрешения да бъдат издадени от друга държава-страна;

Държавата-координатор може да проведе всякакви предварителни проучвания на подводното културно наследство, да издаде всички необходими разрешения за тази цел, като предаде незабавно резултатите от тези проучвания на Генералния директор, който предоставя тези сведения веднага на разположение на другите държави-страни.

Координирайки консултацията, приемайки мерките, провеждайки всички предварителни проучвания и/или издавайки разрешенията по силата на настоящия член, държавата-координатор действа за благото на цялото човечество, а не в собствен интерес. Специално внимание се обръща на преференциалните права на държавите за културен, исторически или археологически произход по отношение на въпросното наследство.

Нито една държава-страна не предприема, нито разрешава намеса по държавен плавателен съд или въздухоплавателно средство в зоната, без одобрението на държава, под чийто флаг е.

Член 13

Суверенен имунитет

Военните плавателни съдове и другите правителствени плавателни съдове или военни въздухоплавателни средства, ползващи се със суверенен имунитет, действащи за нетърговски цели в обичайния ход на техните курсове и неучастващи в намеси в подводното културно наследство, не са задължени да декларират открития на подводно културно наследство по реда на членове 9, 10, 11 и 12 от настоящата Конвенция. При все това, приемайки подходящи мерки, невредящи нито на курсовете, нито на оперативните възможности на военните плавателни съдове и другите правителствени плавателни съдове или военни въздухоплавателни средства, ползващи се със суверенен имунитет, действащи за нетърговски цели, държавите-страни следят за това, тези плавателни съдове да са съобразени – в рамките на разумното и възможното – с разпоредбите на членове 9, 10, 11 и 12 от настоящата Конвенция.

Член 14

Контрол на влизането в територията, на търговията и на държането

Държавите-страни взимат мерки, за да предотвратят влизането на тяхна територия, търговията и притежаването на подводно културно наследство, незаконно изне-

сено и/или прибрано, когато това прибиране нарушава разпоредбите на настоящата Конвенция.

Член 15

Неизползване на зони, попадащи в юрисдикцията на държави-страни

Държавите-страни взимат мерки за забрана на използването на тяхната територия, включително морските им пристанища, както и изкуствените острови, инсталации и конструкции, попадащи под тяхната изключителна юрисдикция или поставени под техен изключителен контрол, като база за намеси в подводното културно наследство, несъответстващи на разпоредбите на настоящата Конвенция.

Член 16

Мерки, отнасящи се до гражданите и плователни съдове

Държавите-страни взимат всички подходящи мерки, за да гарантират, че техните граждани и плователни съдове, плаващи под техния флаг, ще се въздържат от намеси в подводното културно наследство по начин, несъответстващ на настоящата Конвенция.

Член 17

Санкции

Всяка държава-страна налага санкции за всяко нарушение на мерките, които е взела за целите на осъществяването на настоящата Конвенция.

Приложимите санкции за нарушенията трябва да бъдат достатъчно строги, за да гарантират спазването на настоящата Конвенция и да обезкуражат нарушенията, където и да било, като трябва да лишат нарушителите от изгодите, произтичащи от техните противозаконни деяния.

Държавите-страни си сътрудничат, за да гарантират прилагането на налаганите санкции по реда на настоящия член.

Член 18

Изземване и разпореждане с елементите на подводното културно наследство

Всяка държава-страна взема мерки по изземване на територията ѝ на елементи от подводното културно наследство, събрани по начин, несъответстващ с разпоредбите на настоящата Конвенция.

Всяка държава-страна, извършила изземване на елементи на подводното културно наследство, прилагайки настоящата Конвенция, ги регистрира, защитава и взема всички подходящи мерки с цел осигуряване на тяхното запазване.

Всяка държава-страна, иззела елементи на подводното културно наследство, прилагайки настоящата Конвенция, уведомява за това Генералния директор и всяка друга държава с оправдана връзка, в частност културна, историческа или археологическа, с въпросното подводно културно наследство.

Държавата-страна, иззела елементи на подводното културно наследство, следи за това, с тях да се разполага в общ интерес, отчитайки задължителните положения за опазване и изследване, за необходимостта от възстановяване на разпръснатите колекции, за потребностите на обществеността от достъп до тях, за излагането им и образованието, както и за интересите на всяка друга държава с оправдана връзка, в частност културна, историческа или археологическа, с въпросното подводно културно наследство.

Член 19

Сътрудничество и споделяне на информация

Държавите-страни си сътрудничат и си оказват взаимно съдействие с цел осигуряване защитата и управлението на подводното културно наследство в рамките на на-

стоящата Конвенция, а именно и когато това е възможно, сътрудничейки си в областта на експедициите, разкопките, документирането, опазването, изследването и оценяването на това наследство.

Доколкото целите на настоящата Конвенция позволяват, всяка държава-страна се задължава да споделя с другите държави-страни информацията, с която разполага относно подводното културно наследство, а именно, що се отнася до откриването на елементи на това наследство, тяхната локализация, елементите, събрани или прибрани в нарушение на настоящата Конвенция или в нарушение на други разпоредби на международното право, подходящите научни методи и техники и развитието на правото, приложимо за това наследство.

Информацията, отнасяща се до откриването или локализацията на елементи на подводното културно наследство, споделяна между държавите-страни или между ЮНЕСКО и държавите-страни, остава поверителна и се съобщава само на компетентните служби на държавите-страни, доколкото това съответства на националното законодателство, тъй като разпространението ѝ може да представлява опасност или риск за опазването на въпросните елементи от това наследство.

Всяка държава-страна взема всички подходящи мерки, включително – когато е възможно – използвайки съответните международни бази данни, за да разпространи информацията, с която разполага относно елементите на подводното културно наследство, събрани или прибрани в нарушение на настоящата Конвенция или на международното право, от друга страна.

Член 20

Създаване на отношение в обществеността

Всяка държава-страна взема всички подходящи мерки, за да създаде отношение в обществеността към стойността и интереса, който представлява подводното културно наследство, както и към значението, което има предвиденото от настоящата Конвенция опазване.

Член 21

Обучение в областта на подводната археология

Държавите-страни си сътрудничат в областта на разпространението на знания за подводната археология, както и за техниките на опазване на подводното културно наследство, и – съобразно договорените условия – за трансфера на технологии в сферата на това наследство.

Член 22

Компетентни служби

За да следят за правилното осъществяване на настоящата Конвенция, държавите-страни създават компетентни служби или – при необходимост – укрепват съществуващите с цел изготвяне, водене и актуализиране на инвентар на подводното културно наследство и ефикасно осигуряване на защитата, опазването, оценяването и управлението на подводното културно наследство, както и на необходимите изследвания и образование.

Държавите-страни съобщават на Генералния директор наименованието и адреса на компетентните за подводното културно наследство служби.

Член 23

Конференции на държавите-страни

Генералният директор свиква Конференция на държавите-страни през годината след влизане в сила на настоящата Конвенция, а след това – минимум на всеки две

години. Генералният директор свиква извънредна Конференция на държавите-страни, ако мнозинството от тях отправят искане за това.

Конференцията на държавите-страни определя собствените си функции и отговорности.

Конференцията на държавите-страни приема свой вътрешен правилник.

Конференцията на държавите-страни може да образува Научно-технически консултативен съвет, съставен от експерти, чиито кандидатури се издигат от държавите-страни, съблюдавайки принципа на равномерно географско разпределение и препоръчителното постигане на равно представителство на половете.

Научно-техническият консултативен съвет оказва съдействие при нужда на Конференцията на държавите-страни по въпроси от научно или техническо естество, касаещи осъществяването на Правилата.

Член 24

Техническа работа по изпълнение на Конвенцията

Генералният директор извършва техническата работа по изпълнение на настоящата Конвенция. Техническата работа по изпълнение на настоящата Конвенция включва:

(а) организацията на определените в член 23, алинея 1 Конференции на държавите-страни;

(б) оказване на необходимата помощ на държавите-страни по изпълнение на решенията на Конференциите на държавите-страни.

Член 25

Мирно уреждане на споровете

Всеки спор между две или повече държави-страни във връзка с тълкуването или прилагането на настоящата Конвенция е предмет на преговори, водени в дух на добронамереност, или на други средства за мирно уреждане по техен избор.

Ако тези преговори по позволят уреждането на спора в разумен срок, той може да бъде подложен – при посредничеството на ЮНЕСКО – на общо споразумение между засегнатите държави-страни.

Ако не се извърши никакво посредничество или ако посредничеството не доведе до постигане на уреждане, разпоредбите относно уреждането на споровете, съдържащи се в Част XV от Конвенцията на Обединените нации за морското право, се прилагат *mutatis mutandis* към всеки спор между държавите-страни по настоящата Конвенция по повод тълкуването или прилагането ѝ, независимо от това, дали тези страни са страни по Конвенцията на Обединените нации за морското право или не.

Всяка процедура, избрана от държава-страна по настоящата Конвенция или по Конвенцията на Обединените нации за морското право по реда на член 287 от същата, се прилага за уреждането на споровете съгласно настоящия член, освен ако тази държава-страна – когато е ратифицирала, приемала, одобрявала или се е присъединявала към настоящата Конвенция, или в някой по-късен момент, не е избрала друга процедура по реда на член 287 за уреждане на споровете, произтичащи от настоящата Конвенция.

Когато ратифицира, приема, одобрява или се присъединява към настоящата Конвенция, или в някой по-късен момент, държавата-страна по настоящата Конвенция, която не е страна по Конвенцията на Обединените нации за морското право, е свободна да избере – с писмена декларация – едно или повече от средствата, изброени в член 287, алинея 1 от Конвенцията на Обединените нации за морското право, за

уреждане на споровете по настоящия член. Член 287 се прилага за тази декларация, както и за всеки спор, по който тази държава е страна и който не е визиран с действаща декларация. За целите на помиряването и арбитража, в съответствие с Приложения V и VII към Конвенцията на Обединените нации за морското право, тази държава е оправомощена да посочи помирители или арбитри, които подлежат на вписване в списъците, упоменати в Приложение V, член 2 и в Приложение VII, член 2 за уреждането на споровете, произтичащи от настоящата Конвенция.

Член 26

Ратификация, приемане, одобряване или присъединяване

Настоящата Конвенция подлежи на ратификация, приемане или одобряване от държавите-членки на ЮНЕСКО.

Към настоящата Конвенция подлежат на присъединяване:

(а) държавите-нечленки на ЮНЕСКО, но членки на Организацията на обединените нации или членки на специализирана институция в системата на Обединените нации, или на Международната агенция за атомната енергия, както и държави-страни по Статута на Международния съд, а и всички други държави, поканени да се присъединят от Генералната конференция на ЮНЕСКО;

(б) териториите, ползващи се с пълна вътрешна автономия, призната като такава от Организацията на обединените нации, но които не са постигнали пълна независимост в съответствие с Резолюция 1514 (XV) на Общото събрание и които са компетентни по материите, разглеждани от настоящата Конвенция, включително компетентни да сключват международни договори по тези въпроси.

Ратификационните грамоти или документите за приемане, одобрение или присъединяване се депозират при Генералния директор.

Член 27

Влизане в сила

Настоящата Конвенция влиза в сила три месеца след датата на депозиране на двадесетия документ, визиран в член 26, но единствено по отношение на двадесетте държави или територии, депозирали по този начин документите си. Тя влиза в сила за всяка друга държава или територия три месеца след датата на депозиране на нейния документ.

Член 28

Декларация относно континенталните води

В момента, в който ратифицира, приема, одобрява или се присъединява към настоящата Конвенция, или в някой по-късен момент, всяка държава-страна може да декларира, че Правилата се прилагат към континенталните ѝ води, които нямат морски характер.

Член 29

Граница на географското приложно поле

В момента, в който ратифицира, приема, одобрява или се присъединява към настоящата Конвенция, държавата или територията може – с писмена декларация до депозитора – да положи, че настоящата Конвенция не е приложима към определени части от територията ѝ, от вътрешните ѝ води, от водите около архипелазите ѝ или от акваторията ѝ, като изложи причините за тази декларация в същата. Доколкото е възможно и в най-кратки срокове, държавата полага усилия да обедини условията, при които настоящата Конвенция ще се прилага за специфицирани в

декларацията зони; след като това се осъществи, тя ще оттегли декларацията си изцяло или частично.

Член 30

Резерви

С изключение на член 29, по отношение на настоящата Конвенция не може да се формулира никаква резерва.

Член 31

Изменения

Всяка държава-страна може – с писмено известие, отправено до Генералния директор – да предложи изменения на настоящата Конвенция. Генералният директор предава това известие на всички държави-страни. Ако, в шестмесечен срок, считано от датата на предаване на известието, поне половината от държавите-страни излъчи благоприятен отговор по това искане, Генералният директор представя това предложение на следващата Конференция на държавите-страни за обсъждане и евентуално приемане.

Измененията се приемат с мнозинство от две трети от представените и гласували държави-страни.

След като са приети, измененията на настоящата Конвенция се представят на държавите-страни за ратификация, приемане, одобряване или присъединяване.

За държавите-страни, които са ги ратифицирали, приели, одобрили или са се присъединили към тях, измененията на настоящата Конвенция влизат в сила три месеца след депозирането на документите, упоменати в алинея 3 от настоящия член, от две трети от държавите-страни. След това, за всяка държава или територия, която ратифицира, приеме, одобри или се присъедини към изменението, това изменение влиза в сила три месеца след датата на депозирането от страната на нейната ратификационна грамота или документа за приемане, одобряване или присъединяване.

Държава или територия, която стане страна по настоящата Конвенция след влизането в сила на изменението съгласно алинея 4 от настоящия член, се приема – ако не изрази различно намерение – за:

- (а) страна по настоящата Конвенция, изменена по този начин; и
- (б) страна по настоящата Конвенция, неизменена – спрямо всички държави-страни, които не са обвързани от това изменение.

Член 32

Денонсиране

Държавата-страна може да денонсира настоящата Конвенция с писмено уведомление до Генералния директор.

Денонсирането влиза в сила дванадесет месеца след датата на получаване на уведомлението, освен ако в него не се предвижда по-късна дата.

Денонсирането по никакъв начин не засяга задължението на всяка държава-страна за изпълнение на всичките ѝ задължения, упоменати в настоящата Конвенция, на която тя би се подчинявала по силата на международното право, независимо от последната.

Член 33

Правилата

Правилата, приложени към настоящата Конвенция, са неразделна част от същата и – освен при изрична противна разпоредба – позоваването на настоящата Конвенция препраща и към Правилата.

Член 34

Регистрация в Организацията на обединените нации

В съответствие с член 102 от Хартата на Обединените нации, настоящата Конвенция подлежи на регистриране в Секретариата на Организацията на обединените нации по искане от страна на Генералния директор.

Член 35

Меродавни текстове

Настоящата Конвенция е изготвена на английски, арабски, китайски, испански, френски и руски език, като текстовете и на шестте езика са меродавни.

КОНВЕНЦИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ НА НЕМАТЕРИАЛНОТО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

Обн. ДВ. бр. 61 от 28 юли 2006 г.

Генералната конференция на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура, наричана по-долу „ЮНЕСКО“, състояла се в Париж от 29 септември до 17 октомври 2003 г., на своята 32-ра сесия,

като се позовава на съществуващите международни нормативни актове по правата на човека и по-специално на Универсалната декларация за правата на човека от 1948 г., на Международния пакт за икономически, социални и културни права от 1966 г. и на Международния договор за граждански и политически права от 1966 г.;

като взема под внимание значението на нематериалното културно наследство, израз на културното многообразие и гаранция за устойчиво развитие, което бе изтъкнато в Препоръката на ЮНЕСКО за опазване на фолклора от 1989 г., във Всеобщата декларация на ЮНЕСКО за културно разнообразие от 2001 г. и в Истанбулската декларация от 2002 г., приета на Третата кръгла маса на министрите на културата;

като отчита тясната взаимозависимост между нематериалното културно наследство и материалното културно и природно наследство;

като признава, че процесите на глобализация и социални промени създават условия за възобновяване на диалога между обществата паралелно с проявите на нетърпимост, са източник на сериозна заплахата от деградация, изчезване и разрушаване на нематериалното културно наследство поради недостига на средства за неговото съхраняване;

като съзнава общата загриженост и стремеж за опазване на нематериалното културно наследство на човечеството;

като признава, че обществото и по-специално коренните общности и групи, а в някои случаи и отделни лица играят важна роля в процеса на създаване, опазване, съхраняване и пресъздаване на нематериалното културно наследство, като по този начин способстват за обогатяване на културното разнообразие и насърчават човешкото творчество;

като отбелязва голямото значение на дейността на ЮНЕСКО за разработване на нормативни актове за защита на културното наследство и по-специално Конвенцията за опазване на световното културно и природно наследство от 1972 г.;

като отбелязва също така, че в този момент не съществува нито един многостранен договор със задължителна сила в областта на нематериалното културно наследство;

като отчита, че действащите международни спогодби, препоръки и резолюции в областта на културното и природното наследство трябва да бъдат обогатени и ефективно допълнени с нови разпоредби, които се отнасят до нематериалното културно наследство;

като отчита необходимостта от по-дълбоко осъзнаване, особено от младото поколение, на значението на нематериалното културно наследство и неговото опазване;

като отчита, че международната общност и държавите-страни по тази конвенция, би следвало да способстват за опазването на това наследство в дух на сътрудничество и взаимопомощ;

като припомня програмите на ЮНЕСКО в областта на нематериалното културно наследство и в частност Програмата за провъзгласяване на шедьоврите на устно и нематериално наследство на човечеството;

като взема под внимание неocenимата роля на нематериалното културно наследство като фактор за сближаване, културен обмен и взаимно разбирателство между хората, приема на 17 октомври 2003 г. тази Конвенция.

I. ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

Член 1

Цели на конвенцията

Целите на тази Конвенция са:

(а) опазване на нематериалното културно наследство;

(б) зачитане на нематериалното културно наследство на съответните общности, групи и отделни лица;

(в) съпричастност – на местно, национално и международно равнище, към значението на нематериалното културно наследство и важността на неговото взаимно признание;

(г) международно сътрудничество и международна помощ.

Член 2

Определения

За целите на тази Конвенция:

1. „Нематериално културно наследство“ означава обичаите, формите на представяне и изразяване, знанията и уменията, а така също и свързаните с тях инструменти, предмети артефакти и културни пространства, признати от общностите, групите, а в някои случаи отделните лица като част от тяхното културно наследство. Това нематериално културно наследство, предавано от поколение на поколение, се пресъздава постоянно от общностите и групите в зависимост от тяхната обкръжаваща среда, тяхното взаимодействие с природата и тяхната история и формира чувството им за самобитност и приемственост, като по този начин способства за насърчаване на уважението към културното многообразие и творчество на човечеството. По смисъла на тази Конвенция за нематериално културно наследство се приема само това нематериално наследство, което съответства на съществуващите международни нормативни актове по правата на човека и което отговаря на изискването за взаимно уважение на общностите, групите и отделните лица и за устойчиво развитие.

2. Определеното в параграф 1 „нематериално културно наследство“ се проявява по-специално в следните области:

(а) устни традиции и форми на изразяване, в т. ч. и езика в качеството му на носител на нематериалното културно наследство;

(б) художествено-изпълнителско изкуство;

(в) социални обичаи, обреди и празненства;

(г) знания и обичаи, отнасящи се до природата и вселената;

(д) знания и умения, свързани с традиционните занаяти.

3. „Опазване“ означава прилагането на мерки за осигуряване на жизнена трайност на нематериалното културно наследство, включително неговата идентификация, документиране, изследване, съхраняване, развитие, експлоатация, популяризиране и предаване, предимно чрез формалното и неформалното образование, а така също и възраждане на различните аспекти на това наследство.

4. „Държави-страни“ означава държавите, които са обвързани с тази Конвенция и по отношение на които Конвенцията е в сила.

5. Тази Конвенция се прилага в съответствие с принципа *mutatis mutandis* по отношение на териториите, посочени в чл. 33, които стават страни по Конвенцията в съответствие с условията, определени в този член. В тази връзка изразът „държави-страни“ се отнася и до тези територии.

Член 3

Обвързаност с други международни нормативни документи

Нито една разпоредба на конвенцията не може да бъде изтълкувана като:

(а) изменение на статута или намаляване степента на защита на ценностите, обявени за световно наследство в рамките на Конвенцията за опазване на световното културно и природно наследство от 1972 г., които са свързани непосредствено с един или друг елемент на нематериалното културно наследство; или

(б) засягаща правата и задълженията на държавите-страни, произтичащи от всички международни нормативни документи, по които тези държави са страни, които се отнасят до правото на интелектуална собственост или до използването на биологичните и екологичните ресурси

II. ОРГАНИ НА КОНВЕНЦИЯТА

Член 4

Обща асамблея на държавите-страни

1. С настоящото се учредява Обща асамблея на държавите-страни, наричана по-долу „Обща асамблея“. Общата асамблея е върховен орган на Конвенцията.

2. Общата асамблея се свиква на редовни сесии на всеки две години. Тя може да бъде свикана на извънредна сесия, ако се приеме такова решение, по молба на Междуправителствения комитет по опазване на нематериалното културно наследство или по молба на най-малко една трета от държавите страни.

3. Общата асамблея приема свой Вътрешен правилник.

Член 5

Междуправителствен комитет по опазване на нематериалното културно наследство

1. С настоящото към ЮНЕСКО се учредява Междуправителствен комитет по опазване на нематериалното културно наследство, наричан по-долу „Комитет“. Комитетът се състои от 18 държави-страни, избрани измежду държавите-страни, събрани на Обща асамблея, след влизането в сила на Конвенцията в съответствие с член 34.

2. Броят на държавите-членки на Комитета, ще бъде увеличен на 24, когато броят на държавите-страни по конвенцията, достигне 50.

Член 6**Избор и мандат на държавите-членки на Комитета**

1. Изборът на държавите-членки на Комитета, се извършва в съответствие с принципите на справедливо географско разпределение и справедлива ротация.

2. Държавите-членки на Комитета, се избират за срок четири години измежду държавите-страни по конвенцията, събрани на Обща асамблея.

3. В същото време срокът на мандата на държавите-членки на Комитета, избрани по време на първите избори, е две години. На първите избори тези държави се определят чрез жребии.

4. На всеки две години Общата асамблея обновява половината състав на държавите-членки на Комитета.

5. Тя избира също така толкова държави-членки на Комитета, колкото са необходими, за да се запълнят вакантните места.

6. Държава-членка на Комитета, не може да бъде избирана за два последователни мандата.

7. Държавите-членки на Комитета, определят за свои представители компетентни лица, специалисти в различни области на нематериалното културно наследство.

Член 7**Функции на Комитета**

Без да накърнява изпълнението на другите задължения, възложени му по силата на тази конвенция, Комитетът има следните функции:

(а) съдействие за осъществяване на целите на конвенцията, създаване и обезпечаване на мониторинг за нейното изпълнение;

(б) предоставяне на консултации за водещите практики и формулиране на препоръки за мерките по опазване на нематериалното културно наследство;

(в) подготовка и представяне за утвърждаване от Общата асамблея на проектоплан за използване на средствата на фонда в съответствие с чл. 25;

(г) подготовка и представяне за утвърждаване от Общата асамблея на оперативно ръководство за прилагане на конвенцията;

(д) разглеждане в съответствие с чл. 29 на докладите на държавите-страни и изготвяне на резюмета от тях за Общата асамблея;

(е) обсъждане на заявките, представени от държавите-страни, и приемане на решения по тях в съответствие с разработените от Комитета и утвърдени от Общата асамблея обективни критерии, отнасящи се до:

(i) включване в съответните списъци и подбор на предложенията, представени съгласно разпоредбите на членове 16, 17 и 18;

(ii) предоставяне на международна помощ в съответствие с чл. 22.

Член 8**Методи на работа на Комитета**

1. Комитетът се отчита пред Общата асамблея. По време на асамблеята той представя доклад за цялостната си дейност и приетите решения.

2. Комитетът приема свой вътрешен правилник с мнозинство, което представлява две трети от неговите членове.

3. Комитетът може да създава временни консултативни органи *ad hoc*, когато счете, че те са необходими за изпълнение на поставените му задачи.

4. Комитетът може да кани на своите заседания всяка държавна или частна институция, както и отделни лица, притежаващи призната компетентност в различните области на нематериалното културно наследство, с цел провеждане на консултации с тях по конкретни въпроси.

Член 9

Акредитация на консултативните организации

1. Комитетът внася за разглеждане от Общата асамблея предложение за акредитиране на неправителствени организации с призната компетентност в областта на нематериалното културно наследство. Тези организации имат консултативни функции по отношение на Комитета.

2. Комитетът внася също за обсъждане от Общата асамблея и предложение за критериите и условията за акредитиране.

Член 10

Секретариат

1. Секретариатът на ЮНЕСКО оказва съдействие на Комитета.

2. Секретариатът подготвя документацията за Общата асамблея и за Комитета, както и проектите за дневен ред на техните заседания и осигурява изпълнение на приетите от тях решения.

III. ОПАЗВАНЕ НА НЕМАТЕРИАЛНОТО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО НА НАЦИОНАЛНО РАВНИЩЕ

Член 11

Роля на държавите-страни по Конвенцията

Всяка държава-страна е задължена:

(а) да предприеме необходимите мерки за осигуряване опазването на нематериалното културно наследство, което има на своята територия;

(б) в рамките на мерките по опазване, посочени в параграф 3 на член 2, да идентифицира и определя различните елементи на нематериалното културно наследство, което съществува на нейната територия, с участието на общностите, групите и съответните неправителствени организации.

Член 12

Регистър

1. За осигуряване на идентификацията с цел опазване всяка държава-страна в зависимост от съществуващата ситуация създава един или няколко регистъра на нематериалното културно наследство на нейна територия. Тези регистри подлежат на редовно обновяване.

2. Заедно с докладите, които представя периодично в Комитета съгласно чл. 29, всяка държава-страна предоставя съответна информация за тези регистри.

Член 13

Други мерки за опазване

За осигуряване опазването, развитието и популяризирането на нематериалното културно наследство, което съществува на нейната територия, всяка държава-страна полага усилия за:

(а) приемане на обща политика, насочена към повишаване ролята на нематериалното културно наследство в обществото и включване на неговото опазване в програмите си за планиране;

(б) определяне или създаване на един или няколко компетентни органа за опазване на нематериалното културно наследство, което съществува на нейна територия;

(в) насърчаване на научните, техническите и изкуствоведските изследвания, разработване на научноизследователски методологии с цел ефективно опазване на нематериалното културно наследство и по-специално на застрашеното нематериално културно наследство;

(г) приемане на целесъобразни юридически, технически, административни и финансови мерки за:

(i) насърчаване създаването или укрепването на институции за подготовка на кадри в областта на управлението на нематериалното културно наследство, както и предаването на това наследство чрез форуми и художествени пространства, предназначени за неговото представяне и изразяване;

(ii) осигуряване на достъп до нематериалното културно наследство при спазване на съществуващите практики, определящи реда на достъп до отделни специфични аспекти на това наследство;

(iii) създаване на институции за документиране на нематериалното културно наследство и улесняване на достъпа до тях.

Член 14

Образование, съпричастност на обществото и укрепване на потенциала

Всяка държава-страна се стреми да използва всички целесъобразни средства за:

(а) осигуряване на признаване, уважение и популяризиране на нематериалното културно наследство сред обществеността в частност посредством:

(i) програми за образование, повишаване на заинтересоваността и информираността на обществото и по-специално на младежта;

(ii) специални програми за обучение и подготовка на кадри в рамките на съответните общности и групи;

(iii) мероприятия по укрепване на кадровия потенциал в областта на опазването на нематериалното културно наследство, свързани по-специално с въпросите на управлението и научните изследвания; и

(iv) неформални способи за предаване на знанията;

(б) информиране на обществеността за опасностите, които заплашват това наследство, както и за инициативите, осъществявани за прилагането на тази Конвенция;

(в) насърчаване на образованието за опазване на природните пространства и на мемориалните места, чието съществуване е необходимо за изразяване на нематериалното културно наследство.

Член 15

Участие на общности, групи и отделни лица

В рамките на своята дейност по опазване на нематериалното културно наследство всяка държава-страна следва да се стреми да осигури по възможност най-широко участие на общности, на групи, а в отделни случаи на отделни лица, които се занимават със създаване, съхранение и предаване на това наследство, като се стреми да осигури тяхното активно участие в управлението на това наследство.

IV. ОПАЗВАНЕ НА НЕМАТЕРИАЛНОТО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО НА МЕЖДУНАРОДНО РАВНИЩЕ

Член 16

Представителен списък на нематериалното културно наследство на човечеството

1. За да осигури по-голяма нагледност на нематериалното културно наследство, да съдейства за по-дълбокото осъзнаване на негово значение и да насърчава диалога в дух на уважение на културното разнообразие, Комитетът по предложение на съответните държави-страни съставя, обновява периодично и публикува Представителен списък на нематериалното културно наследство на човечеството.

2. Комитетът разработва и представя за утвърждаване от Общата асамблея критерии за съставянето, обновяването и публикуването на този Представителен списък.

Член 17

Списък на нематериалното културно наследство, което се нуждае от спешна помощ

1. С цел приемане на целесъобразни мерки за опазване Комитетът съставя, обновява и публикува Списък на нематериалното културно наследство, нуждаещо се от спешна помощ, и включва това наследство в списъка по молба на съответната държава-страна.

2. Комитетът разработва и представя за утвърждаване на Общата асамблея критерии за съставянето, обновяването и публикуването на този списък.

3. В случаи на извънредна необходимост, чиито обективни критерии се утвърждават от Общата асамблея по предложение на Комитета, той може след консултации със заинтересованата държава-страна да включи отделен елемент на съответното наследство в списъка, посочен в параграф 1.

Член 18

Програми, проекти и инициативи по опазване на нематериалното културно наследство

1. Въз основа на предложения, представени от държавите-страни, и в съответствие с разработените от Комитета критерии, утвърдени от Общата асамблея, Комитетът провежда периодичен подбор и съдейства за осъществяването на национални, субрегионални или регионални програми, проекти и инициативи за опазване на наследството, които по негово мнение отговарят най-добре на принципите и целите на тази Конвенция, като взема предвид особените нужди на развиващите се страни.

2. В тази връзка той събира, разглежда и утвърждава исканията за оказване международна помощ, формулирани от държавите-страни с цел изготвянето на тези предложения.

3. Комитетът съдейства за изпълнението на тези програми, проекти и инициативи посредством разпространяване на водещите практики чрез определени от него методи.

V. МЕЖДУНАРОДНО СЪТРУДНИЧЕСТВО И МЕЖДУНАРОДНА ПОМОЩ

Член 19

Сътрудничество

1. За целите на тази конвенция международното сътрудничество включва по-специално обмен на информация и опит, съвместни инициативи, както и създаване на механизъм за оказване на съдействие на държавите-страни в техните усилия за опазване на нематериалното културно наследство.

2. Без да накърняват разпоредбите на своето национално законодателство и нормите на обичайното право и практика, държавите-страни признават, че опазването на нематериалното културно наследство е от общ интерес за човечеството, като за тази цел се задължават да сътрудничат на двустранно, субрегионално, регионално и международно равнище.

Член 20

Цели на международната помощ

Международна помощ може да се предоставя за следните цели:

(а) опазване на наследството, включено в Списъка на нематериалното културно наследство, което се нуждае от спешна помощ;

(б) съставяне на регистри по смисъла на членове 11 и 12;

(в) оказване подкрепа на програми, проекти и инициативи, осъществявани на национално, субрегионално и регионално равнище, насочени към опазване на нематериалното културно наследство;

(г) всяка друга цел, която Комитетът счете за целесъобразна.

Член 21

Форми на международната помощ

Помощта, предоставена от Комитета на държавите-участници, е регламентирана в оперативното ръководство, посочено в чл. 7, както и в споразумението, предвидено в чл. 24, и може да бъде оказана под следните форми:

(а) изследвания по отделни аспекти на опазването;

(б) предоставяне услугите на експерти и на лица – носители и разпространители на нематериалното културно наследство;

(в) подготовка на необходимия персонал;

(г) разработване на нормативни или други мерки;

(д) създаване и осигуряване на функционираща инфраструктура;

(е) предоставяне на оборудване и ноу-хау;

(ж) други форми на финансиране и техническа помощ, включително предоставяне в отделни случаи на заеми с ниски лихви и на дарения.

Член 22

Условия за предоставяне на международна помощ

1. Комитетът определя процедурите по разглеждане на заявките за международна помощ и уточнява отделните елементи на заявките, като например предвидените мерки, необходимите действия и оценката на свързаните с тях разходи.

2. В спешни случаи заявката за получаване на помощ се разглежда приоритетно от Комитета.

3. За да приеме съответно решение, Комитетът извършва такива проучвания и консултации, каквито счете за необходими.

Член 23**Заявки за международна помощ**

1. Всяка държава-страна може да представи в Комитета заявка за международна помощ по опазване на нематериалното културно наследство, намиращо се на нейната територия.

2. Такава заявка може да бъде подадена съвместно от две или повече държави-участнички.

3. Заявката трябва да включва данните, посочени в параграф 1 на член 22, както и необходимата документация.

Член 24**Роля на държавите-страни, които се явяват в качеството на бенефициенти**

1. В съответствие с разпоредбите на тази Конвенция предоставянето на международна помощ се урежда със споразумение между държавата-страна, която се явява бенефициент, и Комитета.

2. По общо правило държавите-страни, които се явяват бенефициенти, следва да участват в рамките на своите възможности в покриване на разходите по мерките за опазване, за които се предоставя международната помощ.

3. Държавата-страна, която се явява бенефициент, предоставя на Комитета доклад за използване на помощта, отпусната за опазване на нематериалното културно наследство.

VI. ФОНД НА НЕМАТЕРИАЛНОТО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО**Член 25****Вид и ресурси на фонда**

1. С настоящото се учредява Фонд на нематериалното културно наследство, наричан по-долу „Фонд“.

2. Този Фонд в съответствие с разпоредбите на Вътрешния правилник на ЮНЕСКО е целеви фонд.

3. Средствата на Фонда се състоят от:

(а) членски внос на държавите-страни;

(б) средства, отпуснати от Генералната конференция на ЮНЕСКО за тази цел;

(в) вноски, дарения или завещания на имущество, които могат да бъдат предоставени от:

(i) други държави;

(ii) организации и програми от системата на Организацията на обединените нации и по-специално Програмата за развитие на Организацията на обединените нации, както и други международни организации;

(iii) държавни или частни институции, както и частни лица;

(г) всички лихвени приходи върху средствата на този Фонд;

(д) сумите, събрани и постъпили от инициативите, организирани в полза на Фонда;

(е) всякакви други средства, предвидени от Вътрешния правилник на Фонда, разработен от Комитета.

4. Комитетът приема решения за използване на средствата въз основа на ръководните указания на Общата асамблея.

5. Комитетът може да приема вноски и помощи в други форми, предоставени за общи или конкретни цели, които се отнасят до определени проекти, при условие че тези проекти са одобрени от Комитета.

6. Направените вноски във Фонда не могат да бъдат съпроводени с никакви политически, икономически или други условия, които са несъвместими с целите, преследвани от конвенцията.

Член 26

Членски внос на държавите-страни във Фонда

1. Без да бъде в ущърб на внасянето на всякаква доброволна вноска, държавите-участнички в тази Конвенция, се задължават да внасят във Фонда поне веднъж на две години вноски, чиито суми са изчислени по единна процентна ставка, приложима за всички държави, която се определя с решение на Общата асамблея. Решението на Общата асамблея по този въпрос се приема с мнозинство на присъстващите и участващи в гласуването държави-страни, които не са направили декларация в съответствие с разпоредбите на параграф 2 на този член. Този членски внос не може в никакъв случай да превишава 1% от членския внос на съответната държава-страна в редовния бюджет на ЮНЕСКО.

2. В същото време всяка държава, визирана в членове 32 и 33 на тази конвенция, може в момента на депозиране на своите ратификационни документи или документите за приемане, утвърждаване или присъединяване към Конвенцията да направи декларация, че тя няма да бъде обвързана с разпоредбите на параграф 1 на този член.

3. Държава-страна по тази Конвенция, която е направила декларация съгласно параграф 2 на този член и е решила да я оттегли, следва да направи това с писмено уведомление до Генералния директор на ЮНЕСКО. Оттеглянето на декларацията влиза в сила по отношение на вноската на тази държава от датата на откриването на следващата сесия на Общата асамблея.

4. За да може Комитетът да планира ефективно своята дейност, вноските на държавите-страни по Конвенцията, направили декларацията по смисъла на разпоредбите на параграф 2, са длъжни да правят редовни вноски поне веднъж на две години, като техните вноски следва по възможност да се доближават до сумата на членския внос, който биха били длъжни да внесат, ако са обвързани с разпоредбите на параграф 1 на този член.

5. Всяка държава-страна по Конвенцията, закъсняла с изплащането на своите задължителни или доброволни вноски за текущата и предходна календарна година, не може да бъде избрана за член на Комитета; това положение не се прилага само при първия избор на държавите-членки на Комитета. Пълномощията на такава държава, която вече е член на Комитета, изтичат в момента на провеждане на изборите, предвидени по смисъла на чл. 6 на Конвенцията.

Член 27

Допълнителни доброволни вноски във Фонда

Държавите-страни, които желаят да направят допълнителни доброволни вноски, извън вноските, предвидени в чл. 26, информират възможно най-бързо Комитета за своите намерения, за да може той да планира съответно своята дейност.

Член 28

Международни кампании по набиране на средства

Държавите-страни оказват в рамките на своите възможности поддръжка на международните кампании по набиране на средства за фонда, организирани под егидата на ЮНЕСКО.

VII. ДОКЛАДИ

Член 29

Доклади на държавите-страни по конвенцията

Държавите-страни представят на Комитета във вид и периодичност, определена от Комитета, доклади за законодателните и нормативните разпоредби или други мерки, приети с цел изпълнение на Конвенцията.

Член 30

Доклади на Комитета

1. На всяка сесия на Общата асамблея Комитетът представя доклад, съставен въз основа на извършената от него дейност и докладите на държавите-участнички, посочени в чл. 29.

2. Този доклад се представя на вниманието на Генералната конференция на ЮНЕСКО.

VIII. ПРЕХОДНА РАЗПОРЕДБА

Член 31

Връзка с Програмата за провъзгласяване на шедьоврите на устното и нематериалното наследство на човечеството

1. Комитетът включва в Представителния списък на нематериалното културно наследство на човечеството шедьоврите на устното и нематериалното наследство на човечеството, провъзгласени за такива преди влизането в сила на Конвенцията.

2. Включването на тези шедьоври в Представителния списък на нематериалното културно наследство на човечеството по никакъв начин не е в ущърб на критериите, определени в член 16, параграф 2 и които са в сила за следващите вписвания.

3. След влизането в сила на тази Конвенция не следва да се извършва никакво друго провъзгласяване.

IX. ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Член 32

Ратификация, приемане или утвърждаване

1. Конвенцията подлежи на ратификация, приемане или утвърждаване от държавите-членки на ЮНЕСКО, съгласно техните съответни конституционни процедури.

2. Ратификационните документи, както и документите за приемане или утвърждаване се депозират при Генералния директор на ЮНЕСКО.

Член 33

Присъединяване

1. Конвенцията е открита за присъединяване на всички държави, които не са членки на ЮНЕСКО, поканени от Генералната конференция на Организацията да се присъединят към тази Конвенция.

2. Конвенцията е открита също така за присъединяване на териториите, които се ползват от пълна вътрешна автономия, призната за такива от Организацията на обеди-

нените нации, но не са достигнали до пълна независимост в съответствие с Резолюция 1514 (XV) на Общото събрание на Организацията на обединените нации; които са компетентни по въпросите, регулирани в тази Конвенция, и притежават необходимата компетентност да сключват договори в тази област.

3. Документът за присъединяване се депозира при Генералния директор на ЮНЕСКО.

Член 34

Влизане в сила

Конвенцията влиза в сила три месеца след датата на депозиране на тридесетия ратификационен документ или на тридесетия документ за приемане, утвърждаване или присъединяване, но само по отношение на тези държави, които са депозирали своите ратификационни документи или документи за приемане, утвърждаване или присъединяване до тази дата или по-рано. По отношение на всяка друга държава-страна конвенцията влиза в сила след три месеца от датата на депозиране на нейния ратификационен документ или на документа за приемане, утвърждаване или присъединяване.

Член 35

Федерални или неунитарни конституционни системи

По отношение на държавите-страни с федерално или неунитарно конституционно устройство се прилагат следните разпоредби:

(а) по отношение на разпоредбите на тази Конвенция, чието прилагане е от компетентността на една федерална или централна законодателна власт, задълженията на федералното или централното правителство са същите, както и задълженията на държавите-страни, които не са федерални държави;

(б) по отношение на разпоредбите на конвенцията, чието приложение е от компетентността на отделните щати, области, провинции или кантони и които съгласно съществуващата федерална конституционна система не са обвързани с приемането на законодателни мерки, федералното правителство предоставя на вниманието на компетентните власти на тези щати, области, провинции или кантони разпоредбите на Конвенцията с препоръка за тяхното приемане.

Член 36

Денонсиране

1. Всяка държава-страна може да денонсира конвенцията.
2. Денонсирането се извършва с писмено уведомление, депозирано при Генералния директор на ЮНЕСКО.
3. Денонсирането встъпва в сила 12 месеца след датата на получаване на документа за денонсиране. То не променя по никакъв начин финансовите задължения на денонсиращата държава-страна, които следва да бъдат изплатени до датата на влизане в сила на оттеглянето от Конвенцията.

Член 37

Функции на пазител

Генералният директор на ЮНЕСКО в качеството си на пазител на Конвенцията информира държавите-членки на организацията, посочените в чл. 33 държави, които не се явяват членки на организацията, както и Организацията на обединените нации за депозирането на всички ратификационни документи и документи за приемане, утвърждаване или присъединяване, посочени в членове 32 и 33, а също така и за депозирането на документи за денонсиране, посочени в чл. 36.

Член 38**Изменения**

1. Всяка държава-страна може с писмено уведомление до Генералния директор на ЮНЕСКО да предложи изменения на конвенцията. Генералният директор разпространява това известие до всички държави-страна. Ако в продължение на 6 месеца от датата на разпращане на това известие най-малко половината от държавите-страна дадат положителен отговор на това предложение, Генералният директор го представя на следващата сесия на Общата асамблея за обсъждане и евентуално приемане.

2. Измененията се приемат с мнозинство от две трети от присъстващите и участващите в гласуването държави-страна.

3. След тяхното приемане измененията на Конвенцията подлежат на ратификация, приемане, утвърждаване или присъединяване от държавите-страна.

4. За държавите-страна, които са ратифицирали, приели, утвърдили измененията към Конвенцията или са се присъединили към тях, измененията влизат в сила след 3 месеца от датата на депозиране на документите, посочени в параграф 3 на този член, от две трети от държавите-страна по Конвенцията. Впоследствие за всяка държава-страна, която ратифицира, приема, утвърждава или се присъединява към дадено изменение, това изменение влиза в сила след 3 месеца от датата на депозиране от държавата-страна на нейния документ за ратификация, приемане, утвърждаване или присъединяване.

5. Процедурата, установена в параграфи 3 и 4, не се прилага по отношение на измененията, които визират чл. 5, относно броя на държавите-членки на Комитета. Тези изменения влизат в сила от момента на тяхното приемане.

6. Държава, която става страна по тази Конвенция след встъпването в сила на измененията, предвидени в параграф 4 на този член, освен ако не заяви други намерения, се счита за:

(а) страна по Конвенцията с приетите към нея съответни изменения;

(б) страна по Конвенцията без приетите към нея изменения по отношение на всяка държава-страна, необвързана с тези изменения.

Член 39**Автентичност на текстовете**

Конвенцията е съставена на английски, арабски, испански, китайски, руски и френски език, като всичките шест текста са еднакво автентични.

Член 40**Регистрация**

В съответствие с чл. 102 от Хартата на Организацията на обединените нации по искане от страна на Генералния директор на ЮНЕСКО тази Конвенция подлежи на регистриране в Секретариата на Организацията на обединените нации.

Изготвена в Париж на 3 ноември 2003 г. в два автентични екземпляра, подписани от Президента на 32-ра сесия на Генералната конференция и от Генералния директор на ЮНЕСКО. Тези два екземпляра ще бъдат депозирани в архивния отдел на ЮНЕСКО. Заверени и легализирани копия ще бъдат предадени на всички държави, визирани в членове 32 и 33, както и на Организацията на обединените нации.

**МЕЖДУНАРОДЕН ИНСТИТУТ
ЗА УНИФИЦИРАНЕ
НА ЧАСТНОТО ПРАВО
(UNIDROIT)**

КОНВЕНЦИЯ ОТНОСНО ВРЪЩАНЕ НА ОТКРАДНАТИТЕ ИЛИ НЕЗАКОННО ИЗНЕСЕНИ КУЛТУРНИ ЦЕННОСТИ

Рим, 24 юни 1995 г.

ДЪРЖАВИТЕ-СТРАНИ ПО НАСТОЯЩАТА КОНВЕНЦИЯ

След като се събраха в Рим по инициатива на Правителството на Република Италия от 7 до 24 юни 1995 г. на Дипломатическа конференция за приемането на проекта за Конвенция на UNIDROIT относно връщане на откраднатите или незаконно изнесени културни ценности;

Убедени във фундаменталното значение на опазването на културното наследство и културния обмен за насърчаване на разбирателството между народите и разпространението на културата за благо на човечеството и прогреса на цивилизацията;

Дълбоко обезпокоени от незаконната търговия с културни ценности и непоправимите щети, които често се нанасят на самите ценности, на културното наследство на национални, племенни, местни или други общности, както и на общото културно наследство на всички народи;

Като съжالياват най-вече за ограбването на археологическите обекти и за загубата на незаменими за археологията, историята и науката информации;

Решени да дадат своя ефективен принос в борбата срещу незаконния трафик на културни ценности, като създадат минимален обем от общи юридически правила за реституиране и връщане на културни ценности между договарящите държави с цел насърчаване на съхраняването и опазването на културното наследство в интерес на цялото човечество;

Като подчертават, че настоящата Конвенция има за цел да улесни реституирането и връщането на културни ценности и че създаването в някои държави на конкретни механизми за обезщетяване, необходими за гарантиране на реституирането или връщането на тези ценности, не задължава други държави да приемат подобни мерки;

Потвърждавайки, че приемането на разпоредбите на настоящата Конвенция в бъдеще не представлява по никакъв начин одобряване или легитимиране на каквато и да е незаконна търговия, извършена преди нейното официално влизане в сила;

Като съзнават, че настоящата Конвенция сама по себе си няма да даде решение на проблемите, породени от незаконната търговия, а само ще постави началото на процес за насърчаване на международното културно сътрудничество и за утвърждаване на справедливата законна търговия и на междудържавните споразумения в областта на културния обмен;

Като признават, че осъществяването на настоящата Конвенция трябва да бъде придружено от други ефикасни мерки в полза на опазването на културните ценности, като

например изготвяне и използване на регистри, материална защита на археологическите обекти и техническо сътрудничество;

Отдавайки необходимото внимание на дейността, извършена от различните организации за опазване на културните ценности и по-специално на Конвенцията на ЮНЕСКО относно незаконната търговия и изготвянето на Кодекс на поведение в частния сектор от 1970 година,

ПРИЕХА следните разпоредби:

Раздел първи ОБСЕГ НА ПРИЛАГАНЕ И ОПРЕДЕЛЕНИЕ

Член 1

Настоящата Конвенция се прилага при молби от международен характер, отнасящи се до :

- а) реституиране на откраднати културни ценности;
- б) връщане на културни ценности, изнесени от територията на дадена договаряща държава, в нарушение на нейното законодателство, регламентиращо износа на културни ценности с цел опазване на нейното културно наследство (наричано по-долу „незаконно изнесени културни ценности“).

Член 2

Под културни ценности, по смисъла на настоящата Конвенция, се разбират ценности, които, в качеството си на религиозни или светски такива, са от значение за археологията, праисторията, историята, литературата, изкуството или науката и които принадлежат към една от категориите, посочени в анекса към настоящата Конвенция.

Раздел втори РЕСТИТУИРАНЕ НА ОТКРАДНАТИ КУЛТУРНИ ЦЕННОСТИ

Член 3

1. Притежателят на открадната културна ценност трябва да я върне обратно.
2. По смисъла на настоящата Конвенция, културна ценност, която произлиза от незаконни или произлиза от законни разкопки, но е притежавана незаконно, се счита за открадната, ако това е в съответствие с нормативните разпоредби на държавата, в която са извършени горепосочените разкопки.
3. Всяко искане за реституиране трябва да бъде депозирано в рамките на тригодишен срок, считан от момента, в който ищецът е разбрал за местонахождението на културната ценност или – общо взето – в рамките на петдесетгодишен срок от момента на кражбата.
4. При все това, всяко действие за реституиране на културна ценност, която е неразделна част от установен паметник или археологически обект, или е част от обществена колекция, не се обвързва с какъвто и да е предварителен срок, освен тригодишния срок, считан от момента, в който молителят е установил местонахождението на културната ценност и самоличността на притежателя.
5. Независимо от разпоредбите на предходния параграф, всяка договаряща страна може да декларира, че дадено действие следва да бъде извършено в рамките на 75 го-

дини или в по-дълъг срок, предвиден от нейното законодателство. Постъпки, предприети от една договаряща държава за предявяване на иск за реституиране на дадена културна ценност, взета от паметник, от археологически обект или от обществена колекция, които се намират в друга договаряща държава, заявва това, следва да бъдат предприети в същия горепосочен срок.

6. Декларацията, посочена в предходния параграф, се прави в момента на подписването, ратификацията, приемането, одобряването или присъединяването.

7. По смисъла на настоящата Конвенция, „обществена колекция“, означава всеки комплект от инвентаризирани или идентифицирани по друг начин културни ценности, принадлежащи на:

- а) договаряща държава;
- б) регионална или местна общност от една договаряща държава;
- в) религиозна институция, намираща се на територията на договарящата държава;
- г) институция, създадена с културна, педагогическа или научна цел в договарящата държава и с признат обществен интерес в тази държава.

8. Освен това дейността по реституиране на дадена ритуална светиня или на културна ценност от обществено значение, принадлежаща и използвана в традиционната или ритуална практика на местна или племенна общност в договаряща държава, е подчинена на предвидения срок, отнасящ се до обществените колекции.

Член 4

1. Притежателят на открадната културна ценност, която подлежи на реституиране, има право да получи справедливо обезщетение в момента на нейното връщане, при условие че не е знаел или не е бил длъжен да знае, че тази ценност е била открадната. Той трябва да може да докаже, че е действал с необходимото внимание при нейното придобиване.

2. Без да се накърнява правото на притежателя на обезщетение, визирано в предишния параграф, необходимо е да бъдат положени необходимите усилия лицето, което е предоставило културната ценност на притежателя, или който и да е предишен продавач на тази ценност, да заплати съответното обезщетение, ако това съответства на законодателството на държавата, в която е депозирана молбата.

3. Заплащането на обезщетение на притежателя от страна на ищеца, когато това се изисква, не накърнява правото на ищеца да изиска съответно обезщетение за това от друго лице.

4. За да се определи дали притежателят е действал с нужното старание, следва да се вземат предвид всички обстоятелства по придобиването на културната ценност и по-точно качествата на страните, платената цена, консултацията на притежателя с всеки разумно достъпен регистър за откраднати културни ценности, както и всяка друга целесъобразна информация и документация, които той би могъл да получи, консултирането на организми, до които той би могъл да има достъп, или всяко друго действие, което едно разумно лице би предприело при същите условия.

5. Притежателят не може се ползва с по-благоприятен статут от статута на лицето, придобило културната ценност по наследство или по друг безвъзмезден начин.

Раздел трети

ВРЪЩАНЕ НА НЕЗАКОННО ИЗНЕСЕНИ КУЛТУРНИ ЦЕННОСТИ

Член 5

1. Една договаряща държава може да се обърне към съдебните или всякакви други компетентни органи на друга договаряща държава, която да се разпорежи за връщането на дадена незаконно изнесена от територията на държавата-ищец културна ценност.

2. Културна ценност, изнесена временно от територията на държавата-ищец с разрешително, издадено съгласно нейното законодателство, регламентиращо износа на културни ценности с цел опазване на нейното културно наследство, за да участва в изложба, в научни изследвания, или за реставрация и която не е била върната в сроковете на това разрешително, се счита за незаконно изнесена.

3. Съдът или друг компетентен орган на ответната държава нарежда връщането на културната ценност, ако държавата-ищец удостовери, че износът на тази ценност накърнява чувствително един от следните интереси:

- а) материалната консервация на ценността или на нейния контекст;
- б) целостта на даден културен комплекс;
- в) съхраняването на информацията от научно или историческо естество, отнасяща се до тази ценност;
- г) традиционното или ритуално използване на ценността от дадена местна или племенна общност или установяване на факта, че тази ценност има особено културно значение за тази общност.

4. Всеки иск, подаден въз основа на разпоредбите на параграф 1 от настоящия член, трябва да се придружава от всякаква юридическа или фактическа информация, позволяваща на съда или на съответния компетентен орган на ответната държава да определи, дали условията от параграфи 1 до 3 са изпълнени.

5. Всеки иск за връщане трябва да бъде подаден в срок до три години, считано от момента, в който държавата-ищец е узнала местонахождението на културната ценност и самоличността на притежателя и, във всички случаи, в срок до петдесет години от датата на износа или от датата, на която ценността е трябвало да бъде върната в съответствие с разрешителното за износ, посочено в параграф 2 на настоящия член.

Член 6

1. Притежателят на културна ценност, който я е придобил, след като последната е била незаконно изнесена, има право, в момента на нейното връщане, на заплащане на справедливо обезщетение от страна на държавата-ищец, при условие че в момента на нейното придобиване той не е знаел, или не е бил длъжен да знае, че ценността е била незаконно изнесена.

2. За да се определи дали притежателят е знаел или е бил длъжен достатъчно да знае, че културната ценност е била незаконно изнесена, следва да се вземат предвид обстоятелствата по придобиването и по-точно на липсата на сертификат за износ, получен в съответствие със законодателството на държавата-ищец.

3. Вместо обезщетение и със съгласие на държавата-ищец, притежателят, който трябва да върне културната ценност на територията на тази държава, може да реши:

- а) да остане собственик на ценността; или
- б) да преотстъпи собствеността – чрез заплащане или безвъзмездно – на лице по

негов избор с постоянно местожителство в държавата-ищец, което е представило не-обходимите гаранции.

4. Разходите, свързани с връщането на културната ценност, в съответствие с настоящия член, се поемат от държавата-ищец, без да ѝ се накърнява правото на възстановяване на тези разходи от всяко друго лице.

5. Притежателят не може да се ползва с по-благоприятен статут от статута на лицето, от което е придобил културната ценност по наследство или по друг безплатен начин.

Член 7

1. Разпоредбите на настоящият раздел не се прилагат, ако:

а) в момента, когато е поискано връщането на дадена културна ценност, нейният износ вече не е незаконен; или

б) ценността е била изнесена приживе на лицето, което я е създадо, или в период от петдесет години след смъртта на това лице.

2. Независимо от разпоредбите по алинея (б) на предишния параграф, разпоредбите на настоящия се прилагат в случай, че културната ценност е била създадена от член или от членове на местна или племенна общност за традиционна или ритуална употреба и ценността трябва да бъде върната на тази общност.

Раздел четвърти ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

Член 8

1. Иск, основан на разпоредбите в Раздели II или III, може да бъде заведен пред съдебните власти и всеки друг компетентен орган на договарящата държава, в която се намира културната ценност, както и пред съдебните или други компетентни органи, които са запознати с този спорен въпрос, съгласно действащите законодателства в договарящите държави.

2. Страните могат да се споразумеят да отнесат своя спор било до съда или друг компетентен орган, било до арбитража.

3. Временни или предпазни мерки, предвидени от законодателството на договарящата държава, където се намира ценността, могат да бъдат предприети дори ако искът, свързан с реституцията или връщането на съответната ценност, е депозиран пред съдебните или други компетентни органи на друга договаряща страна.

Член 9

1. Настоящата Конвенция не се противопоставя на желанието на една договаряща страна да прилага други по-благоприятни правила за реституиране или връщане на откраднатите или незаконно изнесени културни ценности, отколкото предвидените от Конвенцията .

2. Настоящият член не трябва да се интерпретира като задължение за признаване или за изпълнение на дадено съдебно решение или решение на друг компетентен орган на договарящата държава, което се отклонява от разпорежданията на настоящата Конвенция.

Член 10

1. Разпоредбите на Раздел II се прилагат за дадена културна ценност, която е била открадната след влизане в сила на настоящата Конвенция по отношение на държавата, в която е депозиран искът, при условие че :

а) ценността е била открадната на територията на една договаряща държава след влизането в сила на настоящата Конвенция по отношение на тази държава; или

б) ценността се намира в една договаряща държава след влизането в сила на настоящата Конвенция по отношение на тази държава.

2. Разпоредбите на Раздел III се прилагат само за незаконно изнесена културна ценност след влизането в сила на Конвенцията – както по отношение на държавата-ищец, така и по отношение на държавата, в която е депозиран искът.

3. Настоящата Конвенция не узаконява по никакъв начин една незаконна дейност от каквото и да е естество, извършена преди влизането в сила на настоящата Конвенция, или прилагането на която не е предвидено от параграфи 1 или 2 на настоящия член, нито пък ограничава правото на една държава или дадено лице да започнат, извън рамките на настоящата Конвенция, процедура по реституиране или връщане на дадена културна ценност, открадната или незаконно изнесена преди влизането в сила на Конвенцията.

Раздел пети **ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ**

Член 11

1. Настоящата Конвенция ще бъде открита за подписване по време на заключителното заседание на дипломатическата Конференция за приемането на Конвенцията на UNIDROIT за връщане на откраднати или незаконно изнесени културни ценности и ще остане открита за подпис от всички държави в Рим до 30 юни 1996 г.

2. Настоящата Конвенция е предмет на ратификация, приемане или одобрение от държавите, които са я подписали.

3. Настоящата Конвенция ще бъде открита за присъединяване от всички държави, които не са я подписали, считано от датата, от която ще бъде открита за подпис.

4. Ратификацията, приемането, одобрението или присъединяването изискват депозиране на инструмент в съответната надлежна за целта форма, при определения депозитор.

Член 12

1. Настоящата Конвенция влиза в сила от първия ден на шестия месец, след датата на депозиране на петия инструмент за ратификация, приемане, одобрение или присъединяване.

2. За всяка държава, която ратифицира, приема или одобрява настоящата Конвенция или се присъединява към нея след депозирането на петия инструмент за ратификация, приемане, одобрение или присъединяване, настоящата Конвенция влиза в сила по отношение на тази държава от първия ден на шестия месец, след датата на депозиране на инструмента за ратификация, приемане, одобрение или присъединяване.

Член 13

1. Настоящата Конвенция не е в противоречие с международните инструменти, с които е юридически свързана дадена договаряща държава, и които съдържат разпоредби по отношение на материята, регламентирана от настоящата Конвенция, освен ако държавите, свързани с тези инструменти, не направят декларация за противното.

2. Всяка договаряща държава може да сключи споразумение с една или повече договарящи държави с цел да насърчи прилагането на настоящата Конвенция в реципрочните им отношения. Държавите, сключили подобни споразумения, следва да предадат по едно копие от тях на депозитора.

3. Договарящите се държави, членки на организации за икономическа интеграция или на регионални органи, могат да декларират, че прилагат в своите реципрочни отношения вътрешните правила на тези организации или органи и, следователно, не прилагат в тези отношения предписанията на настоящата Конвенция, чието поле на действие съвпада с това на тези правила.

Член 14

1. Всяка договаряща държава, в която има две или повече териториални единици, независимо дали имат различни правни системи, приложими в ръководената от настоящата Конвенция материя или не, може в момента на подписването или на депозирането на инструментите за ратификация, приемане, одобрение или присъединяване да декларира, че настоящата Конвенция ще се прилага за всички териториални единици само за една или за няколко от тях. Тя може винаги да замени тази декларация с нова такава.

2. Тези декларации ще бъдат предоставени на депозитора и ще посочват изрично териториалните единици, в които ще се прилага Конвенцията.

3. Ако въз основа на дадена декларация, съставена в светлината на настоящия член, настоящата Конвенция се прилага за една или повече териториални единици от дадена договаряща държава, но не за всички, при позоваването :

а) на територията на договарящата държава – в член първи, се визира територията на една териториална единица на тази държава;

б) на съдебните или на други компетентни органи на една договаряща държава или на държавата-ищец се визира съдът или друг компетентен орган на една териториална единица от тази държава;

в) на договарящата държава, където се намира културната ценност – в параграф 1 на чл. 8 – се визира териториалната единица на тази държава, в която се намира тази ценност;

г) на закона на договарящата държава, където се намира ценността – в параграф 3 на чл. 8 – се визира закона, приложим в териториалната единица на тази държава, в която се намира ценността; и

д) на договарящата държава – в чл. 9 – се визира една териториална единица на тази държава.

4. Ако една договаряща държава не направи декларация в светлината на параграф 1 от настоящия член, Конвенцията следва да се прилага за цялата територия на тази държава.

Член 15

1. Декларациите, направени във връзка с настоящата Конвенция по време на подписването, следва да бъдат потвърдени при ратификацията, приемането или одобрението.

2. Декларациите и тяхното потвърждение следва да бъдат представени в писмен вид и се предават задължително на депозитора.

3. Декларациите са валидни от датата на влизане в сила на настоящата Конвенция по отношение на деклариращата държава. В същото време декларациите, предадени на депозитора след тази дата, влизат в сила в първия ден от шестия месец след датата на тяхното депозиране.

4. Всяка държава, която направи декларация във връзка с настоящата Конвенция, може да я оттегли във всеки един момент с изрично писмено уведомление до депозитора. Това оттегляне влиза в сила в първия ден от шестия месец след датата на тяхното депозиране при депозитора.

Член 16

1. Всяка договаряща държава може в момента на подписването, на ратификацията, на приемането, на одобряването или на присъединяването да декларира, че исковите молби за връщане или реституиране на културни ценности, депозирани от дадена държава по силата на чл. 8, могат да ѝ бъдат предоставени в съответствие с една или няколко от следните процедури:

а) директно до съдебните власти, или други компетентни органи на деклариращата държава;

б) чрез една или повече институции, упълномощени от тази държава да получават подобни искови молби и да ги предоставят до съответните съдебни или други компетентни органи на тази държава;

в) по дипломатически или консулски път.

2. Всяка договаряща държава може също така да посочи съдебните или други компетентни органи, които да разпоредят реституирането или връщането на културните ценности, в съответствие с разпоредбите на Раздели II и III.

3. Декларация, направена по силата на параграфи 1 и 2 от настоящия член може да бъде променяна във всеки следващ момент чрез нова декларация.

4. Разпоредбите на параграфи 1 до 3 от настоящия член не нарушават разпоредбите на двустранните и многостранни спогодби за правна взаимопомощ по гражданско- и търговско-правни въпроси, които биха могли да възникнат между договарящите държави.

Член 17

Всяка договаряща държава, в срок от шест месеца след датата на депозиране на нейния инструмент за ратификация, приемане, одобрение или присъединяване, следва да представи на депозитора писмена информация на един от официалните езици на Конвенцията относно законодателството, регламентиращо износа на културни ценности. Тази информация, ако е необходимо, следва да бъде периодично актуализирана.

Член 18

Не се допускат никакви условия и резерви, освен изрично разрешените от настоящата Конвенция.

Член 19

1. Настоящата Конвенция може да бъде денонсирана от една или няколко държави-страни по Конвенцията във всеки момент, считано от датата на влизане в сила по отношение на тази държава, чрез депозиране на инструмент по този повод при депозитора.

2. Денонсирането влиза в сила от първия ден на шестия месец след датата на предаване на инструмента при депозитора. Когато в инструмента за денонсиране е посочен по-дълъг период за влизане в сила, денонсирането влиза в сила след изтичане на въпросния период, считан от момента на предаване на инструмента за денонсиране при депозитора.

3. Независимо от едно подобно денонсиране, настоящата Конвенция остава приложима за всяка искова молба за реституиране или връщане на дадена културна ценност, депозирана преди датата на влизане в сила на това денонсиране.

Член 20

Президентът на Международния институт за унифициране на частното право може да свиква периодично или по искане на пет договарящи държави специален комитет за обсъждане на практическото приложение на настоящата Конвенция.

Член 21

1. Настоящата Конвенция ще бъде депозирана при Правителството на Република Италия.

2. Правителството на Република Италия :

а) информира всички държави, подписали, или присъединили се към настоящата Конвенция както и Президента на Международния институт за унифициране на частното право:

i) за всеки нов подпис или депозиране на инструмент за ратификация, приемане, одобряване или присъединяване, както и за датата, на неговото подписване или депозиране;

ii) за всяка декларация, направена по силата на разпоредбите на настоящата Конвенция;

iii) за оттеглянето на всяка една декларация;

iv) за датата на влизане в сила на настоящата Конвенция;

v) за споразуменията, визирани в чл. 13;

vi) за депозирането на всеки инструмент за денонсиране на настоящата Конвенция, за датата на това депозиране, както и за датата на неговото влизане в сила;

б) изпраща заверени копия от настоящата Конвенция до всички подписали я държави, до всички държави, които са се присъединили към нея, както и до президента на Международния институт за унифициране на частното право;

в) изпълнява всички други функции, каквито се изпълняват обичайно от депозиторите.

В УВЕРЕНИЕ НА КОЕТО долуподписаните надлежно упълномощени представители подписаха настоящата Конвенция.

СЪСТАВЕНА в Рим на 24 юни, 1995 година, в един единствен оригинален текст на английски и френски език, като и двата текста са еднакво равностойни.

Анекс

а) Колекции и редки образци от областта на зоологията, ботаниката, минералогията и анатомията; предмети, представляващи палеонтологически интерес;

б) Ценности, свързани с историята, включително историята на науката и техниката, военната и социалната история, с живота на националните ръководни дейци, мислители, учени, художници и артисти и както и със събития от национално значение;

в) Находки от археологическите разкопки (законни и незаконни) и археологически открития;

г) Отделни елементи, произлизащи от раздробяване на художествени или исторически паметници и от археологически обекти;

д) Антични предмети на повече от сто години, като надписи, монети и гравирани печати;

е) Етноложки материали;

ж) Художествени ценности, като:

i) Картини, живопис и рисунки, правени изцяло на ръка, върху всякаква основа и от всякаква материя (с изключение на промишлени десени и ръчно произведени стоки);

ii) Оригинални произведения на скулптурното изкуство от всякакви материали;

iii) Оригинални гравюри, щампи и литографии;

iv) Оригинални художествени конструкции и монтажи от всякакви материали;

з) Редки ръкописи и старопечатни издания, стари книги, документи и публикации от специален интерес (исторически, художествен, научен, литературен и др.), отделно или в колекции;

и) Пощенски марки, гербови и други марки – отделно или в колекции;

й) Архиви, включително фонографски, фотографски и кинематографски;

к) Предмети от мебелировка на повече от сто години и древни музикални инструменти.

**МЕЖДУНАРОДЕН СЪВЕТ
ЗА ПАМЕТНИЦИТЕ
НА КУЛТУРАТА
И ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНИТЕ МЕСТА
(ИКОМОС)**

МЕЖДУНАРОДНА ХАРТА ЗА КОНСЕРВАЦИЯ И РЕСТАВРАЦИЯ НА ПАМЕТНИЦИТЕ И ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНИТЕ МЕСТА¹

Приета от ИКОМОС през 1965 г.

Носители на духовни послания от миналото, културните паметници на народите и днес са живи свидетелства на техните вековни традиции. Човечеството, което с всеки изминал ден осъзнава единството на човешките ценности като общо наследство, поема пред бъдещите поколения отговорността за неговото опазване и задължението да им предаде тези ценности в цялото богатство на тяхната автентичност.

Именно поради това е необходимо да се определят и формулират съвместно в международен мащаб ръководните принципи на консервацията и реставрацията на паметниците на културата, които всяка страна да може да прилага в зависимост от своята култура и традиции.

Формулирайки за пръв път тези основни принципи, Атинската харта от 1931 г. спомогна за развитието на широко международно движение, което намери израз в някои национални документи, в дейността на ИКОМ и на ЮНЕСКО, и в създаването от ЮНЕСКО на Международен център за консервация и реставрация на културните ценности. Но критичният дух и чувствителността към все по-сложните и разнообразни проблеми наложи да се преразгледат принципите на Хартата, за да може в един нов документ те да бъдат задълбочени, а техният обхват разширен. Във връзка с това Вторият международен конгрес на архитектите и специалистите в областта на паметниците на културата, проведен във Венеция от 25 до 31 май 1964 г., прие следния текст:

ОПРЕДЕЛЕНИЯ

Член 1

Понятието „паметник на културата“ включва не само отделната архитектурна творба, но и градския или селски ансамбъл, който съдържа свидетелства за определена цивилизация, за забележителен еволюционен процес или за дадено историческо събитие. Това понятие обхваща не само големите, но и по-скромните творения, които с течение на времето са придобили културно значение.

¹ Международната харта за консервация и реставрация на паметниците на културата и забележителните места се публикува с любезното съдействие на Националния комитет на ИКОМОС.

Член 2

Консервацията и реставрацията на паметниците представлява дисциплина, отворена към всички науки и техники, които могат да допринесат за изучаването и опазването на културното наследство.

ЦЕЛ

Член 3

Целта на консервацията и реставрацията е опазването на паметниците, както като произведения на изкуството, така и като свидетели на историята.

КОНСЕРВАЦИЯ

Член 4

Консервацията на паметниците налага преди всичко тяхното постоянно поддържане.

Член 5

Консервацията на паметниците може да се улесни чрез предоставянето им за общественополезни цели: то е препоръчително, но при условие, че не се променя разпределението или художествения образ на сградите. Именно с тези граници трябва да се съобразява замисълът и одобрението на всяко преустройство, наложено от развитието на нуждите и бита.

Член 6

Консервацията на паметника включва и опазването на неговата околна среда. Ако традиционната среда все още съществува, тя трябва да бъде запазена, като се забрани всякакво ново строителство, разрушаване или преустройство, които могат да променят съотношенията между обемите и цветовете.

Член 7

Паметникът е неделим от историческата епоха, за която свидетелства, и от средата, в която е разположен. Следователно, преместването на даден паметник или на част от него се допуска само в случаите, когато е необходимо за опазването му или когато е оправдано от важни причини с национално или международно значение.

Член 8

Скулптурните, живописните или декоративните елементи, които са неделима част от паметника, могат да бъдат отделени от него само ако това е единствената мярка, гарантираща тяхното опазване.

РЕСТАВРАЦИЯ

Член 9

Реставрацията е дейност, която трябва да се предприема в изключителни случаи. Тя има за цел да запази и разкрие естетическите и исторически стойности на паметника и се основава на респекта към оригиналния материал и към автентичните документи. Тя свършва там, където започва хипотезата: всяка допълнителна, възстановителна работа, считана за необходима по естетически или технически причини, се определя от архитектурната композиция на паметника и трябва да носи белега на съвременността.

Реставрацията винаги трябва да бъде предшествана и придружена от археологическо и историческо проучване на паметника.

Член 10

Когато традиционните техники се окажат неподходящи, укрепването на паметника може да бъде извършено с помощта на всички съвременни строителни и консервационни техники, чиято ефективност е доказана от научните данни и гарантирана от опита.

Член 11

Трябва да се проявява респект към ценните приноси на всички епохи в изграждането на паметника, тъй като не стилово единство е целта на реставрацията. Когато паметникът включва пластове от няколко строителни периода, разкриването на по-стария пласт е оправдано само в изключителни случаи и при условие – че елементите, които ще бъдат отстранени, не представляват особен интерес; че композицията, която ще бъде разкрита, е свидетелство с висока естетическа, историческа или археологическа стойност и когато степента на нейната съхраненост бъде определена като удовлетворителна. Оценката на стойността на въпросните елементи и решението за подобна операция не трябва да бъдат дело единствено на автора на проекта.

Член 12

Елементите предназначени да заместят липсващите части, трябва да се вписват хармонично в цялото, но едновременно с това да се отличават от оригинала, така че реставрацията да не фалшифицира документа на изкуството и историята.

Член 13

Допълвания са допустими, само ако са съобразени с всички значими части на сградата, с традиционната ѝ среда, с равновесието в нейната композиция и с връзките ѝ с околната среда.

ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНИ МЕСТА

Член 14

Забележителните места трябва да бъдат обект на специални грижи, за да се запази тяхната цялост и да се осигури санирането, устройството и пълноценната им изява. Извършваните консервационни и реставрационни работи трябва да се съобразяват с принципите, изложени в предходните членове.

РАЗКОПКИ

Член 15

Разкопките трябва да се извършват съобразно с научните норми и с „Препоръката, определяща международните принципи, прилагани при археологически разкопки“, приета от ЮНЕСКО през 1965 г.

Трябва да се осигури поддържането на руините и да се вземат необходимите мерки за консервацията и постоянната защита на архитектурните елементи и на откритите предмети. Освен това трябва да се предприема всичко, което би улеснило тълкуването на разкрития паметник, но без да се нарушава естеството на неговото съдържание.

Трябва *a priori* да бъде изключена каквато и да е реконструкция освен анастилозата, т. е. връщането на наличните разпръснати елементи на техните места в първоначалната си форма.

чалната композиция. Нововъведените интегриращи елементи при анастилозата трябва задължително да се отличават от оригиналните и да се сведат до минимума, необходим за осигуряване на опазването на паметника и за възстановяване на непрекъснатостта на неговите форми.

ДОКУМЕНТАЦИЯ И ПУБЛИКАЦИИ

Член 16

Всички работи по консервацията, реставрацията и разкопките трябва винаги да се придружават от точна документация под формата на аналитични и критични отчети, илюстрирани с чертежи и фотоси.

В тях трябва да се отбелязват всички етапи на работата по разкриването, укрепването и реинтеграцията, както и изяснените по време на работата технически и художествени елементи на паметника. Тази документация трябва да се предаде в архива на съответната държавна институция и да бъде на разположение на изследователите. Препоръчително е тя да се публикува.

МЕЖДУНАРОДНА ХАРТА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ИСТОРИЧЕСКИТЕ ГРАДОВЕ¹

УВОДНА ЧАСТ И ОПРЕДЕЛЕНИЯ

1. Всички градски общности, независимо от това дали са възникнали с естествен ход на времето или пък са създадени целенасочено, са израз на съществуващото в историческа перспектива многообразие от общества.

2. Тази Харта важи за големите и малки исторически градски зони, включително големите и малки градове, историческите центрове или квартали, както и тяхната естествена и изкуствено създадена околна среда. Освен че играят роля на исторически документи, тези зони са материален израз на ценностите на традиционната култура от даден градски тип. Днес голям брой такива зони са застрашени, западнали, увредени или даже разрушени в резултат от въздействието на урбанизацията, която съпътства процеса на индустриализация във всички общества.

3. Изправен пред такава драматична ситуация, която често води до необратими културни, социални и дори икономически загуби, Международният съвет за паметниците на културата и забележителните места (ИКОМОС) счита за необходимо да изготви една международна харта за историческите градове и градски зони, която да допълни „Международната харта за консервация и реставрация на паметниците и забележителните места“, наричана „Венецианска харта“. Този нов текст дефинира принципите, целите и методите, които са необходими за опазване на историческите градове и градски зони. Освен това, той се стреми да подпомогне хармоничното съчетаване в такива зони на личния живот с живота на обществото и да насърчава опазването на онези културни ценности, които малки и скромни по мащаб, представляват паметта на човечеството.

4. Както е посочено в Препоръката на ЮНЕСКО относно защитата и съвременната роля на историческите зони (Варшава – Найроби, 1976 г.), а също на различни други международни документи, „опазване на историческите градове и градски зони“ означава мерки, необходими за защита, опазване и реставрация на такива градове и зони, както и тяхното благоустрояване и хармонично пригодяване към съвременния живот.

ПРИНЦИПИ И ЦЕЛИ

1. За да бъде най-резултатно, опазването на историческите градове и другите исторически обекти, трябва да бъде неразделна част от цялостната политика на социал-

¹ Международната харта за опазването на историческите градове се публикува с любезното съдействие на Националния комитет на ИКОМОС.

ното и икономическото развитие, и на градското и регионалното планиране на всички равнища.

2. Характеристиките, които трябва да се запазят са историческия стил на града или градската зона и всички онези материални и духовни елементи, които са неговия облик, по-специално:

- а) градската структура, очертана от парцелите и улицата;
- б) съотношението между сгради, зелени площи и открито пространство;
- в) външният изглед, интериорът и екстериорът на сградите, които се обуславят от мащаба, размерите, вида, направата, материалът, цветът и украсата;
- г) съотношението между града или градската зона и околната среда, както и природната среда, така и изкуствено създадената;
- д) различните функции, придобити от града или градската зона с течение на времето.

3. За успешното реализиране на програмата по опазването, крайно необходими са участието и намесата на местното население и те трябва да бъдат насърчавани. Опазването на историческите градове и градски зони засяга на първо място местното население.

4. Опазването на един исторически град или градска зона изисква благоразумие, систематичност и дисциплина. Трябва да не се допуска догматичност, тъй като отделните случаи могат да крият специфични проблеми.

МЕТОДИ И ИНСТРУМЕНТИ

5. Планирането на опазването на историческите градове и градски зони трябва да се предхожда от мултидисциплинарни проучвания.

Плановете по опазването трябва да отчитат всички съществени фактори, включително археология, история, архитектура, техника, социология и икономика.

Главните цели на плана по опазването, а също и юридическите, административните и финансови мероприятия за тяхното постигане, трябва да бъдат ясно формулирани.

Планът по опазването трябва да има за цел осигуряването на хармонично съотношение между историческите градски зони и града като цяло.

Планът по опазването трябва да определи кои сгради да се запазят, кои – да се запазят при известни обстоятелства и кои – при някои изключителни обстоятелства, се оказват излишни.

Преди всякаква намеса, наличните условия трябва да бъдат подробно документирани.

Планът по опазването трябва да има подкрепата на местното население.

6. До приемането на план по опазването, всички необходими дейности по опазването трябва да се извършват според принципите и целите на тази Харта и Венецианската харта.

7. Непрекъснатото поддържане има решаващо значение за ефективното опазване на даден исторически град или градска зона.

8. Всички нови функции и дейности трябва да бъдат съвместими с облика на историческия град или градска зона.

Приспособяването на тези зони към съвременния начин на живот изисква внимателно инсталиране или усъвършенстване на битовите съоръжения.

9. Жилищното благоустройство трябва да бъде една от главните цели на опазването.

10. Когато е необходимо да се изградят нови сгради или да се адаптират наличните, то съществуващият пространствен план трябва да бъде взет под внимание, особено с оглед на мащабите и големината на парцелите.

Не трябва да се възпрепятства въвеждането на съвременни елементи в хармонично съчетание с околната среда, тъй като подобни черти могат да допринесат за обогатяването на дадена зона.

11. Познаването на историята на съответния исторически град или градска зона трябва непрекъснато да се задълбочава чрез археологически проучвания и подходящо представяне на археологическите открития.

12. Транспортът трябва да се контролира, а площите определени за паркинг – да бъдат така планирани, че да не нарушават историческата структура или околната среда на даден исторически град или градска зона.

13. Когато градското или регионално планиране предвижда изграждането на големи магистрали, то последните не трябва да минават през историческия град или градска зона, а само да улесняват достъпа до тях.

14. Историческите градове трябва да бъдат защитени от природни бедствия и неблагоприятни фактори като замърсяване и вибрации, за опазване на културното наследство и с оглед сигурността и безопасността на местното население.

Независимо от характера на бедствието, сполетяло даден исторически град или градска зона, предохранителните и възстановителни мерки трябва да бъдат съобразени със специфичния характер на засегнатите исторически обекти.

15. С оглед насърчаването на участието и намесата на цялото местно население, необходимо е създаването на обща осведомителна програма за всички жители, като се започне още от децата в училищна възраст.

Наложително е да бъде насърчавана дейността на асоциациите за опазване на културното наследство и да се приемат финансови мерки в полза на опазването и реставрацията.

16. Трябва да се осигури специализирана квалификация за всички професии, които участвуват в опазването.

МЕЖДУНАРОДНА ХАРТА НА КУЛТУРНИЯ ТУРИЗЪМ¹

Управление на туризма в обекти от културно-историческото наследство

ДУХЪТ НА ХАРТАТА

В най-широк смисъл природното и културното наследство принадлежи на всички хора. Всеки от нас има правото и отговорността да разбира, оценява и опазва неговите общозначими ценности.

Природното и културно богатство е доста широк по своя смисъл термин и обхваща както природната, така и културната среда. В него се включват природни пейзажи, исторически забележителности, биосфери, биологично разнообразие на видовете, колекции, настоящи и изчезнали обичаи, знание и житейски опит. Неразделна част от нашия живот, това понятие обозначава дългия процес на историческо развитие, който е основен фактор, определящ различния човешки облик на религиозно, национално, регионално и местно ниво. То е динамичен препоръчителен знак и положителен инструмент за развитие и обмен. Специфичното наследство и колективната памет на териториално обособените групи от обществото както сега, така и в бъдеще, е важна и незаменима основа за бъдещо развитие.

Във времето на интензивна глобализация, защитата, опазването и тълкуването на природното и културното богатство, заедно с културното разнообразие на отделните географски региони, поставят интересно предизвикателство пред хората, независимо от националността им. Въпреки това, управлението на този ресурс в съответствие с набор от международно съгласувани и адекватно прилагани стандарти, е в повечето случаи работа на отделните общества, които в тези случаи действат като групов попечител над него.

Една от основните цели, стоящи пред управлението на природното и културно наследство, е да се даде гласност на значението му за обществото и необходимостта от опазването му, както в интерес на обществото, на което то принадлежи, така и за неговите гости. Разумният, внимателен и добре координиран контакт с културното развитие, е право и задължение на обществото. Това изисква проявата на уважение както към културните ценности, така и към съвременните нрави на обществата, чието наследство са културните и природните забележителности.

¹ Международната харта на културния туризъм се публикува с любезното съдействие на Националния комитет на ИКОМОС.

Целите на Хартата за международен културен туризъм са динамичното взаимоотношение между туризъм, културно и природно наследство.

Местният и международен туризъм продължава да е най-приложимото средство за културен обмен. Той дава достъп не само до традициите и атмосферата на миналото, а и до ценностите и особеностите в съвременния бит на тези общества. В последно време все повече и повече хора виждат в него една положителна сила за опазване на културното и природното богатство. Туризмът стимулира опознаването му, въздейства върху политиката и създава поток от средства, които могат да бъдат впрегнати в делото. Той е жизнено важен сектор от националната и регионалната икономика. Когато се управлява оптимално, той може да се превърне в изключително важен фактор за развитие.

Сам по себе си, туризмът се превърна в сложно явление в политически, икономически, социални, културни, образователни, биофизични, екологични и естетически измерения. Постигането на благотворно съжителство между потенциално-конфликтните очаквания и стремежи на туристите от една страна, и на местното население от друга, е едновременно предизвикателство и възможност.

Природното и културното богатство, заедно с многообразието от живи култури, са основен ресурс за туристически интерес. Свръхнатоварването или лошото им управление, могат да доведат до създаването на реална заплаха за структурната цялост и характеристики. Екологичната среда, заедно с начина на живот на местното население, също могат да пострадат, водейки до намаляване на качеството на внушенията, които те оставят в гостуващия турист.

Туризмът е предимство и източник на финансови средства за местното население, което му позволява да се грижи за опазването и съхраняването на традициите, културното и природното богатство. Ангажираността, съдействието и сътрудничеството между местни власти, туроператори, собственици и специалистите, разработващи регионалните стратегически планове за развитие, са необходими в интерес на изграждането на непрекъсната туристическа индустрия, както и опазването и съхранението на културното и природно богатство за бъдещите поколения.

ИКОМОС (Международен съвет за паметниците на културата и забележителните места), в качеството си на автор на настоящата Харта, заедно с други международни организации от областта на туристическата индустрия, са готови да отвърнат на това предизвикателство.

ЦЕЛИ НА ХАРТАТА ЗА МЕЖДУНАРОДЕН КУЛТУРЕН ТУРИЗЪМ

1. Да улесни и стимулира усилията на хората, занимаващи се с въпросите на управлението, опазването и съхранението на културното и природно богатство, да разширят достъпа до него, както за местните жители, така и за туристите.

2. Да улесни и стимулира постигането на равновесие между интересите на туристическата индустрия и опазването и съхранението на природното богатство и поддържането на постоянен диалог по въпросите за важността и уязвимостта на историческите забележителности, природни обекти, колекции и живи култури и създаването на стабилно бъдеще за тях.

3. Да бъдат мотивирани специалистите по регионално планиране да поставят реални и измерими цели, да разработят подробни стратегии за представянето на природното и културно богатство, заедно с неговите обекти в интерес на тяхното съхранение и опазване.

В допълнение на казаното дотук:

Хартата подкрепя по-широк кръг от инициативи на ИКОМОС, други международни туристически организации от една страна и туристическата промишленост от друга, целящи управлението, съхранението и опазването на природното и културното богатство;

Хартата приветства участието в тези дейности на всички страни със сходни или отчасти противоречиви интереси, отговорности и задължения, свързани с гореспоменатите цели в интерес на тяхното постигане;

Хартата предвижда изготвянето на подробни линии на поведение на заинтересованите страни, отразяващи индивидуалните им особености и специфичните изисквания на организациите и местното население.

ПРИНЦИПИ НА ХАРТАТА ЗА МЕЖДУНАРОДЕН КУЛТУРЕН ТУРИЗЪМ

1. Тъй като местният и международен туризъм са сред най-активните средства за международен културен обмен, опазването на културното и природно богатство осигурява чудесни възможности както за местното население, така и за туристите да черпят от извора и опознаят особеностите на културното и природно богатство на обекта.

1.1. Природното и културното богатство е материален и духовен ресурс, който дава възможност да се обхване процеса на историческото развитие на обществото. Ролята му в обществения живот трябва да бъде достъпна за обществото както на физическо, така и на духовно и емоционално ниво. Програмите за опазване на материалните и духовните характеристики на природното и културното богатство, и съвременните традиции улесняват разбирането и оценяването на тяхното значение от страна на местното население и туристите, като това става по подходящ, справедлив и достъпен, от финансова гледна точка, начин.

1.2. Индивидуалните аспекти на природното и културното богатство имат различни стойности, едните са от световно значение, а другите от национално, регионално или местно. Програмите за оценяване представят тази стойност на туристите и местното население с подходящи съвременни методи за поднасяне на информацията, средства за онагледяване и подбор на подробна културно-историческа и екологична информация.

1.3. Програмите за представяне и тълкуване на информацията трябва да осигурят високо ниво на обществена ангажираност и подкрепа, които са от жизнено значение за дълготрайния ефект и оцеляването на природното и културно богатство.

1.4. Програмите за тълкуване трябва да представят значението на обектите, традициите и обичаите, както от миналото, така и от съвременния начин на живот на местното население, в това число и на малцинствените културни и лингвистични групи на територията. Туристът трябва да бъде информиран по всяко време за културните ценности, характерни за дадения обект.

2. Връзката между обектите и туризма е динамична и може да породи конфликт на интереси. Културното и историческото богатство трябва да бъдат управлявани по начин, който гарантира съществуването им за бъдещи поколения.

2.1. Обектите на културно и природно богатство имат непреходна стойност за хората и служат като основа за културно разнообразие и социално развитие. Опазването и съхранението им в дългосрочен план в естествената им среда е основен елемент на социалната, икономическата, културната и туристическата политика, обект на политическо и законово регулиране.

2.2. Взаимодействието между природното и културно богатство от една страна и туризма, от друга, е променливо и динамично. То създава възможности, предизвикателства и потенциални конфликти. Туристическите проекти и програми за развитие трябва да дават положителни резултати при минимални отрицателни последици за културното и природното богатство и начина на живот на местното население. Едновременно с това, те трябва да отговарят на нуждите на туристите.

2.3. Туристическите програми за развитие, тълкуване и опазване трябва да се основават на ясното разбиране на специфичното, и от друга страна на сложните и противоречиви аспекти, свързани със значението на отделния обект. За по-подробното развитие и разбиране, и оценка на важността ѝ са необходими продължителни изследвания и консултации.

2.4. Запазването на автентичността на обектите и колекциите е от голямо значение. Това е основен елемент от културното ѝ значение, по начина, по който е регистрирано в колективната памет, традициите и реликвите. Програмите трябва да предават и тълкуват автентичността на обектите и културния опит, да подобряват оценката и разбирането на това културно наследство.

2.5. Проектите за туристическо развитие и инфраструктура, трябва да се съобразяват с естетическите, социалните и културните измерения, природните и културните пейзажи, характеристиката на биологичното разнообразие в по-широкия визуален контекст на обектите. За целта трябва да се дава предимство на използването на местни материали, да се спазва духа на местната архитектура и народните традиции.

2.6. Преди промоцията и развитието на обекти с богато културно и природно богатство за целите на туризма, съответните планове трябва да бъдат преразгледани в контекста на природните и културните стойности на ресурса. В резултат на това трябва да се установят определени граници на приемливо изменение. Особено внимание трябва да се обърне на отрицателния ефект, причинен от големия брой посетители, върху физическите характеристики, цялостност, екология и биологично разнообразие, характерни за обекта. В това число влиза транспортната инфраструктура, социалното, икономическото и културното благоденствие на местното население. Ако предполагаемото ниво на изменение надхвърля установените граници на приемливост, не бива да се пристъпва към изпълнение на проекта.

2.7. Трябва да се създадат текущи програми за оценка и анализ на влиянието на измененията, вследствие от намесите на туристическата промишленост върху характеристиките на обекта.

3. Програмите за опазване на обекти с ресурс от природни и културни богатства и развитие на туризма трябва да гарантират на туристите, че преживяването им ще бъде стойностно, удовлетворяващо и качествено.

3.1. Програмите за опазване и развитие на туризма трябва да предоставят достатъчно количество качествена информация, която да оптимизира усещането на туриста и разбирането му за важността на обекта и необходимостта от неговото опазване. Това трябва да създаде у туриста подходяща преценка на преживяването.

3.2. На туристите трябва – ако пожелаят – да им бъде предоставена възможността да усетят заобикалящата ги действителност, по начин и с темпо, което те самите определят. Въпреки това трябва да бъдат установени някои постоянни маршрути, за да бъде сведен до минимум отрицателният ефект от посещението на голям брой туристи върху физическите, културните и природните характеристики на обекта.

3.3. Трябва да се отдава нужното уважение на светостта на местата, обичаите и традициите с духовно значение. Това е особено важен момент, който трябва да бъде взет под внимание от институциите, организациите, туроператорите и самите туристи, които посещават съответния обект. Туристите трябва да бъдат поощрявани да се държат като желани гости, които се съобразяват и уважават житейските и културни ценности на своите домакини. Гореспоменатото изключва кражбата и незаконната търговия с културни ценности. Целта е да се спазва поведение, което да оправдае гостоприемството на местното население и следващия път, когато обектът бъде посетен от нови гости.

3.4. Планирането на туристическата дейност трябва да включва подходящи съоръжения, осигуряващи уют и сигурност на госта, които да направят посещението му още по-приятно, но да не навреждат на значимостта и екологичните характеристики на обекта

4. Домакините и местното население трябва да бъдат ангажирани в процеса по планирането на развитието на туристическата дейност в обекта.

4.1. Трябва да се зачитат правата и интересите на местното население, на местно и регионално ниво, на собственици на имоти, местни жители, които имат традиционни права над земята, на която живеят и всички важни обекти, които се намират върху нея. Те трябва да бъдат ангажирани в определянето на целите, програмите, политиката и процедурите по идентификация, опазване, управление и тълкуване на ресурсите на природно и културно богатство, традиции и обичаи. Това важи и за съвременните начини за изразяване, които влизат в интересите на туристическата промишленост

4.2. Въпреки, че природното и културно богатство на даден район могат да имат общочовешко значение, трябва да бъдат спазвани желанията на местното население по отношение на нуждите и предпочитанията им да управляват физическите, духовните или интелектуалните аспекти на достъпа до определени културни традиции, знание, вярвания, обичаи, предмети или обекти.

5. Туристическите дейности и дейностите по съхранение и опазване на природното и културното богатство трябва да са в интерес на местното население.

5.1. Специалистите, разработващи общата туристическата политика, трябва да определят начини за ефективно и справедливо разпределение на облагите от туризма между държави или отделни региони с цел повишаване на социално-икономическия статус по места и в случаи, където това е необходимо.

5.2. Управлението на опазването на туристическата дейност и културното и природното богатство трябва да генерира равни икономически и културни облаги за всички представители на местното население. Това трябва да стане повсеместно на образователно и квалификационно ниво, осигуряващо ниво на трудова заетост.

5.3. Определен процент от приходите, генерирани от туристическата промишленост, се заделя за опазването и съхранението на обектите. В това число се включва тяхната екологична и културна среда. Посетителите трябва да бъдат запознавани с описаната по-горе процедура по финансиране.

5.4. Програмите за развитие на туризма трябва да предвиждат обучението и наемането на работа на екскурзоводи и преводачи, представители на местното население. Това е начин за повишаване на познанията и нивото на квалификация на жителите на обекта, което повишава качеството на възприемане на ценностите и сред самите тях.

5.5. Програмите за гълкуване и популяризиране на ценностите сред местното население трябва да водят до стимулирането му да се ангажира директно в производството на туристическия продукт на по-високо, теоретично ниво. Целта на тези програми е да възпитава уважение и знание за техните собствени ценности и да обвърже местното население с идеята за опазването на културните и природни ценности.

5.6. Програмите за управление на опазването на природното и културното наследство трябва да подсигурият възможности за обучение и квалификация на хората, пряко заети в процеса по планиране и разработване на политиката – проектантите, архитекти, преводачи, реставратори, туроператори. Заетите пряко в тези програми трябва да разбират добре и да са готови своевременно да разрешават конфликтни ситуации, и да съдействат за това на своите колеги.

6. Туристическите програми трябва да опазват и подчертават специфичните особености на обекта с ресурс от природно и културно богатство.

6.1. Програмите за развитие на туризма трябва да внушават реалистични очаквания в потенциалните посетители и добросъвестно да ги информират за особените характеристики на обектите и местното население. По този начин, те ще създадат у тях по-достовверен модел на поведение.

6.2. Местата и колекциите, представляващи природно или културно богатство трябва да бъдат популяризирани и управлявани по начин, който не оказва отрицателно влияние върху тяхната автентичност. Оптимизирането на потока на туристите чрез ограничаване на неконтролния приток и избягване на моменти на свръхпосещаемост на един и същ обект в един и същ момент.

6.3. Програмите за развитие на туризма трябва да осигурят по-широк кръг на разпределение на облагите, като разтоварват пренатоварените обекти и стимулират туристите да се ориентират към по-малко известни дестинации, с цел опознаването на по-специфичните черти на културата на регионално и местно ниво.

6.4. Рекламата и продажбата на продукти на местните занаяти осигуряват значителни финансови и социални приходи за местното население, и в същото време гарантират оцеляването на културната им независимост.

**МЕЖДУНАРОДЕН СЪВЕТ
НА МУЗЕИТЕ
(ИКОМ)**

ОПРЕДЕЛЕНИЕ ЗА МУЗЕЙ¹

**Дефиниции от Статута на ИКОМ – според чл. 2,
изменения приети на XX Генерална Асамблея
Барселона, Испания, 6 юли, 2001 г.**

1.1 Музеят е постоянна институция с идеална цел, в служба на обществото и неговото развитие, отворена за публика и занимаваща се с изследвания, които се отнасят до материалните свидетелства за човека и околната среда – придобива ги, съхранява, популяризира и най-вече ги експонира с изследователска и образователна цел, както и за естетическа наслада.

а) Даденото по-горе определение за музей трябва да се прилага без никакви ограничения, независимо от естеството на ръководния орган, на териториалния статут, на системата на действие или на ориентацията на колекциите на дадената институция.

б) Освен „музеите“, определени като такива, приема се, че на тази дефиниция отговарят:

i) природните, археологическите и етнографските паметници и паметни места, както и историческите паметници и паметни места, които по същността на своята дейност – придобиване, опазване и популяризиране на материалните свидетелства за хората и тяхната околна среда – имат характер на музей;

ii) институциите, които съхраняват колекции и показват живи образци от растения и животни, като ботанически и зоологически градини, аквариуми и вивариуми;

iii) научни центрове и планетарии;

iv) художествени галерии с идеална цел;

v) природни резервати, консервационни институти и изложбени галерии към библиотеки и архивни центрове, природни паркове;

vi) национални, регионални и местни музейни организации, обществени надзорни административни органи за музеите, така както са дефинирани по-горе;

vii) институции или организации с идеална цел, които се занимават с изследователски дейности в областта на консервацията, образованието, квалификацията, документацията и др., свързани с музеите и музеологията;

viii) научните центрове и други институции, които имат за цел да подпомагат опазването, приемствеността и управлението на осезаемите и неосезаемите богатства на културното наследство (живо наследство и дигитални разработки);

ix) всякакви други институции, за които Изпълнителният съвет по препоръка на Консултативния комитет реши, че притежават някои или всички характеристики на музей, или които дават средства на музеите и музейните специалисти за изследвания в областта на музеологията, образованието или квалификацията.

¹ Определението за музей се публикува с любезното съдействие на Националния комитет на ИКОМ

ЕТИЧЕН КОДЕКС ЗА МУЗЕИТЕ

ВЪВЕДЕНИЕ

Кодексът бе единодушно приет с решение на XV Генералната асамблея на ИКОМ в Буенос Айрес (Аржентина) на 4 ноември 1986 г. и впоследствие бе изменен и допълнен на 6 юли 2001 г. от XX-та Генерална асамблея в Барселона (Испания), след което на 8 октомври 2004 г. XXI-та Генерална асамблея в Сеул (Южна Корея) извърши цялостна реформа в неговата структура и съдържание.

Тази мащабна реформа от 2004 г. бе резултат от три продължителни периода на консултации, увенчали се с категоричната подкрепа на XXI-та Генерална асамблея на ИКОМ. Независимо от съществените промени, Кодексът продължава да бъде верен на мисията да служи на обществото като цяло, и в частност на музеите и музейните служители, с оглед формулирането и отстояването на препоръчителни минимални стандарти за професионално и етично поведение при опазването на културното наследство.

Измененията и допълненията в обновената редакция на Етичния кодекс се отнасят не само до неговата дълбоко преосмислена структура, но и до използваните новаторски подходи при подбора на правната техника, намерили израз в употребата на по-кратки, и в значително по-синтезиран вид, разпоредби във връзка с прецизното регламентиране на осемте ключови принципа в този акт.

Етичният кодекс на ИКОМ за музеите представлява инструмент за саморегулиране на музейното дело по отношение възприемането и отстояването на определени минимални стандарти за професионална етика, което го прави изключително ценен в случаите, в които националното законодателство на отделни държави не се отличава с особена категоричност при регламентирането на изисквания в тази сфера.

Кодексът установява такива принципи за професионална етика, които възплащават легитимните очаквания на гражданското общество към музейното дело и професионално ангажираните с него лица. Настоящият Етичен кодекс е резултат от постиженията на предходните редакции от 1986 г. и 2001 г. и в този смисъл е налице така необходимата приемственост, за която значително допринесоха усилията на членовете на Комитета на ИКОМ по етичните въпроси.

Следва да се уточни, че макар Кодексът да установява минимални стандарти в глобален мащаб в сферата на музейното дело, същевременно ИКОМ насърчава приемането на Етични кодекси на национално ниво с оглед създаването на правна регулация по специфични за съответната държава въпроси.

ПРЕАМБИЮЛ

Статус на Етичния кодекс на ИКОМ за музеите

Настоящият Кодекс бе изготвен от Международния съвет за музеите и представлява послание за придържане към определени минимални етични стандарти в сферата на музейното дело.

Минимални стандарти за музеите

С оглед мисията на Кодекса да очертае минимални стандарти за етично поведение на музейните институции и техните служители, в него се съдържат осем принципа, допълнени с подробни насоки, имащи за цел да осигурят необходимия висок професионализъм в тази сфера.

При необходимост от преодоляване на евентуални съмнения при тълкуването на принципите на Кодекса е уместно запитванията да бъдат отправяни или към Секретариата на ИКОМ, или към съответните Национални комитети на ИКОМ, наред с което Генералната асамблея на ИКОМ изразява своята надежда, че този акт ще послужи като основа за създаването на допълнителни (завишени) стандарти в сферата на музейното дело от страна на отделни държави или специализирани международни организации.

Автентичност на преводите на Етичния кодекс на ИКОМ за музеите

Настоящият кодекс е публикуван на трите официални езика на тази международна организация, а именно – английски, френски и испански.

Наред с това ИКОМ приветства и насърчава изготвянето на преводи на езици, различни от официалните, при което обаче за признаването на даден превод за „официален“ е необходимо той да бъде подкрепен от поне един Национален комитет на ИКОМ в държава, в която съответният език е говорим като официален.

Подобни изисквания по никакъв начин нямат за цел да ограничат превеждането и популяризирането на Етичния кодекс (взет като цяло или на отделни негови разпоредби) за образователни или изследователски потребности.

ПРИНЦИПИ НА ЕТИЧНИЯ КОДЕКС ЗА МУЗЕИТЕ

1. Музеите опазват, пресъздават и популяризират културното и природното наследство на човечеството.

Музеите са отговорни за опазването на материалното и нематериалното културно наследство, както и на природното такова. Националните регулаторни органи, овластени да упражняват надзор спрямо музеите, следва да осъществяват стратегическото ръководство в тази сфера, с оглед основната си функция да опазват и насърчават опазването на гореспоменатите видове наследство и да осигуряват необходимите кадрови и бюджетни ресурси за тази цел.

2. Музейните институции следва да опазват поверените им колекции в интерес на обществото и неговото цялостно развитие.

Музеите са длъжни да придобиват, опазват и популяризират колекциите по начин, който в максимална степен допринася за защитата на културното и природното наследство. Самите колекции представляват по своята същност ценно обществено достояние, поради което са поставени под специфичен правен режим и са предмет на международноправна защита, а това предполага правомерно придобиване и разпореждане с принадлежащите към колекциите обекти.

3. Музеите съхраняват изключително ценни свидетелства от особена важност за установяването на историческата истина и за развитието на познанията от значение за човешката цивилизация.

Именно музейните институции, преди всичко, носят основната отговорност за опазването и пресъздаването на подобна безценна информация по начин, който осигурява равнопоставен достъп до данните във връзка със съхраняваните от тях колекции.

4. Музейните институции са тези, които предоставят така необходимата възможност да бъде популяризирано, опознато от обществото и оценено по достойнство културното и природното наследство.

В този смисъл музеите са длъжни да изпълняват значима образователна роля чрез взаимодействието си с обществото и чрез приобщаването на всички социални групи към каузата за опазване на съхраняваните от тях колекции.

5. Музеите притежават ресурс от стратегическо значение за развитието на редица други значими сектори.

Всъщност музейните институции разполагат с кадрови, информационен и друг ресурс, със значителен потенциал в множество други сфери извън музейното дело, което прави споделянето на подобни ресурси съвсем естествено при условие, че не накърнява осъществяването на основната им мисия, а именно – опазването на културното и природното наследство.

6. Музеите следва тясно да си сътрудничат с тези общности, от които произхождат техните колекции, както и с онези, на които музейните експонати следва да служат като източник на информация.

Музейните колекции отразяват спецификата на културното и природното наследство на отделните общности, от които произхождат. Поради това те изобщо не би могло да бъдат приравнени по значимост на обикновено имущество (т.е. на съвкупност от вещи), тъй като те възплащават определена национална, религиозна, етническа или политическа идентичност, а това налага музейната политика да бъде съобразена с гореизложените особености.

7. Музеите следва да функционират в съответствие с изискванията за законосъобразност.

При осъществяването на своята дейност музейните институции са длъжни стриктно да съблюдават националното законодателство и съответните международноправни задължения. Ръководните органи на музеите следва да осигурят спазването на изискването за законосъобразност във всички свои действия и актове, свързани със съхраняваните от тях колекции.

8. Музейните институции следва да осъществяват своята дейност по високо професионален начин.

Музейните служители следва да зачитат установените норми в сферата на музейното дело и да допринасят за утвърждаването на достойнството на тази професия, и на престижа на цялото професионално съсловие. В този смисъл музейните служители следва да не накърняват етичните стандарти и да не допускат недобросъвестни или неморални прояви при изпълнение на служебните си задължения.

В допълнение към това следва да бъдат оползотворени всички възможности за информиране на обществото за специфичните аспекти на музейната професия, с оглед формиране на яснота сред обществото относно естеството на приноса, осъществяван от музеите в полза на социалния напредък.

КАТАЛОГ НА КЛЮЧОВИТЕ ТЕРМИНИ НА ЕТИЧНИЯ КОДЕКС ЗА МУЗЕИТЕ

1. *Appraisal* – Установяване по автентичен начин на стойността на дадена културна ценност или природен спесимен.
2. *Conflict of interest* – Съществуването на частен интерес от естество да накърни обективността и безпристрастността при вземането на решения в сферата на музейното дело.
3. *Conservator-Restorer* – Музеен специалист или независим експерт, който притежава компетентността да предприема консервационно-реставрационни дейности на културни ценности.
4. *Cultural Heritage* – Всеки обект или концепция (при нематериалното наследство), представляващи естетическа, историческа, научна или духовна значимост.
5. *Dealing* – Покупко-продажба на културни ценности в личен или институционален интерес.
6. *Due diligence* – Изискване, съгласно което следва да бъдат положени максимални усилия за установяване на всички релевантни обстоятелства, преди да бъде възприета като автентична дадена информация относно произхода на дадена културна ценност и преди да бъде взето решение за нейното придобиване.
7. *Governing Body* – Лицата или институциите, овластени от националното законодателство с оглед осъществяването на ръководни функции по отношение стратегическото развитие и финансирането на музеите.
8. *Income-generating activities* – Дейности, насочени към осигуряването на финансова изгода или доход в полза на съответната музейна институция.
9. *Legal title* – Юридическо основание за придобиване на право на собственост при условията на съответното национално законодателство.
10. *Minimum Standard* – Стандарт, към който се очаква да се придържат всички музеи и техните служители.
11. *Museum* – Постоянно функционираща институция с нестопанска цел (учредена за обществена полза), която е отворена за обществен достъп и придобива, реставрира, изследва и популяризира материалните и нематериални свидетелства за човешката цивилизация и нейната естествена среда, с оглед удовлетворяване на образователни, изследователски или развлекателни потребности.
12. *Museum professional* – Музеен служител, ангажиран срещу възнаграждение или на доброволни начала в съответствие с чл. 2, параграф 1 и 2 на Статута на ИКОМ, който е придобил специализиран тренинг или притежава съответния професионален опит в сферата на музейното дело, но при условие, че стриктно съблюдава Етичния кодекс на ИКОМ за музеите.
13. *Natural Heritage* – Всеки природен феномен, представляващ значимост за науката или духовността.
14. *Non-profit organisation* – Юридическо лице, чиито приходи се използват единствено за нестопанска цел.
15. *Provenance* – Пълни и изчерпателни сведения относно съответната културна ценност или природен спесимен от момента на неговото откриване до наши дни, спомагащи по достоверен начин да бъде установени произходът и транзакциите с тази ценност.
16. *Valid title* – Установено по безспорен начин право на собственост въз основа на достоверни сведения относно произхода на дадена културна или природна ценност.

International Legal Protection of the Cultural Heritage: Infrastructures and Processes

Summary

*co-authored by Ivan Kabakov, Associate Professor
and Christian Roussev, Senior Assistant Professor*

The present research project was conducted under the aegis of the Ministry of Culture, Republic of Bulgaria and is dedicated to a number of burning issues related to the international legal protection of the unique cultural heritage of our evolving civilization.

The legal textbook is based on the conviction that only the concerted efforts of the state administration, NGOs, collectors and the scholarly community around the world will be able to overcome the perils, threatening the very survival of the cultural heritage as a whole, and to generate new strategies for enhancing its legal protection.

The research findings incorporated in the Preface of this legal textbook are inspired by the 15th anniversary of the accession to the Council of Europe and represent a scholarly response to the crucial dilemmas in the domain of cultural heritage protection as identified by the Bulgarian Ministry of Culture in the context of the membership in the European Union.

The present textbook was drafted by two well-established legal scholars, namely – Dr. Ivan Kabakov, Associate Professor and Christian Roussev, Senior Assistant Professor, who suggest the adoption of new approaches for promoting a set of significant inter-related values and for encouraging the creative dialogue between the academic community and the international policy-makers in the domain of cultural heritage protection.

The research efforts of the contributing authors and the collection and translation of all relevant international legal instruments were duly supervised by Dr. Peter Miladinov, Head of the “European Integration” Division at the Bulgarian Ministry of Culture.

Dr. Ivan Kabakov is the co-author of the textbook and his duties include the position of a full-time Associate Professor on “History and Theory of Culture” at the University of Sofia “St. Climent Ohridski”. His two majors are “Cultural Studies” (degree awarded in 1996) and “Law” (graduation in 2001), currently his research is focused on issues related to the cultural policy-making, cultural heritage protection, management of the cultural monuments, cultural rights and the legal/institutional infrastructure of the cultural sector.

Furthermore, Dr. Ivan Kabakov was a member of the Working Group at the Bulgarian National Assembly, responsible for drafting the “Bulgarian Cultural Heritage Act”, at the present he is a member of the National Civil Forum on Culture, while publishing the following two textbooks – “The Legal Framework of the Cultural Diversity” and “Management and Legal Infrastructures of the Cultural Sector”.

Christian Roussev, Senior Assistant Professor in International Law and EU Law, is the other co-author who contributed to the completion of the present textbook, dedicated to the international legal protection of the cultural heritage. He is responsible in particular for the extensive overview in the Preface of the specific role played by strategic stakeholders in the legal protection of the cultural heritage such as the European Union, Council of Europe, UNESCO, UNIDROIT, ICOMOS and ICOM. In addition, Christian Roussev conducted the translation of all relevant legal instruments in the domain of the EU Law (Regulations, Directives and Resolutions), which are duly included in the present edition.

As a matter of fact, Christian Roussev is a Senior Assistant Professor in International Law at the Department of Legal Studies, University of Veliko Turnovo “Sts. Cyril and Methodius” and a Senior Lecturer in EU Law at the Svishtov Academy “D. A. Tsenov” as well. He is a Research Fellow of the Hague Academy in International Law and a member of the Association of Alumni of the Academy. Besides, his duties include the position of External Legal Adviser to the Committee on Culture at the Bulgarian National Assembly and of a member of the Working Group, responsible for drafting the “Bulgarian Cultural Heritage Act”.

The study is comprised of several large Chapters, dedicated to the crucial role played in the domain of the cultural heritage protection by the following international organizations: European Union, Council of Europe, UNESCO, UNIDROIT, ICOMOS and ICOM-Europe. The co-authors duly selected the most relevant legal instruments adopted by the above-mentioned international organizations in order to present a well-structured exploration of the evolving nature of a broad range of legal tools for caring and sharing the cultural heritage of our civilization in the context of the ongoing process of globalization.

The research findings elaborated by the co-authors are leading to the main thesis of the present textbook, claiming that what is needed is the creation of a truly global system, which offers the maximum legal protection possible and relies on a “core” of internationally agreed rules for cultural heritage protection, complemented by effective implementation of the safeguards provided in the national legislation of all countries whatsoever. The legal textbook encompasses in its Preface a set of conclusions and policy-oriented *de lege ferenda* proposals for enhancing the cultural heritage protection on national and global level and for furthering that noble cause despite various political, economic or legal obstacles.

Hopefully, the present textbook will contribute in a creative way to the ongoing policy debate regarding the necessity to rethink the rationale of the existing legal instruments with a view of enhancing the international legal protection of the cultural heritage world-wide.

Undoubtedly, our civilization needs a convincing and legitimate set of values to be pursued as well as a shared vision for its future in order to be in position to address the myriad of challenges to the protection of cultural heritage of the humankind in the 21st century. It remains to be seen whether leading international organizations like the European Union, Council of Europe, UNESCO, UNIDROIT, ICOMOS and ICOM will be capable to streamline the strategic policy debate on the future of the cultural heritage protection and to enforce the effective implementation of the legal instruments adopted so far.

Finally, the two co-authors would like to acknowledge their gratitude to the Ministry of Culture, Republic of Bulgaria, for initiating and supervising the persistent research efforts leading to the publication of the present textbook, dedicated to the noble cause of cultural heritage protection.

**МЕЖДУНАРОДНОПРАВНА ЗАЩИТА
НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО
СБОРНИК**

Съставители **Иван Кабаков, Кристиан Русев**
Научна редакция **Иван Кабаков**
Превод **Кристиан Русев**
Редактор на издателството **Татяна Рашкова**
Художник на корицата **Владимир Минчев**
Коректор **Пламена Христова**
Предпечатна подготовка **Дора Мичева**

Издателство „Оксиарт“

Формат 70x100/16, п.к. 16

Печат Булвест – София

ISBN 978-954-704-019-9